

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

T.C.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MUHASEBE VE FİNANSAL YÖNETİM ANA BİLİM DALI

**MUHASEBE PROGRAMINDAN MEZUN OLANLARIN
MUHASEBE MESLEĞİNE DEVAM ETMELERİNİ ENGELLEYEN
NEDENLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: BALIKESİR İLİ
ÖRNEĞİ**

ESRA DEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. ALİ APALI

BURDUR-2024

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE FİNANSAL YÖNETİM ANA BİLİM DALI

**MUHASEBE PROGRAMINDAN MEZUN OLANLARIN
MUHASEBE MESLEĞİNE DEVAM ETMELERİNİ ENGELLEYEN
NEDENLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: BALIKESİR İLİ
ÖRNEĞİ**

ESRA DEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Doç. Dr. ALİ APALI

Üye: Doç. Dr. Mahmut Sami ÖZTÜRK

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Nagihan ALBENİ

BURDUR 2024

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ETİK BEYAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'ne göre hazırlamış olduğum “Muhasebe Programından Mezun Olanların Muhasebe Mesleğine Devam Etmelerini Engelleyen Nedenler Üzerine Bir Araştırma: Balıkesir İli Örneği” adlı tezin hazırlanması sürecinde akademik ve etik kuralları ihlal etmediğimi, tezimin özgün olduğunu, başvurduğum kaynakları metin içinde, dipnotlarda ve kaynakçada eksiksiz ve bilimsel kurallara uygun olarak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Esra DEMİR

07.08.2024

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimim boyunca, ilk günden itibaren adım adım beni bu sürecin sonuna hazırlayan; bilgeliğiyle, insanlığıyla, cesaretiyle kendimi geliştirmemi, iyi hissetmemi ve bu işi başaracağıma inancımı teşvik eden, bu zorlu yolda iyi ki rehberim olmuş dediğim ve önerileri ile çalışmamın son haline gelmesini sağlayan danışman hocam Doç. Dr. Ali APALI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim ve öğretim hayatım boyunca maddi ve manevi destek veren ve bana olan inançlarını kaybetmeyen değerli aileme minnetlerimi sunarım.

Burdur, 2024

(DEMİR, Esra, “*Muhasebe Programından Mezun Olanların Muhasebe Mesleğine Devam Etmelerini Engelleyen Nedenler Üzerine Bir Araştırma: Balıkesir İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Burdur, 2024)

ÖZET

Muhasebe, ticaretin doğuşuyla oluşan düzensizliği gidermek için ortaya çıktığı bilinmektedir. İnsanlık için gerekli olan bu sistemin öğretilmesinde yükseköğrenime büyük pay düşmektedir. Kişinin okulda mesleki bilgi ve becerileri kazandırılarak donanımlı bir şekilde iş dünyasına hazırlanması işinde verimliliği, takdiri, mutluluğu ve böylelikle meslekte devamlılığı sağlamaktadır. Ancak muhasebe programı mezunlarının mezuniyet sonrası çeşitli nedenlerle meslekte rol oynadıkları gözlemlenmiştir. Mesleğin tercih aşaması, eğitimi, çalışma şartları ve iş yaşam arasındaki dengesi düşünüldüğünde bu mesleğe devam edilmemesi sorusu araştırmanın problematiğini oluşturmuştur.

Araştırma muhasebe mezunlarının muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenleri Balıkesir ili evreni üzerinden incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma tekniklerinden derinlemesine görüşme tekniğidir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak 21 muhasebe mezununun katılımıyla gerçekleşen derinlemesine görüşmeler sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek kodlanmıştır.

Araştırma sonucunda muhasebe mezunlarının gelir, iş başvurularında deneyimli eleman istenmesi, aile, iş bulamama ve çalışma isteğinin kalmaması gibi nedenlerle mesleğe devam etmedikleri tespit edilmiştir. Mesleğin iş yükü psikolojik açıdan muhasebe mezunlarını korkutmakta, özel yaşamlarına ve ailelerine zaman ayıramayacakları düşüncesinin öne çıktığı ortaya çıkmıştır.

Muhasebe mezunlarının, üniversite tercih aşamasından itibaren mezuniyet sonrası işe yerleştirilmelerine kadar okul, işveren ve devletin desteğine ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Bu bağlamda bilinçli üniversite tercihi, mesleki derslerin uygulamalı gösterilmesi, staj süresi ve yetkinliğinin arttırılması, iş sahibi olmalarında devlet desteğinin olması, iş yerlerinde iş yoğunluğunun paylaştırılarak personel sayısının arttırılması ile iş yükünün hafifletilmesi ve çalışma saatleri gibi birçok soruna düzenleme getirilerek muhasebe mezunlarının bu alanda çalışma engellerinin önüne büyük ölçüde geçilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Mezunu, Türkiye’de Muhasebe Mesleği, Nitel Araştırma, Meslek Engelleri, Balıkesir.

(DEMİR, Esra, “*Research on the Reasons Preventing Accounting Program Graduates from Continuing the Accounting Profession: Case of Province of Balıkesir*, Master’s Thesis, Burdur, 2024)

ABSTRACT

It is known that accounting had emerged for dispelling the disorganization caused by the birth of commerce. Higher education plays a vital role in teaching this system which is necessary for humanity. Teaching an individual vocational knowledge and skills at school and preparing them to the business world in a fully equipped way will provide efficiency, appreciation, happiness and thus continuity in their job. However, it is observed that accounting program graduates take a part in the profession due to a variety of reasons after graduation. Considering the choice stage, education, working conditions and work-life balance of the profession, the question why individuals do not continue this profession became the problematic of this research.

The research was conducted to examine the reasons preventing accounting graduates from continuing the accounting profession on the basis of the province of Balıkesir population. The method of the research was the profound interview technic, which is among qualitative research technics. The data acquired as a result of the profound interviews carried out using a semi-structured interview form with the participation of 21 accounting professions were analyzed and coded.

As a result of the research, it was found that the accounting graduates did not continue the profession due to reasons like income, requirement of experienced personnel in job applications, family, failure of finding a job and unwillingness to work. Also, it was determined that work load of the profession psychologically scared the accounting graduates and they thought that they would not spend time with their families and have a private life.

It was found that the accounting graduates needed the support of school, employer and government from the stage of choosing the university until job placement after graduation. In this context, it is believed that the obstacles for accounting graduates to work in this area could be significantly prevented by bringing an arrangement in most issues such as conscious university choice, applied vocational courses, increasing the internship time and competence, government support in their employment, alleviation of

work load by sharing the work intensity in workplaces and increasing the number of personnel, and work hours.

Keywords: Accounting Graduate, Accounting Profession in Turkey, Qualitative Research, Vocational Obstacles, Balıkesir

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	x
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
LİTERATÜR ÖZETİ	3
İKİNCİ BÖLÜM	49
ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRME.....	49
2.1. Araştırmanın Konusu	49
2.2. Araştırmanın Amacı.....	50
2.3. Araştırmanın Temel ve Alt Problemi.....	50
2.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	51
2.5. Araştırmanın Yöntemi	52
2.6. Araştırma Deseni	52
2.7. Araştırmanın Çalışma Grubu	53
2.8. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği.....	53
2.9. Araştırma Verilerinin Analizi	55
2.10. Araştırmanın Tanımlayıcı Özellikleri.....	55
2.10.1 Tanımlayıcı Bilgiler	56
2.10.1.1. Katılımcıların Yaşı	56
2.10.1.2. Katılımcıların Cinsiyeti.....	57
2.10.1.3. Katılımcıların Medeni Durumu.....	57
2.10.1.4. Katılımcıların Öğrenim Şekilleri.....	58
2.10.1.5. Katılımcıların Staj Durumları	58
2.10.1.6. Katılımcıların Lise Türü.....	59
2.11. Üniversite Eğitimi Öncesi Muhasebeyle İlgili Düşünceler	59
2.12. Muhasebe Programında Okuma Kararı	62
2.13. Muhasebe Programı Tercihine Etki Eden Faktörler	66
2.14. Muhasebe Eğitiminin Seçiminde Etkili Kişiler	70
2.15. Muhasebenin Beğenilen Yönleri	73
2.16. Muhasebenin Beğenilmeyen Yönleri.....	76
2.17. Muhasebe Eğitiminin Daha Faydalı Olması İçin İstekler.....	79

2.18. Okuldaki Fiziki Ortam ve Teknik Donanım	83
2.19. Okuldaki Akademik Faaliyetler Hakkındaki Düşünceler	86
2.20. Eğitimde Yaşanılan Sorunlar	87
2.21. Muhasebe Eğitiminin İş Hayatına Katkısı	92
2.22. Muhasebeden Başka Okumak İstenilen Bölüm	96
2.23. Staj Hakkındaki Düşünceler	100
2.24. Staj Yerindeki Çalışanların Davranışı	104
2.26. Muhasebe Alanında İş Deneyimi	108
2.27. Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Gerekli Kişisel Özellikler	111
2.28. Muhasebe Mesleğinin Teşviki	116
2.29. Meslekte Mutluluk	122
2.30. Yoğun Çalışma Saatlerinin Etkisi	126
2.31. Meslekte Karşılaşılabilecek Sorunlar	130
2.32. Muhasebe Mesleğinde Çalışma Engeli	135
2.33. Çalışma Koşullarının Uygun Olmayışı	142
2.34. Özel Yaşamın İş Hayatına Etkisi	147
2.35. Muhasebe Mesleğinde Sosyallik	150
2.36. Şu Anki İş Hayatında Sosyallik	153
2.37. Kariyer Hedefleri	156
2.38. Severek Çalışabilecek İş	160
2.39. Mezunlara İş Devamlılığı İçin Öneriler	164
SONUÇ	172
KAYNAKÇA	184
EKLER	190
ÖZGEÇMİŞ	192

KISALTMALAR

AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
BA/BS	: Mal ve Hizmet Alım ve Satışlarına İlişkin Bildirim Formu
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İŞKUR	: İş ve İşçi Bulma Kurumu
KPSS	: Kamu Personel Seçme Sınavı
MYO	: Meslek Yüksek Okulu
ÖSS	: Öğrenci Seçme Sınavı
PTT	: Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
TESMER	: Temel Eğitim ve Staj Merkezi
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
YMM	: Yeminli Mali Müşavir
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Katılımcıların Yaş, Medeni Durum, Staj, Mesleği ve Görüşme Bilgileri	53
Tablo 2: Katılımcı Bilgileri Frekans Dağılım Tablosu	56

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Katılımcıların Yaşı.....	56
Şekil 2: Katılımcıların Cinsiyeti	57
Şekil 3: Katılımcıların Medeni Durumu	57
Şekil 4: Katılımcıların Öğrenim Şekilleri	58
Şekil 5: Katılımcıların Staj Durumları	58
Şekil 6: Katılımcıların Lise Türü	59
Şekil 7: Eğitim Öncesi Muhasebeyle İlgili Düşünceler	60
Şekil 8: Muhasebe Programında Okuma Kararı	62
Şekil 9: Muhasebe Eğitiminin Tercihinde Etkili Faktörler	66
Şekil 10: Muhasebe Programı Seçiminde Etkili Kişi.....	70
Şekil 11: Muhasebenin Beğenilen Tarafları.....	73
Şekil 12: Muhasebenin Beğenilmeyen Tarafları.....	76
Şekil 13: Muhasebe Eğitiminin Daha Faydalı Olabilmesi İçin Görüşler.....	79
Şekil 14: Okul Fiziki Ortamı ve Teknik Donanımı.....	83
Şekil 15: Akademik Faaliyetler Hakkındaki Düşünceler	86
Şekil 16: Eğitimde Yaşanılan Sorunlar	88
Şekil 17: Muhasebe Eğitiminin İş Hayatına Katkısı	92
Şekil 18: Muhasebeden Başka Okumak İstenilen Bölüm	96
Şekil 19: Staj Hakkındaki Düşünceler	100
Şekil 20: Staj Yeriindeki Çalışanların Davranışı	104
Şekil 21: Staj Yapmak İstenilen Kurum.....	106
Şekil 22: Muhasebe Alanında İş Deneyimi.....	109
Şekil 23: Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Gerekli Kişisel Özellikler.....	112
Şekil 24 Muhasebe Mesleğinin Teşviki	117

Şekil 25: Meslekte Mutluluk.....	122
Şekil 26: Yoğun Çalışma Saatlerinin Etkisi.....	127
Şekil 27: Meslekte Karşılaşabilecek Sorunlar.....	131
Şekil 28: Muhasebe Mesleğinde Çalışma Engeli.....	135
Şekil 29: Çalışma Koşullarının Uygun Olmayışı.....	142
Şekil 30: Özel Yaşamın İş Hayatına Etkisi.....	147
Şekil 31: Muhasebe Mesleğinde Sosyallik	150
Şekil 32: Şu Anki İş Hayatında Sosyallik.....	153
Şekil 33: Kariyer Hedefleri	156
Şekil 34: Severek Çalışılabilecek Yer.....	161
Şekil 35: İş Devamlılığı İçin Öneriler.....	165

GİRİŞ

Muhasebe insanların yaşamlarını sürdürebilmek adına mal ve hizmet gibi ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları alışverişlerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Muhasebe, temelinde üretim olan ekonomik faaliyetlerin, para ile ifade edilebilen işlemlerinin kayıt altına alındığı, sınıflandırıldığı, özetlenerek rapor edildiği ve sonuçlarının analiz edilerek yorumlandığı bir bilim dalı olarak bilinmektedir. Yükseköğretimde verilen muhasebe eğitimi ile öğrencilere muhasebenin açıklamasını oluşturan bu fonksiyonlar benimsenilerek, teori ve staj uygulamasıyla birlikte mesleğin gerektirdiği bilgilerin aktarılmasıyla verilmektedir. Muhasebe programları işletmelere, güncel bilgi ve beceriler kazandırılmış nitelikli eleman yetiştirmeyi amaçlayan programlardır. Bu programlardan mezun olanlar kamu ve özel sektörde hesap uzmanı, bilgisayar programcılığı gibi alanlarda çalışabildiği gibi serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavir olarak da çalışabilmektedirler.

Literatür incelemesi yapıldığında üniversitelerin muhasebe bölümünden mezun olduktan sonra iş hayatında yine bu bölümle aynı olan alanda kariyer yapanlar üzerinde çalışmalara rastlanmaktadır. Yapılan analizler sonucunda muhasebe programının seçilmesindeki amaçlardan biri de mesleki açıdan devam ettirilmesinin istenmesinden dolayı tercih edilmesidir. Ancak, bir de mezun olduğu muhasebe bölümünü meslek olarak seçmeyip, bu alanda çalışmak istemeyenler olduğu bilinmektedir. Yine literatür incelendiğinde bu programdan mezun olup da bu mesleği yapmayanlar üzerine bir çalışmaya rastlanamamaktadır. Muhasebe meslek adayı yetiştiren okullardan mezun olup, iş hayatına atılan mezunlara ne ölçüde bu okulların etki ettiği, diğer nedenler ile araştırılması gerektiği kanısına varılmaktadır ve bu bağlamda muhasebe programı mezunlarının muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenlerin araştırılması ilgi uyandıran bir konu olduğu düşünülmektedir ve çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Muhasebe programları, ticari hayatta muhasebe mesleğine eleman yetiştirilmesi açısından önemli bir ihtiyacın karşılanmasına cevap vermektedir. Yükseköğretimde bu programdan mezun olan öğrencilerin mesleki açıdan yeterli olma ve tüm gelişmelere ayak uydurabilmeleri, şüphesiz aldıkları eğitimin öneminden kaynaklanmaktadır. Eğitimde muhasebe programını seçerken etkili olan nedenlerin neler olduğunu, eğitim aldıkları yükseköğretim okullarında mesleği ne ölçüde sevdirmede etken oldukları, eğitim

sürecinde yapmış oldukları staj uygulamasının öğrencilere mesleki açıdan devam etmelerine etkileri, muhasebe programından mezun olduktan sonra neden bu programı seçtiklerinin bilincinde olmaları, muhasebe mesleğine bakış açıları, programda eğitim almalarında ve mesleği seçmemelerinde ailevi nedenler olup olmadığı, mesleki açıdan iş yükü, bu alanda iş bulamama, birinin emri altında çalışmama isteği, düşük gelir gibi sorunların muhasebeyi meslek olarak seçmemelerinin nedenleri olabileceği düşünülmüş olup, bu etkenlerin etkili olup olmadığı araştırılması amaçlanmıştır.

Muhasebe programından mezun olanlara, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan derinlemesine görüşme tekniğiyle sorular yöneltilmiş, alınan cevaplar neticesinde muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenler üzerine bir çalışma yapılması planlanmıştır. Elde edilen bu nedenlerin insanlar hayatında ne gibi etkileri olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın yöntemi olan nitel araştırma yönteminin derinlemesine görüşme tekniğiyle araştırmak istenen konu, araştırılacak kişiler önceden belirlenerek, araştırmanın gerçekçi ve doğal bir ortamda yürütülüp istenilen sonuca ulaşılması düşünülmüştür.

Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kaynaklar taranıp, konuyla ilgili literatürden yararlanılmıştır. Muhasebe eğitimi ve muhasebe mesleği üzerine yapılan çalışmalar incelenmiş, bu mesleği icra etmede karşılaşılan sorunlarla ilgili çalışmalar belirlenmiş, farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmış ve ilgili literatürün özeti çıkarılmıştır.

İkinci bölümde araştırmanın bulguları ve değerlendirilmesiyle ilgili uygulama yapılmıştır. Bu bölümde muhasebe programından mezun olanların muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenlere yönelik yapılan bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle araştırmanın konusu, amacı, önemi ve yöntemi belirtilmiştir. Devam eden kısımda konuyla ilgili tanımlayıcı bilgileri içeren sorular ve araştırmanın incelenmesinde yardımcı olacak diğer sorular ilgili kişilere yöneltilmiştir. Elde edilen tanımlayıcı veriler SPSS 20.0 programına giriş yapılarak frekans analizi yapılmıştır.

Sonuç bölümünde araştırmadan elde edilen veriler çerçevesinde muhasebe mezunlarının muhasebe alanında iş hayatına devam etmelerini engelleyen nedenler ifade edilerek, konuya ilişkin öneriler belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Çalışmanın birinci bölümünde muhasebe mezunlarının muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenlerle yakından ilgili çalışmalar incelenip, araştırmanın konu ve amacına en yakın 2002-2021 yılları arasında yapılan çalışmalardan örnekler verilerek özetlenmiştir.

LİTERATÜR ÖZETİ

Araştırmanın konusuyla alakalı olan benzer araştırmalara ait kaynaklar literatür gözden geçirilerek incelenmiştir. Literatür taraması sonucunda üniversite öğrencilerinin muhasebe programını seçme nedenleri, öğrencilerin muhasebe eğitiminden beklentileri, kariyer planlarını etkisi altına alan etkenler, muhasebe derslerine olan ilgileri, staj öncesi ve sonrası düşünceleri, staj sorunları, sınavsız geçiş yapan öğrencilerin profili, muhasebe eğitiminin mesleğe katkısı, öğrencilerin meslek etiğiyle ilgili algıları, sektörde çalışma niyetleri, iş bulma kaygıları, iş hedefleri ve mesleğe bakış açıları ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Literatür taraması yapılırken bu çalışmalara yer verilmesinin nedeni, araştırma konusundaki muhasebe mezunlarının neden bu mesleğe devam etmediklerini belirlemeye yönelik alt zeminlerin etkisinin olup olmadığının tespit edilmek istenmesidir.

Çürük ve Doğan (2002), Türkiye’de çalışan büyük işletmelerin bünyelerinde çalışmak isteyen personelini işe alırken eğitim aldıkları okullarda hangi dersleri ne ölçüde almış olduklarını ve bunu ne ölçüde talep ettiklerini belirlemeye dair bir çalışma yapmışlardır. Bu amaç doğrultusunda, bazı konular belirlenmiş olup, bu konulara cevap aranmıştır ve bunlar şöyle sıralanabilir; Üniversite ile sanayi çalışmalarının muhasebe bölümü ders ve içeriklerinin neler olması gerektiğinin karar verilmesi için işletmelerdeki yöneticilerin görüşlerini bilmek, işletmelerin, bünyesinde çalıştırmak istediği elemanlardan, üniversite eğitimi esnasında hangi dersleri ne kadar alması gerektiğinin talebini belirlemektir. Araştırma yapılırken İstanbul Sanayi Odası tarafından bilgileri alınmış, Türkiye genelinde ilk 500 arasından seçilen işletmelerle anket yapılmıştır. Sonuç olarak, araştırmaya katılan ve çoğunluğu (%89) mal üreten işletmeler, muhasebe departmanlarında çalıştıracakları elemanların muhasebeyle ilgili dersleri (finansal tablolar analizi, şirketler muhasebesi, vergi hukuku, genel muhasebe ve maliyet muhasebesi gibi) muhasebe programında ayrıntılı bir şekilde işlemiş olmalarını

istemektedirler. Ayrıca, bu işletmeler muhasebenin gerektirdiği muhasebe konularına (tekdüzen hesap planı, sipariş ve safha maliyetleme, dönem sonu işlemleri, bütçeleme yöntemleri, Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi gibi) ayrıntılı bir şekilde öğrenmiş olan muhasebe elemanlarını bünyelerinde çalıştırmak istemektedirler. Yapılan analizler neticesinde işletmeler, üniversitelerin teoriden çok uygulamalı olarak eğitim vermesini, işletmelerin ise öğrencileri muhasebe alanında staj imkanı sunmasının gerekliliğinin, üniversitelerin işletmelerin taleplerini göz ardı etmemesini, üniversitelerin bu alanda geceleri lisansüstü eğitim vermesini, tezlerde işletmelerin muhasebe problemlerine daha çok yer verilmesine, üniversiteler ve işletmelerin birlikte muhasebe üzerine projeler geliştirmesini istemişlerdir.

Paksoy, Akbulut ve Aydın (2005), çalışmalarında üniversitede muhasebe üzerine verilen eğitim seviyesini anlamak, verilen eğitimin problemlerini belirlemek ve bu problemlere dair oluşturulan hipotezlerden faydalanarak çözüm yolu üretebilmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulanması olup, 149 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Harran Üniversitesi bünyesindeki Şanlıurfa Merkez Meslek Yüksek Okulu, Birecik Meslek Yüksek Okulu, Bozova Meslek Yüksek Okulu, Akçakale Meslek Yüksek Okulu, Suruç Meslek Yüksek Okulu ve Siverek Meslek Yüksek Okullarında yapılmıştır. Sonuç olarak, Meslek Yüksekokulu (MYO) öğrencilerinin bölüm ve cinsiyete göre muhasebe derslerinden memnun olma düzeyleri ve iş bulma olanakları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Siverek, Birecik ve Bozova MYO'larındaki öğrencilerin tamamına yakınının muhasebe dersinden memnun olduğu görülmüştür. Öğrencilerin muhasebe eğitiminde edindikleri bilgilerin meslek hayatında kullanılabilirliği MYO'lara göre değişiklik gösterdiği, en çok Suruç MYO'daki öğrencilerin bu bilgileri kullanabileceği yanıtı alınmıştır.

Uzay (2005), yapmış olduğu çalışmanın amacı, muhasebe bölümü stajyerlerinin sorunlarını belirlemek ve staj yaptıkları yerlerdeki muhasebe meslek mensuplarından neler beklediklerinin tespit edilmesidir. Araştırmanın yöntemi anket uygulamasıdır. Çalışmanın kapsamı dahilinde hazırlanan anket formu, Kayseri ilinde bulunan muhasebe bürolarında stajlarını devam ettiren stajyerlere yapılmıştır. Kayseri ilindeki Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasına kayıtlı 357 stajyer bilgisine ulaşılmış olup, bu öğrencilerin 56'sı bayan, 301'i erkek öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu öğrencilerin, 208'i lisans, 100'ü ticaret lisesi ve 49'u ön lisans mezunu olduğu

belirlenmiştir. Bu öğrencilerden tesadüfi olarak belirlenen 85'i ile yüz yüze görüşme yapılarak anket uygulanmıştır. Bu öğrenciler muhasebe mesleğini seçme nedenlerini sıralarsak; muhasebeyi meslek olarak sevmek, daha iyi bir yaşam ve iş olanağına sahip olmak, çevrenin önerileri üzerine seçilmesi, iş bulamamaktan korkularak boşta kalma düşüncesi ve diğer seçenek olarak belirtilmiştir. Staj yapan öğrencilerin %87'si staj yapılan süreyi yeterli bulmuştur. Stajyer öğrencilerden %27'si staj yaptıkları yeri sonradan değiştirmiş ve bunun nedenini, yanında çalıştıkları muhasebe meslek mensubunun ölmesi, verilen ücretin az olması, yaşanan anlaşmazlıklar, ikametgâh adreslerinin değişmesi, işten çıkarılma, daha iyi bir staj imkanının sağlanması, evlilik yapılması ve staj yapılan kurumun kapanması olarak belirtmişlerdir. Sonuç olarak, staj yapan öğrenciler muhasebe meslek mensuplarından kendilerine basit olan büro işleri dışındaki işlerden verilmesini, takdir edilmeyi ve ilgi görmeyi beklemişlerdir. Bu stajyerler meslek örgütlerinden ise, ilgili mevzuatın basitleştirilmesini, mali tatil ve yeni iş alanlarının açılmasının ele alınmasını istemişlerdir. Araştırmacı bu çalışmanın benzerinin diğer illerde yapılabileceğini önermiştir. Önem olarak, stajyerlere yönelik sorunlarının ve onların beklentileri karşısında duyarsız kalınmamasının, staj uygulamasının eğitim ile meslek arasında önemli bir geçiş aşaması olduğunun farkındalığı ve bu sürecin iyi bir şekilde değerlendirilmesinin stajyerlere anlatılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Yayla ve Cengiz (2005), araştırmalarındaki amaç, öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmelerindeki kişisel faktörler ve sebepleri, bu mesleğin kendine ait kişisel özellikleri neler olduğunu belirlemek ve bu mesleği seçmedeki etki eden nedenleri belirlemeye yöneliktir. 400 kişi üzerinde basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle yüz yüze görüşme düzenlenerek bir anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin İşletme, İktisat ve Maliye programlarında okuyan öğrencilerle yapılmıştır. Çalışmanın sonucu olarak, eğitimleri boyunca muhasebe dersi alan bu öğrencilerin (%50,3'ü) gelecek yaşamlarında mesleki anlamda tercihlerinde ilk tercihlerinin muhasebecilik olması ifadesine yanıt olarak “tamamen katılıyorum” veya “katılıyorum” olması bu soruya cevapların yarısı meslek olarak muhasebeyi tercih edeceklerini göstermiştir. Gelecekte muhasebe mesleğini ilk sırada tercih etmede etkili olan faktörlere cevap olarak en çoktan başlayarak öğrencilerin kendi seçimleri, ailelerinin veya yakın çevrelerinin etkisiyle seçmeleri, muhasebe

mesleğinin öğrenciler tarafından ilgi duyuluyor olması, geliri yüksek bir meslek olarak görülmesi ve bu mesleğin tecrübe ve bilgi gerektirmesi iş fırsatlarının da önemli olmasına yol açacağı düşüncesidir. Bu sıralamadaki etkenler İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nde (İİBF) eğitim alan öğrencilerin gelecekte bu meslekte çalışmak istemelerine sebep olmuştur.

Demir ve Çam (2006), çalışmalarında Meslek Yüksek Okulu muhasebe programında öğrenimine devam eden öğrencilerin muhasebe eğitimleri sırasında başarısını olumsuz yönde etkileyen etkenlerin saptanmasını amaçlamışlardır. Muhasebe öğrencilerinin okudukları bölümleriyle ilgili memnuniyetleri, bu bölümlerde öğretilen bilgilere ait görüşler ve bu bilgilerin aktarılış şekilleri üzerinde durularak diğer amaçları belirlenmiştir. Çalışma Kırşehir Meslek Yüksek Okulunda okuyan ikinci sınıf öğrencilerinin katılımıyla yapılmıştır. Toplamda 113 öğrenciyle yüz yüze görüşme yapılarak konuyla ilgili görüşleri alınmıştır. Uygulama anket yöntemi olup, anket formunu 26 adet ifade oluşturmuştur. Anketin birinci bölümünde 7 adet soru yer alıp, öğrencilerin okudukları bölümleri ve bilgilerine ait düşünceleri vardır. İkinci bölümde 15 soru ile katılımcıların eğitimlerindeki olumsuz olan etkenleri belirlenmek istenmiştir. Üçüncü bölümde ise 4 soru bulunup demografik özelliklere yer verilmiştir. Elde edilen verilen SPSS programında analiz edilerek, frekans, yüzde değerleri, karşılaştırmalı ve korelasyon analizleri elde edilmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin çoğunun muhasebe programında okumaktan memnun olduğu fakat tekrar bu programı okumakta istekli olmadıkları gözlemlenmiştir. Katılımcıların %70'inin mezun olduktan sonra muhasebe alanında çalışmak istediği sonucuna varılmıştır. 3 öğrenciden 1'inin sıkıcı bir meslek olacağını ve üniversiteye sınavsız geçişin yerinde olduğunu %33'lük katılımcı uygun bulmuştur. Katılımcıların %44,2'lik çoğunluğunun muhasebe derslerindeki bilgilerin mesleğin temelini atma konusunda yeterli bulmadıkları saptanmıştır. Almış oldukları eğitimde başarıyı olumsuz etkileyen en önemli etkenin daha önceden aldıkları bilginin yeterli olduğu düşüncesiyle derslerin öğretilmiş olmasıdır. Başarılarını olumsuz etkileyen diğer faktörler, öğretim elemanlarının dersleri aktarmadaki yetersizlikleri, uygulama eksiklikleri, sınavsız geçişin verdiği olumsuzluklar, mezuniyet sonrası mesleği yapma düşüncesinin olmayışı, bu bölüme zorunlu bir şekilde gelinmesi ve muhasebe bölümüyle ilgili bir hedeflerinin olmaması belirtilmiştir.

Eleren ve Kayahan (2007), tarafından öğrencilerin almış oldukları muhasebe eğitiminin tercih sırası, tercih nedenleri, alt yapı ve muhasebe üzerine bilgileri göz önünde tutularak, bu eğitim hakkındaki düşüncelerinin neler olduğunu belirlemek ve bu sonuçlara göre almış oldukları eğitim üzerine yapılabilecek çalışmalara zemin hazırlanmak istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın yöntemi, tüm soruların yanıtlanması isteğiyle yapılan anket uygulamasıdır. Araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne bağlı bütün meslek yüksekokullarındaki muhasebe programlarının ikinci sınıfında okumakta olan 137 öğrencinin katılımıyla yapılmıştır. Verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmesi sonucunda, öğrencilerin meslek yüksekokullarını tercih etmesinde en çok mezun olunan lisenin türü ve lisedeki eğitim etkili olmuştur. Bu nedenlerden yola çıkarak ticaret meslek lisesinden mezun olan öğrencilerin MYO'lara sınavsız geçiş yapabilmeleri tercih sebeplerinde etkili olduğu düşünülmüştür. Ayrıca öğrencilerin mezun olduktan sonra kısa yoldan bir meslek sahibi olabilme düşüncesi farklı bir tercih nedeni olarak önümüze çıkmıştır. Muhasebe eğitimi için gerekli olan projeksiyon, bilgisayar, internet gibi teknolojik ihtiyaçların önemi vurgulanmış olup, bunların kullanımına imkan sağlanması öneri olarak sunulmuştur. Böylece bu okulların tercih sıralamasında önceliğinin artabileceği düşünülmüştür. Uygulama ve meslek etiği derslerine önem verilmesi gerektiği de düşünülüp, işletmeler için güven ve doğruluğun önemi vurgulanmak istenmiştir. Veriler incelendiğinde ticaret meslek lisesinden mezun olanların üniversitelerdeki muhasebe eğitiminde daha başarılı olduğu anlaşılmıştır.

Şenol ve Tüfekçi (2007), yapmış oldukları çalışmalarındaki amaç, üniversitede okuyan öğrencilerin profilini belirleyip, eğitim sırasında ve sonrasında beklentilerin ortaya konulmasıdır. Araştırmanın yöntemi anket uygulamasıdır. Anket formu üç bölümden oluşmuştur. İlk bölümde demografik bilgiler, ikinci bölümde üniversiteye kayıt olmadan önce ve üniversitede okurken konumlarını ve üçüncü bölümde ise mezun olduktan sonra mesleki hayata dair umutlarını netleştirmeyi içeren ifadeler kullanılmıştır. Araştırma Süleyman Demirel Üniversitesi'nin (SDÜ) bünyesindeki Meslek Yüksek Okullarında yapılmıştır. Veri analizi sonucu katılım sağlayanların çoğunluğunu 17-20 yaş arası, tercihlerini Akdeniz Bölgesinden yana kullananlar, aileleri 401-750 YTL ile 751-1000 YTL gelire sahip olanlar oluşturmuştur. Meslek lisesi haricinde okuyan ve bu meslek yüksekokullarına yerleşenlerin fakültelere yerleşmek istemelerinden dolayı meslek liselerini tercih etmedikleri belirtilmiştir. Katılımcı öğrencilerden meslek lisesi

çıkışlı hariç olanların daha çok dershaneye gittikleri, bunun sebebi, kısa yoldan meslek sahibi olabilmek için meslek yüksekokulunu tercih ettikleri, meslek lisesi çıkışlı olanların ise çoğunun dershaneye gitmemesi bunun sebebi, sınavsız geçiş sistemi ile meslek yüksekokullara kayıt yaptırabilmeleridir. Meslek lisesi çıkışlı öğrencilerin diğer öğrencilere nazaran programla ilgili daha çok bilgi sahibi oldukları gözlemlenmiştir. Meslek yüksekokulundan memnun olmadıklarını belirten normal lise öğrencilerinin çoğunun bu mutsuzlukların nedenini almış oldukları eğitimden umduklarını bulamamaları, bulundukları bölgede sosyal yaşamın kısıtlı olması ve bundan dolayı hayal kırıklığı yaşamaları gösterilmiştir. MYO'larda okumaktan memnun ve daha çok meslek lisesi çıkışlı olan öğrenciler, bu memnuniyetin nedenini sınavsız olarak okumuş oldukları programa geçiş yaparak müfredattaki dersleri bilmek olduğunu belirtmişlerdir. Meslek yüksekokulunda okuyan öğrencilerin okuma nedenleri, kısa yoldan bir mesleğe adım atabilmek, üniversitede eğitim görmek, dikey geçiş sınavıyla bir fakülteye yerleşebilmek, lise mezunu kalmak istememeleri, bir üniversiteye yerleşemeyip açıkta kalmak istememeleri ve erkek öğrenciler için askerliğin tecil ettirilebilmesi olarak sıralanabilir. Bu öğrencilerin çoğunluğu mesleği olabileceği düşüncesiyle geleceklerini umutlu görmektedir. Piyasalardaki şartların iş bulabilmedeki zorluğu, personel olarak fakülte mezunlarının işe alınması, iş bulabilmek için bir çevrelerinin olmaması öğrencileri okumuş oldukları program alanıyla ilgili iş bulamayacağı düşüncesine neden olmaktadır. Meslek yüksekokullarından mezun olunca mesleki alanlarıyla ilgili bir işte çalışıyor olabilecekleri bu öğrencilerin en büyük beklentisi olmakla birlikte, statü kazandıran bir mesleğe hazırlaması, bir diploma sahibi olunabilmesi ile meslek anlamında geliştirmesi ise meslek yüksekokulunda okumanın avantajları olarak düşünülmektedir. Sonuçta SDÜ bünyesindeki MYO'larda okumakta olan öğrencilerin profil görüntüsü çıkarılmış ve bu öğrencilerin gelecekte bu anlamda bir umutları ve beklenti içerisinde arayışlarını da MYO'larda öğrenim görerek giderebileceklerini belirtmişlerdir. Meslek hayatına ara eleman yetiştiren bu MYO'larda nitelikli insan gücünde aranan özellikler olarak, teorik bilginin yanında pratik bilginin gerekliliği, güncel bilgileri takip ederek benimsemek, takım olarak çalışabilme yetisi kazanmak, iş yeri kaynaklarının kullanımının doğru ve verimli bir şekilde kullanmak, iş verimini arttırabilecek ilişkiler kurup, teknik ve fikri açıdan yararlı olabilecek personele ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Araştırmacıların

önerisi olarak, MYO'larda konferansların önemi, iş hayatından insanlar ile öğrencilerin bir araya getirilerek mezunlardan beklentilerin anlatılmasıdır.

Yardımcıoğlu ve Büyüksalvarcı (2007), yapmış oldukları çalışmada muhasebe eğitimi veren meslek yüksekokullarının eğitim seviyelerini tespit etmeyi, verilen eğitime yönelik sorunları belirlemeyi ve belirlenen bu sorunlara çözüm yolu üretmeyi amaçlanmıştır. Ayrıca bu çalışmada öğrencilerin muhasebe eğitimi almayı neden tercih ettiklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında öğrencilere anket sistemi uygulanmış olup, Selçuk Üniversitesi bünyesindeki meslek yüksekokullarındaki Pazarlama, İşletme, Muhasebe, Dış Ticaret, Bankacılık ve Sigortacılık bölümlerinde eğitimine devam etmekte olan 300 öğrencinin katılımıyla yapılmıştır. Sonuç olarak, öğrenciler muhasebe eğitimi aldıkları bu programı %48,4'lük oran ile ÖSS sistemi nedeniyle tercih ettiklerini ifade etmiştir. %9,4 ile bir iş sahibi olabilmek için, %32,2 ile meslek sevgisi nedeniyle, %67,8 ile diğer nedenlerden dolayı bu programlarda eğitim aldıkları belirtilmiştir. Cinsiyete göre muhasebe dersinden eğitim alan öğrencilerin tatmin düzeylerinde anlamlı bir farka ulaşılmadığını, ancak bölümlere göre ders tatmin seviyelerine bakıldığında anlamlı bir farka ulaşıldığı ve işletme ve muhasebe programı öğrencilerinin muhasebe derslerine olan tatmin olma seviyeleri iyi olduğu anlaşılmıştır.

Demir ve Subaşı (2008), yapmış oldukları çalışmanın amacı, sınavsız geçiş sistemiyle meslek yüksekokullarındaki muhasebe programlarında okuma hakkı olan öğrencilerin muhasebe mesleğiyle ilgili görüşleri ve profillerini belirlemeye yöneliktir. Anket uygulaması yapılan çalışmada Eskişehir ve Bilecik şehir merkezi ve ilçelerinde eğitim veren tüm ticaret meslek liselerinin son sınıf öğrencileri katılım sağlamıştır. Kız öğrencilerin çoğunlukta olduğu çalışmada ebeveynlerinin gelir ve eğitim seviyelerinin düşük olduğu ve yine çoğunluğun ÖSS sınavı için bir destek almadığı belirlenmiştir. Eğitim seviyesi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarını ticaret liselerinde eğitim görmelerini istemedikleri anlaşılmıştır. Muhasebe iş alanına yönelik yabancı dilin çokta önemli olmadığını düşünen öğrenciler, muhasebeci olduklarında bilgi ve becerilerine yönelik devamlı gelişim sağlamaları, tarafsız olmaları, etik kurallara uymaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Prestij sağlayan ve geliri yüksek bir meslek olarak görülen muhasebenin üniversite tercih sıralamasında ilk tercihleri olarak yazacak öğrencilerin sayısının az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dinç (2008), çalışmasında Meslek Yüksek Okulunda eğitimlerini devam ettiren muhasebe bölümü öğrencilerinin okudukları alanda ne kadarının kariyer hedefi olduğunu, muhasebe programını seçerken nelerin etkili olduğunu ve bu etkilerin öğrenciler üzerindeki farklılıklarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada Karadeniz bölgesinde faaliyet gösteren 10 adet meslek yüksekokulunun 649 adet öğrencisine anket uygulaması yapılmıştır. Sonuçta bu programda okuyan son sınıf öğrencilerinin kariyer hedeflerinin olduğu belirlenmiştir. Muhasebe mesleğini seçmede etki eden faktörlerin, kazancının yüksek olması düşüncesi, sosyal statü beklentisi, mesleki açıdan bilgi ve beceri olması, mesleki tecrübe olması, kariyer beklentilerinin olması tespit edilmiştir.

Dinç ve Karakaya (2008), çalışmalarında işletme bölümünde eğitim alan son sınıf öğrencilerinin muhasebe mesleğini seçmelerindeki etkenlerin neler olduğunu araştırıp bu nedenlere göre mesleğe yönelik algıları ve algılarındaki farklılıkların araştırılmasını amaçlamışlardır. Araştırmada anket yöntemi uygulanmıştır. 10 ayrı üniversitenin işletme programında okuyan 765 öğrencinin katılımıyla gerçekleşen araştırmanın verileri analiz edildiğinde muhasebe mesleğine yönelik algının kariyer beklentisi, fayda-maliyet ve kazanç faktörlerinin daha etkili olduğu anlaşılmıştır. Sonuç olarak, katılımcıların yaklaşık olarak yarısının genel ortalaması 2,00'nin üzerinde olduğu ve mezun olduktan sonra muhasebe mesleğinde çalışmak istediği belirlenmiştir. Ayrıca mesleğin iş yükünün fazla olduğunu düşünen ve bu mesleğin olumsuz bir imaj sergilediğini düşünen öğrenciler, muhasebe mesleğinde tecrübeli olmak için uzun yıllar çalışılması gerektiğini belirtmişlerdir. Muhasebe mesleğini üst düzey yönetici olabilme ve bağımsız olarak çalışabilme imkânı sunan bir meslek olarak gördükleri söylenebilmektedir. Veri analizi yapıldığında öğrencilerin kariyer ve fayda-maliyet faktörleri açısından mesleği değerlendirdikleri anlaşılmıştır. Araştırmacı, bayan katılımcıların muhasebe mesleğinin iş yükünü daha fazla gördüklerini ve bu yüzden mesleğe olumsuz baktıklarını fakat kariyer açısından olumlu yaklaşıldığını belirtmiştir. Çevresel etkenler açısından farklı algılanan muhasebe mesleği, notu düşük olan öğrenciler için çevresel etkenlerin daha çok ön planda olduğu anlaşılmıştır. Araştırmacılar mesleğin itibarının artırılması için stajın ön plana çıkarılması gerektiğini ve böylece öğrencilerin muhasebe mesleğinin her yönüyle farkındalığının artırılabilceği görüşünü belirtmiştir.

Gençtürk, Demir ve Çarıkçı (2008), araştırmaları meslek yüksekokullarının muhasebe ve işletme programlarında okuyan öğrencilerinin kayıtlı oldukları bölümle

ilgili yapılan bir çalışmadır. Bu çalışmanın amacı kapsamında öğrencilere kayıtlı oldukları programı isteyerek tercih yapıp yapmadıkları, okudukları bölümlerin mezun olduktan sonra ne tür iş imkanı sağladığını bilip bilmedikleri üzerine bilgi seviyelerini anlamak, muhasebe ile finans eğitimlerinin katkı sağlaması üzerine farkındalıkları ve kayıtlı oldukları okulun bağlı olduğu bölge hakkındaki görüşleri bilinmek istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine farklı ifadeler yöneltmiş olup, öğrencilerin düşüncelerindeki değişikliğin nasıl ve hangi yönde olduğu belirlenmek istenmiştir. Ayrıca, araştırmaya katılan birinci ve ikinci sınıftaki kız ile erkek öğrencilerin düşünce ayrılıkları ki-kare analiz testiyle belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup, araştırma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ile Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesindeki meslek yüksekokullarındaki muhasebe ve işletme programlarındaki kayıtlı öğrenciler ile yüz yüze yapılmıştır. 5'li likert ölçeği yapılan anket analizi sonucunda, katılım sağlayan öğrencilerden çoğunun okudukları bölümü isteyerek seçmedikleri ve okumuş oldukları programların iş yaşamlarında etkili olmayacağı belirtilmiştir. Öğrenciler, okudukları bölümlerde almış oldukları eğitimin kurslarla desteklenip iş hayatına geçişte etkili olacağı düşüncesindedirler. Öğrenciler, okullarının bulunduğu bölgenin sosyal durumunun gelişmişliği, alacakları eğitim bakımından önemli olduğuna dikkat çekmişlerdir. Katılım sağlayan öğrenciler, muhasebe ve finans eğitiminin iş kariyerleri açısından önemli olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin yerleşmiş oldukları programı, kendilerine nasıl katkısı olacağının farkındalığıyla tercih ettikleri anlaşılmıştır. İkinci sınıfa geçen öğrencilerin verdiği cevaplardan anlaşıldığı üzere, derslere yönelik uygulamaların sınırlı olması sebebiyle endişelendikleri anlaşılmıştır. Okudukları bölgede aktif işletmelerin olması eğitimlerine katkı sağlayacağını düşünmüşlerdir. Ayrıca, kayıtlı oldukları programa istemeden gelen öğrenciler, daha sonra düşüncelerinin olumlu yönde değiştiğini fakat mezun olduktan sonra yeteri kadar bilgiye sahip olamayacaklarını ifade etmiştir. Bunun dışında iş hayatlarına hazırlık olarak seminer, panel, konferans ve kurslar gibi faaliyetlerin olumlu etkisinin olabileceği düşüncesindedirler.

Ömürbek ve Usul (2008), muhasebe mesleğini icra eden elemanların, muhasebeyi meslek olarak seçmelerinin nedenlerini araştırmak ve bu nedenlerin öncelik sırasını belirlemek amacıyla bu çalışmayı yapmışlardır. Bu amaç doğrultusunda 19 faktör belirlenmiş olup, bu faktörlerin birbirleriyle olan etkileşimleri incelenmiştir.

Araştırmanın yöntemi için ilk olarak, tesadüfi şekilde 317 muhasebe meslek mensubu belirlenmiştir. Daha önce yapılan çalışmalar geliştirilerek bir anket formu düzenlenmiştir. Yüz yüze yapılan anket uygulamasında 309 anket formu analiz için değerlendirilmeye alınmıştır. Muhasebe meslek mensupları çalışmaya Zonguldak, Amasya, Muğla, Ankara, Mersin, Antalya, Manisa, Aydın, Konya, Balıkesir, Kocaeli, Burdur, Kayseri, Bursa, İzmir, Çorum, İstanbul, Denizli, Isparta ve Edirne illerinden katılmışlardır. Sonuç olarak, muhasebenin meslek olarak seçilmesinde etken olan faktörlerin farklı derecelerde öneme sahip olduğu ancak bazılarının daha fazla ağır bastığı anlaşılmıştır. Katılımcıların ilk olarak mesleki düşüncelerini ön planda tutarak, muhasebeyi kendilerine meslek anlamında seçerken tamamen bilinçli ve isteyerek bu mesleğe adım attıkları belirlenmiştir. Bir kişiye veya bir kuruma bağlı kalınmadan çalışabilme olanağının olması, iş bulma imkanının olması, prestijli bir iş olması, bir ofiste çalışılabileceğinin olması ve zamanla yeni fırsatların karşısına çıkabileceği bir iş olması düşüncesi sıralanabilen nedenler arasındadır. Daha sonra çevresel etkenleri ve ailevi etkenleri de muhasebe mesleğini seçme nedenleri arasına eklenmektedir.

Ünal ve Doğanay (2008), çalışmada üniversitelerde lisans seviyesindeki müfredat kapsamındaki muhasebe derslerinin, finans sistemi içinde olan denetleyici ve düzenleyici kurumlarda çalışmakta olan yönetici ve uzmanların görüşleri alınarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle, muhasebe alanındaki derslerin mevcut ihtiyacı karşılama yeterliliğinin ve yeniliklere uygunluğunun belirlenmesi önemsenmiştir. Araştırmanın, bu amaç doğrultusunda muhasebe eğitiminin belirlenen unsurlara göre değerlendirilip, ilgili derslerin etkinliğinin arttırılabileceğine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Araştırma dahilinde bu kuruluşların tercih edilmesindeki neden olarak, finans sistemi içerisinde denetleyen ve düzenleyen konumda olmaları gösterilmiştir. Bu bağlamda finansal ağırlıklı özerk ve kamu kurumlarda çalışmakta olan, muhasebe alanındaki yöneticiler ve uzmanlar çalışmanın amacı kapsamına dahil edilmiştir. Araştırmanın yöntemi yüz yüze ve çevrimiçi görüşme ile yapılan anket uygulamasıdır. Çalışma, beş başlık altında değerlendirilmiş olup, bu başlıkları şöyle sıralayabiliriz; muhasebe eğitiminde yeterlilik, güncellik, etkinliğin arttırılabilmesi, eğitimin yapısı ve kariyer hedefleridir. 332 kişinin katılımıyla elde edilen verilerde, 252'si lisans, 71'i yüksek lisans ve 8'inin doktora mezunu olduğu anlaşılmıştır. Sonuç olarak, çalışmaya katılım sağlayanların geneli lisans eğitimlerinde görmüş oldukları muhasebe grubu derslerini yeterli bulunmuştur. Fakat

sonuçlar okumuş oldukları bölümlere göre incelendiğinde maliye ve işletme bölümlerinin muhasebe dersleri yeterli bulunurken, diğer bölüm mezunları bu derslerin yeterli olduğunu düşünmemektedirler. Katılımcıların çoğu muhasebeyle ilgili verilen eğitimin kurum ihtiyaçlarını karşılamadığını belirtmişlerdir. Lisans eğitimlerinde alınan muhasebe grubu derslerinin, katılımcıların karşılaşmış olduğu kurumların finansal yapısının bilinmesi için yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda muhasebe üzerine verilen eğitimin yoğunlaştırılması ile muhasebe grubu derslerinin etkisinin çoğalacağı düşünülmüştür. Muhasebe zerine verilen eğitimin kurumların isteklerine yetersiz kaldığı düşünülerek, ders içeriklerinin kurumlar ve niversite iş birliğiyle düzenlenmesi ve finans ağırlıklı faaliyette olan işletmelerin ihtiyaçları ve istekleri çerçevesinde muhasebe eğitiminin şekillenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına ulaşıldığında Maliye ve işletme programları dışındaki bölümleri de muhasebe derslerinin etkinliğinin arttırılması önerilmiştir. Lisans düzeyindeki eğitimde muhasebe derslerinin işleyişinin yeniliklerden uzak ve teorik olarak yapıldığı ve güncel olarak işlenen ders konuları ile uygulamanın ise yeterli olup olmadığı konusunda kararsız kalındığı anlaşılmıştır. Güncel konuların işlenmesiyle muhasebe derslerinin etkisinin artacağı düşünülmüştür. Diğer bir ulaşılan sonuç ise uygulamacılar ve yöneticilerin muhasebe ders etkinliğinin arttırılabilmesi için derslere katılmalarının sağlanmasıdır. Böylelikle ders etkinliğinin arttırılması yanında teoride işlenen derslerin uygulamalı olarak anlatılması muhasebe konularının takibi açısından önemli olacağı vurgulanmıştır. Araştırmacıların literatür incelemesi sonucunda, muhasebe eğitimi ile muhasebe uygulamalarının arasındaki farkın giderilmesine ilişkin çalışmalara rastlanmıştır. Bu bağlamda son zamanlarda uygulama ile teori arasında olan açığın giderilmesine yönelik çalışmalara önem verildiği düşünülmektedir. Fakat bu açığın kapatılması ve yeniliklerin takibi için yöneticilerin ve uygulamacıların muhasebe grubu derslerine katılımlarının ve teoride güçlü alt yapıları olan uygulamacıların, muhasebe eğitiminin etkinliğinin arttırılması adına muhasebe derslerinde eğitim vermesinin sağlanması önemi vurgulanmıştır. Katılımcılar tarafından muhasebe eğitimine yönelik etkinliğin arttırılması için uzaktan eğitimle ilgili tekniklerin kullanılmasının etki edeceği konusunda kararsız oldukları gözlemlenmiştir. Başka bir sonuç ise örnek olaylarla ilgili çalışmalara yer verilmesinin, araştırmaya dayalı dev ve projelerin öğrenciye yapması için verilmesinin muhasebe üzerine verilen eğitimde etkinliğin artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmayla ilgili ödevlerin ve örnek olayın

kullanımı uygulama ve teorinin beraber öğrenilmesi için önemli olacağı vurgulanmıştır. Muhasebeyle ilgili derslerde bu ilkelere yer verilmesi öğrenci için gelecekteki mesleğinde işini bilinçli bir şekilde yapmasını ve doğru bir meslek seçimini sağlayacağı belirtilmiştir. Sonuçta finansal tablolar analizi ve genel muhasebe derslerinin veri analizi sonucunda önemli görüldüğü ve bu derslerin eğitimine ağırlık verilmesi gerektiğine ulaşılmıştır. Muhasebe alanında etkin ve yeterli bir eğitim için finansal ağırlıklı kurumlarda çalışmakta olan yöneticilerin ve uzmanların görüşlerinin anlamlı olacağı düşünülmüştür. Bu görüşler ışığında elde edilen bilgilerin kullanımıyla birlikte muhasebe eğitimine olumlu anlamda katkı sağlayacağı, böylelikle muhasebe iş alanına bu bilgilerin aktarılması muhasebe eğitiminde etkinliğin artabileceği düşünülmüştür.

Çelenk ve Çamtosun (2009), çalışmalarında ticaret meslek liselerinde muhasebe üzerine verilen eğitimin meslek yüksekokullarında gerekli olacak alt yapıyı hazırlayıp hazırlamadığını belirlemek, ticaret liselerinde verilen muhasebe derslerinin yükseköğretime devam edecek öğrenciler için etkisini araştırmak ve bu öğrencilerin muhasebe eğitimine olan bakış açılarını bilmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi olarak 31 sorudan oluşan anket tekniği uygulanmıştır. Anket formunun ilk bölümünü öğrencilerin Ticaret Liselerine bakış açıları, ikinci bölümde Ticaret Liselerindeki muhasebe eğitimi ve yükseköğretime etkisini ölçmeye yönelik ve üçüncü bölümde demografik bilgiler yer almaktadır. Çalışma Marmara Üniversitesi bünyesindeki Sosyal Meslek Yüksek Okulu'ndaki Bankacılık ve Muhasebe programı ve Özel İstanbul Aydın Üniversitesi bünyesindeki Anadolu Bil Meslek Yüksek Okulu'ndaki Bankacılık ve Sigortacılık ile Muhasebe programlarında Ticaret Meslek Lisesinde okumuş olan öğrenciler ile yapılmıştır. Bu okullarda okuyan ikinci sınıf 366 öğrenci ile anket uygulaması yapılmıştır. Veriler analiz edildiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden %60'ı Ticaret Lisesine gitmenin kendi seçimleri olduğunu ve bu seçimden de memnun olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğu mezuniyetten sonra muhasebe alanında çalışmayı istemektedir. Araştırmacıya göre, bu sonuçlar gösteriyor ki Ticaret Lisesi seçimleri bilinçli bir seçimdir. Ayrıca öğrenciler üniversite yerleştirmelerinde kat sayı sisteminin adaletsiz olması nedeniyle ticaret lisesi kayıtlarında olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Öğrenciler, Ticaret Liselerinde verilen derslerin yükseköğretimdeki eğitimlerine katkı sağladığını belirtmiştir. Katılım sağlayan öğrenciler, Ticaret Liselerine yeterli desteğin verilmediğini fakat bu liselerin gün geçtikçe öneminin yükseldiğini ve

bunu desteklemek için iktisat, işletme ve maliye gibi lisans bölümlerini seçebilmeleri için ek puan verilmesinin gerekliliğini belirtmişlerdir. Araştırmacı kendi isteğiyle kimsenin etkisi altında kalmadan Ticaret Meslek Lisesinde okumak isteyenlere rehberlik hizmetinin verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Özcan, Ünal ve Helhel (2009), araştırmalarında muhasebe programlarında okuyan meslek yüksekokulundaki öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları ve okudukları okulun ne derece bu mesleğe katkısı olduğunu ve memnuniyet oranlarını bulmayı amaçlamışlardır. Araştırma Antalya’da eğitim veren ön lisans muhasebe bölümü öğrencileri üzerinde yapılmaktadır. 312 öğrenciye tesadüfi olarak anket uygulaması yapılmıştır. Bu öğrencilerin 280’i ticaret meslek lisesi çıkışlı olup sınavsız geçiş sistemiyle kayıt yaptırmışlardır. Cinsiyet üzerine kurulmuş hipotezlerde, bayan öğrencilerin bu programdan daha memnun oldukları, bu mesleği dürüstlük ilkesinde kayıt tutma olarak gördükleri, almış oldukları eğitimin bu alanda çalışabilmede etkili olduğunu ve toplum olarak iyi bakıldığı sonucuna varılmıştır. Bu mesleğin gelecekte öğrencilerin öğrenim aldıkları durumlarıyla ne kadar alakalı olduğuna bakıldığında, daha çok birinci öğretim öğrencilerinin mesleki açıdan önünün açık olduğunun düşüncesine ve aldıkları eğitimin iyi derecede olduğu sonucuna varılmıştır. Bu öğrenciler mesleği gelir getiren, itibarlı, iş alanı büyük olan bir meslek olarak görmüşler ve lisans programına geçiş yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Birinci öğretimin ikinci öğretimden farkı olarak bu öğrencilerin daha yüksek puanla yerleşmeleri, derslerde daha başarılı olduklarını, ders hocalarının daha yüksek motivasyona sahip oldukları anlaşılmıştır. İkinci öğretim öğrencilerinin daha düşük olan motivasyonlarında ise derslere yorgun olarak girmeleri gözlenmiştir.

Terim ve Öztürk (2009), yapmış oldukları çalışmada meslek yüksekokullarına ait işlev ve kapsamlarıyla ilgili bilgiler verilmiş olup, muhasebe programında okumakta olan öğrencilerin demografik bilgileri doğrultusunda muhasebe mesleğini seçme nedenleri ve seçmiş oldukları eğitim alanının hedefleriyle uyum sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın yöntemi anket sistemidir. Anket formunda, öğrencilerin demografik özellikleri, program seçiminde ailenin tesiri, yüksekokulda verilen eğitimin kalitesi, kariyer hedeflerinin yeterli olup olmadığını belirlenmesiyle ilgili 15 adet soru hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu, Gördes Meslek Yüksekokulunda okumakta olan 388 adet muhasebe programı öğrencisine uygulanmıştır. Veri analizi sonucunda,

öğrencilerinin %62'si düz lise çıkışlı olup, muhasebe programında okumak istenilmesinin mezun olunan liseyle bir ilgisi olmadığı anlaşılmıştır. Öğrencilerin 64'ü ailesinde muhasebeyle ilgili bir alanda çalışan bulunmamıştır. Bu oran, öğrencilerin muhasebe programının tercih etmelerinde ailenin bir etkisi olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, öğrenciler meslek yüksekokulundaki derslerin içeriğinin liselere göre daha ayrıntılı olduğunu ancak uygulamaya yönelik derslerin yeteri kadar işlenmediğini ifade etmişlerdir. Muhasebenin yenilik gerektiren bir meslek olduğunu kabul eden öğrenciler, disiplin gerektiren bir bilim alanı olduğunun da farkında oldukları ve öğrencilerin meslek hedefleri arasında çoğunlukla Bağımlı Mali Müşavir ya da Banka ve Finans alanında çalışmak istedikleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin okumuş oldukları programı lisans programına tamamlamaları gerektiğinin farkındadırlar.

Çelenk, Atmaca ve Horasan (2010), bu çalışmanın amacı muhasebe programında okuyan öğrencilerin eğitim aldıkları alana nasıl yaklaştıkları, bu alana yönelmelerini ve bu durumda etkin faktörlerin neler olduğunu belirlemektir. Çalışma Marmara Üniversitesi İİBF İşletme Bölümünde lisans ve lisansüstü öğrencilerine yönelik 22 sorudan oluşan anket uygulamasıyla yapılmıştır. Araştırmada yer alan sorular katılımcıların, muhasebe programındaki eğitime, hoca etkenine ve bu alandaki mesleki bakış açısına değinilmeye çalışılmıştır. Yapılan anket uygulaması sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin muhasebe bölümünü tercih etmesindeki en önemli etkenin iş bulma oranının yüksek olması düşüncesi ve bu düşüncenin muhasebe alanına yöneliminde etkili olduğudur. Öğrencilerin muhasebe alanını statü ve prestij sağlıyor olarak gördüğüne ulaşılmaktadır. Sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin çoğunluğunun muhasebe programını seçmekten memnun oldukları belirtilebilir. Bir başka sonuçta öğrencilerin muhasebeyle alakalı etkinliklere katıldığı ve muhasebeyle ilgili yenilikleri takip ettiğidir. Ayrıca eğitim sürecinin bitmesiyle bu alanda çalışmaya yönelmelerin olacağı tespit edilmiştir.

Gençoğlu ve İşseveroğlu (2010), yapmış oldukları çalışmalarında iş hayatına ara eleman ihtiyacını karşılayan meslek yüksekokullarının muhasebe programı mezunlarının muhasebe mesleğine ne oranda ilgi duyduklarını, başarı oranlarını ve meslek yüksekokullarının muhasebe mesleğine katkıları incelenmiştir. Araştırmanın amacı, meslek yüksekokullarındaki ön lisans mezunlarının almış oldukları muhasebe eğitiminin değerlendirilmesidir. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali

Müşavirler Odaları Birliği'ne (TÜRMOB) bağlı Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER) kayıtlarından elde edilen bilgiler doğrultusunda staja başlama sınav sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda, 2004-2008 yıllarını kapsayan muhasebe bölümlerinin faaliyet gösterdiği yerlerdeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odalarına staja başvuranların eğitim durumları göz önüne alınmıştır. Bu bağlamda ön lisans mezunlarının staja başlama sınavına ait başarı oranlarındaki artışlar ile araştırma yapılan bölgedeki muhasebe programlarının artışında karşılaştırma yapılmıştır. Yapılan çalışmada en son 2008 bilgileri kullanılmıştır. Bunun nedeni olarak ön lisans programlarından mezun olanların artık Serbest Muhasebeci olamamasıdır. Meslek yüksekokullarına ait muhasebe eğitimi veren bölümlerin listelerine YÖK'ten bilgi alınarak ulaşılmıştır. Sonuç olarak, 2005 – 2008 yılları arasında MYO sayısında bir artış olurken staja başlama sınavına katılanların sayısında bir azalış olduğu gözlemlenmiştir. Bu azalışın nedeni olarak öğrencilerin motivasyon eksiklikleri, sınavsız geçiş sisteminin etkileri ve eğitimcilerin mesleki bilgilerini yenileme gerekliliği olduğudur. Ayrıca, bir başka sonuçta 2002-2003 öğretim yılında ticaret liselerinden Meslek Yüksek Okullarına sınavsız geçişin MYO'larda verilen eğitimin kalitesini düşürdüğü ve Meslek mensubu adaylarının, yapmış oldukları staj sonu sınavındaki başarıları ile yükseköğretim sırasındaki aldıkları eğitim ile doğru yönde orantılı olduğudur. Öneri olarak bu eğitimi veren okulların çağın ihtiyaçlarına karşılık vermesi açısından eğitim kalitelerinin artırılmasının iyi olacağı düşüncesidir.

Karcıoğlu, Bilgili ve Yazarkan (2010), yapmış oldukları araştırmanın amacı katılımcıların kişilik özellikleri dikkate alınarak muhasebe meslek alanına yönelik düşüncelerinin belirlenmesi ve mezun olduktan sonra bu mesleği nasıl yapabileceklerine yöneliktir. Anket uygulaması yapılan araştırma Niğde Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu, Atatürk Üniversitesi bünyesinde olan Oltu Meslek Yüksek Okulu ve Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin öğretim üyelerinin katkısıyla 2009 yılı mayıs ayında öğrencilerle yüz yüze görüşme yapılmıştır. Sonuç olarak, muhasebe mesleğini yapmak isteyen katılımcıların çoğunluğu bir kurumda çalışmayı istediklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak, kurumlarda iş güvencesi olması gösterilmiştir. Kendi işini kurmak isteyen diğer öğrenciler, bağımsız olarak çalışma, prestij, meslekte kendini geliştirme gibi düşüncelerinden dolayı bunu istediklerini ve muhasebe mesleğini sevmeyenler ise, muhasebe alanında çalışmak istemediklerini belirtmişlerdir. Muhasebe

bütün sektörler tarafından ihtiyaç duyulan bir meslek alanı olması ile öğrencilerin olumlu baktığı taraflardan biridir. Muhasebe eğitimi alan bu öğrencilerin kişisel özellikleri ile meslekle ilgili düşünceleri arasında olumlu yönde ilişkiler olarak, dışa dönüklük, yeniliklere açık olma, vicdan sahibi olmak, uyumlu olmaktır. Katılımcıların nevrotik bozuklukları arttıkça mesleğe yönelik davranışları olumsuz olarak arttığı saptanmıştır. Öneri olarak araştırmacılar, eğitim veren okulların rehberlik birimlerine, öğrencilerin kişilik özelliklerine göre bu mesleklere yönlendirilerek daha iyi bir meslek hayatı olmalarına katkı sağlayabileceklerini belirtmişlerdir.

Kurnaz ve Gümüş (2010), çalışmanın amacı üniversitelerin muhasebe eğitimi veren programlarında okumakta olan öğrencilerin muhasebe meslek hayatıyla alakalı etik dışı hal ve durumlarına ilişkin algılarını ortaya koymaktır. Bu amaca bağlı olarak öğrencilerin, meslek hayatında etik olmayan davranış algılarını, mükelleflerle ilişkilerinde etik dışı davranışlarıyla alakalı algılarını, diğer muhasebe meslek mensuplarıyla ilişkilerinde etik dışı davranışlarıyla ilgili algılarını, mesleki görevleriyle alakalı etik dışı davranışlarına ilişkin algılarını ve tanımlayıcı değişkenlerine ilişkin etik algılarında değişiklikler olup olmadığını incelemek diğer amaçlarını oluşturmuştur. Araştırmacılar, çalışmanın muhasebe iş hayatında çalışacak olan personel adaylarını kapsayıp, çalıştıkları işin insan ve hizmet odaklı olmasından dolayı önemli olduğunu vurgulamışlardır. Böylece, muhasebe meslek mensubu adaylarının iş alanlarıyla alakalı bilgi ve becerilerinin önemli olması kadar, bu işi doğru, dürüst ve en iyi şekilde yapılması hakkında algılarının yönünün belirlenmesi ve bunun geleceğe yönelik etik eğitime ölçüt olabileceği vurgulanmıştır. Araştırmanın yöntemi geliştirilmiş ölçekler kullanılarak uygulanan anket sistemidir. Araştırma Dumlupınar Üniversitesinin Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'ndaki Muhasebe Programı'nda okumakta olan öğrencilerin katılımıyla yapılmıştır. 2008-2009 öğretim yılı Bahar Döneminde 117 öğrencinin anket verileri değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, çoğu öğrenci muhasebe mesleğine yönelik etik dışı tavırları doğru bulmadıkları anlaşılmıştır. Öğrencilerin etik dışı davranışlarla alakalı algıları ile öğrencilerin sınıf düzeyleri arasında farklılık olduğu ve alt sınıflara nazaran üst sınıflarda okuyan öğrencilerin daha hassas oldukları anlaşılmıştır. Öğrencilerin etik dışı algılama olarak ekonomik davranışları daha az algıladıkları anlaşılmıştır. Bunun nedeninin ekonomik sıkıntıların etkisi olabileceği fakat tasvip edilemeyecek bir davranış olduğu belirtilmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından bir bütün

olarak yaklaşıp meslekle alakalı tüm derslerinde ahlaki değerlere, ilkelere ve standartlara yönelik eğitimin verilmesinin üzerinde durulmuştur. Bayan öğrencilerin daha çok etik dışı algılarının daha hassas olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun konuyla ilgili verilecek eğitimlerde hiçbir ayırım yapılmadan eğitim verilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Sınıf karşılaştırmasına bakıldığında, etik algı davranışlarında üst sınıf öğrencilerin alt sınıf öğrencilere nazaran daha hassas olduğu gözlemlenmiştir. Bunun nedeni olarak, daha fazla eğitim alan öğrencilerin etik ilke davranışlarında bir gelişme olabileceği ve aldıkları eğitim sayesinde konu hakkında gelişme gösterebilecekleri belirtilmiştir. Öğrencilerin çoğunun etik dışı olarak algıladığı davranışlar geleceğin muhasebe meslek mensupları açısından mesleği icra ederken olumlu sonuçlar çıkarabileceği düşüncesini doğurmuştur. Araştırmacılar bu çalışmadan sonra yapılabilecek çalışmalar için muhasebe mesleğini yapacak adayların etik dışı gördükleri davranışları yapıp yapmadıklarının ve eğer bu davranışları yapıyorlarsa neden yaptıklarının araştırılmasını önermişlerdir.

Özdemir (2010), çalışmasıyla muhasebe bölümünde okuyan öğrencilerin bu meslek hakkındaki görüşleri, gelecekte mesleği nasıl gördükleri, programda okumayı tercih etmelerindeki kişilerin etkisi ve mesleği seçmelerindeki nedenleri araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırma için Ege bölgesindeki 9 adet üniversiteye bağlı meslek yüksekokullarının muhasebe bölümünde okuyan 639 öğrenciyle anket yapılmıştır. Anketten elde edilen veriler üç gruba (Prestij, Mesleki Güvence ve Mesleki Avantajlar) ayrılarak analiz edilmiştir. Sonuçta, ebeveynlerinin eğitim düzeyleri çok yüksek olmayan öğrencilerin üniversite tercihinde muhasebe programının ilk beşte yer aldığı bilgisine ulaşılmıştır. Öğrencilerin çoğu mesleğin önünün açık, yarısına yakını muhasebe mesleğini sevdiği, yarıdan az fazlası bu mesleğe devam etmek istedikleri ve bu orana yakını mali müşavir olmak istedikleri, küçük bir kısmının 3568 sayılı meslek kanunundan bilgisi olduğu görülmüştür. Çoğunluğun kendi tercihiyle muhasebe alanını istedikleri bilinmekte olup, öğrencileri rehberlerin tam olarak yönlendirme yapamaması ve ailelerin yetersiz kalması sonucuna varılmıştır.

Tekşen, Tekin ve Gençtürk (2010), yapmış oldukları çalışmada meslek yüksekokullarındaki muhasebe öğrenimi gören öğrencilerin eğitimlerinin değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Çalışmanın yöntemi, araştırmacıların öğrencilerle yüz yüze görüşerek uyguladıkları anket sistemidir. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

bünyesinde olan meslek yüksekokullarının muhasebe programlarında okuyan 1010 öğrenciye yapılan anketin analizinde %69,5’lik oranla öğretim üyelerinin kalitesinin eğitim kalitesini etkilediği anlaşılmıştır. Diğer bir sonuçta, muhasebe programında işlenen derslerin aktif yöntem olarak kullanıldığı, mezun olacak öğrencilerin bu alanda çalışmak istemeleri olumlu olması yönündedir. İş hayatında muhasebe elemanına ihtiyaç duyulması bu mesleğe bakış açılarını olumlu olmasını sağlamaktadır ve mezun olan öğrenciler staj ve sınav sürelerinin (4 yıl) uzun olmasıyla muhasebe ofisi açmak istemediklerini belirtmişlerdir. Program boyunca alınacak eğitimin daha verimli olabilmesi için muhasebe alanıyla ilgili yayınların ve araştırmaların arttırılması görüşü bildirilmiştir. Araştırmacıların önerisi olarak haftalık 4 saat alınan muhasebe dersinin sayısının arttırılması, derslerin daha kaliteli ve mesleğe ilişkin bilgiler içermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu öneriler yapılırsa mesleğe olumlu yönde etkileri olacağını da bildirmişlerdir.

Ekşi, Özçalıcı ve Büyükkonuklu (2011), meslek algılanmasında etkili olan faktörlerde muhasebecilik örneği adlı çalışmalarında farklı öğrenim düzeyinde olan ve cinsiyetleri de göz önüne alınarak muhasebe mesleği üzerine eğitim alıp muhasebeci olmak isteyen öğrencilerin, farklı görüş açılarının belirlenip bu mesleğe olan algıları incelenmek istenmiştir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup, tesadüfi olarak seçilen 256 öğrencinin katılımıyla yapılmıştır. Kilis’te bulunan M. Hanifi ve Ökkeş Cümbüş Ticaret Meslek Lisesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi bünyesindeki İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Kilis Meslek Yüksekokulu’ndaki öğrencilerine anket çalışması uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda, bayanların erkek katılımcılara oranla muhasebe mesleğinin daha fazla saygın bir meslek olarak gördükleri anlaşılmıştır. Katılımcıların öğrenim seviyesindeki farklılıklar incelendiğinde, üniversite öğrencileri ile lise öğrencileri arasında, muhasebe mesleğinin gelecekte önü açık, problem çözme odaklı, itibarlı, iş bulma olanağı geniş, geliri yüksek, masa başında çalışabilme ve strateji geliştirme olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu anlaşılmıştır. Lise öğrencilerinin üniversite öğrencilerine nazaran muhasebeciliği bağımsız bir meslek olarak algıladıkları ve daha olumlu yaklaştıkları anlaşılmıştır. Araştırmacılar, elde ettikleri sonuca göre, üniversiteden mezun olacak öğrencilerin muhasebe mesleğinin yanı sıra başka mesleklere de yönelebileceğini belirtmişlerdir. Halbuki lise öğrencilerinin üniversite öğrencilerine göre daha az seçim yapma olanağı vardır. Bu sonuçtan yola çıkarak muhasebe mesleğinin

çoğunlukla üniversite öğrencilerine daha gerçekçi bir şekilde anlatılıp, verilen derslerin anlatılmasında daha özenli olunması gerektiği öneri olarak sunulmuştur. Muhasebecilerin, öğrenim düzeylerinin yüksek olmasının bu mesleğin ve muhasebeyle ilgili standartların daha ileri taşınmasında, kanunları daha göz önünde tutarak duyarlı muhasebecilerin yetişmesinde ve muhasebenin ilkelerine bağlı kalınmasında değerli bir etken olduğu belirtilmiştir. Böyle bir çalışmanın daha başka örneklem gruplarıyla ve değişkenlerle yapılabileceği ve böylelikle diğer çalışmalarla karşılaştırma yapılabileceği önerilmiştir.

Kırlioğlu ve Gökgöz (2011), yapmış oldukları çalışmayı Ticaret Meslek Liselerinde okumakta olan son sınıflarındaki staj uygulaması yapan öğrencilerin yaptıkları staja dair sorunları belirleyip ele almak ve bu sorunlara çözümler sunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evreni İstanbul'da ki Ticaret Meslek Liselerinde okumakta olan 7784 staj yapan öğrenci iken, 11 adet Ticaret Meslek Lisesinde okuyan 755 stajyer öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Öğrencilere, araştırmanın amacı kapsamındaki sorularla hazırlanan anket yöntemi uygulanırken, kullanılan ifadeler lise düzeyindeki öğrencilerin düzeyinde hazırlanmıştır. Toplanan verilerin analizi sonucunda, öğrencilerin staj sürecinde bir çok problemle karşılaştığı belirlenmiştir Bu problemleri; öğrencilerin ticaret lisesinin tercih etme nedenleri ile bu okulların kuruluş amaçlarının uyuşmadığı, okullarda kullanılan teknik donanımın yetersiz olduğu okuldaki öğretmenlerin ve ticaret lisesi eğitiminin yeteri kadar iyi olmadığı, staj yerlerinin staj gören öğrencilere meslek açısından iyi yetişmelerine imkan vermediği, okullarda verilen teorik eğitimin mesleki hayatta bir anlamı olmadığı, okul öğretmenlerinin staj görülen iş yerlerini kontrol etmediği, telafi olarak verilmesi gereken eğitimi yeterli olmadığı, öğrencilerin staj yerlerinde alanı dışında çalıştırılması, stajyerlere hak ettiği kıymetin verilmemesi, okul ile işletmelerin yeteri kadar iletişim halinde olmaması, bazı stajyerlerin ücretlerinin ya hiç ödenmemesi ya da gereken miktarda ödenmemesi, haftanın iki günü okulda üç günü stajda geçirilmesi nedeniyle adaptasyonda sıkıntılar yaşadığı şeklinde sıralayabiliriz. Araştırmacıların önerilerine göre öğrenciler, ticaret meslek liselerine kayıt yaptırmadan önce, bu liseler hakkında bilgilendirilmeli, ne tür bir meslek hayatına hazırlandıklarını bilmeli ve eğitimin son sınıfında staj uygulaması olacağı hakkında bilinçlendirilmelidir. Ayrıca, bilgisayara dayalı muhasebe eğitimi uygulanan ticaret meslek liselerinde, gerekli araç gereçlerin temin edilmesi, öğretmenlere pedagojik, bilgi

vb. yetersizlikleri tespit edilerek gerekli eğitimlerin verilmesinin, okullarda verilen eğitimin uzmanlardan destek alarak geliştirilmesinin, stajyerlere yönelik problemlerin iş yerlerine denetimleriyle çözülebileceği ve bu denetimlerin okul yönetimleri tarafından takip edilebileceği, işletmeler ve okulların diyalog içerisinde olabileceği öneri olarak sunulmuştur. Fakat bu görev ve yükümlülükleri hem okul idarelerine hem de iş yeri sorumlularına iş yükü getireceği için staj yapacak her öğrencinin çalışmak için işletme bulamayabileceği vurgulanmıştır.

Ağyar, Angay Kutluy ve Cengiz (2012), çalışmalarında muhasebe programında okuyan öğrencilerin demografik özellikleri ve sosyo-ekonomik değişkenleri göz önünde tutularak meslek etiğine olan bakış açılarının araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma için iki bölümlük bir anket yöntemi uygulanmıştır. Çalışma Akdeniz Üniversitesi bünyesinde 7 adet meslek yüksekokulunda okumakta olan muhasebe ve vergi uygulamaları programı 741 öğrencinin katılımıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı sorular ve 26 adet ifadeden oluşan anketin veri analizi sonucuna göre, öğrencilerin %56,1'lik kısmı meslek etiğiyle ilgili müfredata ders eklenmesini istemişlerdir. Bu dersin yanı sıra toplantı, seminer gibi faaliyetlerle muhasebe etiği dersi desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Tanımlayıcı sorular incelendiğinde yaş, cinsiyet, doğum yeri, aile eğitim düzeyi, mezun oldukları lise, gelir düzeyleri ve sosyo-ekonomik düzeylerinin etkili olduğunu ve daha önce meslek etiğiyle ilgili ders aldıklarını bildiren öğrencilerin muhasebe etiğiyle ilgili sorulara daha çok yanıt verdikleri görülmektedir. Araştırmacılar bu sonuca göre muhasebe etiği dersinin müfredata eklenmesi gerektiği görüşünü belirtmişlerdir.

Albez ve Bilici (2012), çalışmalarında meslek yüksekokullarındaki muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleğine bakış açılarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma, İspir MYO, Narman MYO, Hınıs MYO, Erzurum MYO, Pasinler MYO, Oltu MYO ve Aşkale MYO olmak üzere Atatürk Üniversitesine bağlı bulunan meslek yüksekokullarının Muhasebe programlarında eğitim görmekte olan toplam 481 öğrenciye, 9 adet anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan bu çalışmanın sonucunda, öğrencilerin büyük bir bölümünün (%66) meslek elemanı olmak istedikleri, bu öğrencilerin de %60'ının ön lisans bölümleri üzerinden dikey geçiş yaparak lisansa tamamlamak istedikleri ve bunun sonucunda da muhasebe meslek mensubu olmak istedikleri sonucuna varılmıştır. Diğer bir yandan, 2008 yılında 3568 sayılı kanunda yapılan değişiklikle serbest muhasebeci unvanının kaldırılmasıyla bu programlarda

okumakta olan öğrencilerin meslek mensubu olma arzularını azaltmadığı da gözlemlenebilir.

Aygün ve Gerekan (2012), yaptıkları çalışmanın amacı, muhasebe dersini ilk kez alan öğrencilerin dersle ilgili algılarının ve bu algılarının dönem sonuna gelince dönem başına göre değişikliğe uğrayıp uğramadığını belirlemek olmuştur. Belirlenen amaç doğrultusunda, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde 2011-2012 öğretim yılını kapsayan çalışmada anket yöntemi uygulanmıştır. 532 öğrencinin katılımıyla yapılan anket verilerinin değerlendirilmesi sonucunda, öğrencilerin çoğunluğunun muhasebe dersini almadan önce bu derse çok ilgi göstermedikleri anlaşılmıştır. Diğer bir sonuç ise, mezun olduktan sonra muhasebe alanında bir işte çalışmak isteyenler ile istemeyenler arasında anlamlı farklılıkların olduğudur. İlk defa bu dersi almış bu öğrencilerin dönem sonunda bu derse yönelik algılarında değişiklik olduğu anlaşılmıştır. Araştırmacılar çalışma sonucunda belirlenen farklılıkların muhasebeyi öğretenler tarafından bilinmesi, okullarda verilen muhasebe eğitiminin daha iyi olması için yön vereceği görüşündedir.

Gökgöz ve Zeytin (2012), yaptıkları çalışmanın amacı muhasebe meslek mensuplarına yönelik olup, muhasebe mesleğini seçme nedenleri araştırılmak istenmiştir. Ayrıca bu etkenlerin önem sıraları incelenmek amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulamasıdır. Bilecik ve Yalova illerinde yapılan çalışmanın evrenini bu illerdeki bütün muhasebe meslek mensuplarını kapsamıştır. Araştırmacılar bu illerde çalışmanın yapılması nedenini yüksek ticaret hacimli iller olması olarak göstermişlerdir. Sanayi merkezlerine yakın olan bu illerdeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odaları'ndan alınan bilgiler doğrultusunda 127 muhasebe meslek mensubuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğini seçme nedenleri altı grupta açıklanmıştır. İlk grup, iş imkanlarını içermekte olup, mesleğin masa başı bir iş olması, çok fazla sermayeyle kurulmayan ve gelirin yüksek olması olarak belirlenmiştir. İkinci grup, ebeveynlerin yönlendirmesi ağır basmıştır. Üçüncü grupta çevresel faktörlerden öğretmen ve arkadaşlarının etkisi olmasıdır. Dördüncü grup ise, babadan gelen bir meslek olması ve almış oldukları eğitimin bu meslekle ilgili olması. Beşinci grupta, bağımsız olarak çalışabilme olanağı vermesi ve son grupta sayısal bir alan olması nedeniyle seçildiği anlaşılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin seçme nedenlerinde önem sırasına bakıldığında ilk olarak, bu meslekte bağımsız

çalışılabilmesidir. Bunu takiben, muhasebe mesleğinin ileride de öneminin kaybetmeyeceğinin düşünülmesi, bu işe gösterilen ilginin olması, saygı gören bir meslek oluşu ve mesai saatlerindeki esneklik, terfi edilen bir meslek olması ve masa başında yapılan bir meslek olması gibi faktörler sıralanmıştır.

Otlu, Durmuş ve Solak (2012), çalışmalarının amacı olarak meslek yüksekokulundaki muhasebe ve vergi uygulamaları programında okuyan öğrencilerin bu bölüm ile ilgili düşüncelerini öğrenmek, bölümden beklentilerini belirlemek, bölümün öğretim elemanlarıyla arasının nasıl olduğunu araştırmak, Serbest Muhasebeci unvanının kaldırılmasıyla ilgili düşünceleri ve bu yasanın çıkacağını daha önceden bilselerdi bölüme yaklaşımları ne olacağı araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaç kapsamında, 252 öğrencinin katılımıyla anket uygulaması yapılmıştır. Malatya meslek yüksekokulu muhasebe ve vergi uygulaması programı öğrencilerinin vermiş olduğu bilgiler 2010-2011 öğretim yılı Bahar döneminde toplanmıştır. Veriler analiz edildiğinde öğrencilerin program süresince almış oldukları teorik uygulamanın eksik kaldığı, okulun fiziki donanımına yeterince sahip olmadığı ve serbest muhasebeci unvanının kaldırılmasıyla iş olanaklarının az olması alınan eğitim programına karşı olumsuz bakışa sebep olduğu anlaşılmıştır. Bu öğrencilerin çoğunluğunun sınavsız geçiş sistemiyle programa yerleştiği belirlenmiştir. Bu meslekte iş olanağının fazla olması düşüncesiyle birlikte araştırma yapılmadan tercih edilen bu programdan mezun olunduğunda muhasebe meslek mensubu olamamaları pişmanlık duymalarına sebep olmuştur. Ayrıca, öğretim üyeleriyle iletişim konusunda eksiklikler olduğu sonucuna da varılmıştır.

Bozkurt, Öksüz ve Karakuş (2013), yapmış oldukları çalışmalarında okullarda verilen muhasebe eğitiminin yeterliliğine, muhasebe mesleği için gerekli olan ahlaki ve mesleki değerlerin kazandırılmasını tespit etmek amaçlanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin mesleğe karşı düşüncelerinin aldıkları eğitim sonucunda değişip değişmediği belirlenmek istenmiştir. Araştırma Çankırı Karatekin Üniversitesi MYO'da 1. ve 2. sınıf Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde okuyan 180 öğrencinin katılımıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda muhasebe ve meslekle ilgili bilgi almak isteyen öğrencilerden çoğunun düz lise mezunu olduğu anlaşılmıştır. Araştırmacıya göre bölgedeki ticaret liselerinin durumuna bakılarak hareket edilebileceği belirtilmiştir. Katılım sağlayan öğrencilerden kız öğrencilerin %40 daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Araştırmacılar tarafından bu sonucun yapılabilecek başka çalışmalara konu olabileceği görüşü

sunulmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu muhasebecileri, sahtecilik yapan ve bazı zamanlarda rüşvet alıp vermeye yönlendirdiği görüşünde bulunulmuştur. Bu bulguyu ilginç bulan araştırmacı muhasebe eğitimi veren başka okullarda bu bilginin ve eğitim sistemlerinin gözden geçirilmesinin alan yazına katkı sağlayacağını düşünmüştür.

Poroy Arsoy, Bora ve Selimoğlu (2014), araştırmada muhasebe meslek mensupları ve muhasebe dersi veren öğretim üyelerinin muhasebe mesleğine ilişkin bilgi, beceri ve eğitim teknikleriyle ilgili beklentiler ortaya konulmaya amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde muhasebe meslek mensupları ve akademisyenlere göre bu eğitimle kazanılması gereken becerilerin, eğitimde kullanılması gerekli eğitim tekniklerinin ve muhasebe eğitimi verilmesi için gerekli bilgilerin neler olduğu sorularına yanıt aramak için anket uygulaması yapılmıştır. Anket uygulaması Türkiye'deki muhasebe dersi üzerine eğitim veren akademisyenlerin ve Bursa ilindeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nda kayıtlı olan meslek mensuplarının katılımıyla gerçekleşen ankette 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Muhasebe üzerine eğitim veren 63 akademisyene internet üzerinden ve Bursa'daki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı olan rastgele seçilen 167 muhasebe meslek mensubuna anket soruları yöneltilmiştir. Toplamda 230 kişinin katılımıyla yapılmıştır. Anket yöntemindeki verilerin analizi sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının ve muhasebe eğitimi veren akademisyenlerin, muhasebe programında okuyan öğrencilerin aldıkları eğitimin içerik ve yöntemiyle ilgili farklı fikirlerde olduğu anlaşılmıştır. Araştırmacılar, alınan sonuçlardaki görüş ayrılıklarının farklı çalışmalarda ele alınarak ve tartışılarak sonuç alınabileceği görüşünü belirtmişlerdir.

Atmaca ve Coşgun (2014), yapmış oldukları çalışmada Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne bağlı meslek yüksekokullarının muhasebe ve vergi uygulamaları bölümünde okuyan öğrencilerin yükseköğretimden beklentilerini ve motivasyonlarını ölçmeyi amaçlamışlardır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinin bünyesinde olan 7 adet meslek yüksekokulunun muhasebe ve vergi uygulamaları programlarında okuyan 807 öğrenci çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Yapılan araştırmada 723 katılımcıya ulaşılmış olup, veri toplama aracı olarak anket yöntemi uygulanmıştır. Anketin ilk bölümüne demografik değişkenlere yer verilirken ikinci bölümünde ise katılım sağlayan öğrencilerin muhasebe programını seçmede etkili olan nedenlerini, bu bölümden beklentilerini ve motivasyonlarını gözlemlemeye yönelik düşüncelere yer verilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, muhasebe eğitimini benimsemeye muhasebe eğitimi sırasındaki beklentiler, motive edecek araçlar, muhasebe eğitimine bakış açısı faktörleri ve bu bölümü seçme sebepleri arasında doğru yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin bu bölümü seçmede belirgin farklılıklar olmadığı saptanmıştır. Muhasebe eğitimi sırasında kişisel gelişimlerinin olumlu yönde etkilenmesi, bakış açılarının etik kurallara bağlı olması, yeni yetenekler ve prestij kazandıracağı düşüncesiyle bu eğitimden beklentilerinin olduğu anlaşılmıştır. Muhasebe eğitimine bakış açısı olarak muhasebe eğitiminin uygulamaya yönelik eğitim vermesi gereken bilim dalı olduğu sonucuna varılmıştır. Motivasyon araçları faktörü için parasal anlamda yeni olanaklar olması ve statü kazandıracağı düşüncesi olmuştur.

Bulca ve Erem (2014), araştırmalarında yüksekokullardaki bankacılık ve sigortacılık, büro yönetimi ve yönetici asistanlığı, işletme yönetimi, muhasebe ve vergi uygulamaları ve yerel yönetimler bölümlerinde eğitim alan öğrencilerin muhasebe ve finans eğitimine yönelik düşüncelerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Uşak Üniversitesi'ne bağlı olarak eğitim veren Banaz Meslek Yüksekokulu, Sivaslı Meslek Yüksekokulu, Uşak Meslek Yüksekokulu, Ulubey Meslek Yüksekokulu ve Karahallı Meslek Yüksekokulu'nda 2013-2014 güz döneminde eğitimini sürdüren 739 öğrenciye anket çalışması yapılmıştır. Verilerin analizi yapılmış olup frekans analizi sonucunda ulaşılan bazı bulgulara göre, okudukları programın tercih edilmesinde ilk olarak meslek sahibi olma amacının olduğunu ve muhasebe ve finans programında alınan eğitimin kalitesini de öncelikli olarak öğretim elemanlarının kalitesinin belirlediğini göstermiştir. Okumuş oldukları programı lisansa tamamlamak isteyen katılımcıların mezun olduktan sonra ilk olarak hedefleri arasında dikey geçiş yaparak bir fakültede öğrenimlerini devam ettirmek istedikleri gelmiştir.

Hatunoğlu ve Kılılı (2014), çalışmalarının amacını, üniversitelerin muhasebe eğitimi veren programlarında eğitim gören öğrencilerin hastanelerde çalışmasıyla birlikte işletmenin ihtiyaç duyduğu gereksinimlerini karşılayabildiklerini ölçmek ve bu işletmelerin hangi özellikte muhasebe elemanı çalıştırmak istediklerini araştırmak olarak belirlemişlerdir. Ayrıca okullarda verilen muhasebe eğitimiyle işletmelerin beklentileri arasındaki ayrıcalıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın yöntemi, anket uygulaması olup, anket Osmaniye, Kahramanmaraş ve Gaziantep illerindeki 11 kamu ve 21 özel hastane olmak üzere 32 hastanede yapılmıştır. En fazla katılım sağlayan

hastanenin Gaziantep ilinde olduğu belirlenmiştir. Özel hastanelerin muhasebeden sorumlu personeli ve kamu hastanelerinin müdürlerinin katılımıyla yapılan ankette toplanan veriler analiz edilmiştir. Sonuç olarak, lisans mezunu olan personele daha çok ihtiyaç duyulduğu, üniversitelerde eğitimi verilen mali tablolar analizi, maliyet muhasebesi ve muhasebe denetimi derslerinin muhasebe elemanları üzerinde yeterli düzeyde etkisi olmadığı anlaşılmıştır. Buna karşılık Bilgisayarlı muhasebe ve genel muhasebe eğitiminin işletme için gerekli olan ihtiyacı karşılayacak yeterli seviyede olduğu tespit edilmiştir. Yine yapılan analizler sonucunda muhasebe elemanlarının analitik düşünme ve probleme yönelik çözüm odaklı olmalarının yeteri kadar olmadığı, üniversitelerde uygulamaya yönelik eğitimin ve örnek çalışmaların pratiğe konulmasının az olduğu anlaşılmıştır. Sanayi sektörüyle üniversitelerin birlikte çalışmalarının yükseltilmesi, bölüm öğrencilerinin işletmelere gözlem amaçlı gezilere götürülmesi ve bu gezilerin ilgili program müfredatına eklenmesi, staj zorunluluğunun olması işletmeler için gözlemlenen ihtiyaçlar olarak belirlenmiştir. Maliyet muhasebesi dersine ait hizmet maliyetlemesi ve hizmet işletmeleri konularına ağırlık verilebileceği ve sağlık üzerine muhasebe eğitimi seçmeli ders müfredatına eklenebileceği önerilmiştir.

Tugay ve Ömürbek (2014), çalışmanın amacı olarak, üniversitelere bağlı meslek yüksekokullarındaki muhasebe programlarında verilen eğitime yönelik uygulamalı meslek derslerinin kullanım ve yeterlilik seviyeleri belirlenmek istenmiştir. Bu amaç kapsamında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin meslek yüksekokullarının muhasebe ile muhasebe ve vergi uygulamaları bölümlerinden mezun olup, 2014 yılı mart ayından itibaren Burdur ili Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına kayıtlı olan muhasebe meslek mensupları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Serbest Muhasebeci ve stajyer muhasebecilerden 39 kişi çalışmanın hedef kitlesini oluşturmuştur. Katılımcı kitleyle anket yöntemi uygulanmakta olup, 36 kişinin formu değerlendirmeye alınmıştır. Sonuç olarak, muhasebe mesleğinde çalışanların ön lisans eğitiminde uygulamalı derslerin kullanımlarını ve yeterlilik düzeyini belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmada; maliyet muhasebesi, iş ve sosyal güvenlik hukuku, Türk vergi sistemi, ticari belgeler ve genel muhasebe derslerinin yüksek oranda uygulamaya yönelik kullanıldığı, konaklama muhasebesi, dış ticaret işlemleri muhasebesi, dış ticaret işlemleri ve muhasebesi, genel işletme ve inşaat muhasebesi derslerinin ise uygulamada kullanım seviyelerinin az olduğu anlaşılmıştır. Muhasebe eğitiminde uygulamaya yönelik verilen derslerin yeterliliklerine

bakıldığında, iletişim, vergi hukuku, maliyet muhasebesi, muhasebe denetimi ve ticari belgeler derslerinin yüksek seviyede, genel işletme, konaklama muhasebesi, bilgisayarlı paket programları, dış ticaret işlemleri ve muhasebesi ve inşaat muhasebesi derslerinin düşük seviyede yeterli olduğu belirlenmiştir. Meslek yüksekokullarında muhasebe derslerine yönelik verilen eğitim genel bir değerlendirme yapıldığında muhasebe meslek mensuplarının ön lisans eğitimiyle ilgili beklentileri ile okullarda verilen eğitim arasında farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Teknolojik, yasal ve ekonomik değişikliklerden çokça etkilendiği bilinen muhasebe alanı, bu değişimlere paralel olarak okullardaki muhasebe eğitiminin de güncellenmesi ve bütün yeniliklere uyum sağlaması gerektiği vurgulanmıştır. Bu eğitim güncellemesinin kapsamında ders içerikleri, müfredat, teknolojik araçlar, diğer araç ve gereçler ile yöntem ve tekniklerinde kapsam içinde olması gerektiği belirtilmiştir. Diğer bir yandan uluslararası muhasebenin önemi vurgulanarak derslerin gerektiğince bilgisayar ortamında yapılması üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, artık internet üzerinden hizmet sunan kamu kurumları, e-bildirim, e-fatura ve e-beyanname gibi uygulamalar ile vatandaşın kuruma gelmesine gerek kalmadan hizmet sunabilmekte olduğu ve bu uygulamaların göz önünde tutularak muhasebe eğitiminde güncel teknolojiye faydalanılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, araştırmacılar muhasebe öğrencilerinin ve muhasebe meslek mensuplarının çağın gerektirdiği gelişmeleri takip ederek, muhasebede kayıt tutmanın yanında yorumlama, çözümleme ile bilginin ve teknolojinin gerektirdiği araçları ve gereçleri kullanabilme yetisine sahip olmaları gerektiğini önermişlerdir.

Akın ve Onat (2015), muhasebe eğitimi alan öğrencilerin bu programları tercih etmesindeki etkenlerinin ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Bu çalışmada 5’li likert ölçeğiyle anket yöntemi kullanılmış olup, ifadeler rastlantı, aile, çevre, kişilik ve kariyer boyutları olarak gruplara ayrılmıştır. Çalışma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine bağlı Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulunun muhasebe ve finansal yönetim programında okumakta olan 350 öğrenciyle yapılmıştır. Verilerin analizi sonucu, bu öğrencilerin bölümü seçmelerindeki diğer unsurlar etki etse bile en çok kariyer ve bunu takip eden kişilik faktörünün etkili olduğu anlaşılmıştır. Araştırmacılara göre kişilik faktörünün yüksek oranda çıkması bilinçli olarak bölümü tercih ettiklerinin göstergesidir. Diğer bir unsur kariyerin, okudukları programı seçiminde etkili olması ve yapılan testler sonucunda 21-24 yaş aralığında daha fazla kariyere daha çok önem

verdikleri anlaşılmıştır. Araştırmacılar bu sonucu öğrencilerin yaşı arttıkça kariyer beklentilerinin de arttığının belirtisi olarak göstermişlerdir.

Alkan (2015), kurumların muhasebe bölümünden mezun olanlardan neler beklediği, muhasebe programı ön lisans eğitimine yönelik bilgi vermek ve muhasebe bölümünde verilen eğitimin kurumların gereksinimlerini ne ölçüde karşıladıklarını bilmek çalışmanın amacıdır. Araştırmanın yöntemi olarak, nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. İlk bölümde nitel araştırma yöntemi olan mülakat tekniği yapılmış olup, Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde olan İzmir MYO Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programından mezun olanların çalıştığı sanayi ve ticaret işletmeleri, YMM, SMMM ve akademisyenler ile görüşme yapılarak; mezunların muhasebe yeterliliği, davranış özellikleri ve akademik yeterliliği olup olmadığını ölçmek için sorular yöneltilmiştir. Bu sorular doğrultusunda anket formu düzenlenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde mezunların çalıştığı 98 şirket yetkilisiyle yüz yüze görüşülerek anket yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise Türkiye’de eğitim veren 97 üniversitenin 274 MYO’nun Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarının web sitelerinden yararlanılmıştır. Bu sitelerdeki programlara ait ders içerikleri incelenmiş olup, Excel’e aktarılmıştır ve anket sonuçlarıyla karşılaştırma yapılarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, derslerin içerikleri incelendiğinde, işletmecilerin muhasebe alanında çalışanlardan beklentilerini ön lisans muhasebe programında alınan eğitimlerin genel olarak karşıladığı anlaşılmıştır. Analitik düşünmenin en etkili dersinin matematik olduğu ve bu dersin MYO ders müfredatında olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Bunun sonucunda sanayi ve ticaret işletmeleri %89 oranında, Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeciler %80 oranında mezunların analitik düşünme yeteneğine sahip olmasını istemişlerdir. İşletmeciler muhasebe mezunlarından bilgi işlem konusunda iki önemli yeterlilik istemişlerdir. Bu eklentiler ofis programlarının kullanımı (yeterli) ve muhasebe dersinde öğretilen yasal uygulamalara (yetersiz) hakim olabilme. Meslek yüksekokullarında sadece %15 oranında beyannamelerin ve BA/BS formlarının düzenlenmesi ile ilgili konular işlendiği bilinmektedir. Araştırmanın diğer önemli bulgularından biri de e fatura ve e defter konularının sadece iki vakıf üniversitesinin ders içeriğinde bulunması. Araştırmaya katılım sağlayanlar mezunların iş hayatıyla ilgili sorunlar yaşadığını belirtmişlerdir. Okullarda meslek etiği dersinin müfredata konularak meslek etiği ve sorumluluğuyla ilgili değerler kazandırılabilceği

düşünülmüştür. Yüksekokulların ders içeriklerinin güncel tutulması gerektiği ve teorik derslerin uygulamayla desteklenmesi gerektiği önemi vurgulanmıştır.

Tepeli ve Kayıhan (2015), üniversitede okumakta olan öğrencilerin muhasebe meslek alanına bakış açılarının belirlenip değerlendirilmesi amacıyla yaptıkları çalışmada, anket yöntemi uygulanmıştır. 46 ifadeden oluşan anket formunda, öğrencilere yönelik demografik sorular, okumakta oldukları programda muhasebe ile alakalı almış oldukları derslerin bu mesleği seçmelerindeki etkisini belirlemeye ve bu mesleği seçmedeki etkinin ölçülmesine yönelik sorular 3 grubu ayrılarak yer almıştır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi bünyesindeki İşletme bölümü öğrencileriyle yapılan çalışma, 2014-2015 öğretim yılında tüm lisansüstü, lisans, uzaktan eğitim lisansüstü ve uzaktan eğitim lisans düzeyindeki İşletme programındaki öğrencileri kapsamıştır. 938 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmakta ve veril analizi kapsamına 360 anket formu alınmıştır. Veri analizi sonucu faktörler incelendiğinde katılımcıların muhasebe alanında çalışmak istemelerinde fayda maliyet faktörlerinin diğerlerine göre daha önemli olduğuna, çevre faktörünün ise diğerlerinden daha az önemli olduğu belirlenmiştir.

Ceylan ve Terzi (2016), çalışmalarında öğrencilerin muhasebe alanında meslek etiğiyle ilgili algılarındaki eğilimleri, düşünceleri ve bilgi birikimlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada anket uygulaması yöntemi, öğrencilerin doğruluk, dürüstlük, gizlilik, tarafsızlık, özen, mesleki yeterlilik ve mesleki boyutlarını mesleki etik kuralları çerçevesinde ölçerek yapıldığı belirtilmiştir. Bu anket uygulaması Çankırı Karatekin Üniversitesi bünyesindeki İktisat, İşletme ve Kamu Yönetimi programlarında okuyan son sınıf muhasebe eğitimi alan öğrencilere yapılmıştır. Araştırma sonucunda bayan katılımcıların meslek hayatında tarafsız olmak, meslekle ilgili sırları açığa çıkarmamak, dürüst ve doğru olmak gibi gizlilik ilkesinin ifade edilmesiyle mesleki yaşama daha ilgili oldukları anlaşılmıştır. Eğitim sürecinde etikle ilgili eğitim alan öğrenciler mesleki açıdan davranış, dürüstlük, doğruluk ve tarafsızlık ilkelerine daha ilgi duydukları anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin demografik özellikleri incelendiğinde önemli bir değişiklik olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmacı, muhasebe mesleğinde ilerlemek isteyenlerin, meslek etiğiyle ilgili duygu ve düşüncelerinin artmasını sağlamak için meslek etiği dersinin de program müfredatına konulmasının doğru olacağını belirtmişlerdir. Bu bağlamda öğrencilerin muhasebe etiği dersinin

eğitimini almaları durumunda muhasebe üzerine eğitimin kalitesinde artış gözleneceği ve mesleki anlamda bunun olumlu etkileri olacağı üzerinde durmuşlardır.

Dağdeviren, Mirza ve Dağdeviren (2016), muhasebe bölümünde okuyan öğrencilerin program hakkındaki görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılan bu çalışma Uşak Üniversitesi muhasebe programında okuyan öğrencilerin katılımıyla gerçekleşmiştir. Anket yöntemi uygulanan çalışmada toplanan verilerin analizi sonucunda, katılımcıların muhasebe programıyla ilgili düşüncelerinin orta seviyede olduğu ve bu düşüncelere cinsiyet, tercih sıralaması ve mezun oldukları lisenin etkili olmadığı anlaşılmıştır. Ancak, katılım sağlayan öğrencilerin okudukları sınıfın bu görüşlerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler, materyallerin etkin olarak kullanılması, staj uygulaması ve etkili iletişim teknikleriyle ilgili beklenen seviyede olunmadığı ve bunlara dikkat edildiği takdirde muhasebe programının kalitesinin artabileceği düşüncesindedir.

Ertuğrul (2016), yapmış olduğu çalışmanın amacı, organize sanayi bölgelerindeki gibi işletmelere benzer küçük işletmelerin, meslek yüksekokullarının işletme ve muhasebe programları öğrencileri ve mezunlarından neler beklediğini saptamak ve bu işletmelerin beklentilerinin muhasebe eğitimi ile ne ölçüde ve hangi yönde birbirini tamamladığının araştırılmasıdır. Araştırmanın yöntemi olarak katılımcılara anket yapılmıştır. Ankara'daki Organize Sanayi Bölgesi'nin gıda üzerine faaliyet gösteren işletmelerindeki muhasebe personelinden sorumlu olan 68 katılımcıyla yapılan çalışma sonucunda, meslek yüksekokullarında verilen eğitimin istenilen muhasebe elemanı yetiştirmede orta derecede ve yeterli olduğu anlaşılmıştır. Sektör hedeflerinin, muhasebe programı mezunlarının muhasebe mesleğini yerine getirebilecek yetkinliğe ve bilgiye sahip olduğu ve bu hedeflerle örtüştüğü belirlenmiştir. Muhasebe mezunlarının bilgisayar kullanabilme ve grup çalışmalarında uyumlu olmaları yeterli olmuşken, yabancı dil bilmeleri anlamlı olmadığı gibi sektör amaçları arasında bulunmamıştır. Ancak, mezunların istihdam edilmesi işletme beklentileri arasında bulunmamıştır. Bu sonuç bir çelişki olduğunu göstermiştir. Çünkü muhasebe eğitimi alan stajyerler işletmelerin beklentilerine cevap verirken, muhasebe mezunları işletmelerde istihdam edilmek konusunda çok istekli bulunmamışlardır. Bu durumu düzeyin orta derecede olması kanıtlamıştır. Araştırmacı, stajyerlerden memnun olan işletmelerin mezunları bünyelerinde çalıştırmak istememe nedenlerinin yapılacak çalışmalara konu teşkil etmesini önermiştir.

Gülmez, Kılılı ve Öz (2016), amacı üniversitede muhasebe üzerine eğitim gören öğrencilerin meslek etiği algıları ve meslek etiğine yönelik bakış açılarının araştırılması olan bir çalışma yapmışlardır. Yöntem olarak anket uygulaması yapılmıştır. Çalışma, Osmaniye ilindeki Korkut Ata Üniversitesi bünyesinde bulunan Osmaniye Meslek Yüksek Okulunun Muhasebe ve Vergi Uygulamaları ile İşletme programlarında okuyan ön lisans öğrencileri ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin Uluslararası Ticaret ve Lojistik, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, İşletme, İktisat ve Yönetim Bilişim Sistemleri programlarında okuyan lisans öğrencilerinin katılımıyla yapılmıştır. 372 öğrencinin katılımıyla yapılan araştırmanın sonucunda öğrenciler, üniversitede okutulan ders müfredatına meslek etiği dersinin de eklenmesinin meslek hayatı boyunca kendilerine fayda sağlayacağını düşünmüşlerdir. Ayrıca meslek etiğinin sempozyum, panel ve seminer gibi faaliyetlerle desteklenebileceğini belirtmişlerdir. Araştırmacılar bu durumda mesleki etik kurallarının çalışma hayatına atıldıktan sonra öğrenilmesinin mümkün olmadığını gözlemlemişlerdir. Yapılan analizlere göre, etik ilkelere olan bağlılığın artması sonucunda mesleki saygınlığında artabileceği düşünülmekte olup, genel olarak öğrencilerin meslek mensuplarına yönelik etik davranışlarını uygun bulmadıkları anlaşılmıştır. Mesleki etik duyarlılıkları okudukları sınıf kapsamında değerlendirildiğinde lisans eğitim son sınıflarında eğitim alan öğrencilerin ilk sınıflara göre daha duyarlı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç 3. ve 4. sınıf öğrencilerin mesleki etik dersi almalarına bağlanmıştır. Çalışma sonucunda bayan öğrencilerin daha fazla etik ilke bağlılığı ve etik algıları olduğu anlaşılmıştır. Bu yönüyle daha önce yapılan çalışmalara benzerlik gösteren bir çalışmadır. Ön lisans öğrencilerin meslek etiğiyle ilgili düşüncelere daha fazla katılım sağladığı belirtilmiştir.

Kandemir, Kardeş ve Baykut (2016), çalışmalarında MYO’da okuyan öğrencilerin demografik özellikleri de göz önüne alınarak muhasebe dersi eğitimine bakış açılarının araştırılması amaçlanmıştır. Çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesine bağlı Bolvadin, Şuhut, Çay ve Bayat ilçelerinde öğrenim gören Meslek Yüksek Okullarında muhasebe dersi alan 272 öğrencinin katılımıyla yapılmıştır. Bu öğrenciler halihazırda okuyan ve mezun olanlardan oluşmuştur. Anket çalışması 2014 yılında yapılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda yapılan analizlere göre, katılımcıların çoğunluğunun muhasebeye olumlu bakış açısı olduğu yönündedir. Cinsiyet ile muhasebe dersini öğrenmenin iş imkanlarını artırır mı sorusuna verilen cevapların T Testi sonucuna göre,

anamlı bir ilişki olduğu neticesi elde edilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış aıların olumlu olduğu bilgisine varılmıştır. Ayrıca ğrencilerin mesleğe bakış aıların iyi olmasıyla dersin hocasının ilgisiyle doğru orantılı olduğu yönündedir. Muhasebe eğitimi sonucunda olumsuz bakış açısına sahip olan öğrencilerin bu meslekte ilerleme kaydetmelerini sağlamak için ğretim elemanlarına büyük görev düşeceği ve interaktif eğitimin katkı sağlayacağı düşüncesi araştırmacıların nerisi olmuştur.

Kızıl ve Gencer (2016), çalışmalarının amacını muhasebe dersini gören öğrencilerin başarılarına etkisi olan faktörleri ve buna ilişkin çözüm yollarının ve önerilerinin sunulması olarak belirlemişlerdir. Araştırmanın yöntemi 5’li likert leği kullanılarak yapılan anket uygulaması olup, Yalova niversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde İktisat, İşletme ile alışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri programlarında eğitim gören öğrencilere uygulanmıştır. 156 öğrencinin katılımıyla toplanan verilerin analizi sonucunda, öğrencilerin mezun olduğu lise türünde ticaret lisesi ıkışlıların muhasebe dersi başarılarında bir faydası olduğuuna dair kararsız kaldıkları anlaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun iş hayatlarında geleceklerine dair muhasebe mezunu olmalarının onları garanti meslek sahibi olacakları düşüncesine itmiştir. Öğrencilerin derslerindeki başarısının artmasının, iş olanaklarının iyi olduğu bir ortamda çalışan ğretim elemanlarının işledikleri dersi öğrencilerine sevdirmesi ve dersleri uygulamalı olarak anlatmaları ve derslere devamlı olarak katılım sağlamaları gösterilmiştir. Ancak, ğretim elemanlarının öğrenim yöntemlerini etkili bir şekilde bilgisi bulunmaması, öğrencilere notları hakkıyla vermemeleri, sıradan bir şekilde ve öfkeli olarak ders anlatmaları, muhasebenin gerekli olan işlevlerini öğrencilere ilk derslerde aktarılamaması, sınavlarda öğrencilere yöneltilen soruların net ve düzgün bir şekilde olmaması öğrencilerin başarı düzeylerini olumsuz yönde etkilemiştir. Öğrencilerin okudukları okullardaki fizik ortamın şartlarının muhasebe derslerinde olumlu bir başarı sağlanacağı düşüncesiyle bu ortamlarının iyileştirilmesi ve sınıfların teknolojik ihtiyaçlarının yeteri kadar arttırılması gerekliliği araştırmacıların önerileridir.

Coşkun, Kır ve Coşkun (2017), çalışmalarında muhasebe meslek mensuplarının meslek eğitimini alan öğrencilerden ve muhasebe programında verilen eğitimden beklentilerinin neler olduğunun incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntemi mülakat tekniği olarak belirlenmiştir. Yapılandırılmış mülakat tekniğiyle araştırmacı

değişikliğe uğramayan aynı soruları bütün katılımcılara yönelmiştir. Rastgele seçilen 41 kişi ile Manisa merkez ve ilçelerini de kapsayan görüşme muhasebe meslek mensuplarının katılımıyla yüz yüze yapılmıştır. Sonuç olarak muhasebe meslek mensupları, muhasebe programında okurken staj yapanların ve mezun olanların teoride ve pratikte yetersiz olmaları, defter tutmayı bilmemeleri, çalışma yaşamını algılamada güçlük çekmeleri ve sosyallikte yetersiz olduklarını düşünmüşlerdir. Temel yetersizliklerinden yabancı dil yetersizliği ve kişilik özelliklerinden ise özeleştiri yapmayı önemi olmayan özellikler olarak dikkat çekmiştir. Ayrıca meslek mensupları, öğrencilerin ofis programları, bilgisayarlı muhasebe, genel muhasebe, ön muhasebe ve maliyet muhasebesi derslerini alması gerektiği ve bunların yanında iş etiği, bilgi ve belge yönetimi, grup çalışması, büro yönetimi, büro iletişimi ve ticari belgeler gibi derslerinde alınması gerektiğini belirtmişlerdir.

Coşkun, Kır ve Özbay (2017), Manisa Celal Bayar Üniversitesinin bünyesindeki Ahmetli Meslek Yüksekokulu'nda muhasebe ve vergi uygulamaları programında eğitim gören öğrencilerin muhasebe eğitimiyle ilgili görüşleri ve muhasebe mesleği eğitiminden belediklerinin neler olduğunun araştırılması bu çalışmanın amacını oluşturmuştur. Öğrencilere anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini 595 öğrenci oluşturmuş olup, 276 öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin muhasebe eğitiminden “mezun olunan lisenin türü, cinsiyet ve program tercih sırasına” göre beklentilerinin anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Muhasebe eğitime bakış açısında ise, anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, diğer mesleklere yönelmeyi düşünenlerin mali müşavir olmak isteyenlerden muhasebe eğitiminden beklentisi daha çok olduğu tespit edilmiştir.

Çarıkçı (2017), bu çalışmanın amacı muhasebe dersi alan öğrencilerin muhasebe mesleğiyle ilgili tutumlarının neler olduğunun incelenmesi ve bu meslekte çalışmak istemeleriyle ilgili etkilerinin neler olabileceğinin araştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesindeki Isparta Meslek Yüksekokulu, Yalvaç Büyükkutlu Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Eğirdir Meslek Yüksekokulu ve Gönen Meslek Yüksekokulu'nda okuyan ön lisans ve lisans öğrencilerine anket soruları yöneltilmiş olup, 960 kişi üzerinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların muhasebe mesleğiyle ilgili 6 ayrı faktör belirlenmiştir. Bunlar, kişi-sektör uyumu, sektör çalışanları, ücret ve terfi, çalışma

koşulları, yöneticiler ve iş-özel hayat uyumudur. Sonuç olarak, öğrenciler için en fazla iş-özel hayatı, en az ücret-terfi meslek boyutuna önem verdikleri anlaşılmıştır. Diğer veri analizleri incelendiğinde kendini muhasebe mesleğinde çalışmaya elverişli bulan katılımcılar, kendi iş alanlarında devam etmeyi uygun bulmuşlardır. Öğrencilerin demografik özellikleri incelendiğinde ikinci öğretimde okuyan öğrencilerin muhasebe iş alanıyla ilgili düşüncelerinin daha çok olduğu, ticaret lisesinden mezun olan öğrencilerin diğer liselerden mezun olanlara göre ve lisans öğrencilerinin ön lisans öğrencilerine göre muhasebe iş alanıyla ilgili tutumlarının yüksek olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre araştırmacılar, bu tür bir çalışmanın farklı üniversiteler ve programlarda da yapılması gerektiğinin daha genel sonuçlara ulaşılabilirliğini belirtmişlerdir.

Erduru, Deran ve Çelik (2017), çalışmalarının amacı, üniversitede muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslekle ilgili düşüncelerini belirlemek, bu mesleği neden tercih ettiklerini anlamak, mesleğe olan bakış açılarını belirleyip demografik özelliklerine göre değerlendirilmesidir. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup, araştırma Ömer Halisdemir Üniversitesi bünyesindeki Sosyal Bilimler MYO'sunda okuyan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümü öğrencilerinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Toplamda 157 öğrenciyle yapılan anket uygulamasının veri analizi sonucunda, çoğunluğun erkek katılımcılar ile 18-22 yaş aralığında olan öğrencilerden oluştuğu ve öğrencilerin cinsiyete göre mesleğe olan bakış açılarında farklılık görülmediği anlaşılmıştır. Katılımcıların mesleğe olan bakış açıları ve mesleği tercih nedenleri eğitim aldıkları programa göre analiz edildiğinde, kariyer imkanı, yoğun çalışma, yüksek kazanç, kendini yenileyen ve meslekte ilerleme gibi faktörlerde I. Öğretim ve II. Öğretim öğrencileri arasında istatistiksel bir anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmacının dikkat çektiği en önemli sonuç, katılımcıların muhasebeciliğin niteliğiyle ilgili önermelere yeterli katılım sağlayamamalarında bu meslek hakkında gerekli bilgiye çok fazla sahip olamamalarından dolayı olduğudur.

Ezin, Bilen, Aslan ve Altundağ (2017), çalışmalarında, üniversitede eğitim veren öğretim üyelerinin gözüyle, muhasebe üzerine verilen eğitimin ne gibi eksiklikleri olduğunu, ders içeriklerinin eksikliklerini, ders esnasında gerekli olan araçlar ile yöntem ve çalışma şartları gibi etkenleri anlamak amacıyla yapılmıştır. Türkiye genelinde 1463 muhasebe eğitimi veren akademik personel olduğu ve bunların içinden 122'sinin Güneydoğu Anadolu'da bulunduğu belirlenmiştir. Çalışma Güneydoğu Anadolu

bölgesinde yapılmıştır. Akademisyenlere mail ile anket formları gönderilmiştir. 48 akademisyenin katılımıyla elde edilen verilerin analizi sonucunda, akademisyenlere göre, gerekli ölçüde akademisyenin olmaması sebebiyle ders yükünün fazla olduğu, idareyle ilgili işlerin çok olması ve eğitim esnasında performans düşüklüğü yaşamalarına sebebiyet verdiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, ders müfredatlarının oluşturulmasında uygulamalı derslerin ve seminerlerin konu hazırlıklarında akademisyenlerin muhasebe meslek mensuplarıyla iş birliği içinde olması görüşüne katıldıkları anlaşılmıştır. Bu görüşün yerine getirilmesi için üniversiteler ile meslek odalarının iş birliği içinde olması gerektiği bildirilmiştir. Öğretim üyelerinin personel yetersizliğinden dolayı alan dışı derslere girmeleri, idari iş yükünün fazla olması ve alanlarının dışında derslere katılmaları olumsuzluklara neden olduğu anlaşılmıştır. Öğrenim görmekte olan öğrenci sayısının fazla olması öğretim üyelerinin açısından yorucu olduğu ve ders motivasyonlarını düşürdüğü anlaşılmıştır. Araştırmacılar tarafından öğretim üyelerinin iş ve ders yükünün azaltılmasının eğitime katkı sağlayacağı öneri olarak belirtilmiştir.

Karakoç (2017), yapmış olduğu çalışma, muhasebe programlarında eğitim alan öğrencilerin almış oldukları muhasebe eğitimiyle, muhasebe iş alanı ve kendileriyle ilgili kariyer düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmadır. Yapılan araştırmada anket yöntemi uygulanmıştır. Özdemir ve Elitaş (2015), ölçekleri geliştirilerek uygulanan anket formu, Ege bölgesindeki Uşak Üniversitesi bünyesindeki Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'nun Muhasebe Bilgi Sistemleri Programı, Dumlupınar Üniversitesi bünyesindeki Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'nun Muhasebe programı ve Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesindeki Bolvadin Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'nun Muhasebe programlarında okumakta olan 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin katılımıyla yapılmıştır. Sonuç olarak araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun ticaret meslek lisesi çıkışlı oldukları ve okudukları programa ek puan katkısıyla yerleştirildikleri anlaşılmıştır. Yine katılımcı öğrencilerin çoğunluğunun eğitim aldıkları muhasebe programından memnun oldukları ve mezun olduktan sonrada bu iş alanında çalışmak istedikleri belirlenmiştir. Ayrıca, daha çok erkek öğrenciler muhasebe eğitiminin iş alanını yarar sağlayacağı düşüncesi oldukları anlaşılmıştır. Kız öğrenciler ise erkek öğrencilere nazaran daha çok mali müşavir olmak istedikleri tespit edilmiştir.

Kınay, Ciğer ve Koç (2017), yapmış oldukları çalışmanın amacı, muhasebe programında okuyan ön lisans öğrencilerinin, muhasebe alanıyla ilgili iş hedeflerinin olup

olmadığını ve bu alandaki bir işte çalışma eğilimlerinin belirlenmesidir. Araştırmanın veri toplama yöntemi, nitel araştırma türü olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğidir. Veriler toplanırken görüşme rehberi oluşturulması sağlanmıştır. Veriler, Akdeniz Üniversitesinin Sosyal Bilimler Yüksekokulundaki Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde normal ve ikinci öğretimde okuyan mezun durumda olan öğrencilerinden toplanmıştır. Bu öğrencilerin 9 tanesi düz lisede 11 tanesi ticaret lisesinde okumaktadır. Toplamda tesadüfen seçilmiş olan 20 öğrenciyle derinlemesine mülakat yapılmış olup, araştırmanın amacı nedenleriyle birlikte analiz edilmiştir. Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin muhasebe programını seçmek zorunda oldukları için tercih ettikleri, muhasebe alanında çalışmayı ikinci olarak gördükleri ve muhasebe ofislerindeki çalışma ortamının yetersiz olduğu anlaşılmıştır. Detay verecek olursak, araştırma muhasebe eğitimine başlayan ticaret lisesi mezunları liseden sonra, düz liseden mezunu olan öğrenciler ise muhasebe alanında bir işte çalıştıktan sonra bu programı tercih etmişlerdir. Lisans programlarına yerleşemeyen ya da bu düşüncede olan öğrenciler muhasebe eğitimini hedefleri içinde ilk seçenek olarak gördükleri ve iş bulma garantisi, çevre faktörü, patron olma ve yüksek gelir getirir düşüncesi olanlar ise ikinci hedef olarak görmüşlerdir. Bu programda verilen eğitimin daha faydalı olması için derslerin uygulamaya yönelik olması, dersi anlatan öğretim görevlerinin teknolojiye hakim olmaları gerektiği ve yeni muhasebe programlarının kullanımının gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir. İş hedeflerinde ise bir şirkette yönetici konumunda çalışmak isteyen öğrenciler ile muhasebe ofisinde ise mali müşavir veya bağımsız bir denetçi olmak istediklerini aktarmışlardır. Kadın öğrenciler ise daha çok Mali Müşavir olmayı istedikleri ve bunun nedeni olarak çocuk sahibi olduklarında işlerini daha rahat yürütebilecekleri düşüncesidir. Öğrencilerin muhasebe bürolarında çalışmak istememelerinin nedenini iş yükünün daha fazla olması ve mükelleflerin mali işleri takip etmemeleri oluşturmuştur. Öğrencilerin çoğunluğunun fırsat verilirse muhasebe dışında başka bir meslek seçebilecekleridir. Muhasebenin teşvik edici olması içinse, stajın önemi, öğretim elemanlarının dersi anlatması, mesleğin saygın bir meslek olarak anlatılması, ücretlerin iyi olması gibi nedenler ortaya çıkmıştır. Araştırmacıların önerileri, derslerin uygulamaya yönelik olması, laboratuvarlarda internet olması, bürolardaki en düşük ücret seviyesinin belirlenmesi, 2008 yılında ön lisans bölümlerinden mezun öğrencilerin serbest muhasebeci olma haklarının ellerinden alınmasının tekrar düzenlenmesidir.

Çil Koçyiğit, Uzuner, Salgın ve Yüksek (2017), araştırmaları üniversitede öğrenim gören öğrencilerin muhasebe mesleğiyle ilgili etik algı düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmadır. Ayrıca belirlenmek istenen muhasebe mesleğine ait etik algılarla ilgili yapılabilecek diğer çalışmalara öneri sunmak amacıyla yapılmıştır. Öğrencilerin mesleki etik algılarını ölçmek amacıyla yapılan çalışmada algıya ait tarafsızlık, gizlilik, yeterlilik, davranış ve dürüstlikle ilgili düşüncelere yer verilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı çerçevesinde, Ankara ilinde bulunan Gazi Üniversitesi İşletme Programında kayıtlı tüm sınıflardaki öğrencilere, 2016-2017 eğitim-öğretim yılının Güz döneminde anket sistemi uygulanmıştır. Anket formu Akın ve Özdaşlı (2014), ölçeğinden yararlanılarak geliştirilmiş ve 370 öğrenci katılımıyla veriler elde edilmiştir. Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testleri yapılarak veri analizi yapılmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin muhasebe meslek etiğini algılama düzeylerindeki dereceleri orta seviyede olduğu anlaşılmıştır. Değişkenlerin analiz sonucuna bakıldığında katılımcıların muhasebe mesleği algıları üzerinde bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Araştırmacılar öneri olarak, Muhasebe meslek etiğinin ilkeleri olan tarafsızlık, dürüstlük, özen, mesleki yeterlilik gibi kapsamlar muhasebe meslek mensupları ve onlarla etkileşimde bulunan diğer kişiler üzerinde mühim bir etkisi olmadığı anlaşılmıştır. Yapılan çalışmalardan anlaşıldığı üzere muhasebe meslek mensuplarının etik kurallara bağlı kalmaları sonucunda kendi mesleklerini uzun süre icra ettirdikleri anlaşılmıştır. Araştırmacılara göre öğrencilerin bu konu hakkında bilinçlendirilmeleri gerektiği düşünülmüştür. Ayrıca meslek etiğine ilişkin dersin üniversitelerdeki ilgili program müfredatlarına konulmasına değinilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının eğitim derecelerinin yükseltilmesi konusunda bilgilendirilmeler yapılması gerektiği düşünülmüştür.

Öztürk ve Erdoğan (2017), bu çalışmayı Isparta, Antalya ve Burdur şehirlerinde bulunan üniversitelerin muhasebe üzerine verilen eğitim müfredatının ve içeriğinin incelenmesi amacıyla yapmışlardır. Bu amaç kapsamında çalışmanın yapılacağı üniversitelerin muhasebe ders programları incelenip, programların müfredatları, AKTS'leri, ders çeşitlilikleri ve içeriği ele alınmıştır. Çalışma Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Antalya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi İşletme Fakültesi, Süleyman Demirel İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak İşletme Fakültesinde

yapılmıştır. Kapsamlı bir muhasebe eğitiminin verildiği düşüncesiyle fakültelerin İşletme Bölümleri ele alınmıştır. Yöntem olarak ilgili fakültelerin işletme bölümü ders müfredatları kapsamlı bir şekilde incelemeye alınmıştır. Bu bölgedeki devlet üniversitelerinin muhasebe ders sayısının çok olduğu anlaşılmıştır. Güncel muhasebe derslerinin okutulması için ders seçim sayılarının arttırılması önerilmiştir. Vakıf üniversitelerinin ders müfredatı incelendiğinde ise, muhasebe derslerinin yeterli ders saati işlenmediği görülmüştür. Vakıf üniversitelerinde daha fazla muhasebe dersinin müfredata eklenmesi önerilmiştir. Araştırma yapılan devlet üniversitelerinde ise muhasebe ders niteliğinin artırılması ve güncel muhasebe derslerinin eklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bir standart çerçevesinde farklı üniversitelerdeki aynı içeriğe sahip muhasebe derslerinin isimlerinin, ders saatlerinin ve AKTS'lerinin aynı olabileceği üzerinde durulmuştur. Ayrıca çalışmanın kapsamı dahilinde araştırma yapılan üniversitelerin muhasebe eğitimi ile Türkiye'deki en iyi üç üniversitenin muhasebe eğitimi karşılaştırması yapılmıştır. Bu bağlamda, Times Higher Education'un dünyanın en iyi üniversite seçimlerinde Türkiye'nin en iyi üç üniversitesi olarak belirlediği üniversiteler sırasıyla Koç Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi'dir. Araştırmanın verileri için, bu üniversitelerin web sitelerindeki ders planlarından ve muhasebe dersleri öğretim üyeleriyle görüşmeler yapılmıştır. Sonuç olarak, Sabancı Üniversitesi'nin ders müfredatında diğer üniversitelere göre daha fazla muhasebe dersi bulunurken, Bilkent Üniversitesi'nde ise daha az muhasebe dersi bulunduğu görülmüştür. Bu üniversitelerde genel muhasebe dersinin ismi Finansal Muhasebe olarak okutulduğu görülmüştür.

Yıldız (2017), muhasebe meslek mensuplarının muhasebe ön lisans programı mezunlarından beklenenleri ve aranan nitelikleri belirlemeye yönelik bir çalışma yapmayı amaçlamıştır. Ayrıca muhasebe programı öğrencilerinin sektörün ihtiyaçları dahilinde yetişmesine ve meslek mensuplarının mesleki yükünü azaltmaya yardımcı olabilecek elemanlar yetiştirmek amaçlanmıştır. Çalışmanın yöntemi anket ile veri toplama olup, muhasebe meslek mensupları ile yüz yüze görüşülerek sorular sorulmuştur. Kayseri ilinde yapılan çalışmaya 110 muhasebe meslek mensubu katılım sağlamıştır. Veri analizi sonucunda muhasebe meslek mensuplarının %93'ü erkek ile %90 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir unvanına sahip ve yükseköğrenim mezunu olduğu anlaşılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının meslek yüksekokullarının muhasebe bölümlerinde verilen eğitimi uygulamalı ve teorik eğitim, staj süresi, güncel müfredat ve bilgisayarın öğretilmesiyle

ilgili yetersizlikler olduğu bildirilmiştir. Muhasebe meslek mensupları kendi bünyelerinde iş alanı sunacakları muhasebe mezunlarında ilk olarak yeniliğe açık, öğrenme odaklı olan, mesuliyet sahibi ve çalışkan, güvenli özelliklerin bulunmasını istemişlerdir. Bu özelliklerin mezunlarda olması için iletişim becerisine ve grup çalışması ruhuna sahip öğrencilerin yetiştirilmesine, müfredatın yenilikleri takip edilerek hazırlanmasına ve eğitimde uygulamaya yönelik derslerin işlenmesine ağırlık verilmesi beklenilmiştir. Stajın zorunlu bir uygulama olması, güncel bir müfredatın uygulanması ve bu programdan mezun olan öğrencilerin meslek hayatında çalışma olanağı bulabilmesi için ilgili sektörün ve meslek yüksekokullarının iş birliği çerçevesinde çalışmalar yapması gerektiği bildirilmiştir. Bu sonuçlar bağlamında araştırmacı tarafından, muhasebe meslek mensuplarının isteklerinin karşılanabilmesi için, sektörün ihtiyaçları çerçevesinde eğitim müfredatının hazırlanması, yasal olan zeminin oluşturulmasıyla birlikte meslek yüksekokulları ve ilgili sektörün işbirliğinin sonucu uygulamaya yönelik eğitime yer verilmesi, öğrencilere mesleki etiği kazandırma yönünde derslerin verilmesi, öğrencilerin bu bölümde okuma isteklerinin artması için sınavsız geçiş ile öğrenci alımının durdurulması, ön lisans mezunlarına verilen diplomalardaki meslek elemanı unvanının tekrardan eklenmesi, kendi istekleri sonucunda yerleştikleri meslek yüksekokullarında sektörün standartlarına sahip elemanlar yetişmesine ve böylelikle ülke iktisadına ve istihdama katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Yürekli (2017), yapmış olduğu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin muhasebe mesleğinden beklentilerinin demografik değişkenlere göre farklılıklarının belirlenmesidir. Araştırmanın veri toplama aracı, muhasebe programı öğrencilerinin meslekten beklentilerini ölçmek için 20 ayrı ifadeyi içeren anket uygulamasıdır. Konuyla ilgili literatür incelemesi yapıldıktan sonra oluşturulan anket ifadeleri gönüllü katılım sağlayan muhasebe ve vergi uygulamaları ön lisans öğrencilerine yüz yüze yöneltilmiştir. Çalışma Pamukkale Üniversitesi bünyesindeki Honaz Meslek Yüksekokulunda yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 248 öğrenci oluşturmakta olup, 165 geçerli anket formunun analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sınırını Pamukkale Üniversitesinin Honaz Meslek Yüksekokulunda okumakta olan muhasebe programı öğrencileri oluşturmuştur. Ulaşılan verilerin analizi sonucunda, öğrencilerin mesleki anlamda bazı beklentilerinin olduğu tespit edilmiş olup bu beklentiler şöyle sıralanmıştır; muhasebe alanında sempozyumlar ve seminerlerin daha çok yapılması, belge düzenlenmesine

ilişkin derslerin uygulamaya yönelik ders saatlerinin çoğaltılması, meslekle ilgili ticaret yapanların ve işletmelerin sorumluluklarının öğrencilere aktarılması, üniversitelerin muhasebe meslek mensupları ile daha çok işbirliği içerisinde olunması, Vergi Usul Kanunu ile Türk Ticaret Kanunlarının içeriklerinin artırılarak derslerde öğrenciye anlatılması ve meslek hayatında avantajlı duruma getirecek şekilde öğrencilere eğitim verilmesidir. Cinsiyet değişkenine bakıldığında kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden muhasebe programı eğitiminden beklentilerinin daha çok olduğu anlaşılmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin muhasebe eğitiminden beklentilerinin puanlamasında sınıf değişkeni ve ailelerinde muhasebeci olma durumu değişkenine göre inceleme yapıldığında farklılık anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin muhasebe programı eğitiminden beklentilerinin puanları incelendiğinde mezuniyet durumunda muhasebe mesleğini yapma düşüncesi değişkeni ve muhasebe bölümünü tercih etme durumu değişkenlerine göre farklılık anlamlı bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin meslekten neler bekledikleri incelemesi yapıldığında sanayinin ve sektörün öğrencilerden beklediklerinin aynı yönde olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmacı, öğrencilerin muhasebe mesleğinde başarı sağlayabilmeleri için nasıl bir yol izlemeleri gerektiğinin bilincinde olduklarını vurgulamıştır. Ayrıca, araştırmaya katılan öğrencilerin muhasebe programını isteyerek seçmeleri ve mezuniyet sonrası bu meslekte devam etmekte istekli olmalarının, muhasebe mesleğinden beklentilerinde daha akılcı ve bilinçli şekilde yol kat edebileceklerini gösterdiği belirtilmiştir.

Demir, Öztürk ve Atalay (2018), çalışmalarında muhasebe ve denetim programı öğrencilerinin muhasebe mesleğine nasıl baktıklarını ve bu öğrencilerin ayırt edici özelliklerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Anket uygulaması 141 öğrencinin katılımıyla, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'nda yapılmıştır. Kadın katılımcıların çok olduğu araştırma sonucunda, bu bölümün üniversite tercih sıralamasında ilk 5'te olduğu anlaşılmıştır. Bunun nedeni olarak, üniversite sınav puanının etkisi gösterilmiştir. Çoğunluğun kendi isteğiyle seçmiş olduğu bu program sosyallikten uzak olmadığını yönündedir. Bu meslekte etik kuralların uyulmasını düşünen öğrenciler bulunmuştur. Ancak toplumun çıkarlarının ön planda tutulmasının muhasebe mesleğinin gerekliliği olduğunu savunan az sayıda öğrenci bulunmuştur. Öğrenciler mali müşavirliğin kadınlara uygun olduğunu ve çoğunluğun kamu sektöründe çalışmak istediğini düşünmüşlerdir.

Akbař, Bozkurt, Demirhan ve Yazıcı (2019), çalışmalarının amacını Y kuşağının muhasebe meslek alanıyla ilgili dūřünceleri ve algılarının araştırılması olarak belirtilmiştir. Araştırmacılar, demografik özellikleri farklılık gösteren öğrencilerin muhasebe mesleğiyle ilgili algılarının birbirine benzeyip benzemediğinin incelenmesini yan amaç olarak belirlemişlerdir. Bu amaçlar doğrultusunda lisans öğrencilerine anket yöntemi uygulanmıştır. Türkiye’deki bir devlet niversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan 125 gönüllü öğrencisinin katılımıyla gerçekleşen anket uygulaması verileri analiz edilmiştir. Sonuç olarak, katılım sağlayan öğrencilerin cinsiyete göre muhasebe meslek algılarının değişiklik gösterdiği anlaşılmıştır. Fakat ęrencilerin meslek algılarının okudukları programa, kaçıncı sınıfta olduklarına ve muhasebeyle ilgili bir iřte çalışmalarına göre bir değişiklik göstermediği sonucunu varılmıştır.

Demir ve Temelli (2019), ęrencilerin muhasebe eğitimlerine dair ilgileri, beklentileri ve motivasyonlarının değerlendirilmesi amacıyla çalışma yapmışlardır. Araştırmanın yöntemi anket uygulamasıdır. Aralık 2018 ile Ocak 2019 tarihleri arasında yapılan araştırma, 99 işletme programı ęrencisi ve 47 muhasebe ve vergi uygulamaları programı ęrencisi olmak üzere toplamda 146 lisans ve n lisans öğrencisiyle yapılmıştır. Araştırma Ağrı İbrahim een Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesinin “İşletme” ve “Muhasebe ve Vergi Uygulamaları” programlarında okuyan öğrencilerin katılımıyla gerçekleşmiştir. Öęrencilerin muhasebe eğitimine yönelik beklentilerini, motivasyonlarını ve bu bölüme olan ilgilerini araştıran çalışmanın sonucunda, demografik özellikleri analiz edilerek çoęu öğrencinin 21 ile 24 yař aralığında, kadın, işletme programı ęrencisi, Anadolu lisesi mezunu oldukları ve okudukları bölümü ilk sırada tercih etmedikleri belirlenmiştir. Ayrıca, ęrencilerin çoğunun okudukları bölümü istemeden seçtikleri anlaşılmıştır. Öęrencilerin muhasebe üzerine aldıkları eğitimle ilgili motivasyonlarının ve beklentilerinin muhasebe programına ilgileri üzerine anlamlı etki olduğu saptanmıştır. Öęrencilerin almış oldukları muhasebe eğitimine yönelik beklentileri ile motivasyonları arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmacılar, muhasebe programlarının öğrencileri için motivasyon araçlarının neler olduğu, amaçlarıyla ilişkili beklentilerinin belirlenmesi ve karşılanmasının öğrencilerin gelecekteki kararları açısından iyi olabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmacılar, öğrencilerin motivasyonlarını canlı tutmanın muhasebe eğitimine katkı sağlayacağı dūřncesindedir.

Temelli (2019), araştırmasını üniversitelerde okumakta olan öğrencilerin muhasebe üzerine bir meslekte çalışmak istemelerine etki eden faktörleri belirlemek ve bu faktörleri değerlendirmek amacıyla yapmıştır. Araştırmanın yöntemi anket uygulaması olup, 234 öğrencinin katılım sağlamasıyla yapılmıştır. Çalışma, Ağrı ilindeki İbrahim Çeçen Üniversitesi bünyesindeki İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nin İktisat, İşletme ve Kamu Yönetimi programlarında kayıtlı öğrencileriyle yapılmıştır. Öğrencilerin muhasebe mesleğini seçme nedenleri 3 ayrı gruba ayrılmış olup bu faktörler, mesleki çekicilik, mesleki beklenti ile aile ve çevrenin etkisi olarak belirlenmektedir. Toplanan verilerin analizi sonucunda, bu faktörler ile öğrencilerin demografik özelliklerinden cinsiyeti arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir fark elde edilmediği görülmüştür. Öğrencilerden 23 yaş ve üzeri olanların diğer öğrenci gruplarına göre, mesleki çekicilik faktörünü daha fazla puanladıkları anlaşılmıştır. Araştırmacı, 23 yaş ve üzeri öğrencilerin muhasebeyi bir meslek alanı olarak seçmek istemelerinin bu mesleği sorumluluk, güven, disiplin, düzen, yaratıcılık, dinamiklik isteyen ve hep bir iş alanı bulunabileceği düşüncesiyle saygın bir meslek olarak görmeleri nedeniyle seçtikleri düşüncesindedir. Bu bağlamda muhasebe mesleğinin çekiciliği faktörünün muhasebe mesleğini seçmek istemelerinin nedenlerini etkileyen diğer faktörler arasında öğrencileri daha fazla etkilediği anlaşılmıştır. Bu çalışmanın Ağrı ilindeki İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nin Kamu Yönetimi, İktisat ve İşletme programları öğrencilerini sınırlaması nedeniyle gelecekte yapılabilecek çalışmalar için bunun dikkate alınarak başka üniversiteler ve programlarda okuyan öğrencilerin katılımıyla genel sonuçlar elde edilebileceği önerilmiştir.

Apak (2020), çalışmasında ön lisans programlarında eğitim alan öğrencilerin muhasebe dersleriyle ilgili tutumlarının ve demografik özellikleri ile aldıkları muhasebe dersleriyle ilgili farklılıklarının belirlenmesi amaçlamıştır. Aksaray Üniversitesine bağlı Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, muhasebe bölümünde okuyan 117 öğrencisine anket yapılmıştır. Yapılan anket analizi sonucunda katılımcıların muhasebe dersleriyle ilgili tutumları orta seviyenin üzerinde olumludur. Öğrencilerin sınıfı ile muhasebe mesleğine ve derslerine yönelik tutumları farklılaştığı görülmüştür. Üniversiteye gelmeden önce muhasebe dersi alan öğrencilerin muhasebe dersleriyle ilgili tutumları olumlu ve yüksektir. Araştırmacılar öneri olarak yapılacak çalışmalarda öğrenciler,

öğreticiler ve meslek mensuplarını kapsayan bir araştırma yapılarak muhasebe mesleğiyle ilgili ihtiyaçların ve tutumların neler olduğunun araştırılması gerektiği belirtilmiştir.

Tosunoğlu ve Cengiz (2020), yaptıkları çalışmada amaç olarak, Türkiye'deki vakıf ve devlet üniversitelerinin muhasebe eğitimi incelenerek, müfredattaki ders içeriklerinin araştırılması ile muhasebe derslerinin eğitmcileri ve muhasebe meslek mensuplarının muhasebe eğitim müfredatıyla ilgili düşünceleri belirlenmiştir. Çalışmanın yöntemi, içerik analizidir. Araştırmada tanımlayıcı ifadeler kullanılarak sistemli ve titiz bir şekilde çalışılan bu doküman analizi yöntemine literatürde çokça rastlandığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda YÖK'ün web sayfası üzerinden tarama ve doküman yöntemiyle üniversiteler belirlenmiştir. Bu üniversitelerin web siteleri gözden geçirilip, programlara ait ders müfredatları incelenmiştir. Ayrıca, lisans eğitiminde verilen muhasebe derslerinin durumları da araştırılmıştır. Araştırma dahilinde muhasebe derslerinin seçmeli ve zorunlu olarak gruplandırılarak gözlem yapılmıştır. Daha sonra üniversitelerdeki muhasebe öğretmenleri ve muhasebe meslek mensuplarıyla görüşmeler yapılmıştır. 2019 yılında YÖK'e bağlı olan 72 vakıf ve 129 devlet üniversitesinde lisans seviyesinde eğitim verilen programları araştırmanın kapsamını oluşturmuştur. Ancak, bu üniversitelerden 104 devlet ve 51 vakıf üniversitesi verileri analiz edilmekte olup, bu üniversitelerde muhasebe eğitimi verilmekte ve web sitelerindeki ders programlarına ulaşılabilmektedir. Türkiye'de farklı bölgelerde faaliyet gösteren üniversitelerin muhasebe eğitimi veren 40 eğitmen ve aktif işletmelerdeki 150 muhasebe meslek mensubu ile Türkiye'de verilen muhasebe eğitimi üzerine görüşmeler yapılmıştır. Veri analizi sonucunda, üniversitelerde verilen muhasebe ders saatlerinde farklılıkların olduğu tespit edilmiş olup, bütün üniversitelerde bir standart oluşturma açısından aynı ders saatlerinde eğitim verilmesinin önemi vurgulanmıştır. Araştırmacılar, bilgisayarlı muhasebe derslerinde paket programların kullanılmasıyla birlikte bu tür uygulamalı derslerinin saatlerinin artması, mezun olduktan sonra öğrencilerin meslek hayatına uyum sağlayabilmeleri açısından katkı sağlayabileceğini vurgulamıştır. Bununla birlikte e-fatura, e-imza ve e-defterin muhasebe eğitiminde pratik olarak gösterilmesi ile vergi, adli muhasebe ve iç denetim gibi derslerin bilgisayarlı muhasebe gibi müfredatta ders sayılarının az olduğu tespit edilmiş olup, bu derslerin işleneceği yeni üniversitelerinde açılabilmesi üzerinde durulmuştur. Akademisyenlerle yapılan görüşmeler değerlendirildiğinde, müfredatın yoğun olmasıyla birlikte teorik olarak işlenen dersleri yetersiz ve öğrencileri ezberciliğe ittiğini

belirtmektedirler. Bazı üniversitelerde ise muhasebe üzerine eğitim verilen programlarda öğrenci sayısının fazlalığı sebebiyle derslerin pratik olarak işlenmesini zorlaştırdığını ve alınan eğitimi güçleştirdiği ifade edilmiştir. İlgili literatürden yardım alınarak hazırlanan sorulara muhasebe meslek mensuplarına yöneltildiğinde alınan cevaplara bakıldığında; üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin uygulamaya yönelik derslerinin önemli olduğunu, teoride ve pratikte yer alan bir eğitim anlayışının bir arada yürütülmesi ve meslek etiğine dayalı derslere yer verilmesi gerektiğinin önemi vurgulanmıştır. Araştırmacılar, Türkiye’de muhasebe eğitimi veren üniversitelerin güncel değişimler takip edilerek yeniden ele alınması gerektiğini önermişlerdir. Ayrıca, eğitim işlemi yeniden ele alınırken ilke olarak karar alabilecek, analiz ve yorum yapabilecek nitelikteki muhasebe meslek elemanlarının yetiştirilmesi üzerinde durulmuştur. Yapılan bu çalışma, Türkiye’deki muhasebe eğitimi üzerine var olan durumun yetkin kişiler ile yapılması ve böylece eksikliklerin belirlenmesi adına literatüre katkı sağlayan bir çalışma olduğu vurgulanmıştır. Bundan sonra yapılabilecek çalışmalar için öğrencilerin görüşlerinin de alınıp, başka ülkelerdeki üniversitelerde dahil edilebileceği önerilmiştir.

Öz, Kılıç ve Arslan (2021), yaptıkları araştırmada Muhasebe ve Vergi programında eğitim gören ön lisans öğrencilerinin stajdan önce ve sonraki fikirlerinin neler olduğunu bilmek ve staj uygulamalarının nasıl daha iyi olabileceğini anlamayı amaçlamışlardır. Bu kapsamda İskenderun Teknik Üniversitesine bağlı olan Meslek Yüksek Okullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde okuyan öğrencilere iki ayrı dönemde uygulanmak üzere anket düzenlenmiştir. Anket, 2019 öğretim yılında öğrenciler staja başlamadan önce ve staj yaptıktan sonra 94 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Analizler sonucunda, staja başlamadan önce muhasebe derslerine severek devam eden öğrenciler yapacakları stajın muhasebeyle ilgili eğitim sürecini daha çok izleme olanağı vereceğini, düzgün bir büro ortamında çalışabileceklerini, muhasebeyle ilgili belgeleri görerek daha fazla bilgi sahibi olabileceklerini, stajın meslek hayatına bir geçiş aşaması olduğuna inandıkları ve staj sırasında daha çok muhasebe mensubuyla tanışabilecekleri düşüncesindedirler. Bu öğrencilere staj sonunda sorular yönetildiğinde muhasebe mesleğinin geleceğiyle ilgili muhasebe meslek mensuplarının fikirlerini bilmelerine imkan verdiği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin bazılarının babalar muhasebeci olduğu ve bu öğrencilerin stajda muhasebeyle ilgili belgelere daha iyi hakim olabildikleri anlaşılmıştır. Muhasebe bölümüne istemeyerek kayıt yaptıran öğrencilerin staj süresinin

30 günlük süre olmasının bu ihtiyacı karşılayabileceği anlaşılmıştır. Ders notları yüksek olan öğrencilerin stajın mesleği tanıma için gerekli olduğuna ve kurumsal bir şirkette çalışmanın daha iyi olabileceğine inandıkları anlaşılmıştır. Sonuç olarak öğrenciler staj uygulamasından memnun oldukları fakat iyileştirmelerin yapılabileceğini istedikleri anlaşılmıştır. Araştırmacıların önerisi, öğrencilere yapılan stajla ilgili bu araştırmanın benzerinin de staj yeri yetkililerine yapılmasıyla staja ilişkin sorunların neler olduğunun tespiti yapılabileceğidir.

Yumuşaker ve Kılı (2021), çalışmada muhasebe programı öğrencilerinin mezun olduktan sonra iş bulma endişeleri tespit edilerek ne tür unsurların bu endişeleri etkilediğini ve muhasebe dersleriyle ilgili davranışlarının belirlenmesini amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda ifadeler oluşturulmuş olup, üniversite öğrencilerine anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırma Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi ve İskenderun Teknik Üniversitesinde yapılmıştır. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı ön lisans öğrencileriyle yapılan anket verilerinin incelenmesi sonucunda, öğrencilerin yaşları ile iş bulma kaygıları arasında anlamlı bir değişikliğe rastlanmadığı anlaşılmıştır. Benzer bir sonuç olarak Üredi ve Başduvar (2017) çalışması gösterilmiştir. Ayrıca öğrencilerin cinsiyetine göre iş bulma kaygılarının da farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan İskenderun'daki öğrencilerin Osmaniye'deki öğrencilere göre iş bulma endişelerinin fazla olmadığı anlaşılmıştır. Bunun nedeni olarak, daha çok İskenderun ve çevresinde yaşamakta olan İskenderun Teknik Üniversiteli öğrencilerin sanayi üzerine gelişen bir şehrin kendilerini işsiz bırakmayacağı düşüncesinde oldukları gösterilmiştir. Ayrıca bu düşüncelerini yaşadıkları şehrin limanlarının oluşu ve sınır kapılarına yakınlığı etkilediği düşünülmüştür. İkinci öğretimde okumakta olan muhasebe programı öğrencilerinin birinci öğretimde okumakta olan öğrencilere göre iş bulmaktaki kaygılarında çaresizlikleri daha çoktur. Buna ikinci öğretime kayıtlı öğrencilerin birinci öğretime kayıtlı öğrencilerden daha düşük puanla yerleştirilmesi ve kendilerini daha az başarılı görmelerine sebep olduğu vurgulanmıştır. Ailesinin gelir seviyesi yüksek olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre iş bulma kaygısı açısından daha az kaygılı oldukları anlaşılmıştır. Öğrencilerin yaş gruplarının muhasebe dersleriyle ilgili tutumları belirlendiğinde, yaş grupları ile tutum ölçeği arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Cinsiyete göre muhasebe derslerinde tutum ölçeği boyutları bir anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bunun nedeni olarak, erkek ve kadın öğrenci sayılarının birbirine yakın

olmasından kaynaklandığı düşünülmüştür. İstanbul Teknik Üniversitesinde okumakta olan öğrencilerin muhasebe derslerine olan gereklilik ile istekli ve arzulu alt boyutlardaki ortalamalarının Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Literatür taraması yapıldığında, son sınıfta okumakta olan öğrencilerin iş bulma kaygılarıyla ilgili yapılan Tunçsiper, Bicil ve Biçen, 2012; Şanlı ve Saraçlı, 2015 araştırmaları bu çalışmayla elde edilen verilerde tutarlılık gösterdiği vurgulanmıştır. Öğrencilerin okumakta oldukları öğretim türü değişkenine bakıldığında, bu değişkenin muhasebe dersine olan tutumlarını değiştirmede anlaşılmıştır. İş bulma kaygısı olan öğrencilerin muhasebe ders tutumlarında etkilendikleri anlaşılmıştır. Ayrıca, araştırmacılar tarafından öğrencilerin kişisel yeterliliklerinin artmasını sağlayacak önerilerde bulunulmuştur. Bunlar, öğrenciler için kariyer günlerinin yapılması sağlanması, müşterisi çok olan işletmelerde gönüllü staj uygulamasının teşviki, muhasebe alanındaki uzmanların katılımıyla seminer, kongre vb. yapılması, muhasebeyle ilgili akademik çalışmaların takibinin yapılması, muhasebenin tüm ilgili alanlarının öğrenilmesi, iş hayatında etkili olacak kişisel yeterliliklerinin artırılmasının sağlanmasıdır. Literatür incelendiğinde muhasebe programında okuyan öğrencilerin muhasebeyle ilgili derslere olan tutumlarının tespiti amacıyla birçok çalışma yapıldığı belirtilmektedir. Fakat öğrencilerin iş bulma kaygılarıyla ilgili çok fazla çalışmaya rastlanmadığı vurgulanmıştır.

Sönmez ve Altınışık (2021), üniversite öğrencilerinin muhasebe mesleğine bakış açıları ve mesleği seçme eğilimlerinin araştırılması amacıyla bu çalışmayı yapmaktadırlar. Ayrıca öğrencilerin bu mesleğe bakışlarının tanımlayıcı özellikleri yönünden farklılıkları ortaya konulmak istenmiştir. Çalışmanın kapsamı dahilinde veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Bu çalışma, Kastamonu Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin Bankacılık ve Finans Programı'nda eğitim alan 262 lisans öğrencisinin katılımıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucu, katılımcıların çoğunun kadın, 20-23 yaş arasında, ikinci sınıf, 1. Öğretim öğrencileri oluşturmuştur. Öğrencilerin çoğunluğunun not ortalamaları 2,00-2,49 ve 2,50-2,99 aralığında olduğundan dolayı orta düzeyde başarılı öğrenciler olduğu anlaşılmıştır. Katılımcı öğrencilerin çoğu Fen/Anadolu liselerinden mezun ve daha önce staj veya herhangi bir işyerinde çalışmadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca, katılımcıların çevresinde muhasebe iş alanında çalışan bir yakının olmaması ve muhasebe kelimesinin onlara SMMM ve YMM

unvanlarını hatırlattığı anlaşılmıştır. Genel olarak muhasebe mesleğini seçme ve bu mesleğe olan bakış açılarıyla ilgili önermelere iki kat katılım sağlayan öğrenciler, muhasebe mesleğini en fazla disiplin gerektiren ve en az esnek çalışma saatine olanak veren mesleklerden biri olarak görmektedirler. Bu bağlamda çalışmaya katılan öğrencilerin %57,7'si isteyerek muhasebe mesleğini tercih ettikleri ve bu alanda çalışmak istemelerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Maliyet ve zaman sınırlarıyla yapılan bu çalışma bir üniversiteyi ve aynı alanda okuyan öğrencileri kapsadığı için, farklı üniversitelerde ve alanlarda eğitim alan öğrencilerin katılımıyla başka çalışmaların daha kapsamlı bir şekilde yapılabileceği önerilmiştir.

Literatürdeki araştırmaların sayısını arttırmak muhtemeldir. Fakat, araştırmanın kapsamı dahilinde literatür taraması yapıldığında araştırmaya esas olan muhasebe mezunlarının mesleğe neden devam etmediklerine dair kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu bağlamda yapılan çalışmaların sınırlı olması nedeniyle ve araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşüncesiyle bu çalışmanın yapılmasına karar verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

Çalışmanın ikinci bölümünde araştırmaya ait konu, amaç, temel ve alt problemler, kapsam, sınırlılıklar, yöntem, desen, veri toplama yöntemi ve analiziyle ilgili bilgiler verilmiş olup, araştırmanın sonucunda ulaşılan bulguların açıklaması yapılmıştır.

2.1. Araştırmanın Konusu

İnsanlığın var oluşundan beri muhasebenin olduğuna dair belirtiler bulunmaktadır. Bireylerin yaşamlarını sürdürebilmek için mal alışverişi ve hizmet gibi ihtiyaçları aslında muhasebenin ortaya çıkış sebebidir. Muhasebe, temelinde üretim olan ekonomik faaliyetlerin, para ile ifade edilebilen işlemlerinin kayıt altına alındığı, sınıflandırıldığı, özetlenerek rapor edildiği ve sonuçlarının analiz edilerek yorumlandığı bir bilim dalı olarak bilinmektedir. Yükseköğretimde verilen muhasebe eğitimi, öğrencilere muhasebenin açıklamasını oluşturan bu fonksiyonların teoride ve staj ile uygulamasında mesleğin gerektirdiği bilgilerin aktarılmasıyla verilmektedir.

Muhasebe programları işletmelere, güncel bilgi ve beceriler kazandırılmış nitelikli eleman yetiştirmeyi amaçlayan programlardır. Bu programlardan mezun olanlar kamu ve özel sektörde hesap uzmanı, bilgisayar programcılığı gibi alanlarda çalışabildiği gibi serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavir olarak da çalışabilmektedirler. Literatür incelendiğinde üniversitelerin muhasebe bölümünden mezun olduktan sonra iş hayatında yine bu bölümle aynı alanda kariyer yapanlar üzerinde çalışmalara rastlanmaktadır. Yapılan analizler sonucunda muhasebe programının seçilmesindeki amaçlardan biri de mesleki açıdan devam ettirilmesinin istenmesinden dolayı tercih edilmesidir. Ancak bir de mezun olduğu muhasebe bölümünü meslek olarak seçmeyip, bu alanda çalışmak istemeyenler olduğu bilinmektedir. Yine literatür incelendiğinde bu programlardan mezun olup da bu mesleği yapmayanlar üzerine bir çalışmaya rastlanamamaktadır. Muhasebe meslek adayı yetiştiren okullardan mezun olup, iş hayatına atılan mezunlara ne ölçüde bu okulların etki ettiği araştırılması gerektiği kanısı ortaya çıkmıştır ve bu bağlamda muhasebe programlarından mezun olanların muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenlerin araştırılması ilgi uyandıran bir konu olmuştur.

2.2. Araştırmanın Amacı

Muhasebe programları, ticari hayatta muhasebe mesleğine eleman yetiştirilmesi açısından önemli bir ihtiyacın karşılanmasına cevap vermektedir. Yükseköğretimde bu programlardan mezun olan öğrencilerin mesleki açıdan yeterli olma ve tüm gelişmelere ayak uydurabilmeleri, şüphesiz aldıkları eğitimin katkısından kaynaklanmaktadır. Eğitimde muhasebe programını seçerken etkili olan nedenlerin neler olduğunu, eğitim aldıkları yükseköğretim programlarında mesleği ne ölçüde sevdirmede etken oldukları, eğitim sürecinde yapmış oldukları staj uygulamasının öğrencilere mesleki açıdan devam etmelerine etkileri, muhasebe programından mezun olduktan sonra neden bu programı seçtiklerinin bilincinde olmaları, muhasebe mesleğine bakış açıları, programda eğitim almalarında ve mesleği seçmemelerinde ailevi nedenlerin olup olmadığı, mesleki açıdan iş yükü, bu alanda iş bulamama, birinin idaresi altında çalışmama isteği, düşük gelir gibi sorunların muhasebeyi meslek olarak seçmemelerinin nedenleri olabileceği öngörülmektedir. Bu bağlamda muhasebe programından mezun olanların muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenler üzerine bir araştırma yapılması amaçlanmıştır. Ayrıca bu çalışma mezunların muhasebe mesleğini devam ettirebilmeleri için hangi aşamada motivasyon kaybının tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin alınması açısından önemlidir.

2.3. Araştırmanın Temel ve Alt Problemi

Çalışmanın temel problemi, muhasebe programlarından mezun olanların muhasebe mesleğine devam etmemelerine neden olduğu düşünülen; muhasebe programında okumak için karar vermede etkili olan faktörler, alınan eğitimin verimi, iş hayatına katkıları, staj uygulamasının verimi ve meslek hayatına hazırlamadaki etkisi, özel yaşamın meslek hayatına etkisi, mesleki alanda sahip olunması gereken özellikler, çalışma ortamındaki istekler ve iş hedefleri belirlenerek muhasebe alanında bir işte çalışmalarına engel olan nedenlerin belirlenmesidir. Araştırmanın alt problemleri aşağıda sıralanmıştır.

- Araştırmaya katılan mezunların demografik özellikleri.
- Üniversiteye gelmeden önce muhasebeyle ilgili düşüncelerin tespit edilmesi.

- Muhasebe programının seçilmesinde etkili olan kişilerin kimler olduğunun belirlenmesi.
- Muhasebe eğitiminin daha faydalı olabilmesi için nasıl olması talep edilmektedir.
- Muhasebe eğitimi sırasında yaşanan sorunlar,
- Muhasebe programında alınan eğitimin iş hayatına nasıl bir katkısı bulunmaktadır?
- Stajın nasıl bir faydası olduğunun ortaya konulması,
- Stajın nasıl bir kurumda yapılmasının istenmesi,
- Muhasebe mesleğinin teşvik edici olması için gerekli özellikler.
- Hangi şartlarda çalışmak mutlu edebilir?
- Muhasebe mesleğinin çalışma koşulları ne açıdan uygun değildir?
- Muhasebe mesleğinin sosyal hayata etkisi,
- Mezunlarının muhasebe alanında iş hayatına devam etmelerini sağlamak için öneriler nelerdir?

2.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu çalışmanın kapsamı, Balıkesir ilinde ikamet eden ve yükseköğretimdeki muhasebe programlarından mezun olan ve muhasebeyle ilgili bir alanda çalışmayanlardan oluşmaktadır. Çalışma kapsamında sadece Balıkesir ilinde bulunan muhasebe programı mezunlarına bir araştırma yapılacağından diğer bölüm ve iller kapsam dışı bırakılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 21 kişi ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışmada veriler 2022 yılının son 6 ayı ve 2023 yılının ilk 6 ayında elde edildiği için bu zaman dilimi çalışmanın zaman sınırını belirlemektedir.

Araştırmanın konusunu oluşturan muhasebe mesleği ele alınarak, sadece muhasebe programlarından mezun olup muhasebe mesleğine devam etmeyenlere muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenler üzerine yapılan çalışma muhasebe eğitimi alıp diğer programlardan mezun olanları, konuları ve bölgeleri kapsamamasının nedeni, zaman, maliyet ve kaynak kısıtlamasıdır.

2.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Nitel araştırmanın tanımını yaparken herkesin kabul ettiği bir tanıma rastlamak mümkün olmayabilir. Literatürde nitel araştırmanın tanımı yapmaktan kaçınan birçok yazar bulunmaktadır. Bunun nedeni ise, “antropolojik araştırma, durumsal araştırma, kültür analizi, eylem araştırması, betimsel araştırma, içerik analizi, doğal araştırma, yorumlayıcı araştırma ve kuram geliştirme” gibi birçok kavramı içerisine alan şemsiye kavram olarak görülmesidir. Genel bir kavram olarak yaklaşılacak nitel araştırma, tanımı yapılamayan bir yöntem olarak kabul edilse de aslında, doküman analizi, gözlem ve görüşme yapılması gibi veri toplama yöntemlerinin olduğu, olay ve algıların doğal bir ortamda ortaya konularak, bütüncül ve gerçekçi bir şekilde, araştırmacının katılımcı rolüne bürünerek, araştırmanın deseninde esneklik sağlanmasıyla, tümevarımcı analiz ve nitel veri ile sürecin tamamlandığı bir araştırma olarak kabul edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 37-38).

2.6. Araştırma Deseni

Literatür incelendiğinde birçok araştırmanın nitel deseninin açıklanmadığı görülmektedir. Nitel araştırmaya ilk kez başlayan araştırmacılar için bu durumun karışıklığa yol açabileceği belirtilmektedir. Nitel araştırma yöntemiyle yapılan çalışmalarda desenin belirtilmesi nitel analiz ve yöntemin doğasıyla bütünleşmesi açısından önemi vurgulanmaktadır (Karahana vd., 2022: 82).

Nitel araştırmada desen, araştırmanın yaklaşımını tespit eden ve birçok aşamanın bu yaklaşımın çevresinde birbiriyle uyumlu bir şekilde hareket etmesine olanak sağlamaktadır. Nitel araştırmasında kültür analizi, olgu bilim, kuram oluşturma, durum çalışması ve eylem araştırması gibi desenleri bulunmakta olup, bu çalışmada muhasebe programından mezun olanların neden bu mesleğe devam etmediklerine yönelik olguları ayrıntılı bir anlayışla derinlemesine bir şekilde çalışmayla ilgili görüşleri belirlemek için olgu bilim deseninden yararlanılmıştır. Diğer adıyla fenomenoloji olarak bilinen olgubilim deseninde, veri toplama aracı olarak daha çok görüşme karşımıza çıkmaktadır. Görüşmenin araştırmacıya verdiği esneklik ve etkileşme yoluyla araştırılması gereken özelliklerin, olgularla ilgili yaşamları ve anlamlarını ortaya koymak için kullanılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 63-68).

2.7. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Balıkesir ilinde ikamet etmekte olan muhasebe programından mezun olup bu alanda çalışmayanlar oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında ortalama 72 kişiye görüşme teklif edilmiş, kabul eden 21 ön lisans muhasebe mezunuyla görüşme yapılmıştır.

Araştırma katılımcılarının yaş, medeni durumu, staj durumu, mesleki durumu ve yapılan görüşme süresi bilgileri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların yaş, medeni durum, staj, mesleği ve görüşme bilgileri

Katılımcının Kodu	Yaşı	Medeni Durumu	Öğrenim Şekli	Staj Durumu	Mesleği
T1	43	Evli	Örgün	Yaptı	Serbest
S1	39	Evli	Örgün	Yaptı	Güvenlik
E1	32	Evli	Örgün	Yaptı	Ev hanımı
C1	34	Evli	Örgün	Yaptı	Ev hanımı
H1	31	Evli	Örgün	Yaptı	Ev hanımı
S2	22	Bekar	Örgün	Yapmadı	Mağaza Sorumlusu
N1	26	Evli	Örgün	Yaptı	Ev hanımı
E2	39	Evli	Örgün	Yaptı	Memur
A1	38	Evli	Örgün	Yaptı	Ev hanımı
Ö1	54	Evli	Açık öğretim	Yapmadı	Kamu çalışanı
M1	34	Evli	Açık öğretim	Yapmadı	Bilgisayar Firması
M2	43	Bekar	Örgün	Yaptı	Petşop
A2	37	Evli	Açık öğretim	Yapmadı	İşveren
E3	43	Evli	Açık öğretim	Yapmadı	Eczacı kalfası
N2	41	Bekar	Açık öğretim	Yapmadı	Noter çalışanı
A3	38	Evli	Açık öğretim	Yapmadı	Polis
A4	44	Evli	Açık öğretim	Yapmadı	Boyacı
F1	43	Evli	Açık öğretim	Yapmadı	Ev hanımı
D1	35	Evli	Açık öğretim	Yapmadı	Network
D2	38	Evli	Örgün	Yaptı	Ev hanımı
M3	32	Evli	Örgün	Yapmadı	Pazarlamacı

2.8. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği

Araştırmada nitel araştırma yönteminin sıkça kullanılan temel veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Briggs’e göre, görüşmenin sık kullanılmasının nedeni, bu yöntemin katılımcıların duyguları, görüşleri, deneyimleri, davranışları ve

hoşnutsuzluklarıyla ilgili veri toplamada bir hayli etkili bir yöntem olmasından dolayı tercih edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 127). Katılımcıların belirli bir konu üzerinde duygu ve düşüncelerini öğrenmeye yarayan görüşmenin temel amacı, kişinin iç dünyasındaki fikirlerinin anlaşılmasına çalışılmasıdır (Karataş, 2017: 77). Kişinin düşüncelerini anlamanın en iyi yolu bireye gidilerek kendisinden bilgi alınabilmesini sağlayan görüşme yöntemi, özgür bir şekilde cevap verilen açık uçlu sorularla yapılmaktadır. Araştırmacı ile katılımcı arasında yapılan görüşme, farklı derinlikte ve nitelikte veriler elde edilen bir araştırma tekniği olarak kabul edilmektedir. Amaçlı ve kontrollü elde edilen bilgiler ışığında yapılan görüşme süreci, bir madencinin maden araması sonucunda derinlemesine yapmış olduğu kazıya benzetilmektedir (Türnüklü, 2000: 544). Başka bir ifadeyle görüşme, bazı kaynaklarda mülakata benzetilmekte ve iki ya da daha çok kişiyle belli bir düzen ile bir amaç çerçevesinde yapılan söyleşiler olarak tanımlanmaktadır (Akman Dömbekçi ve Erişen, 2022: 143).

Bu çalışmada veri toplama tekniklerinden derinlemesine görüşme tekniği kullanılmış olup, bu teknik araştırmacının hazırladığı yarı yapılandırılmış soru formuyla yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede, görüşmeci daha önce hazırlamış olduğu soru ve konulara sadık olup hem bu soruları sorup hem de daha fazla bilgi toplamak için ek sorular sorma hürriyetine sahip olacaktır. Katılımcıya yöneltilen soruların belirli bir sırada sorulması zorunlu değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 130). Görüşme soruları hazırlanırken, Atmaca ve Coşkun (2014) ve Kınay, Cığer ve Koç (2017) araştırmalarındaki ölçeklendirmelerinden gerekli izinler alınarak faydalanılmıştır. Veri toplama aşamasında, nitel araştırma yöntemlerinin iletişim örneklerinden hareket ederek katılımcılarla iletişime geçilmiştir. Görüşme yapılacak bireylere çalışmanın önemi, kapsamı ve amacı açıklanmıştır. Görüşmecilere kimliklerinin açıklanmayacağı ve konuyla ilgili açıklamalarının araştırma kapsamında kullanılacağı bilgisi verilmiştir. Çalışma kapsamında görüşmeler yüz yüze ve çevrimiçi olarak bireysel katılımların sağlanmasıyla yapılmıştır. Bu bağlamda görüşme yapılırken ses kayıt cihazı kullanılmıştır ve gerekli bilgiler verildikten sonra ses kayıt cihazının kullanım izni alınmıştır. Görüşme süresince kayıt cihazının kullanımı araştırmacı açısından kolaylık sağlayacağı ve not alma sorununu ortadan kaldıracığı düşünülmüştür. Böylelikle zamandan tasarruf edilmiş ve görüşmedeki kopmalar engellenmiş olup motivasyon düşüklüğüne sebep olunmamıştır.

2.9. Araştırma Verilerinin Analizi

Nitel araştırmalarda veri analizi, bir sınıflandırma ve yorumlama süreci olup bu süreçte araştırma sonucunda ulaşılmak istenen bilgiyle alakalı anlam elde etmek ve ulaşılan veri grubunda temsil edilenin ne olduğuyla ilgili açıklama üretmek için yapılmaktadır. Nitel araştırmanın veri analiz süreci üç adımda gerçekleşmektedir. İlk olarak deşifre, kodlama, araştırmacı günlüğü yazılması ve kategori oluşturulmasıyla elde edilen veriler araştırmacı tarafından işlenir. İkinci adımda veriler görsel hale getirilir. Üçüncü adımda bulgular yorumlanır (Çelik, Baykal ve Kılıç Memur, 2020: 380-384).

Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formuyla ses kayıt cihazı kullanımı sonucunda toplanan veriler tekrar tekrar dinlenilmiş ve katılımcıların ses kayıtları Microsoft365 programında metne aktarılmıştır.

Metne dönüştürülen veriler, belirli temalar çerçevesinde Excel’de kategorilere ve kodlara ayrılmıştır. Daha sonra araştırmacı katılımcıların mesleğe devam etmemeleriyle ilgili ifadelerini ve düşüncelerini yorumlayarak rapor haline getirilmiştir.

2.10. Araştırmanın Tanımlayıcı Özellikleri

Bu başlıkta kişilerin yaşı, medeni durumu, staj durumu, mesleği ve görüşmeye katılım süreleri hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmaya katılım sağlayanların demografik özelliklerinin frekans dağılımları Tablo 2’de sunulmaktadır.

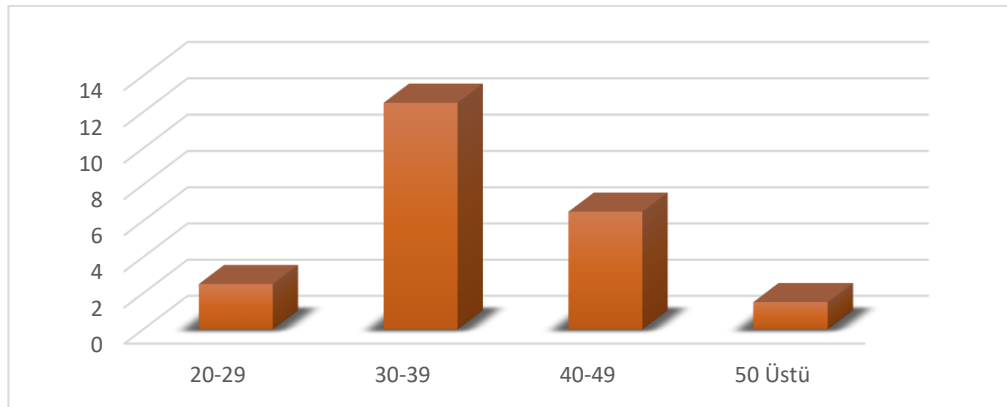
Tablo 2: Katılımcı bilgileri frekans dağılım tablosu

Değişken	Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Yaş	20-29	2	9,5
	30-39	12	57,1
	40-49	6	28,6
	50 üstü	1	4,8
	Toplam	21	100
Cinsiyet	Kadın	13	61,9
	Erkek	8	38,1
	Toplam	21	100
Medeni Durum	Evli	18	85,7
	Bekar	3	14,3
	Toplam	21	100
Öğrenim Şekli	Örgün	12	57,1
	Açık öğretim	9	42,9
	Toplam	21	100
Staj Durumu	Yaptı	10	47,6
	Yapmadı	11	52,4
	Toplam	21	100
Ticaret Lisesi	Evet	9	42,9
	Hayır	12	57,1
	Toplam	21	100

2.10.1 Tanımlayıcı Bilgiler

2.10.1.1. Katılımcıların Yaşı

Çalışma kapsamında katılımcıların yaşlarına ait bulgular Şekil 1’de gösterilmiştir.

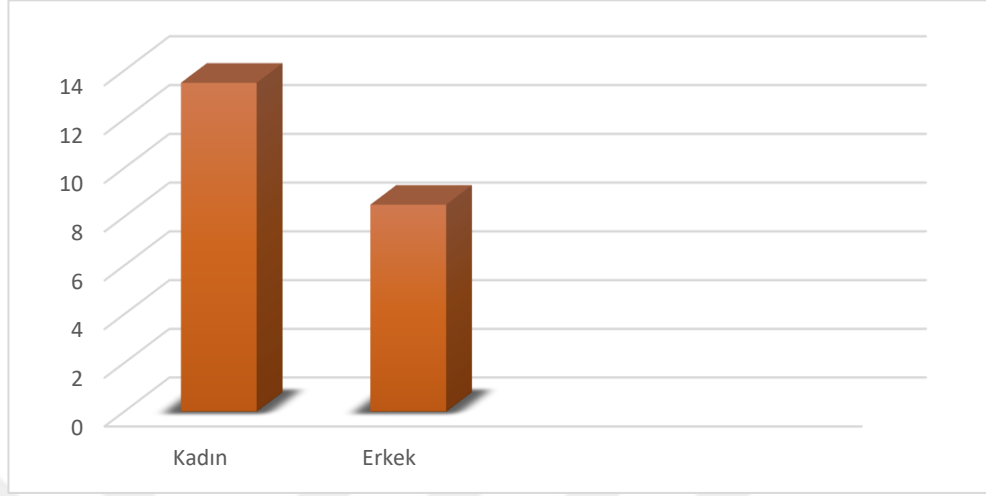

Şekil 1: Katılımcıların yaşı

Görüşme yapılan muhasebe mezunlarından 20-29 yaş aralığında 2 kişi, 30-39 yaş aralığında 12 kişi, 40-49 yaş aralığında 6 kişi ve 50 yaş üstü 1 kişi vardır. Şekil 1’e göre katılımcıların çoğunu 30-39 yaş aralığı oluşturduğu görülmektedir.

2.10.1.2. Katılımcıların Cinsiyeti

Araştırmaya katılan mezunların cinsiyetine ilişkin bilgileri Şekil 2’de verilmiştir.

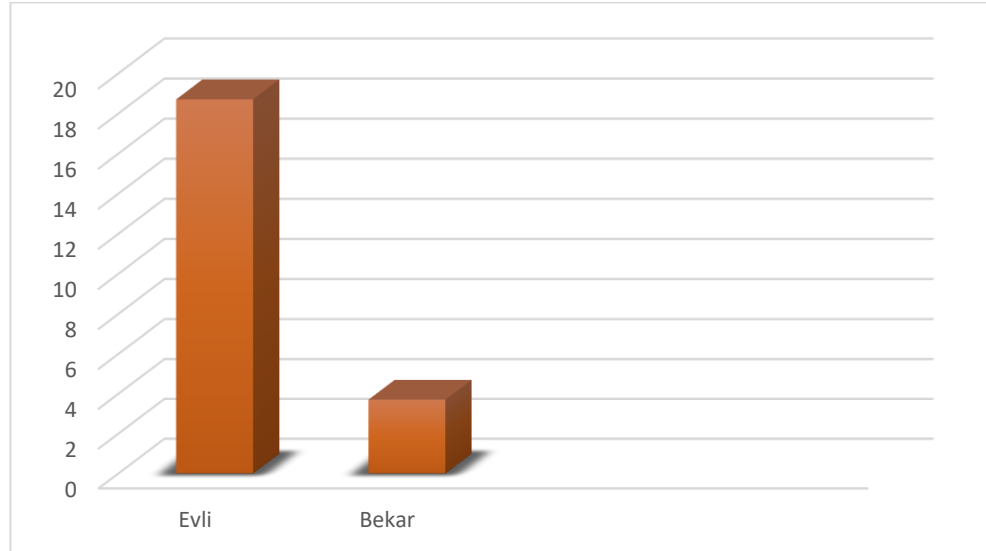

Şekil 2: Katılımcıların Cinsiyeti

Görüşmeye katılanların cinsiyetleri incelendiğinde kadın katılımcılar 13 kişi, erkek katılımcılar 8 kişi olduğu görülmektedir.

2.10.1.3. Katılımcıların Medeni Durumu

Araştırmaya katılan muhasebe mezunlarının medeni durumları Şekil 3’te gösterilmektedir.

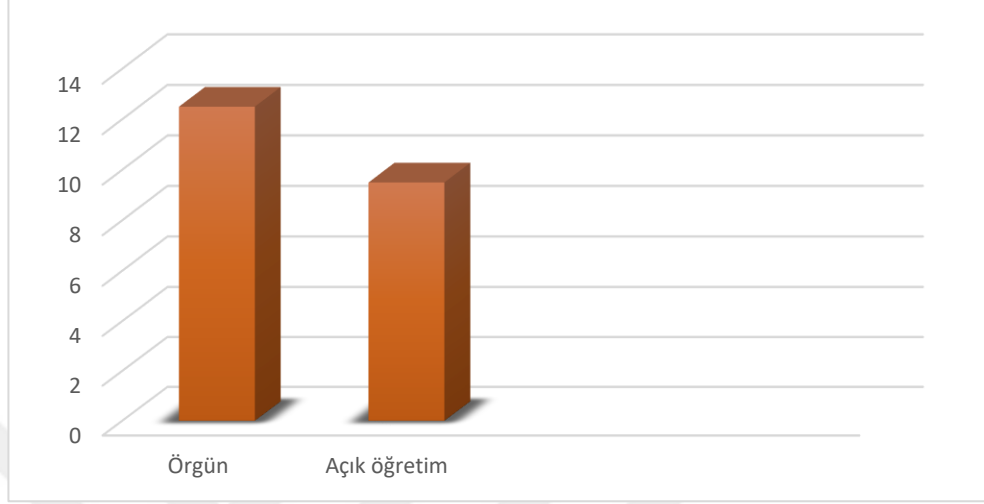

Şekil 3: Katılımcıların Medeni Durumu

Katılımcıların medeni durumlarından 18’i evli 3’ü bekar olduğu belirlenmiştir.

2.10.1.4. Katılımcıların Öğrenim Şekilleri

Araştırmaya katılanların mezun oldukları okuldaki öğrenim şekli Şekil 4’te verilmektedir.

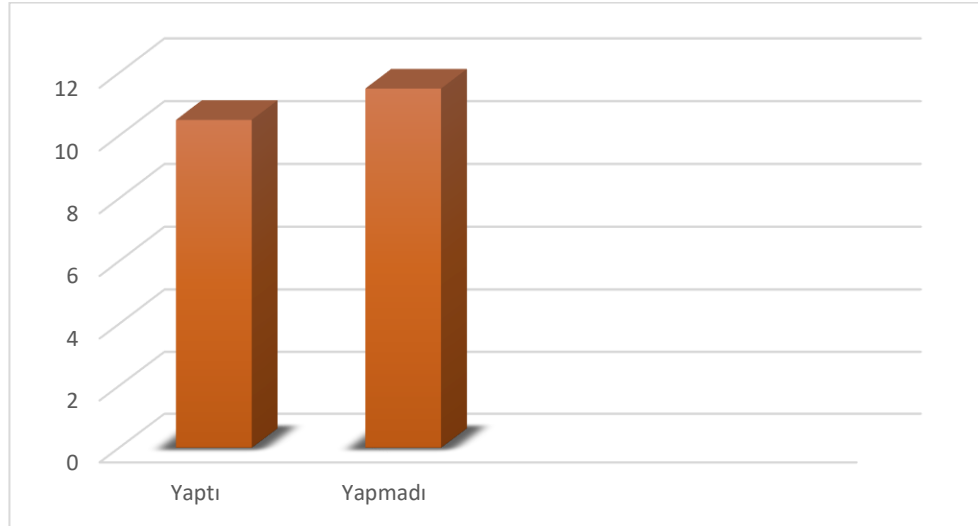

Şekil 4: Katılımcıların Öğrenim Şekilleri

Muhasebe mezunlarının öğrenim şekilleri incelendiğinde 12 kişi örgün eğitimden, 9 kişi açık öğretimden mezun olduğu görülmektedir.

2.10.1.5. Katılımcıların Staj Durumları

Katılımcıların staj durumlarına göre bilgiler Şekil 5’te gösterilmektedir.

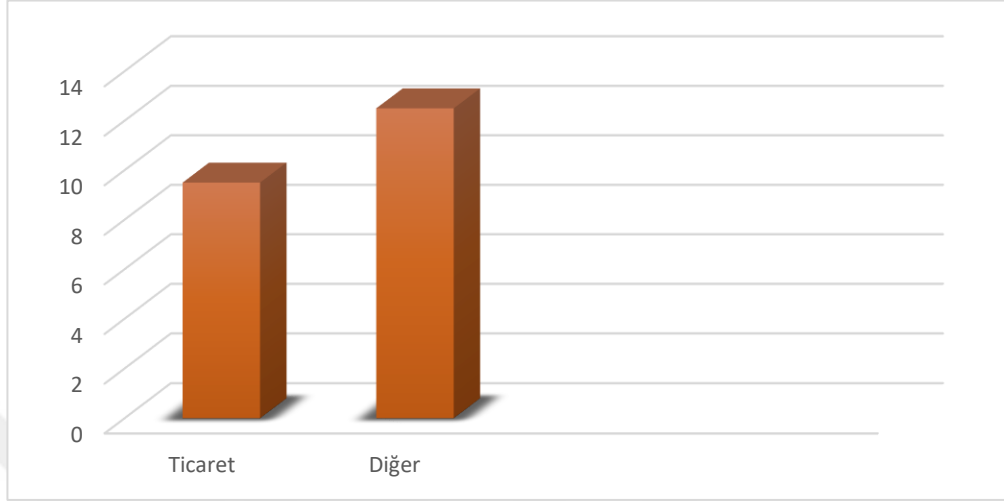

Şekil 5: Katılımcıların Staj Durumları

Araştırmaya katılım sağlayanların 10’unun staj yaptığı, 11’inin staj yapmadığı belirlenmiştir.

2.10.1.6. Katılımcıların Lise Türü

Muhasebe mezunu katılımcıların öğrenim gördükleri lise türü Şekil 6'da verilmektedir.

Şekil 6: Katılımcıların Lise Türü

Araştırmaya katılanların 9'u ticaret 11'i diğer liselerden mezun olduklarını belirtmişlerdir.

2.11. Üniversite Eğitimi Öncesi Muhasebeyle İlgili Düşünceler

Muhasebe mesleğini icra etmek isteyenler için süreç öncelikle eğitimle başlamaktadır. Eğitim için ise doğru ve bilinçli tercih yapabilmek önemlidir. Gerek birilerinin yönlendirmesi ile seçim yapma gerekse kişinin kendi izlenimleri sonucunda şekillenen karar verme süreciyle başlayan eğitimi meslek hayatına devam etmede önemli bir adımdır. Aldığı eğitim sonucunda kişinin kendini çalışma hayatına hazırlaması ve eğitimden fayda görmesi onun bu mesleği icra etmesinde önemli rol oynamaktadır. Almış olduğu eğitime rağmen bazı nedenlerle mesleğe ya hiç başlamamış ya da bu mesleği belli bir süre yapıp bırakanlar olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda muhasebe mezunlarının eğitim sonrasında mesleğe ilk adımı atabilmelerine ve devam etmelerine neler engel olduğunu belirlemek ve bu engellere önlem alabilmek için bu tespitlerin yapılmasının gerekli olduğu düşünülmüştür.

Katılımcıların, üniversiteye gelmeden önce muhasebeyle ilgili düşüncelerinin olup olmadığını belirlemek için elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Katılımcıların eğitim öncesi muhasebeyle ilgili düşünceleri iki başlık altında sunulmuştur.

Şekil 7: Eğitim Öncesi Muhasebeyle İlgili Düşünceler

- **Fikrim Vardı**

Katılımcılardan bazıları üniversiteye başlamadan önce muhasebe hakkında bilgilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bunlardan çoğunun zaten ticaret lisesinden mezun olduğunu, diğerlerinin ise muhasebeyi zor ve karışık bir meslek olarak gördükleri, muhasebe bürosunda çalışabileceklerini ya da bir büro açabilecekleri düşüncelerinin olduğu anlaşılmıştır. Bununla ilgili ifadeler şöyledir:

*“Evet, ticaret lisesi mezunuyum. Onun için bir **bilgim vardı.**” (T1)*

*“**Lisede bilgisayarlı muhasebe okumuştum.** Yine üniversitede de aynı şekilde devam ederim dedim. Hani mesleği öğrenmek açısından, hani uygulamalı olarak bilemesem de en azından dersleriyle eğitimini alırım diye düşündüm. O şekilde hani muhasebe okuduğum için de çok memnunum ama işte meslekte deneyimimiz yok. Maalesef tek sıkıntımız o.” (H1)*

*“Açıkkçası hani muhasebeyle alakalı pek bir şeyim yoktu. Üniversiteye gelmeden önce **lise döneminde muhasebe okumuştum**, derslerine olsun konularına olsun mantığını hepsine sahiptim.” (S2)*

*“Zaten **lisede ticaret lisesi mezunuyum**, oradan devam etmek istedim.” (A1)*

*“Ben ön lisans programını okumadan önce, yaklaşık yirmili yaşlarda yine benimle yaşıt olan bir arkadaşımın askere gitmesinden dolayı babasının **muhasebe bürosunda çalışmıştım.** Dolayısıyla muhasebeye az birçok aşinalıkta oradan oluşmuştu.” (Ö1)*

*“Düşüncem şöyleydi. Muhasebeyi ben azami dikkat gerektiren, yapılması çok zor bir meslek olarak görüyordum. Yani hep hesap, kitap, hata yapma ihtimalleri, **zor bir meslek olarak görüyordum.**” (A2)*

“Muhasebeyi tercih etmem, ilk başından lise döneminden söyleyeyim, ben ticaret meslek lisesi muhasebe bölümü dendiğinde önü açık ve beni daha ileriye taşıyabilecek bir bölüm olduğunu düşündüm.” (E3)

“Yani ileride şey düşünmüştüm. Muhasebe mezunu olursam bir muhasebeci dükkanı falan açarım gibisine düşünmüştüm. Ama oldukça zormuş.” (N2)

“Çok karmaşık bir meslek alanı olduğunu düşünürdüm ama vergilendirme açısından çok önemli. Bir kurumun ayakta kalması için en gerekli olan temel taşlarından biri olduğunu düşünürdüm. Bence en önemli departmanlardan biri kurum için.” (A3)

“Yani nasıl diyeyim muhasebe olarak bir yerde çalışabilirim diye düşündüm, o yüzden bu bölümü seçtim.” (F1)

“Öncelikle muhasebeyi çok seviyordum. Ticaret lisesi çıkışlıyım. Muhasebeyi çok seviyordum. Hesap işlerini çok seviyordum. Matematiğimin kötü olmasına rağmen muhasebe benim için çok farklıydı. Keyif alıyordum açıkçası. Ve bu yönde ileride çalışacağımı düşünüyordum ki %99 böyleydi ama evlilik durumu söz konusu olunca ardından çocuk durumu söz konusu olunca eşim askeri personel olduğu için sürekli tayin atamalar olduğu için jandarma kendisi. O yüzden maalesef çalışma imkânım olamadı.” (D1)

“Ben aynı zamanda ticaret meslek lisesi öğrencisiyim. Ticaret meslek lisesini de muhasebenin ne amaç içinde olduğunu öğrendiğim için, stajında da öğrendim. Ondan sonra ki çalışma hayatına başladım. Muhasebe mesleğini çok severek yaptım.” (D2)

- **Fikrim Yoktu**

Fikrim vardı diyen katılımcıların yanı sıra fikrim yoktu diyenlerin olduğu da görülmüştür. Muhasebeyle ilgili bir düşüncesi olmayanların bazılarının üniversite yerleştirme puanlarının bu bölüme yettiği, istemeden bu bölümü seçtiği ya da kısa yoldan meslek sahibi olunabileceğini düşündüğü görülmüştür. Bu görüşler şöyledir:

“Tam bir bilgim yoktu, liseden evet olduğu kadar.” (S1)

“Hiçbir fikrim yoktu.” (E1)

“Yani pek bir düşüncem, fikrim yoktu muhasebeyle ilgili ama hesaplardan yola çıkarak hesap yapmayı sevdiğim için bu bölümü bana olabileceğini düşünmüştüm.” (C1)

“Muhasebeyle ilgili bir **bilgim yoktu, hiçbir fikrim de yoktu**. İsteyerek seçtiğim bir bölüm de değildi. Akrabalar seçti, ben de gittim öyle.” (N1)

“Valla üniversiteye gelmeden önce hani öyle muhasebe ile ilgili pek **bilgim yoktu**. Hani puanım ona yetti. Ona yerleştim. Muhasebe alanında da çalışıyordum. Şirketin muhasebesi ön muhasebesini tutuyordum. Onu bitirdikten sonra zaten muhasebe ile ilgilenmedim, atandım. Bu şekilde artık memur olarak devam ediyorum. Staj gördüğüm yerde devam ettim. Orada hem ön muhasebe bakıyordum hem de poliçe kesiyordum ama bizim işlerimiz hani muhasebe çok böyle muhasebe ileri derecede muhasebe gerektirecek şeyler değildi. Sadece ön muhasebe yapıyordum, o şekilde.” (E2)

“Açıkçası bir **düşüncem yoktu**. Kısa yoldan bir meslek sahibi olabilirim düşüncesiyle bu bölümü seçmiştim.” (M1)

“Açıkçası başlamadan önce muhasebeyle ilgili **bilgim yoktu**. Yerleştikten sonra hani okurken, daha sonra staj esnasında bilgi sahibi oldum.” (M2)

“Açıkçası muhasebe bölümü ile ilgili pek **fikrim yoktu**. Üniversite puanım buna yetmişti. Ben de boşta kalmamak için bu bölümü okumaya karar verdim.” (A4)

“Hiçbir **düşüncem yoktu**. Yani muhasebe ile muhasebe okuyacağım diye bir düşüncem yoktu. Sadece yerleştirmelerde o şekilde okudum. Muhasebeyle ilgili hiçbir şey bilmiyordum daha önce.” (M3)

2.12. Muhasebe Programında Okuma Kararı

Katılımcılara muhasebe programında okumaya nasıl karar verdiniz diye sorulmuştur. Toplanan verilere göre ifadeler altı başlık altında toplanmıştır.

Şekil 8: Muhasebe Programında Okuma Kararı

- **Ticaret Lisesi Mezunu**

Muhasebe mesleğine ilk adımlar Ticaret Meslek Liselerindeki eğitimle atılmaktadır. Katılımcıların muhasebe programını okumaya nasıl karar verdiklerinin başında Ticaret Lisesi mezunu oldukları için bu kararı verdikleri ifade edilmiştir. Lisede aldığı eğitimi devam ettirmek istediklerini belirten düşüncelerle ilgili ifadeler şu şekildedir:

“Liseden sonra karar verdim okumaya.” (T1)

“Lisede de muhasebe mezunuyum. Devam ettirmek istedim o yüzden.” (S1)

“Muhasebe programında okumamdaki en büyük etken lise döneminde muhasebe okumuş olmam.” (S2)

*“Ben zaten **ticaret lisesi** mezunuyum. Oradan işte öğretmenlerimizde tabi yönlendirmesiyle bu şekilde okumaya karar verdim.” (N2)*

*“Tamamıyla şöyleydi, ilk önce sivil hava ulaştırma işletmeciliğini kazandım. İki yıllık bir yıl hazırlık olmak üzere üç yıl. Oraya maddi imkânlardan ötürü Muğla Dalaman'daydı ve yurt yoktu bu yüksekokulda. O yüzden açıkta kalmamak için **kendi bölümüm olan** 2 yıllık muhasebeye direkt geçiş yapmıştım açık öğretime. Bu şekilde geçiş yapıp okuma şansı elde etmiş oldum. Yani kendi isteğimle, muhasebe bölümü.” (D1)*

*“Tabii tabii tabii bilgisayar programcılığı, matbaacılık, pardon daktilo işlemi vardı. İnanın o zamanlar bizim zamanımızda **lisede** bilgisayar ve daktilo çok böyle popüler olan bir şeydi. Aa daktilo kullanılacak, bilgisayar kullanılacak, işlemler yapılacak diye aslında beni ilk çeken bunlar olmuştu.” (D2)*

- **Çevrenin Etkisi**

Muhasebe programında okumaya verilen kararlarda çevrenin etkileri olduğu anlaşılmıştır. Bu etkinin ya aile içinden ya da akrabalarından olduğu belirlenmiş olup, bununla ilgili ifadeler şöyledir:

*“Ben değil, **ailem**. Yani benim lisede başladığım dönemde çok revaçta bir bölümdü. Ailem de bu bölümü okumamı istedi ve bu bölümü okudum. Yani ilk başta ön yargıyla başlamıştım ama yani sonradan sevdiğim bir meslek haline geldi.” (E1)*

“Muhasebeci akrabamız vardı ama Havran ’da görev yapan **öğretmen akrabamız** vardı. Tercihlerimi o yaptı, Havran çıktı, oldu, gittim.” (N1)

“Yani bu genelde şey **çevre** faktörü diyeyim. Yani tanıdıklar vardı işte. Hani bir bayan olarak ne uygun olur mesela, iş deneyimi olarak hani iş bulabilme açısından muhasebe daha uygun geldi. Hem aileme hem bana o yüzden onu tercih ettim.” (A1)

“Şimdi benim **babam** inşaat işçisiydi. Büyük bir firmaydı ve burada malum meslekten dolayı soğukta sıcakta, kötü şartlarda çalışma şeyi oluyordu. Ben lise başlayacağım zamanda bana işte muhasebeciler rahat oluyor. Soğuk sıcak görmüyorlar. En azından bir ticaret lisesine git. Orada bir muhasebe eğitim al en kötü bir muhasebeci olursun yine gibi yönlendirdi. Bundan dolayı muhasebeyi okumaya karar verdim. Çalışmam da gerekiyordu bir yandan. O yüzden açık öğretim üzerinden okudum.” (A3)

- **Ofiste Çalışmak**

Muhasebe mesleği diğer mesleklere nazaran çalışma alanı çok olan bir meslek dalıdır. Birçok özel ya da kamu kurumu muhasebe mesleğini icra etmek için imkân sunmaktadır. Bazı katılımcılar ise bu mesleği daha çok büro ortamında çalışmaya olanak sunduğu için okumak istediklerini belirtmişlerdir.

“Aslında çok yani öyle bir kararım olmadı. Puanlardan sonra öğretmenlerin yönlendirmesiyle biraz daha, yani bir de bayanlar için olabilecek **ofis** açma şeyi olduğu için o yüzden bu bölüme karar verdim.” (C1)

“Muhasebe programında okumaya, yani birkaç tane bölüm vardı ama hani muhasebeyi tercih ettim. Hani muhasebecilik mesleği hani yani bir yerden iş bulurum diye düşündüm. Bir de biraz daha muhasebe, hani **büro** ortamı olduğu için hani biraz daha olur dedim. Hani bilgisayar başında bir ortamında çalışmak, koşulları biraz daha rahat olur diye düşündüm.” (H1)

“Biraz öncede ifade etmeye çalıştığım gibi daha önce bir **muhasebe bürosunda** çalışmış olduğum için bu işi yapabileceğim yönde bir kanaat oluşmuştu. Bundan dolayı da bu bölümü de severek yazmıştım.” (Ö1)

“Puanım bu bölüme yetiyordu. Hemen bir bölüm bitirip bir **muhasebe bürosunda** çalışma düşüncem vardı. Onun için bu bölümü seçtim.” (M1)

- **Matematik-Hesap Kitap Sevmek**

Katılımcılardan bazılarının hesap kitabı sevdiği ve bu yüzden muhasebe okumaya karar verdikleri anlaşılmıştır. Katılımcıların görüşleri şöyledir:

*“Şimdi o süreçte bana en çok etken olan **matematiği sevdiğimden dolayı**, muhasebede ilgimi çeken bir bölümdü. Bundan dolayı tercihlerimin arasına eklemiştim.”* (M2)

*“Şöyle bir şey var. Benim babam kooperatifte çalışıyordu. Tarım kredi kooperatifinde. Genelde orada hep **hesap kitap** işi vardır. Biz onun yanında, daire ortamında büyüdük. Öyle olunca birazda oradan da bir sempatiklik. Onlarda çünkü hani muhasebe defteri tutuyorlar. Görüyorduk onları. Oradan da belki çağrışım, bir istek, bir arzu doğmuş olabilir o dönemde. Birde ilk açılmıştı, ilk mezunlarıydık okulun, belki ilk defa meslek lisesi. Öyle olunca şey yaptım sonra üniversite sınavına girdim. Açık öğretimi tercih ettim. Kayıt silindi. Sonradan af çıkınca afla tekrardan geri döndüm. Bitireyim belki işime yarar diye. Hem çocuklara örnek olmak, belli bir yaştan sonra okumaya çabalamak, onların gözünde belki bir şeyler...”* (E3)

- **İşime Yaraması**

Muhasebe programında okumaya nasıl karar verdiniz diye sorduğumuzda, katılımcılardan bazıları bu bölümde okumalarının işlerine yaradığını belirtmişlerdir. Bu katılımcıların çalıştıkları iş yerinde muhasebe bilmenin ihtiyaç olduğu ya da kendilerine ait iş yerlerinin olduğu anlaşılmıştır. İlgili görüşler şu şekildedir:

*“Muhasebe genel anlamda özel sektörde iş alanı yüksek bir bölüm. O yüzden hani, **işime yaradığı için** onun için okumak istedim.”* (E2)

*“Muhasebe programında hayata bakış açım daha çok etken oldu. Şöyle açayım ben size bunu. Eğer ben muhasebe bilgisine sahip olursam ben hangi işte olursam olayım muhasebenin bana öğrettiklerinin katkısı olacağını düşündüm. Çünkü ben bir kendimi işveren olarak görüyorum. İş insanı olarak görüyorum. **Hangi işi yaparsam yapayım muhasebe bilgisi gerekecekti bana**, ondan dolayı.”* (A2)

*“**Kendi iş yerimiz var**, belki ilerde orada muhasebe olarak işleri yaparım diye düşündüm. O yüzden muhasebeyi seçtim.”* (F1)

- **Tercih**

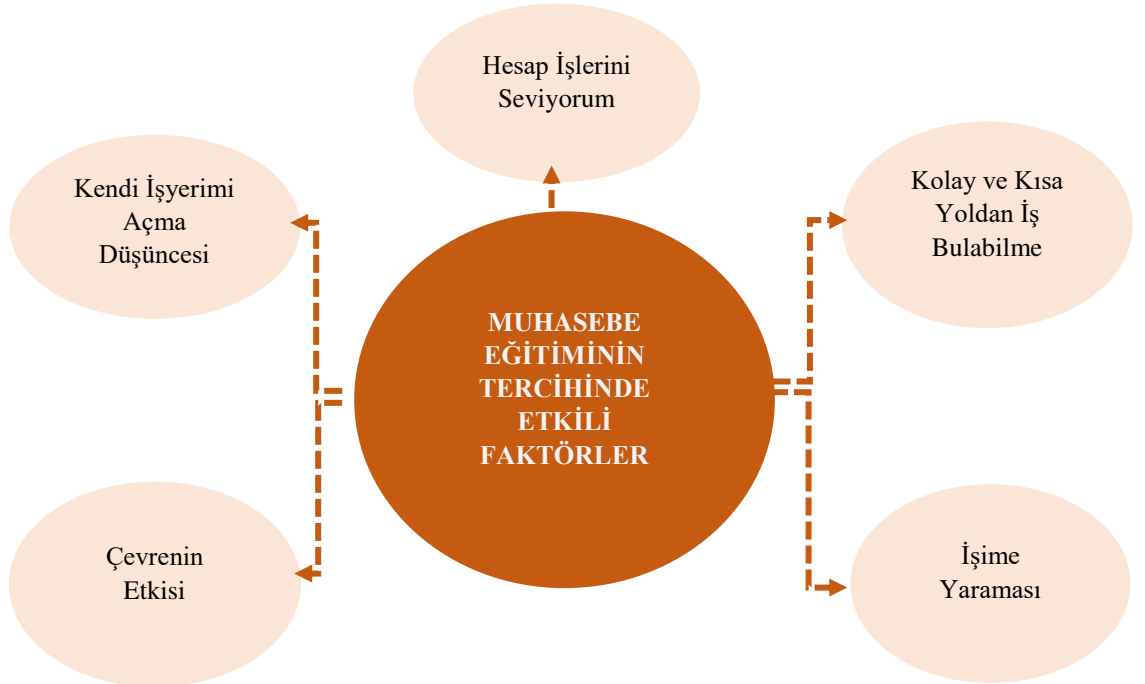
Bir programda okumak için tercihlerin doğru ve dikkatli bir şekilde yapılması gerektiği bilinmektedir. Bazı katılımcılar ise ya ilk tercihinin muhasebe olmadığını ya da hatayla yapılan bir tercih sonucu bu bölüme yerleştiklerini belirtmişlerdir. Bu ifadeler şöyledir:

*“Aslında benim ilk tercihim sağlık bölümünü okumaktı. O bölüme yerleşemeyince ikinci **tercihim** olan muhasebe bölümüne yerleştim. Okumaya da karar verdim.” (A4)*

*“Okumaya nasıl karar verdim? Aslında okumak istemedim. **Tercih** hatası diyeyim ben size. Çünkü tercihler de bu Balıkesir üniversitesini o gözümünden tamamen kaçırmış. Direkt otomatikman hani düşük olduğu için puanı direkt oraya yönlendirilmiş ilk sıralarımdaydı. Aynen tamamen tercih hatasıydı yani. Yanlış tercihten dolayı gittim. Yani 2 sene boyunca okudum.” (M3)*

2.13.Muhasebe Programı Tercihine Etki Eden Faktörler

Muhasebe mesleğine giriş sürecinde eğitim büyük bir önem taşımaktadır. Mesleğe geçişte bir aşama olan eğitimin tercih edilmesinin nedenleri altında hangi faktörlerin etkili olduğunu sorgulamak için katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Katılımcıların muhasebe eğitimini seçmelerindeki faktörler beş başlık altında değerlendirilmiştir.

Şekil 9: Muhasebe Eğitiminin Tercihinde Etkili Faktörler

- **Kendi İş Yerimi Açma Düşüncesi**

Muhasebe eğitimini tercih etmeniz ne gibi faktörlerin etkili olduğu ifadesi yöneltilen katılımcı kendi iş yerini açma düşüncesiyle muhasebe programını tercih ettiğini belirtmektedir.

*“Muhasebe programı kendime düzenli bir iş kurup **kendi yerimi açmak** istiyordum. Okuma nedenim buydu aslında.” (T1)*

- **Çevrenin Etkisi**

Muhasebe eğitimini tercihinde etkili olan faktörlerin başında çevre tarafından etkilenme gelmektedir. Çevresinin muhasebe bölümünde okuduğundan dolayı etkilenen kişiler olduğu görülürken, öğretmenlerinin ve ailesinin yönlendirmesiyle de tercih yapanlar olduğu anlaşılmıştır. Konuyla ilgili görüşler şöyledir:

*“Yani **çevremdeki** insanların çoğu muhasebe okuyordu, ben de o yüzden muhasebe okumayı tercih ettim.” (S1)*

*“Ne gibi faktörler, **çevre** faktörü, çevrem hep esnaflardan oluşuyor ve muhasebe tutturuyorlar birilerine. Onların yönlendirmesiyle, muhasebemizi tutarsın, muhasebe hani bayanların da hem kendi aralarında yapabileceği hem de bir sürü de çevremizin olacağı düşüncesiyle bu şeye yöneldim.” (C1)*

*“Yani öğretmenlerimin diyeyim, **çevrenin**, öğretmenlerimin. Hani daha önce bilmiyordum hani yani. Tamam, meslekler çok var ama. Hani bazı meslekler mesela zor hani biraz daha muhasebeyi yapabilirim diye, o düşünceyle.” (H1)*

*“Ya ailem daha çok onlara güvendi. Hani tek başıma bir şey yapamayacağımı mı düşündü bilmiyorum. Bir hani bir büyüğün okumuş birinin yardımı olursa daha iyi olur diye düşündüler. Bu yüzden onlara sordular sanırım. Hani siz iyi bilirsiniz diye ben gitmek istemedim aslında muhasebeyle ilgili bir bilgim de yoktu. Puanı kendi puanımdan da bayağı düşük bir puanla yani şey oldu. Benim puanım daha yüksekti okulun aldığı puandan. Zaten 13. tercihim falan tuttu, 13 tercihti. Aslında lisede çocuk gelişimi programı seçmemi istediler. Ben çocuklarla pek ilgim alakam olmadığı için seçmek istemedim daha doğrusu. Başka bir, **müdürde** başka bir yerlere yönlendirme yapmadı. Bayağı 290 -300 puanı falan vardı aslında. Başka yerlere de belki olabilirdi. O da olmadı o yüzden üniversiteye, düz lise mezunuyum.” (N1)*

“Az önceki soruda da belirttiğim gibi yani **ailemin** de o yönde çok yönlendirmesi oldu. Ondan dolayı tercih ettim yani bir hep insanlarda vardır ya kapalı bir yerde de çalışsın bir masa başı iş olsun şeyi, biraz da o beni buna yöneltti. Bundan dolayı tercih ettim.” (A3)

- **Hesap İşlerini Sevdığım İçin**

Muhasebe mesleği denilince akla hesap ve matematik alanları gelir. Hesap yapmayı ve matematiği seven katılımcıların verdiği ifadeler ise şu şekildedir:

“Yani **işlemleri** olsun, mantığı olsun hani diğerlerine göre daha çok ilgimi çekmişti. Mesela hani ders çalışmadan derse girip de çok başarılı bir şekilde bitirebiliyordum o dersi.” (S2)

“Matematiği sevdiğimden dolayı hani muhasebeyi seçtim. Birde ayrıca yani **hesap** işlerini yapmayı seviyorum. Bundan dolayı muhasebeyi seçtim.” (M2)

“Şu şekilde söyleyeyim, babam esnaf, o zamanlar. Alım satım marketimiz vardı. Tabii bununla beraber sürekli bir evrak takibi sürekli bir alım satım gelir gider **hesaplamasıyla** zaten bu iş başladı benim gözümde canlanarak, bu sebeple başladım. Baba mesleği.” (D2)

- **İşime Yaradığı İçin**

Katılımcıların bazıları muhasebe bölümünü işine yarayabileceğini düşündükleri için seçtiklerini ifade etmişlerdir. Bazısı kendi yaptığı işle alakalı olduğu için yani bir gereklilik gibi gördükleri için bazısı da daha önce bir muhasebecinin yanında çalıştığı ve bu işi zaten bildiği için bu alana yöneldiğini ifade etmiştir.

“Benim **işime yarayabilecek**, yaptığım işle alakalı bir şey olduğu için o yüzden istedim muhasebeyi.” (E2)

“Sanırım bir önceki soruyla biraz benzer gibi bir şey olacak ama daha önce çalışmış olduğum için bu işi yapabilirim noktasında bende bir fikir oluştu. Normalde çalışmamış olsam belki de bu işi yapabilir miyim, edebilir miyim noktasında belirgin kaygılarım olabilirdi ama daha öncede yapmış olduğum için bu işi yine yapabilirim zannıyla böyle bir fikre sahip olmuştum.” (Ö1)

“Şimdi dediğim gibi, işletmeci olduğum için, bu işletmenin hesap kitaplarını kendimde inceleyebilmek istedim gözlemleyebilmek, denetleyebilmek ve merakta ettim bunu. Nasıl yapılıyor bunlar, nasıl altından kalkılıyor çünkü zor bir olay. Çok merak ettim. Dolayısıyla bana **iş yaşamında çok katkısı olacağını düşündüm** ve o şekilde oldu.” (A2)

- **Kolay ve Kısa Yoldan İş Bulabilme**

Katılımcıların bazıları muhasebe eğitimini tercih etmede öne çıkan faktörün, kolay ve kısa yoldan iş bulabilecekleri düşüncesi olduğunu belirtmektedir. Muhasebe hemen hemen her sektörde gerekli ve geniş kapsamlı olan bir meslek dalıdır. Katılımcılar için yaşadığı çevrede, kendi bürosunu açabileceği ya da devlet kurumuna atanabileceği bir meslek dalı olarak görülmüştür. Konuyla ilgili düşünceler şu şekildedir:

“Yani en büyük etken **kolay iş bulabilme** şansı en büyük etken oydu. Hani onun haricinde hani büyük şehirde yaşamının avantajı vardı. Hani girdim biraz geçmiş zaman, şimdi çokta net hatırlamıyorum ama doğru bir tercih yaptığımı düşünüyorum açıkçası.” (A1)

“Yani **kısa yoldan** açıkçası hemen bir meslek sahibi olmak ve kendi büromu kendi iş yerimi açıp orada çalışmak istiyordum.” (M1)

“Biz genelde memur çocuklarıyız ya. Hep kafamız aynı sistemde çalışır. **Kısa yoldan** memur ol. Hayatını kurtar ve devam et. Ticaretimiz yoktur. O yönden babada sürekli memur olduğu için o yüzden yetişme tarzımızda o var yani. Hep bir yerlere, bir kuruma atanmak, şey olmak o yöndeydi yani.” (E3)

“Çevremizdeki iş kapasitesinden dolayı şimdi ben küçük bir ilçedeyim, bizim orada muhasebeyle ve yani ilgili olan pek insan, muhasebeci yok. Yani yok şu anda, bir tane muhasebeci var mesela. Onun için tercih etmiştim ama şartlar ağır olunca tabi böyle bir şeye.” (N2)

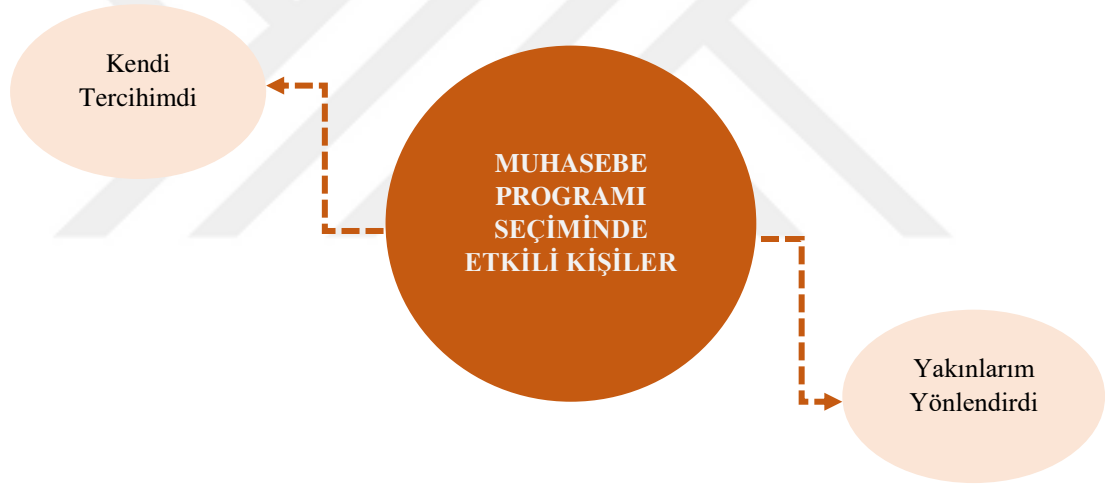
“O dönem ikinci tercihim olan muhasebe yerleşince yani en azından 2 yıllık ön lisans bölümü bitirmiş olayım dedim. Mezun olduktan sonra KPSS hedefiyle devlete atanmayı istedim daha çok bu şekilde. Denedim, olmadı, yerleşemedim.” (A4)

2.14. Muhasebe Eğitiminin Seçiminde Etkili Kişiler

Tüm mesleklerin seçiminde olduğu gibi muhasebe mesleğinin seçimini de etkileyen faktörler olduğu bilinmektedir. Meslek seçimi kararlarında kendi tercihleri olanların yanında başkalarının yönlendirmesiyle de tercih yapanlar olduğu görülmektedir. Mesleğe girişle başlayan eğitim sürecinin seçimleri önemlidir.

Meslek seçiminde kişinin kendisinin ya da başkasının yönlendirmesiyle yaptığı seçimlerinde çalışma hayatına etkileri sorgulanmıştır. Katılımcılara, muhasebe programını seçerken birilerinden etkilenip etkilenmedikleri sorulmuştur.

Katılımcıların muhasebe programının seçiminde etkili kişilere verdikleri cevaplardan elde edilen veriler değerlendirilerek, eğitim için seçimlerine etki eden kişiler iki başlık altında toplanmıştır.

Şekil 10: Muhasebe Programı Seçiminde Etkili Kişiler

- **Kendi Tercihimdi**

Katılımcıların vermiş olduğu bilgilere göre, program seçimini kendi isteğiyle tercih edenlerin çoğu zaten ticaret meslek lisesinden mezun olduklarını ve üniversite seçimlerini de bu yüzden tercih ettiklerini belirtmiştir. Diğer liselerden mezun olanlar ise, muhasebe gerektiren bir işte çalıştığı için veya boşta kalmamak için kendi isteğiyle tercih ettiğini ifade etmiştir.

“Kendi tercihimdi. Zaten Ticaret Lisesi okuduğum için kendi tercihim doğrultusunda bu şekilde okumayı tercih ettim.” (T1)

“Yok, **kendi isteğimle** tamamen liseyi bitirdikten, muhasebe olarak bitirdim. Devamında da muhasebeyi tercih ettim.” (S1)

“Evet, **kendim istedim**. Zaten çok geç kazandım üniversiteyi. Yani bu anlamda bilgim vardı. Ne okuyacağım ile ilgili bilgim vardı.” (E2)

“Tamamen **kendi seçimimdi**. Beni kimse yönlendirmedi açıkçası.” (M1)

“Önümde hani muhasebe işini yapan bir tanıdığım yok. Etraftan gördüğün kadarıyla hani ayrıca, bundan dolayı da **önümde böyle bir örnekte yoktu**. Okulda öğrendim diyebilirim.” (M2)

“Şimdi kişiler değil de kişi olarak **kendim istedim**. Muhasebe programını kendim öğrenmek istedim.” (A2)

“**Kendi tercihim**.” (E3)

“Valla açıkçası kimse yoktu. Bu konuda kimseye bir şey de danışmadım. Tamamen **kendi tercihimdi**. Hani boşta kalmamak için yerleşmişken muhasebeyi okuyayım dedim.” (A4)

“**Kendi tercihimdi**, evet.” (F1)

“Yok, hiç kimse yoktu çevremde muhasebeyle ilgilenen. Ben lisede çok başarılıyım. Muhasebe öğretmenim derdi ki senin kâğıdını cevap anahtarı olarak kullanıyorum. Bir hesapta bir kaydırma, numara hatası bile yok. O derece çok seviyordum çünkü muhasebeyi. Tamamıyla **kendi isteğimle**, kendi sevgimle, gerek muhasebe öğretmenimin teşvikleriyle oldu.” (D1)

“Markette ben de babamla beraber zaman zaman marketinde alış işlemlerini yaparken o zaman işte bilgisayar alındı, gelen ürünlerin fiyatı, örnek veriyorum 10 TL, işte bunu biz 15 TL hesaplaması gerekli. Arada 5 TL’lik bir kar var ama bu karın sadece bize ait olmadığı. Bundan devletin de bir vergi aldığı, işte bu kazançtan işte bir dükkan kirası ödememiz gerektiği bilgileriyle ben bu şekilde ticaret hayatına atıldım. Bu şekilde muhasebe okumaya **karar verdim**.” (D2)

“Yok, sadece tek yani **ben tercih yaptım**. Evet.” (M3)

- **Yakınlarım Yönlendirdi**

Muhasebe eğitimini seçmeye etki eden faktörlerin başında ya aile içinden birileri ya da yakın çevreden yönlendirmelerde gelmektedir.

*“Yani bizim çok **yakın komşumuz** da zaten lisede, o okulda müdür yardımcısıydı. Onun yönlendirmesiyle diyelim yol aldı bu konu.” (E1)*

*“Mesela lise birde okumuştuk. **Müdür yardımcımız** bize hani mesela bu seçebileceğimiz bölümleri söylemişti. Büro yönetimi vardı, muhasebe vardı. Birkaç tane daha bölüm vardı ama biz hani muhasebeyi biraz daha hani iyi düşünerekten onu tercih ettik. Yani müdür yardımcısının sayesinde oldu diyeyim, öğretmenimiz evet.” (H1)*

*“**Yakın akrabalar** yani işte esnaf çevremiz olduğunu söylemiştim ya, o yakın akrabalarımızın şeyiyle yönlendirmesiyle.” (C1)*

*“Düz lise de okudum. Sonra da **onlar** orayı seçti. O çıktı çıkınca da mecburen gitmek zorunda kaldım. Hatta gitmek hiç istemedim. Kavga ettim, gitmek istemiyorum diye. Çünkü Havranı sevmiyordum en başta. O yüzden gitmek istemedim ama sonra gittim. Zaten çok zor geldi. Aşırı zor geldi. Hiç benlik değilmiş yani.” (N1)*

*“Birinci ve ikinci derece **akrabalar** diyelim.” (A1)*

*“Ailemin yönlendirmesiydi, tamamen **çevrenin** etkisi. Çevremizde vardı evet, çoğunlukla. Yani birçok yerde vardı. Ailemizde yoktu.” (S2)*

*“**Ailem** diyelim, ailem daha çok.” (N2)*

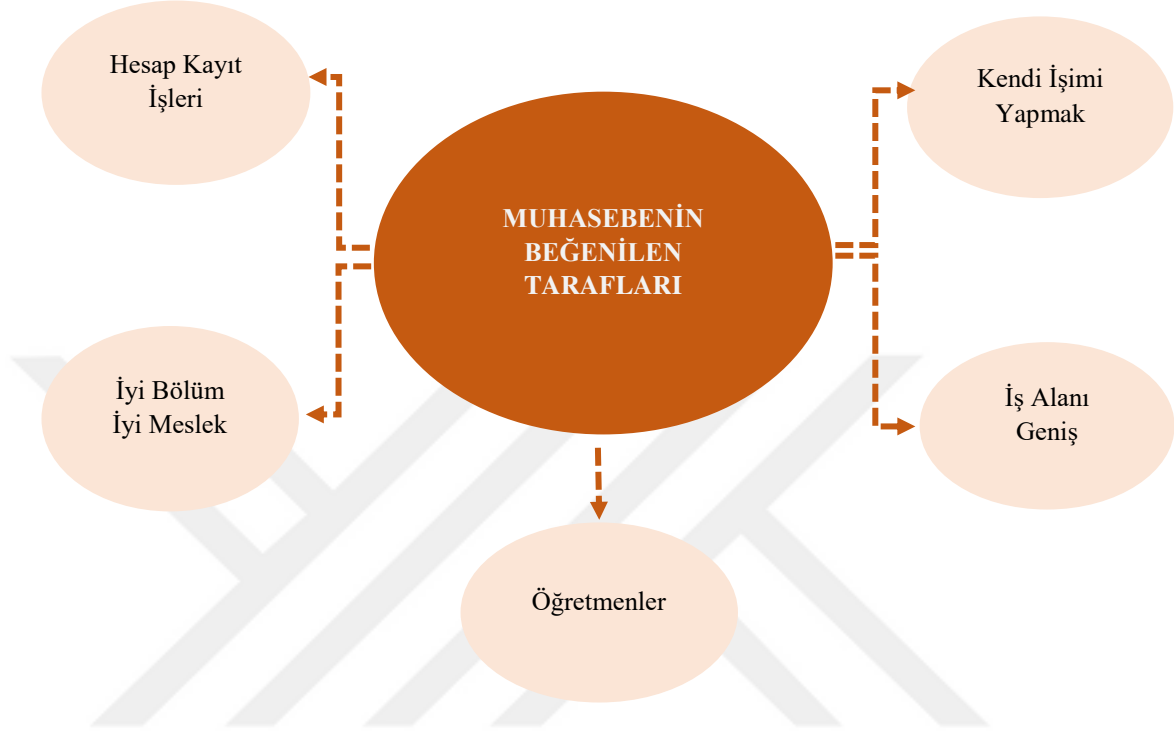
*“**Babam**, bir de bir alt sokağımızda muhasebeci bir yakınımız vardı, o da biraz teşvik etti. Babam da ona görüşmeye yönlendirmişti beni, o da bu mesleği yönlendirdi beni açıkçası.” (A3)*

*“Yine **arkadaşım** vardı, Taner. Taner’in babası muhasebecilik yapardı. Taner’le birlikte biz ara ara babasının muhasebe bürosuna filan giderdik. Oradan bir aşinalık oluştu yine. Taner askere gittikten sonra benden rica etti işte. Babam yalnız kalıyor, babamın yanında çalışır mısın diye. Bende evet dedim. Taner askerden gelinceye kadar, babasıyla birlik muhasebe bürosunda bir buçuk yıl kadar çalıştım.” (Ö1)*

İlk dört soruya verilen cevaplar şunu gösteriyor ki, aslında katılımcıların çoğunun bu mesleğe adım atmalarındaki nedenlerinin birden fazla olduğu anlaşılmıştır.

2.15. Muhasebenin Beğenilen Yönleri

Katılımcılara muhasebe programının beğenilen taraflarını sorduk. Katılımcıların görüşleriyle elde edilen veriler beş başlık altında toplanmıştır.

Şekil 11: Muhasebenin Beğenilen Tarafları

- **Hesap-Kayıt İşleri**

Muhasebe programında en çok hesap kayıt işlerini ve matematiği sevdiğini belirten katılımcılar; bilgisayar üzerinde kayıt yapmayı ve harcamalarının hesabını tutmayı öğrendikleri için muhasebeyi beğendiklerini ifade etmişlerdir. Hesap yapmayı seven katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

*“Beğendiğim tarafları, **hesap kitap işlerini çok severdim zaten**. Müşterilerin hesaplarını tutmak, ilgilenmek, diyalogda bulunmak müşterilerle.” (T1)*

*“En beğendiğim yani **hesap heyecanlı oluyor**.” (S1)*

*“Benim programım bilgisayarlı muhasebe diye geçiyordu. Sonradan bilgisayarlara geçtiğimizde bir daha en beğendiğim şey orasıydı. Yani **bilgisayar üzerinde kayıtlardı**.” (C1)*

“Beğendiğim taraf olarak şunu belirtebilirim, ilk etapta ben herhangi bir yerden alışveriş yaptığımda ya da ekonomiye bir benden dolayı para girdisi olduğunda bunun nerelere harcanması gerektiği ya da **kayıt altına alınıp alınmadığını öğrenmek isterim**. Muhasebenin de böyle bir işlevi olduğu için benimsediğim bir bölüm olmuştu muhasebe. Beğendiğim tarafı bu olmuştu yani.” (Ö1)

“Şimdi muhasebenin en sevdiğim yönü, **matematik ve hesap işlerini sevmemden dolayı**, bununda mesleğim olması muhasebenin en sevdiğim yönü.” (M2)

“Şimdi en beğendiğim tarafı dediğim gibi ben bir işletmeciyim. İşletmede **geliri, gideri, bütçemi bilmem gerekiyordu**, anlamam gerekiyordu. Bu yani beğendiğim kısmı budur.” (A2)

“**Hesap**. Ben aslında liseden mezun olduğum zaman, lisede muhasebe öğretmenimiz vardı, hep ona sorardım. Burayı nasıl kazandınız, nasıl öğretmen oldunuz diye. O da hep Ankara’da okudum. Şöyle, şu şekilde geldim. Hep onun gibi muhasebe öğretmeni olmayı istemiştim. Bir sene hazırlandım ben, bir senede olmayınca şevk mi kırılıyor hani çok aslında o konuda keşke daha hazırlansaydım belki olurdu.” (E3)

“Yani ekonomiyi, en azından şey yapabiliyorsunuz. Evin kendi en azından ekonomimizi değerlendirebiliyorsunuz. Ne bileyim yatırımlarınızı ona göre yapıyorsunuz. Biraz daha şey oluyor yani muhasebe açısından. **Ailemde de birçok kişi para yönetimini bana bırakır mesela**. Genelde bana verirler, sen değerlendir derler, hep o şekilde oldu şimdiye kadar.” (N2)

“En beğendiğim tarafları bir şeylerle uğraşıyorsunuz. Hani bu uğraştığımıza değişiyor, **işlemleri, programları, faturalar, fişler...** Bunlar benim ilgimi çekiyordu açıkçası.” (S2)

“Maliyet muhasebesini çok severek yapardım. Çok yapardım. Çok da keyif alarak yapardım. 2004 yılında stajıma başladım. Ardından 2006 yılında tamamen çalışmaya başladığımda ilk sevdiğim tamamen şirketin maliyet hesaplamaları ile ilgiliydi. 2006 yılında hasta yatağı üretimi yapılan bir firmada çalışmaya başladım. O firmada ben 6 yıl görev yaptım. Tamamen hasta yatağı üretiminde ben bunu ilk maliyetinden son maliyetine kadar yani bir hasta yatağının tek tek maliyetini hesaplamak benim çok fazla ilgi alanım çekiyordu. Yani muhasebe alanında en çok sevdiğim biri **maliyet hesaplaması**.” (D2)

- **Kendi İşim Olsun**

Katılımcıların bazıları kendi ofisini açabilme imkanı sunan ve kendi işinin patronu olabileceklerini düşündükleri için bu bölümü beğendiklerini belirten ilgili düşünceler şöyledir:

*“Yani en beğendiğim, ben şey olarak düşünüyordum ama tabi planladığım gibi değil, sadece kendime ofis açmayı planlıyordum ben. **Kendi işimi** yapmayı planlıyordum. Daha rahat olabileceğimi daha esnek olabileceğimi, bir yere bağlı olarak değil de kendi işim yapmayı.” (E1)*

*“En beğendiğim yönü **kendi işimin** patronu olmak istiyordum açıkçası. Kimsenin yanında çalışmak istemiyordum. Benim işim olsun, benim ofisim olsun düşüncem vardı.” (M1)*

- **İyi Bölüm- İyi Meslek Oluşu**

Bazı katılımcılar muhasebeyi iyi bir bölüm olarak gördüklerini ifade etmiştir. Ayrıca, muhasebe eğitimi sırasında öğrenilen bilgilerin meslek hayatı boyunca karşılaşılacağını ve bu mesleğin çok değerli olduğunu ifade etmişlerdir. İlgili görüşler şu şekildedir:

*“Yani en beğendiğim tarafı hani, biraz daha çabuk öğrenilebiliyordu. Hani mesela dersler olsun şeyler olsun, zorluğu yoktu. Hani **iyi bir bölümdü, güzel bir bölümdü.**” (H1)*

*“En beğendiğim tarafı aslında bir yerden bakarsanız, devlete karşı sorumluluk olarak kutsal bir meslek, yani vergilendirme açısından çok önemli. Devletimizin gelir vergileri adil olarak toplaması açısından çok önemli bir meslek. Bundan dolayı yani **çok değerli bir meslek olduğunu düşünüyorum.**” (A3)*

*“En beğendim tarafları şuydu, gelecekte işime yönelik çalışacağım muhasebe şöyle bir şey, ileride işe girdiğinizde gerçekten o programlar, o her şey katkıda bulunuyor. **Öğrendiklerinizden hep bir parça önünüze çıkıyor, iş hayatında. Stajyerlikten yola çıkarak bunu söylüyorum yani.**” (D1)*

- **Öğretmenler**

Öğretmenlerini çok seven katılımcılar muhasebe eğitiminin en beğendiği tarafının bu olduğunu belirtmişlerdir. İlgili ifadeler şöyledir:

*“En beğendim tarafları öğretmenlerimdi. **Öğretmenlerimi çok seviyordum.**”* (N1)

*“Hocalarımla aram çok iyiydi. Mesela hala da görürüm. Yani çok severdim. Özellikle muhasebe dersinden, **muhasebe hocasını çok seviyordum.** Cengiz hoca.”* (E2)

*“Aslında zevkliydi yani hani başarılı bir öğrenciydim yine. Orada hani öğretilen dersler güzeldi. Gayet iyiydi. Hala görüştüğüm hocalarım da var. Hiç problemim yoktu yani. Zaten şöyle **hocayı sevmesen dersi sevmesen o dersi dinleyemezsin.** O zevk haline gelmiyor. O kişiyi göre değişiyor yani. Benim problemim yoktu. Gayette sevecenlerdi yani.”* (M3)

- **İş Alanı Çok**

Katılımcılardan bazıları, muhasebe iş alanının çok geniş olmasını sevdiğini ve böylece çalışma imkanı bulabileceğini ifade eden görüşü şu şekildedir:

*“En beğendiğim tarafı ne olabilir? Sosyal çevre herhalde beğendiğimiz tarafı. Yani sosyal olanakları olabilir. Yani birçok farklı sektörde çalışma imkânı bulabiliyoruz mesela, bu meslekte **iş alanı çok fazla.**”* (A1)

2.16. Muhasebenin Beğenilmeyen Yönleri

Mezunların muhasebe programında beğenmedikleri yönleri araştırılmıştır. Elde edilen verilerden ilgili görüşler dört başlık altında toplanmıştır.

Şekil 12: Muhasebenin Beğenilmeyen Yönleri

- **Yoğunluk**

Araştırmaya katılan mezunların muhasebede beğenmedikleri ne olduğunu sorduğumuzda bazıları yoğun bir meslek olduğunu ve bu yüzden çalışma saatlerinin uzadığını belirtmişlerdir. Bununla ilgili düşünceler şu şekildedir:

*“Beğenmediklerim ise tahsilat mesela zor olurdu, zor geçerdi. **Ay sonları yoğunluk olur.** Mart ayları yoğun geçer muhasebeciler için yoğunluk ve uzun süreli çalışma.” (T1)*

*“Beğenmediğim tarafları yani. Bazen çok sıkıcı olabiliyor böyle **uzun süre çalışmadan** dolayı.” (S1)*

*“**Yoğun oluyordu** ama bekarken bir şekilde götürüyordum bir şeyler öğreneyim diye, bir şeyler de daha da kendimi geliştireyim diye. Yani insan ilişkileri giriyor araya. Farklı programlar giriyor. Yani şu an mesela ben güncel olarak hiç çalışmadım. E arşivler, e faturalar... Yani bu şekilde aklıma gelen. Çok fazla yoğun ve benim zamanımda 1’iyle 24’ü arasında, o evraklar işlenmek zorunda ve son dakikada kişilerin sana 100 tane de fatura getirse 12’ye kadar vakti olduğu için o günün içinde faturaları işlemek zorundasın yani. Hiçbir şekilde şeyin yok yani. Karşıdakileri işveren limit veremediği için, müşteri kaçmasın amacıyla o yüzden. O yüzden yani onlar onu, onlarda bizi kullanıyor, o şekilde yani kullanılıyor yani bir şekilde. Yol döner şekilde dönüyor, sürekli top dönüyor o yüzden.” (E1)*

*“Devlet atama olmazsa hani dedim bir dükkan açarım yani böyle dükkan açarım. Muhasebe işi yaparım. O dönemler böyle biraz şeydi, hevesliydim o konuda. Fakat olmadı, o aralar bir de bu şeyde hoşuma gitmedi. Yani kağıt üzerindeki hesaplama işlemleri **yorucu ve çok vakit aldığı için** de bu da tek beğenmediğim özelliğidir yani.” (A4)*

- **Kitap Üzerinde Olması**

Muhasebenin kitap üzerinden anlatılmasını istemediklerini belirten katılımcılar, derslerin uygulamalı olarak anlatılmasıyla onlara daha verimli olacağını ve böylece çalışma hayatında işlerine yarayabileceğini ifade etmişlerdir. Bununla ilgili görüşler şöyledir:

“İlk sene çok fazla defter kitap üzerinden çalışıyor ya **asla muhasebe kitap üzerine olan bir şey değil**. Bilgisayar üzerinde olan bir şey ama okulda bunu tamamen kağıtlara dökmek gerektiği için bu kâğıt düzenini ben bir türlü becerememiştim. Yani ilk zamanlarda ters bir mantık var ya girdi çıktı tam farklı yerlerde o en beğenmediğim taraflarıydı.” (C1)

“Daha çok şeydi mesela teori yoktu, pratik yoktu. Sadece böyle verilen bilgiler sadece böyle defter kitapta yani bir pratiği yoktu. O anlamda hani ben mezun olduktan sonra okulda gördüğüm dersler pekte işime yaramadı. **Hepsi kitapta defterde kaldı benim için** ki ben okulu birinci olarak bitirmeme rağmen hani çok da verimli olmadı benim adıma, sadece diploma işe yarıyor şu an için.” (E2)

“Teoride. Ben şimdi öyle diyorum. Kitap getir bana, muhasebeyle ilgili konuşalım. İşte hesap, kitap şöyle böyle **pratiğim olmadıktan sonra ben bunu istediğim kadar kitap devireyim**, istediğim kadar hatim edeyim olacak bir şey yok yani. Muhakkak bir pratiğin olmak zorunda.” (E3)

“Beğenmediğim tarafı **uygulama alanının çokta fazla olmayışı**. Beğenmediğim tarafların bir tanesi buydu.” (Ö1)

- **Dersler Zor**

Muhasebe programının en beğenmedikleri taraflarından birinin derslerin zorluğu olduğunu ifade eden katılımcılar, matematik ya da bölüm derslerinin zorlayıcı olduğunu ifade eden görüşleri şöyledir:

“Ama çok zor geldi bana çok aşırı zor geldi. Hiç sevmedim yani, dersleri sevmedim. Hesaplar, kurallar... Mesela Finansal Yönetim dersi çok zor bir dersti, belki çok ağır geldi. Ekonomi Makro, Mikro Ekonomi onlar çok zor gelmişti. Diğerleri zaten oluyor yani Tarih falan, İngilizce onlar gidiyor, her sene görüyoruz zaten. **Bölüm derslerim zor gelmişti ama.**” (N1)

“Ama kötü tarafı ise şuydu, benim için tek kötü yanı şuydu, **yıllarca sadece matematiği verememiştim**. Matematik dersinin birinci sınıfta olması benim için çok büyük bir sıkıntıydı. Tek sıkıntılı yönü buydu. Geç mezun olmamın sebebi de oydu.” (D1)

- **Mevzuat Değişikliği**

Sürekli mevzuatın değişmesi de muhasebenin diğer bir beğenilmeyen yönüdür. Bununla ilgili ifade şu şekildedir:

“En beğenmediğim tarafları sürekli mevzuatın değişmesi.” (A1)

2.17. Muhasebe Eğitiminin Daha Faydalı Olması İçin İstekler

Birçok mesleği icra edebilmek için eğitimin gerekli olduğu bilinmektedir. Bireyin eğitimine uygun bir işte çalışması meslek hayatında daha iyi ilerleyebilmesini sağlamaktadır. Meslek hayatının eğitimle başladığını düşünüp katılımcılara muhasebe eğitiminin daha faydalı olabilmesi için nasıl olmasını isterdiniz sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları bilgilere göre ifadeler dört başlıkta gösterilmiştir.

Şekil 13: Muhasebe Eğitiminin Daha Faydalı Olabilmesi İçin Görüşler

- **Çalışma Hayatına Yönelik Eğitim Verilmeli**

Çalışma hayatına yönelik eğitim sisteminin benimsenmesini isteyen bazı katılımcılar, muhasebe alanında nitelikli ve mesleğin beklentilerini yerine getiren elemanlar olarak okuldan mezun olmak istemektedir. İş hayatına yönelik eğitim modelinin öneminin ortaya çıktığı ve meslek hayatına başladıklarında bu alanda yeterli olma isteklerini belirten ifadeleri şu şekildedir:

“Çalışma hayatına göre değişiklikler olmasını, daha gerçekçi olması, daha az sınıflarda daha az kişilerle nasıl diyeyim ben. Biraz daha özele giriyor gerçi o ama daha

az kişiyle daha çok ilgi alakayla olursa daha iyi anlayabiliriz bu konuları. Konu, dışarıdaki **çalışma ortamına göre de uyarlanması lazım bazı şeylerin.**” (T1)

“Şöyle söyleyeyim. Gerçek hayattaki muhasebe sistemiyle, derslerde anlatılan işlemler, sistem bazı yerlerde birbirleriyle alakalı değil. Hani dersek ben ne normal muhasebecinin yaptığı işler aynı olmayabiliyor bazen. **Dersin sisteminden daha çok asıl işin öğretilmesi daha iyi olabilirdi.**” (S2)

“Normalde kullanılan muhasebe programlarının da **öğretilmesi isterdim.** Siz bir yere gittiğinizde çalışmak için ya da sizin için sana hangi programları biliyorsun diye soruluyor. Ve sen bunları bilmediğin zaman eksi olarak oraya geçiyorsun. Sana bunların kullanmasına uzun bir zaman alan bir şey yani ve herkese bunu öğretmekten kaçınmaya başlıyor. Ama biz bunu öğren okulunu okuduysa, bunu normalde bilgisayarda programlar üzerinden gösterilmesi lazım her şeyiyle.” (C1)

“Nasıl olmasını isterdim, öncelikle **muhasebe adına daha fazla ek derslerin olmasını isterdim** birinci sınıfta. Bu kadar işte ne bileyim, matematikti, İngilizceydi. Bunların olmasından daha fazla ek derslerin muhasebeye yönelik. Mesela vergi uygulamaları, ticaret muhasebesi bunların olmasını birinci sınıfta isterdim. Belki de çok daha farklı olurdu.” (D1)

- **Staj ve Uygulama Olmalı**

Katılımcıların çoğu muhasebe eğitiminin daha faydalı olması için stajın gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca staj süresinin uzun ve staj yapılacak yerin okul tarafından belirlenmesinin daha yararlı olacağı görüşündedirler. Böylelikle iyi bir deneyim kazanacaklarını belirten ifadeler şöyledir:

“Mesela **stajların daha böyle uzun olup, insanların biraz daha deneyim sağlamalarını isterdim.** Hani staj olarak böyle biraz daha hani ücret karşılığında olmasa bile, ücretsiz de olsa hani staja biraz daha yönelinmesini isterdim. Okurken mesela hani derslerden tamam, derslerimizde iyi güzeldi ama hani deneyim açısından da bir iş yerlerinde böyle staj yapıp daha iyi bir deneyim sağlamak açısından daha iyi olurdu. Derslerde sıkıntı yoktu da mesela uygulamalı olarak diyeyim ben yeni büro ortamında staj yapıp biraz daha stajlarımız kısa sürüyordu, bir ay falan sürüyordu. Hani o da yetmiyor deneyim açısından, bir şeyler açısından, bir mesleği iyi öğrenmek açısından. O

şekilde benim düşüncem. Stajlar hani biraz daha uzun olsa, biraz daha insanlar daha uygulamalı da daha öğrenirlerdi diye” (H1)

“Yani okullarda verilen derslerin daha profesyonel, daha pratik. Hani **stajı biraz daha uzun olabilir**. Yarım dönem değil de 2 yıl olabilir. Mesela staj, olursa bence daha sağlıklı olur diye düşünüyorum.” (E2)

“Pratikte, daha çok pratik eğitim lazım bunun için. Aynı zamanda uygulamalı, yani sadece okulda gösteriyorlar işte **bir sene staj bu yeterli bir şey değil**. Bana göre yeterli bir bilgi sağlamıyor.” (A1)

“Daha faydalı olabilmesi için, şimdi muhasebede belli cirolar var. Ya da herhangi bir işletmenin yapmış olduğu işin yüküne ya da ağırlığına göre belli bir ciroya mensup olduğunu söyleyebiliriz. Bu ciro dediğimiz şeyde işletmenin gün içerisinde ya da aylık bazda ne kadar miktar üzerinden alışveriş yaptığı olayı. Faydalı olabilmesi için bana göre, aynı işle ya da örnek verelim şöyle birkaç tane farklı firma vardır, farklı işleri yapabiliyorlardır. Sizin muhasebe alanında etkili ya da yetkin bir şahsiyet olabilmeniz için farklı sektörlerde bu işin nasıl yapıldığını, **uygulamaları öğrenmeniz bu işi yapma noktasında daha ehil olacağınız anlamına geliyor**.” (Ö1)

“Şimdi sadece açık öğretim okuyarak bu işte faydalı olamayız. Çünkü hiçbir **staj yok**, hiçbir şekilde örgündeki gibi hocalarla iletişimde olamıyoruz. Sadece kitaba bağlıyız. Kitaba bağlı olduğumuz zamanda hiçbir şekilde kendimizi geliştiremiyoruz açıkçası.” (M1)

“Sınıflar kalabalık olmasıydı eğer daha iyi olabilirdi diye düşünüyorum. Ayrıca hani muhasebe mezunu olduğumda **iş hayatına yönelik pratik bilgilerin okul sürecinde daha çok olmasını isterdim**. Daha fazla hani pratik bilgilerini uygulayabilecekleri imkan ya da dersler olsa daha güzel olabilirdi diye düşünüyorum.” (M2)

“Muhasebe eğitimi şimdi kendi özelimde bunu cevaplamam gerekecek. Açık öğretim sisteminde okuduğum için, örneğin bir staj yapamadım. **Staj yapıp bunu bire bir görmek isterdim**. Nasıl yapıldığını, kendim yapmak isterdim. Ders çalışırken anlamadığım bir konu olduğunda onu öğretim görevlilerine sorup, o anda cevabını alabilmek isterdim. Ama bunlardan yoksun kaldım. Benim için budur.” (A2)

“Bence staj çok önemli. Muhasebede **staj şart**.” (E3)

“Ben açıkçası eğitimden sonrasını düşünüyorum. Yani tek **eğitimle uygulama arasında bayağı bir fark da var**. Yani bizim gördüğümüz tamam tekdüze muhasebe sistemidir, şeydir, görüyorsun ama tamam altyapısı var, şeyi var ama işe başlayınca yani bu işlere yapmaya başlayınca çok değişik şeyler görüyorsunuz. Daha farklı olduğunu görüyorsunuz. Burada da kendinizi eğer geliştiremezseniz kalıyor yani. Benim birçok arkadaşım yani aynı liseden mezun olduğumuz kişiler yani bu şekilde benim kadar bilgileri yok muhasebe üzerine.” (N2)

“Yani aslında ben açık öğretimde okudum ama bu mesleği daha ziyade böyle uygulamalı bir şekilde olması bence daha önemli, **yani bunun teorik kısmını daha kısa sürede verip daha uzun bir zamana uygulamaya yayılabilir**. Sahada çünkü bu mesleği yapınca daha farklı şeyler olduğunu görebilirsiniz. Hadi benim mesleği icra etme fırsatım olmadı çok ama en azından icra eden arkadaşlarımdan şeyden duyduğum bu yer daha keşke daha çok uygulama yapsaydık diyorlar kendileri de, şu anda bu mesleği yapanlar da.” (A3)

“Açık öğretim fakültesini okuduğum için **muhasebe derslerinin uygulamalı yapılmasını isterdim** açıkçası. Tamamen bireysel çabalamak zorundasınız çünkü.” (A4)

“Tabii ki açık öğretime örgünden çok arasına fark var. Hani örgün olsaydı **uygulamalı daha iyi anlaşılırdı**. Yani şu an okudum ama bir şey yapamam yani. Yani otursam bilgisayarın başına mutlaka tekrar baştan öğrenmem lazım her şeyi. Şu an o yüzden hiçbir şey bilmiyorum yani.” (F1)

“Aslında, nasıl diyeyim hani okul mu mesela **stajını okul belirlemesi lazım**. Burada eğitimini görmek lazım demesi ki hani onun ilerlemesi lazım. Çünkü hani biz kendimiz bulunca ya hani imzala o şu çalışmıyorsun, etmiyorsun. Onlar belirli bir kademe yapıp da hani biz gidip çalışsaydık belki çok farklı yer şeyler olabilirdi yani, bence. Okul belirlemeli yani o şeyleri.” (M3)

- **Önce Ticaret Lisesinde Okumalı**

Lisede muhasebe okusaydı dersleri daha kolay geçebileceğini belirten katılımcının ifadeleri şu şekildedir:

“Lisede de muhasebe seçmek isterdim. **Lisede belki muhasebe seçseydim daha iyi olurdu, daha bilgili olurum, daha bilebilirdim**. Seçmiş arkadaşlarım da vardı.

Lisede muhasebe mezunu arkadaşlarım da vardı. Onlar zorlanmadan geçiyorlardı. Ben hiç görmediğim için zorlanmışım.” (N1)

- **Eğitim Faydalıydı**

Bazı katılımcılardan muhasebe eğitiminden memnun kaldıklarını belirten ifadeler şu şekilde:

*“Üniversitede ben hocalarım çok beğeniyordum. Gerçekten sadece 1-2 hocamız vardı. Yani **çok verimli şekilde çok güzel bize eğitim verdiklerini düşünüyorum**. Yani ben lisede değil üniversitede kendimi daha çok geliştirdim.” (E1)*

“Aldığım eğitimden çok fayda gördüm.” (D2)

2.18. Okuldaki Fiziki Ortam ve Teknik Donanım

Okulun fiziki yapısı okullarda bulunması gereken araç gereçlerin kullanımını etkilediği bilinmektedir. Muhasebe eğitimi için ise en gerekli donanımın bilgisayar olduğunu düşünüp mezunlara eğitim aldıkları okuldaki fiziki ve teknik donanım hakkında bilgi vermeleri istenmiştir. Katılımcıların ifadeleri iki başlıkta toplanmıştır.

Şekil 14: Okul Fiziki Ortamı ve Teknik Donanımı

- **Yeterli**

Muhasebe eğitimi için okuldaki gerekli olan fiziki ortam ve teknik donanımın yeterli olduğunu belirten katılımcılar, bilgisayar odalarının ve bilgisayar sayılarının uygun olduğunu belirtmişlerdir. İlgili ifadeler şöyledir:

“Yeterliydi, herhangi bir sıkıntı yoktu.” (S1)

*“Yani o yönden de gelişmiş şekilde hepsi. Yani hiç **eksiklik yaşadığımızı düşünmüyorum**. Yani bilgisayar odalarımız, program açısından programlar gösteriyorlardı farklı.” (E1)*

*“Muhasebe olduğu için bilgisayar ortamında derslerimiz oluyordu. Bilgisayarlı muhasebe oluyordu ama yani iyi gibiydi, çok şey de diyemem nasıl diyeyim şimdi biraz uzun süre önce olduğu için üniversitede birazcık daha derslerimiz muhasebeye ağırlıklı olsaydı daha verimli olurdu diye düşünüyorum. **Yeterliydi**, herkese bir tane bilgisayar geliyordu ama ders sayıları azdı. Ders daha böyle uygulamalı olarak mesela bir adı üstünde muhasebe okuduk ama hani farklı derslere girdiğinde veya bilgisayar başında çok fazla şey ders olmuyor öyleydi.” (H1)*

*“Fiziki ortam, çok büyük yerlerde okumadım zaten. İvrindi lisesinde okudum. İvrindi Lisesi nasılsa benim için Havran Meslek Yüksek Okulu da aynı, dereceleri aynı. Yani normal bir sınıf, işte sürekli iki kişilik sıralarda, ne bileyim normal bir tahta, normal bilgisayarlar yani öyle çok da iyi değil yani. **Herkese bir bilgisayar evet düşüyordu**.” (N1)*

*“Benim okuduğum bina yeni bir binaydı. Bundan dolayı bilgisayarlar ve bilgisayar odaları **yeterli ve güzeldi**. Ayriyeten hani yeni olduğu için herkese yeterli bir bilgisayar vardı.” (M2)*

*“**Yeterliydi**, her öğrenciye bir bilgisayar düşüyordu. Savaştepe Meslek Yüksekokulunda okudum. Çok iyi değildi aslında hani şartları şeyi ama öğretmenleri iyiydi. Hani ortamına göre gayet iyilerdi öyle söyleyeyim.” (M3)*

- **Yetersiz**

Mezun oldukları okullarda fiziki ve teknik donanımların yetersiz olduğunu belirten katılımcılar, kişi başına düşen bilgisayar sayısının az olduğunu belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar bu sebepten dolayı yeterli derecede muhasebe programlarını öğrenemediklerini ifade etmiştir. Konuyla ilgili görüşler şu şekildedir:

*“Yeterli değildi demin de söylediğim gibi kısıtlı imkanlarla eğitim görüyorduk. Kalabalık ortamda az uygulamalı, az bilgisayar. **Bilgisayarların az olduğu, vaktin az olduğu ortamda eğitim görüyorduk**.” (T1)*

“Bizim okulumuz eski bir okuldu. Çok fazla öyle bir donanıma sahip değildi yani. Biz zaten son Ankara Üniversitesi mezunlarıyız, Ankara'ya bağlıydı. Aslında, Çankırı ve Ankara'nın arası iki saat. Ankara çok uzak olmasına rağmen Ankara Üniversitesi şu anda Çankırı kendi Üniversitesini yaptı. Karatekin Üniversitesi. Şu an belki donanımları değişmiştir, çünkü başka üniversiteye geçirdiler. Ama biz Ankara'ya bağlı olduğumuz için ve uzakta olduğumuz için çok fazla bir destek yoktu yani.” (C1)

“Bilgisayarlar yeri geldiğinde yeterli olmuyordu, çünkü bir iki sınıf birleşiyordu bazen. Yani internet zorluğu çekildiği zamanlar oluyordu. Bilgisayarlardaki programlar açılmıyordu. Bazen yeterliydi, bazen yetersiz kalıyordu.” (S2)

“Yani fiziki ortam iyiydi de ama teknik donanım gerçekten yoktu. Yani yetersizdi. Teknik donanım yetersizdi. Bilgisayar vardı, bilgisayar odamız vardı. Bilgisayar derslerini orada görüyorduk ama sadece bilgisayar odası vardı. Başka bir donanım, teknik donanım yoktu.” (E2)

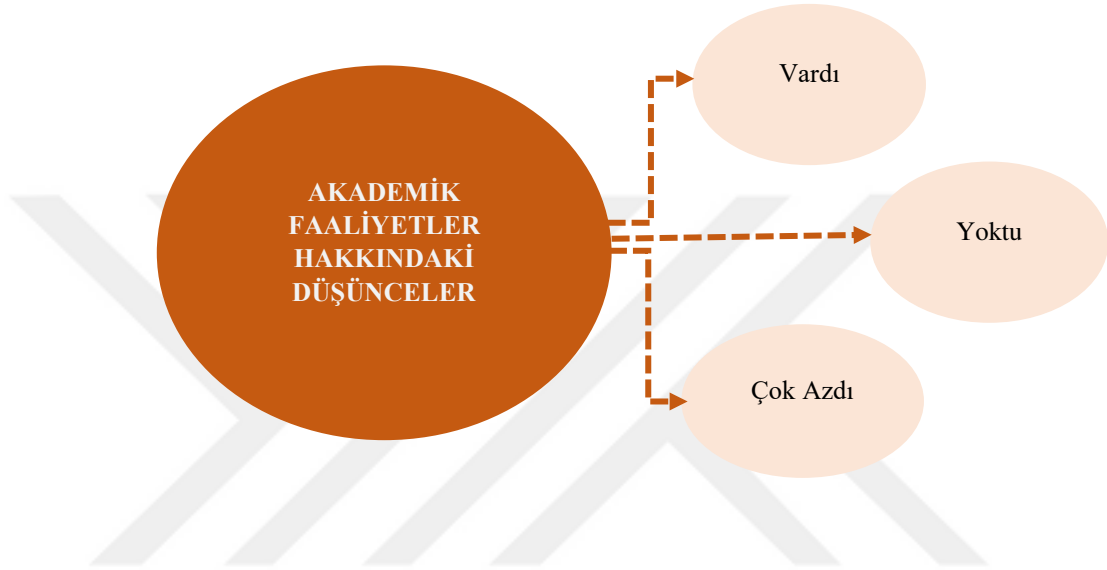
“Her öğrenciye bir bilgisayar düşüyor muydu? Düşmüyordu. Genelde bir bilgisayar iki öğrenciye düşüyordu. Muhasebe programı çok fazla öğrenmedik. Üniversite zamanında çok basite indirgenmiş bir şekilde öğrendik ama dediğim gibi 20 sene oldu. Yani 20 sene önceki muhasebe programıyla şimdiki muhasebe programlarının arasında dünya kadar fark var. Biz önceden her işlemi girip tek tek muhasebeleştirmek gerekiyordu. Şimdi otomatik entegre yapıyor bunları programlar. Şimdi daha kolay her şey ama hani okuduğum zamana bakarak o zamanın şartları onlardı, bunları verebildiler bize. Dediğim gibi yani ara eleman yetiştirdikleri için çok da belki de önemsemediler. Yani bunu pratikte çalışmak lazım. Hani teorik bilgiyle olmuyordu. Yani bizim iş olmuyor bu teorik bilgiyle, yani sonuçta hiç bilmeyen birisinin muhasebeye oturtup, bir sene ona zaten pratikte eğitim verdiğiniz zaman o da muhasebeyi çözüyor. Bence tamamen pratik eğitim daha çok önemli bu konularda.” (A1)

“Şöyle söyleyeyim, çok yani benim okul hayatım oldukça geçmişe dayandığı için tabii ki o zamanlar çok fazla böyle fiziki ürünlerimiz yoktu. Yani şöyle söyleyeyim, biz 6 kişi bizi bir bilgisayara oturturlardı.” (D2)

2.19. Okuldaki Akademik Faaliyetler Hakkındaki Düşünceler

Dersler dışında okulda yapılan etkinliklerin öğrenciler üzerinde olumlu etkileri olduğu bilinmektedir. Bu etkinlikler, öğrencilerin kişilerle olan ilişkilerini, uyum sağlamalarını, akademik başarılarını ve öğrenme yeteneklerini olumlu açıdan etkiler.

Örgün eğitimden mezun olan katılımcılara okuldaki akademik faaliyetler hakkında ne düşündüklerini soruldu. Konuyla ilgili ifadeler üç başlıkta toplanmıştır:

Şekil 15: Akademik Faaliyetler Hakkındaki Düşünceler

- **Vardı**

Okullarında akademik faaliyetlerin olduğunu bildiren katılımcılar, bu faaliyetlerin kongre ve sosyal etkinlikler olduğunu belirten ilgili ifadeleri şöyledir:

“Vardı evet, oluyordu kongredir, şeydir. Hani oluyor böyle şeyler. Katılıyorduk biz ara ara arkadaşlarla.” (H1)

“O zaman için yeterliydi. O dönem dediğim gibi yeni değil. Birde şöyle bir şey söyleyeyim. Ben 2002 yılında 9 Eylül Üniversitesi'ne giderken ben ikinci öğretim görüyordum. Gündüzleri de ben aynı zamanda mali müşavirlik bürosunda çalışmaya devam ediyordum. Yani ben üniversitede ayrıca bir sosyal etkinliklerinden hiçbir şeylerinden yararlanmadım. Sadece ders alımına gidiyordum.” (D2)

- **Yoktu**

Akademik bir faaliyet olmadığını belirten katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Ya o çok aktif değildir o konuda.” (E1)

*“Valla okulda çok **akademik... yoktu diye düşünüyorum.** Dediğim gibi sadece hani böyle derslerde yaptığımız böyle pratik olmayan... Yani çok öyle aman aman bir eğitim almadım diye düşünüyorum ben.” (E2)*

*“Kampüs dışında olduğumdan dolayı **akademik faaliyet yoktu.**” (M2)*

*“**Faaliyet çok fazla yoktu.** Yani zaten çok geniş kapsamlı bir okul değildi bizim okuduğumuz dönemde. Daha sonraları kapsamlı olmuş sanırım. Onu da ben bilmiyorum.” (M3)*

- **Çok azdı**

Akademik etkinliklerin çok az olduğunu söyleyen katılımcıların ifadeleri şöyledir:

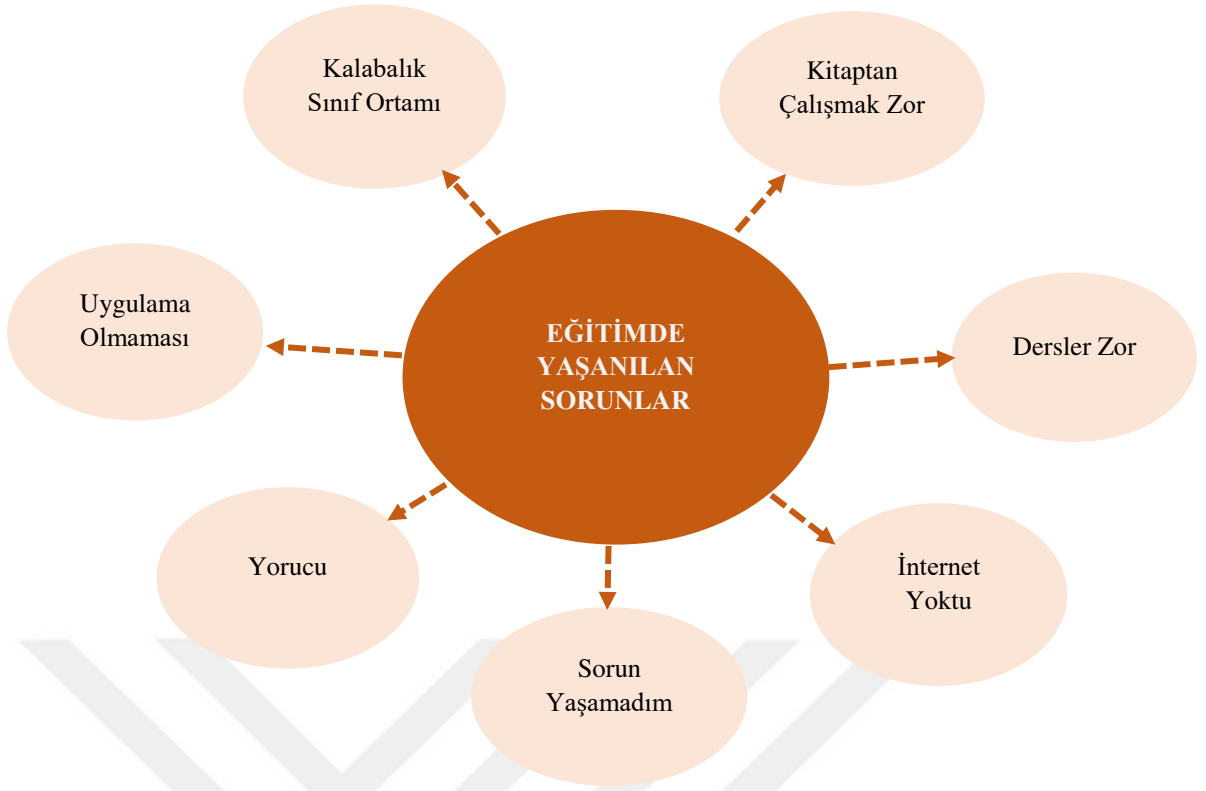
*“Yok, **bir sene sadece bahar etkinliğimiz oldu. Onun haricinde bir etkinlik yok.** Bizim hocalarımız Çankırı’nın yerli halkından oluşuyordu. Çankırı’da zaten birazcık daha böyle Ankara’dan ötesini bilerseniz yani nasıl olduğunu. Biraz hocalarımız, yaşlı, eski tip kafalı insanlardan oluşuyor. Yani çok fazla yeniliklere açık değillerdi.” (C1)*

*“Akademik faaliyetler, böyle şeyimiz olmadı, faaliyetimiz olmadı. **Paneller oluyordu birkaç defa denk gelmişti.** Birkaç kez onlara katıldık. Onun dışında fuarlara katılmadık. Hani yapılmadı. Yani paneller muhasebeyle alakalı değildi zaten, teknoloji ile alakalıydı. O şekilde, etkisi olmuştu.” (S2)*

*“Akademik faaliyetler, geziler falan öyle onun gibi bir şey mi? 2 yıl boyunca, 3 yıl gittim hatta okula. **3 yıl boyunca sadece bir şenlik yapılmıştı.** Bir okula bizim okuldan mezun olmuş ama müziğe yönelmiş bir öğrenci, gelip şarkı söylemişti. Başka da bir öyle ekstra bir şey yok.” (N1)*

2.20. Eğitimde Yaşanılan Sorunlar

Eğitim sırasında yaşanabilecek sorunların öğrencileri meslek alanına yönelmelerinden uzaklaştırabileceği düşüncesiyle mezunlara muhasebe eğitimi sırasında yaşadığı sorunlar olup olmadığını sorduk. Ayrıca sorun yaşayanlar için bunların neler olduğu ifadesi yöneltildi. Elde edilen sonuçlar yedi başlık altında toplanmıştır.

Şekil 16: Eğitimde Yaşanılan Sorunlar

- **Kalabalık Sınıf Ortamı**

Eğitim sisteminde öne çıkan problemlerden biride kalabalık sınıflarda ders işlenmesidir. Mezun oldukları okulda sınıf ortamının kalabalık olması bilgisayarların yetmemesine ve ders esnasında söz alamama gibi sorunlara neden olduğunu belirten ifadeler şöyledir:

*“Sınırlı sayıda vardı bilgisayarlar. Sınırlı sayıda bilgisayar olduğu için daha az uygulama imkanın oluyordu ya da bir söz almak istediğinde söz alamayabiliyordun. **Kalabalık** kişi nasıl diyeyim, el kaldırır söz almak ister ya sana sıra gelmeyebiliyordu. Bunun için zaman yetmiyordu gibi bir şey oluyordu yani.” (T1)*

*“Derslerin çok erken olması dışında bir sorunumuz yoktu saat anlamında. Biraz **kalabalıktı**. Bizim sınıfımız 60 kişi falandı yaklaşık.” (S2)*

- **Kitaptan Çalışmanın Zorluğu**

Kitaptan çalışmanın zor olduğunu belirten katılımcıların, ticaret lisesine gitmedikleri ve bu katılımcıların ilk defa meslek dersleriyle karşılaştıkları için dersleri

anlamakta zorlandıkları anlaşılmıştır. Ayrıca, katılımcılardan bazıları açık öğretimde okuduklarından dolayı derslerin örgün eğitimdeki gibi hocalar tarafından anlatılmasının daha faydalı olacağını belirtmiştir. İlgili ifadeler şöyledir:

*“Yine dediğim gibi işte defter üzerinden yani **kitap üzerinden öğrenmeye çalışmak benim için çok zordu** yani. İlk sene yeterli gelmiyor al yani kendini her şeyi biliyorlar ama karşıdakine hemen anlayabileceğini düşünüyorlar. Ama dediğim gibi ben muhasebe ilk sene çok fazla zorlandım. Hatta ilk sene bırakmayı bile düşündüm yani notlarım çok fazla kötü olduğu için. Sonradan bir daha destek aldım üst sınıflarda, ondan sonra geçebildim dersleri.” (C1)*

*“Gerçekten hani daha öncede söylediğim gibi **kitaptan çalışmak çok zor oluyordu**. O zaman anlamadıklarım oluyor. Evet, çeşitli ders kitapları, materyalleri oluyordu ama bunlarda da öğrenmekte gerçekten güçlük çekiyordum. Hani bir videodan izlemek, biraz bana gerçekten zor geliyor ama bir örgün olsaydı, hocanın bana anlatması çok daha sağlıklı olurdu.” (M1)*

*“**Kitap üzerinde çalışmak çok zor geldi**. Hani çok zorlandım gerçekten. Çünkü bilmediğim bir bölümdü. Keşke hocalar o zamanlar ders anlatsaydı hocalardan dinleseydim. Daha farklı öğreneceğime inanıyorum.” (A4)*

- **Uygulama Olmaması**

Muhasebe eğitiminde yaşanan sorunlardan biri de kitap üzerinde çalışmanın zor olmasına benzer bir sorun olan derslerin uygulamalı olarak yapılmamasıdır. Uygulamaya yönelik yapılacak derslerde özellikle muhasebe programlarını daha iyi öğrenmek açısından iyi olacağını düşünen katılımcıların konuyla ilgili ifadeleri şu şekildedir:

*“İşte biraz daha bilgisayarda onları gösterebilirlerdi. Sınıf ortamında çok güzeldi. Derslerimiz çok iyi anlıyorduk, şey yapıyorduk. Hani mesela **muhasebe ile ilgili uygulamaları** şu anda tam açıklayamıyorum ama böyle **bilgisayar ortamında biraz daha olabilirdi**. Hani ders olarak sınıf ortamında çok iyiydi, çok güzeldi ama bilgisayar başında biraz daha ders sayısının yoğunluğu biraz daha olabilirdi, programları daha iyi bilmemiz için.” (H1)*

“Şimdi açıktan okuduğumuz için çok fazla işin uygulama boyutuna, hatta hiç uygulama boyutuna çok fazla girilemedi. En büyük eksikliklerden biri bu oldu diyebilirim

yani. Çünkü sonuçta bir işi öğrenmek istiyorsanız bu işi bir teori tarafı var, bir de pratik tarafı var. Teoriyi kitaplardan şöyle bir okuyarak öğrenebilirsiniz ama bunu **pratiğe geçiremediğimiz sürece eksiklikler, aksaklıklar illaki olur.**” (Ö1)

“Daha fazla **uygulama yaparak öğrenme imkanı olsaydı** bence daha iyi olabilirdi diye düşünüyorum.” (M2)

- **Derslerin Zorluğu**

Derslerin zor gelmesinin eğitim sırasında yaşadığı sorunlardan biri olduğunu belirten katılımcılar, sayısal derslerin özellikle matematiğin ağır gelmesinden dolayı zorlandıklarını belirten düşünceleri şu şekildedir:

“Yaşadığım sorun sadece zorluğuydu. Benim için **zordu**, belki başkaları için kolaydı. Benim için sadece zorluydu. Başka hiçbir sorunum yoktu.” (N1)

“Benim sayısal derslerle çok aram yoktu açıkçası. Bundan dolayı biraz hesap kitap şeylerini çok anlamıyorum, sevmiyorum. Bundan dolayı **zorlamıştım** bir de bence doğru tabir olur mu bilmiyorum ama muhasebede biraz ters mantık çalışıyor. Mesela en basitinden kasa kendinizmişsiniz gibi düşünüyorsunuz ama aslında kasa ayrı bir işte, kasadan para aldığınızda kasa alacaklı oluyor siz borçlanıyorsunuz gibi ya da para yatırdığınız zaman siz, kasa size borçlanıyor, alacaklı oluyorsunuz gibi şeyler var. Bunlarda mesela bunun mantığını kavrarken ilk başta çok zorlanmıştım.” (A3)

“Eğitim, sırasında hiçbir sorun yaşamadım. Sadece biraz matematikte **zorlandım**. Başka bir sorunum yok ki yani gittim geldim. Zaten sınavlara gidiyorsun, geliyorsun. İngilizce de zorlanırım diye düşünüyordum ama İngilizce bana çok iyi geldi. Matematiği yapamadım. Çünkü matematikte çok olur. Entegraller vardı mesela matrix vardı bunları ben daha önce hiç lisede görmemiştim. Ticaret matematiğine mi giriyor bilmiyorum. Üniversite sınavına girerken bile böyle şey görmedim yani.” (F1)

“Birinci sınıfta matematik dersinin olması benim için çok büyük bir sıkıntıydı. Hani dönüp dolaşıp aynı şeyleri söylüyorsunuz diyeceksin belki ama çünkü sayısal matematikle muhasebe çok farklı takdir edersiniz ki.” (D1)

“Yaşadığım sorunlar nelerdi, açık öğretim sisteminde olduğu için kendi başıma öğrenmek ve anlamak zorundaydım. Tabii ki birtakım zorluklar getirdi. Çünkü bende ders

*çalışırken anlamadığım noktalar oldu veya anlamakta **zorlandım**. O an birilerine sorma ihtiyacı hissettim ama muhatap bulamadım. Budur. Beni bunlar zorladı.” (A2)*

- **Yorucu**

Okula gidip gelmenin yorucu olduğunu belirten katılımcıların, aynı zamanda bir işte çalıştığı için ya da ilçede yaşadığı için sorun yaşadığını ifade eden düşünceleri şöyledir:

*“Şimdi ben muhasebe okurken aynı zamanda da çalışıyordum. Çalıştığım için benim için zor oluyordu. Okula gitmek, sınavlara hazırlanmak o anlamda bir zorluk çektim. Yoksa ders konusunda bir zorluğum yoktu. Çalışıyordum. Dediğim gibi bölümde birincisi olmuştum. Ben ikinci öğretim okuyordum aynı zamanda, sabah işe gidiyordum. Saat 3 gibi çıkıp okula gidiyordum işten. İkinci öğretim olduğu için gece onda ders bitiyordu. Eve geliyordum. O anlamda fiziki olarak beni **yordu**. Yoksa yani okul çok rahat bitirdim, sıkıntı yaşamadım.” (E2)*

*“Sınavlara gidip gelmek beni çok **yordu**. Biz daha öncesinde ilçede oturuyorduk. Merkezde veriliyor sadece sınav şeyleri, oraya git, gel yapmak sabaha erken saatte baya sıkıntılı oluyordu. Kendi aracımız dışında gelmek pek olmuyordu. Öyle kaçırdığım çok şey oldu. Gelip gelemediğimiz durumlar oldu yani.” (N2)*

- **Sorun Yaşamadım**

Eğitim sırasında bir sorun yaşamadığını belirten katılımcıların düşünceleri şu şekildedir:

*“Yok, herhangi bir **sorun yaşamadım** eğitim sırasında.” (S1)*

*“Çok şükür hiçbir **sorun yaşamadım** diyebilirim. Okul hayatında da staj döneminde de.” (D2)*

*“Herhangi bir **sorun yaşamadım** ben okulda. Yani okuluna gidip zaten okul döneminde eve gidip okula gelip okul saatleri dışında rektörlükte çalışıyordum zaten.” (M3)*

*“Okul konusunda ya da şey konusunda hiç **problem yaşamadım** yani. Ben programlı düzenli, hatta ben çok çok sonradan bir kırtasiyeye gitmiştim. Üniversitede orada çalışıyorduk, kendi notlarımı gördüm, hâlâ benim notlarım satılıyordu orada.*

Aradan belki 5-6 sene geçmişti yani. Şans eseri girdim ve ben böyle çok karalamayı da severdim. Yanlarında baktım kendi notlarımı ben çok not konusunda çok yani görsel zekalı biriyim. O yüzden yazarak çalışıyorum, okuyarak hiçbir şey anlamam. Yani o yönden ya sorun yaşamadım yani hocalarımla, şeylerimle. Çok süper de değildim ama orta derecede kendime de arkadaşlarıma da faydam oluyordu. Yani çok başarısız bir öğrenci de değildim.” (E1)

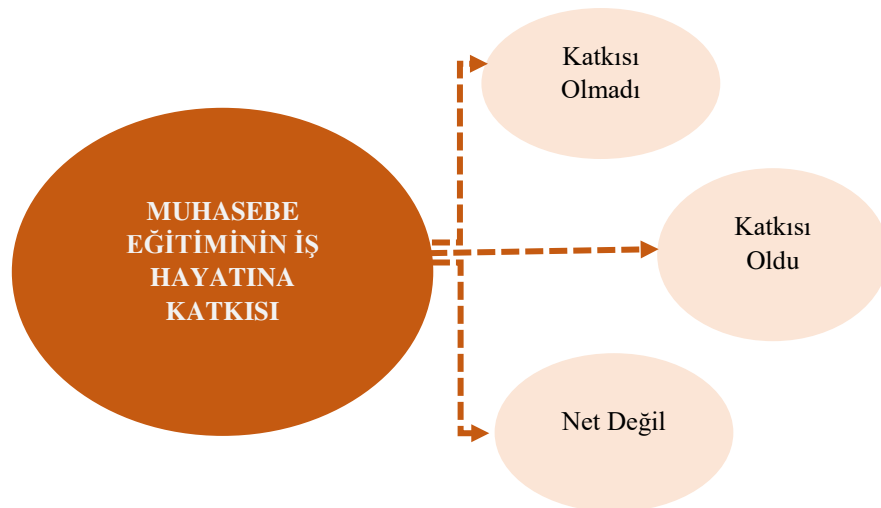
- **İnternet Yoktu**

Ulaşmak istediği bilgiye internet aracılığıyla ulaşamadığı için sıkıntı yaşayan katılımcının ifadesi şöyledir:

“Mesela bizim zamanımızda **internet yoktu**. Vardı veya kullanım çok kısıtlıydı. Hani kütüphaneye gitmek gerekiyordu veya bir kütüphane hani bulunduğumuz ortamda büyük bir kütüphane yoktu. Ufak bir kütüphane vardı. Bunlara ulaşmak zordu ama şu anda bunlara hani parmağınızın ucunda, telefonla bile bakabiliyoruz şu anda bunlara. Hani o zamanlarda belki bilgiye ulaşmakta biraz sıkıntı yaşıyor olabiliriz.” (A1)

2.21. Muhasebe Eğitiminin İş Hayatına Katkısı

Muhasebe mezunu katılımcılardan, muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi alındıktan sonra katılımcılara almış oldukları eğitimin meslek hayatına katkıları sorulmuştur. Muhasebe mezunlarının vermiş oldukları ifadeler üç başlık altında toplanmıştır.

Şekil 17: Muhasebe Eğitiminin İş Hayatına Katkısı

- **Katkısı oldu**

Muhasebe eğitiminin iş hayatına katkısı olduğunu belirten katılımcılar; okulda hesap planını ve muhasebe programını öğrendiklerini, kontrolcü ve denetleyici kişilik özelliklerini kazandıklarından dolayı iş hayatına katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Ayrıca, almış oldukları muhasebe eğitimi kamu sektörüne atama yapılmasında ve katılımcıları iş hayatına hazırladığı için katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların muhasebe eğitiminin iş hayatına katkı sağladığını belirten ifadeleri şöyledir:

*“Yani ben şöyle söyleyeyim, yani okulla çalışma hayatının **sadece biz orada hesap planını öğreniyoruz**. Hesap planıyla yola çıktık, yani onun üzerine koyuyorsun çalışırken yani okulla.” (E1)*

*“**Sadece tek düzen hesap planını orda ezberliyorsun** ya mecburiyetten dolayı. İşte 100 kasadır, 320 satıcılar falan gibi, onun sadece muhasebede bir artışı oluyor. Çünkü aynı şeyler (terimler) kullanılıyor. Sadece onun bir faydası var.” (C1)*

*“İş hayatında daha çok böyle ne bileyim. Kuşkucuyum mesela her şeye inanmıyorum, öyle o vadedilen şeylere falan hiç inanmıyorum. Biraz daha hesaplarım, **mesela her şeyini kontrol etmek istiyorum**. Benim için uygun mu, onlar için uygun mu? Her şeyi böyle kontrolüm altında tutmaya çalışıyorum. Çünkü derslere yaklaşımım falan o zamanlarda değişti yani bu düşüncelerim.” (N1)*

*“**Yani iyi bir katkısı oldu** ama dediğim gibi ben hani okulu bitirdikten sonra çok muhasebe ile ilgilenmedim. Daha çok hani işin KPSS yönüyle ilgilendim ve atandım. Yani okul bittikten sonra çok özel sektörde çalışmadım maalesef.” (E2)*

*“Okulda öğrendiğimiz bilgiler sayesinde hani iş hayatına daha hazır hale geldik. Teorik olarak bilgileri verdiler diye düşünüyorum. Hani staj yaparken de gördüğüm şeylerden. **Bitirdiğimizde hazır hale geldik** diye düşünüyorum.” (M2)*

*“**Kesinlikle olumlu bir katkısı oldu**. Bütçemi dengede tutmayı işte mevcut durumum nedir şu anda onu gözlemlemeyi, yapılan işlemler doğrumu, denetlemeyi. Bunları yapmak yani başlı başına çok olumlu oldu benim için.” (A2)*

“Şöyle etkisi olduğunu düşünüyorum. Orada kullanılan programlarda çok fazla oradaki bilgilerden faydalanabiliyorduk. O dönem için söylüyorum, mesela bir As 400

programı vardı o zamanlar, şimdi kullanılıyor mu bilmiyorum. Çok etkiliydi öğrendiklerimiz. Oranlar, şunlar, bunlar, hesap, makbuz kesme, mesela biz zaten derslerde bir makbuz kesmeyi, bir fatura çıkarmayı öğreniyorduk. Hani bugün başlasam hepsini çatır çatır aklımda kalıp yapabilirim yani. Çalıştığım yeri asla zora sokmam.” (D1)

- **Katkısı Olmadı**

Muhasebe eğitiminin mezun olduktan sonra iş hayatına bir katkısı olmadığını ifade eden katılımcılar, bir işte çalışmadıkları için yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, düşük ücretler, deneyimsizlik, okulda gördükleri muhasebe programlarının yetersizliği gibi nedenlerden dolayı katkı görememişlerdir. Bunun yanı sıra okul bitince vakit kaybetmeden iş dünyasına adım atmanın faydalı olacağını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılarda başka alanda çalışmaya başladıkları için muhasebe eğitiminden bir katkı sağlayamadıklarını belirtmiştir. İlgili ifadeler şu şekildedir:

*“Tabii iş bulmada etkili olabiliyor ama nasıl diyeyim ben, **yeterli gelmedi gibi oldu**. Okuldan sonra iş daha muhasebe bölümü zor bir bölüm. İş bulabilme biraz zor oluyor ya da düşük ücretlerle iş bulabiliyorsunuz. Düşük ücretlerle iş bulabildiğiniz için insan nasıl diyeyim. Başka iş alanları aramaya başlıyor kendine. Çünkü ücret yeterli gelmiyor. Başka alanlara yönelmek zorunda kalıyorsunuz. Onun için ben de başka alanlara yöneldim zaten.”* (T1)

*“Bence okuldan sonra ilk çalışmaya başladığından sonra iş dünyasına hazırlanıyorsunuz. Yani okul bitirdikten sonra pek iş dünyasına ilk adımı atmadan **bir faydası olduğunu düşünmüyorum** yani. O ilk adımdan sonra gerisi geliyor bence. Yoksa aldığım eğitimin bana göre ya %50 diyelim faydası iş hayatına girmeden %50 diyelim.”* (S1)

*“Söyledim, hani eğitimini aldık iyi çok güzel ama hani çok fazla böyle yani şey, uygulamada görmediğimiz için tam bir deneyim olmadı. Hani **yeterli gelmedi** dediğimizde.”* (H1)

*“Ya, şu an ben o işi yapmadığım için, **bana bir katkısı yok açıkçası**. O işi, o muhasebe okuyup ta bu işe devam eden arkadaşlarım da yok maalesef etrafımda.”* (S2)

“Bana bir faydası olduğunu düşünmüyorum. Çünkü fikir değiştirip başka bir alanda çalışmaya başladım. Okurken de biraz fikrim değişti ama okuduktan sonrada yani tamamen bu alandan ayrılmak istedim. Gerçekten hani bu işin böyle olmayacağını düşündüm ve başka bir alanda çalışmaya başladım.” (M1)

*“Yani şimdi şöyle çok açıkçası iş hayatında uygulama fırsatım olmadı bu mesleği yapamadığımdan dolayı ama dediğim gibi uygulama ne kadar çok olursa o kadar faydalı olacağını düşünüyorum. Çünkü teoride öğrenilen bazı şeyler pratiğe dökülmedikten sonra **meslek hayatınızda size çok şey sağlamıyor**. Mesleği hani tam olarak icra edemediğimden dolayı açıkçası daha da fazla bir şey diyemiyorum.” (A3)*

*“Ya **olmadı maalesef**, çünkü şu an yaptığım meslekte hani bir muhasebe ihtiyacım yok. Yani hesap kitap işim yok. Tamamen fiziki çalışma olduğu için kafa yoracak bir muhasebe işi yok.” (A4)*

*“**Hiçbir katkısı olduğunu düşünmüyorum**. Çünkü onun üzerine hiçbir yerde çalışmadım. Çünkü muhasebe ile ilgili bir işe başladığımda direk sana tecrübeniz var mı diye soruluyor. Çünkü tecrübem yok. Yani hani bir işe girmedim ki daha tecrübem olsun. Daha üniversiteyi yeni bitirmişim. Evet, bir yerde çalışmam lazım ki tecrübe edineyim. Karşımdaki bana bir şey öğretmesi lazım ki ben onu öğreneyim. Daha bu sene mezun oldum, tecrübeniz var mı? Daha üniversiteden yeni çıkan bir insanın tecrübesi ne olabilir. Her gittiğin iş yerinde tecrübeniz var mı? En az 2 yıl tecrübe. Yani bir iş yerine ilk önce girmeniz lazım ki, hani bir şeyleri öğretilmesi lazım ki, daha sonra hani ben de diyordum ki, hani siz beni bir alın, siz beni bir gösterin. Hani anlayamazsam, hani bir hafta deneme süreci verin. Yok, hayır, biz tecrübeli insan lazım diyorlardı. O yüzden de çalışmadım zaten.” (M3)*

*“**Okulda aldığım muhasebe programı çok çok yetersizdi**. Çalışmaya başladığımda örnek veriyorum, Netsis muhasebe programı kullanıyordu. Benim okulda öğrendiğim bir muhasebe programı değildi tabii ki. Yani oraya geçtiğimde Netsis programcılarından bir tane eğitimci tuttuk. Çok kısa zamanda bana Netsis programını kullanmayı öğreterek başlamıştım.” (D2)*

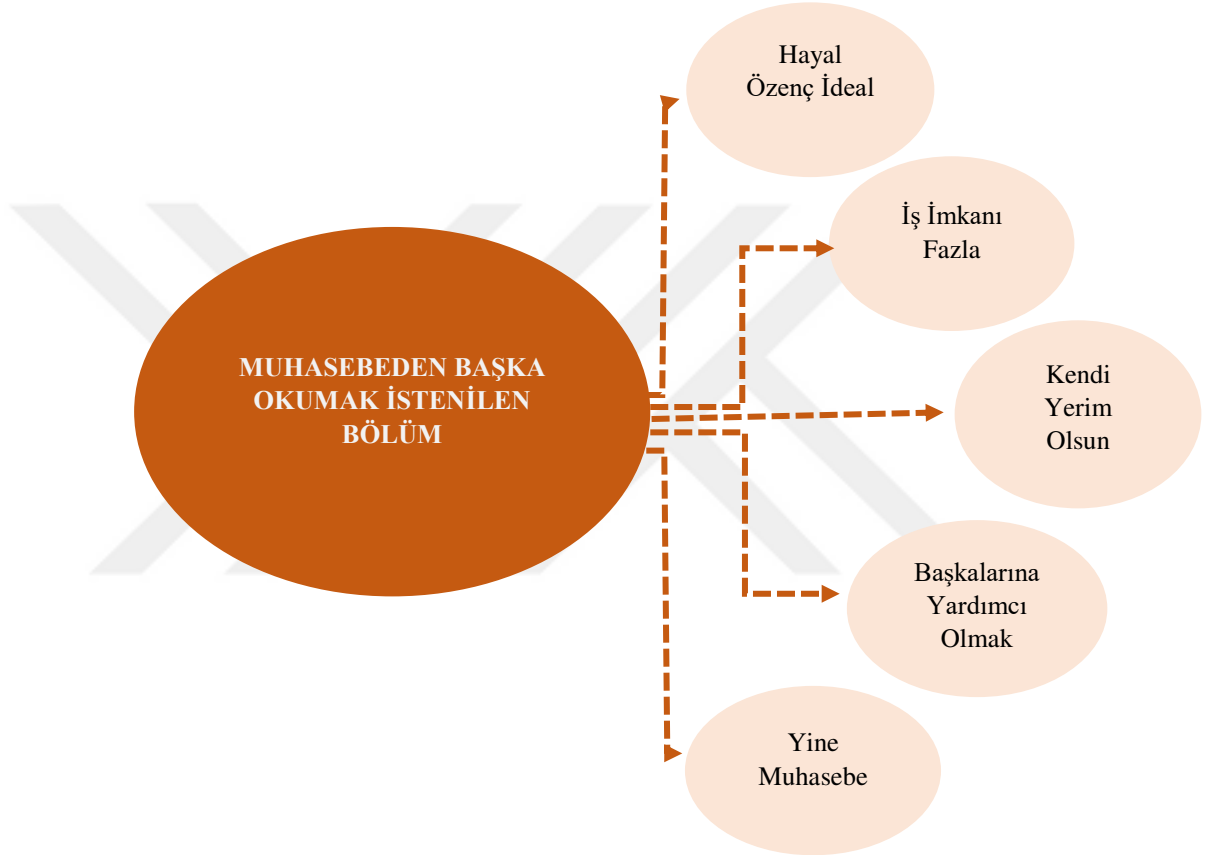
- **Net Değil**

Muhasebeyle ilgili bir alanda çalışmadığı için net bir bilgi veremeyeceğini belirten katılımcının ifadesi şöyledir:

*“Muhasebeyle ilgili iş yapmadığım için çok **net konuşamayacağım.**” (E3)*

2.22. Muhasebeden Başka Okumak İstenilen Bölüm

Muhasebe alanında bir işte çalışmamasının nedenlerini daha iyi algılayabilmek için katılımcılara tekrar okuma imkanına sahip olsaydınız muhasebe programından başka bir alanda okumak ister miydiniz sorusunu nedenleriyle birlikte soruldu. Verilen ifadeler beş başlık altında toplanmıştır.

Şekil 18: Muhasebeden Başka Okumak İstenilen Bölüm

- **Hayal, Özenç ve İdeal**

Farklı programlarda okuyabilirdim diyen katılımcılar; sağlık, çocuk gelişimi, askeri okul, öğretmenlik ve sosyoloji bölümlerinde okumak istemişlerdir. Bir katılımcı sağlık sorunlarından dolayı istediği okula kayıt yaptıramadığını, başka bir katılımcı ise hayalindeki mesleğe puanı yetmediği için yerleşemediğini belirtmiştir. Aslında bu bilgilerden yola çıkarak bu mezunların muhasebe programında okumayı bir gereklilik, puan yetmezliği ya da istemeden seçtikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların hayalim, özentim ya da bana bu meslek daha ideal olurdu dedikleri düşünceleri şu şekildedir:

“Ben sağlık sektöründe, benim **hayalim** sağlık da aslında.” (E1)

“Çocuk gelişimi, yani şimdi mesela yani aslında hep benim öyle bir **hayalim** vardı ama o zaman da tutmadı. Benim gıda bölümünü tuttu. Gıdaya da gitmek istemedim. Hani yani tek gıdayla, hani şey yani kendimi yani oraya yakın görmedim gıda bölümde o yüzden gitmedim, ama şimdi hani öyle bir imkanım olsa açıktan çocuk gelişimi okurum. Hani yani böyle etkinlik yapmayı bir şeyler yapmayı hani seviyorum. Boyamadır, şeydir, çocuklarla bir şeyler yapmayı, öyle diyeyim. İleride de eğer okumak gibi düşüncem olursa çocuk gelişimi okurum diye düşünüyorum.” (H1)

“Ben bir askeri okulda okumak isterdim açıkçası o yönde çok şeyim vardı ama bir sağlık sıkıntımından dolayı o zamanlar sınavlara katılamamıştım. Daha sonra tedavi olduk ama. O alanda açıkçası çok **özencim** vardı. Hani onun dışında da farklı bir alan açıkçası düşünmedim.” (A3)

“Muhasebeden farklı ne okumak isterdim. Öğretmenlik okumak isterdim. Ya da maliye okumak isterdim çok yani. Öğretmenlik benim için **ideal** olurdu.” (E2)

“Bu hususu ben irdelemiştim. Hatta ondan sonra mezunda olmuştum. Sosyolojiyi tercih etmiştim. Oradan da mezun olmuştum. Çokta severek okuduğum bir bölümdü.” (Ö1)

- **İş İmkânı Fazla**

Katılımcılar; gıda, mühendislik, mimarlık, sağlık, teknisyen gibi mesleklere yönelmek istediklerini belirtmişlerdir. Çünkü bu meslekleri önü açık, garanti, kısa yoldan ve yükselebilecekleri iş olarak gördükleri için istemektedirler. İlgili görüşler şöyledir:

“Evet, gıda alanında eğitim alırdım. Çünkü gıda alanı şu an için yaşam gibi bir şey yani gıda olmazsa zaten sürekliliğı olan bir iş yeri, iş imkânı gıda alanının **her yerinde iş bulabilir insan ve ileriye de gidebilir**. Şef, müdür, operasyon müdürüne kadar yükselebilir yani ama muhasebede böyle şeyler olmuyor, en fazla kendi büronu açıp altında elemanlar alıp bu şekilde devam edebiliyorsunuz.” (T1)

“Bir mühendislik, bir mimarlık tercih ederdim yani. Muhasebenin de önü açık ama. Onların da ayrı bir şeyi var şimdi yani hepsinin. Muhasebe okumamış olsam şu an tekrar sınava girecek olsaydım bir mühendislik tercih ederdim. **Garanti işi de var, geleceğı de hani biraz daha iyi**, her anlamda her yerde iş bulunabiliyor.” (S2)

“Sağlık olabilirdi, mezun olduğun zaman iş olanağın daha fazla. Mesela her yerde en basitinden bir özel hastaneye gidersin, özel bir yerde çalışma, mesleğini yapma şansın var. Ama biz muhasebeciler olarak bunu yapma şansımız hiçbir zaman olmuyor. Başımdan geçen bir olayı söyledim size. İş kura gidip iş başı eğitimi için başvurdum. Takip ediyordum. Mezun olduktan sonra gittim. Mesaj geliyor görüşme var diyorlar. Gidiyorum, tecrübe yok diyorlar. Tecrübe olsa ben niye İŞKUR’la şey yapayım. Hep tecrübe istediler. Hep tecrübe önüme çıktı. O yüzdende olmadı yani.” (E3)

“Direk kısa yoldan meslek olan hani bir şeyleri seçerdim, mesela acil teknisyen gibi. Kısa yoldan mesleği olan şeyler seçerdim.” (M3)

- **Yine Muhasebe İsterdim**

Hesap yapmayı seven ve muhasebe alanında çalışmak isteyen katılımcılardan bazıları yine muhasebe bölümünde okumak istediklerini belirten ifadeleri şu şekildedir:

*“Ya, **ben çok seviyorum muhasebeyi**. Açıkçası ben düşünmeyebilirdim. Evet, düşünmeyebilirdim yani ben hani rakamlarla uğraşmasını, hani o programlarla uğraşmasını seviyorum.” (A1)*

*“Daha öncede söylediğim gibi hani, matematik, hesap işleri sevdiğim iş olduğu için yine okuma imkânım olsa **yine muhasebe** okumak isterdim. Ama farklı bir bölüm seçmem gerekiyorsa bilgisayarla ilgili herhangi bir bölümü seçebilirdim. Herhangi bir bölüm olabilirdi bilgisayarla ilgili.” (M2)*

“Yok istemezdim.” (S1)

*“Dediğim gibi **yine muhasebe** olsun isterdim. Yani bir muhasebeci yanında çalışmak ya da kendi iş yerimi açabilmek çok isterdim.” (N2)*

- **Başkalarına Yardımcı Olmak için**

Sosyoloji veya sağlık bölümlerinde okumak istediklerini belirten katılımcılar, bu programlarda okumak isteme nedenlerini insanları daha iyi anlayabilecekleri ya da onlara yardımcı olabilecekleri meslek alanı olarak gördükleri için bu bölümleri okumak istediklerini belirtmişlerdir. Bu görüşlerle ilgili ifadeler şunlardır:

“Ben aslında çok fazla bölüm okumak isterdim ama en çok şu anda sosyoloji, psikoloji alanında. Oda şundan dolayıdır. Sürekli iş yaşamında olsun, sosyal yaşamda

olsun insanlarla bir diyalog halindeyiz. İnsanları daha iyi anlamak isterdim. Onlarla daha kaliteli diyalog kurmak isterdim. Bu açıdan sosyoloji, psikoloji tarzı bölüm.” (A2)

“Kesinlikle sağlık bölümünde. İnsanlara yardımcı olmayı sevdiğim için. Hani sağlıkta çalışmayı gerçekten hep istemiştir.” (A4)

- **Kendi Yerimi Açmak için**

Bazı katılımcılar sigortacılık, çocuk gelişimi veya bilgisayar alanlarında eğitim almak istediklerini ifade etmişlerdir. Çünkü bu meslekleri kendi ofislerini açarak icra edebileceklerini belirtmişlerdir. Çevresi buna müsait olan, ailesine daha fazla zaman ayırabilen ile kendisini daha iyi geliştirmek isteyen katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Sigortacılık. Kendi ofisimi açmak için. Yine çevrem esnaftan oluştuğu için, herkesin aracı sigorta ettirecek bir şeyleri olduğu için. Yani hem çocuklara zaman ayırıp hem eve zaman ayırıp hem de kendi işini yapabilmek adına buna şey yaptı. Çünkü normalde bir muhasebecinin yanına girsen de çalışma saatlerin çok fazla esnek değil. Hafta sonu gene aynı şekilde ve bunun yıl sonları, yıl başları var mesela, ay sonları var yani evde çocuklar 2 tane çocuk olunca onlara zaman azalacağı için ve muhasebe ciddi risk içeren şeyler kafanın tamamen ona yoğunlaşması lazım. Bu yüzden de bu riskleri alamayacağım için o yüzden vazgeçtim.” (C1)

“Birbirinden çok alakasız olacak ama çocuk gelişimi. Şu şekilde söyleyeyim, eşim asker. Eşimden dolayı farklı yerlerde görev yapıyoruz. Şu an Bandırma'dayım, mali müşavirlik mesleği tamamen sabit bir yerde olunması gereken bir meslek. Yani gireceğim, büromu açacağım ve piyasayı toplayacağım. O da biz şehir değişikliği yaptığımız için bunu ben yapamadığım için büromu açamadığım için şu an ev hanımıyım ve bir kız çocuğu yetiştiriyorum. Tamamen kendimi kız çocuğuma adanmış bulunmaktayım. Onunla şu an dolu dolu vakit geçirdiğim için keşke muhasebeden sonraya da işte bir anaokulu yani ne bileyim bir çocuk gelişimi okumuş olsaydım da onunla beraber ne bileyim bir kreş açabilseydim, bir anaokulunda öğretmenlik yapabilseydim.” (D2)

“Muhasebe dışında gerçekten bilgisayar alanında eğitim almayı çok daha isterdim. Böyle yazılım olarak kendimi daha çok geliştirmek isterdim. Vef alanında, ayrıca bu cep telefonu uygulamalarında geliştirilen program amaçlı uygulamaları öğrenmek isterdim. Kendimi geliştirdikten sonra belki bir iş yeri açabilirim bu alanda.” (M1)

2.23. Staj Hakkındaki Düşünceler

Staj muhasebe programında okuyan öğrenciler için çok önemlidir. Çünkü staj öğrencilerin okul döneminde teoride öğrenmiş oldukları muhasebe bilgilerini meslek hayatında kullanılması için uygulamada görmeleridir. Staj meslek hayatına ilk adımı oluşturmaktadır. Böylece staj uygulamasının iyi ve verimli olması öğrencilere önemli ölçüde katkı sağlayabilmektedir. Bu bağlamda örgün eğitimden mezun olanlara staj hakkındaki düşünceleri soruldu. Elde edilen veriler iki başlık altında toplanmıştır.

Şekil 19: Staj Hakkındaki Düşünceler

- **Faydalı Oldu**

Bazı muhasebe mezunları; muhasebeyi azda olsa sevmelerinde, vergiyi öğrenmelerinde, eğitimdeki bilgilerinin meslek hayatında kullanımında, muhasebeye olan bakış açılarının değişmesinde stajın etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar, muhasebeyle ilgili çoğu şeyin stajda öğrenildiğini ve muhasebeyi iyi öğrenmek için mali müşavirlik bürosunda yapılması gerektiğini de ifade etmişlerdir. Katılımcıların stajın faydalı olduğuyla ilgili görüşleri şöyledir:

“Staj uygundu zaten biraz muhasebeyi az da olsa sevmemin sebebi stajdı. Stajda birebir muhasebe müşterileriyle ilgilendim. Bana verilen defterleri tuttum. Nasıl diyeyim bir iş yerinin ya da kişilerin muhasebesini tutarken hepsi bana aitti, stopajları olsun, vergileri olsun, tahsilatı olsun, hesap kitapları olsun hepsi bendeydi. Diyalog bendeydi.

*Biraz da sevmemin, az da olsa sevmemin sebebi stajdı yani. **Staj çok faydalı oldu benim için.***” (T1)

*“Ya mali müşavirlik ofisinde yapmıştım. Bir arkadaşım orada çalışıyordu. Orada yapabileceğimi söylemişlerdi ama biz orada stajyer olarak değil, eleman olarak çalışmıştık. Kendim bulmuştum, kendimiz buluyorduk. Ya **ben orada asıl bir şeyler öğrenmeye başladım.** Yani okul da sadece... Gerçekte gerçek iş öğrenme, yani muhasebeyi öğrenme ofis programlarında zaten, gerçek muhasebe öğrenmek istiyorsan zaten mali müşavirlik ofisinde çalışman gerekir. Yani temel olarak, **temelimi orada attım diyebilirim** yani. Bordrodan tutun, yani bir staj değil, yani normal eleman olarak çalıştık dedim ya. Bordrodan tutun hesap kodlarının girişler, çıkışlar, beyannameler hepsini staj esnasında öğrendim yani.”* (E1)

*“**Staj yaptığım yerde çoğu şeyi orda öğrendim**, iyi ki de orada yapmışım. Ondan sonra zaten **muhasebeye bakış açım tamamen değişti.** Bana çoğu şeyi yaptırdılar, bilgisayar verdiler ayriyeten onların bir yükünü mesela ben alıyordum. Bizim bir de hastane olduğu için bütün doktorların ayrı hak edişleri vardı. Hak edişlerini falan mesela tamamen bana verdiler ve ben orada kendimi artık geliştirmeye başlamıştım yani. O yüzden oradaki mali müşavir ablaların da hiçbir şekilde hakkını ödeyemem. Onlar olmasaydı muhasebe tamamen okuldakilerle ters bakıyor olurdu herhalde. Muhasebeyi öğretti. Oradan sonra da ben orada çalışmaya devam ettim hem de bana çalışma yeri olarak yer kazandırdı. Çalışma hayatına atıldım. Staj yaptığım yerde muhasebe ile ilgili neler öğrendim? Program vardı. Programı öğretmeye başladılar bana. Luca vardı. Luca'yı da kullanıyorduk. Ondan sonra ön muhasebeyi de öğretiler bana. Ben orada ben orada ön muhasebeyi... Orda işte hak ediş hesaplamayı, 10 hak ediş. Doktorların hak edişleri oluyordu, ortaklığın. Evet, doktorlar ortaklığıydı orada o ortakların bütün payları bölünüyordu yani. Ortadaki kardan, sonra oradan demirbaş mesela amortisman ayırmayı öğrendim stajdayken. Amortismanlarını yine onları takip ediyordum. Ondan sonra şeyler vardı, araçları vardı araçları mesela fişlerini tutuyorsunuz ya mazot fişini onları tutup onları kayıt altına alıyordum, o KDV'lerini. Yani bunları öğrendim.”* (C1)

*“Muhasebe bürosuydu. İşletme defteri tutuyorduk yani orada. Hani staj yaparken çok da hani bir şirketin muhasebesini tutturmadılar bize. İşletme defteri tuttuk. İşte, ufak tefek fiş işledik, ne bileyim fatura işledik. Ufak tefek işler yani. Tabii ki bu stajında **çok***

faydası oldu. Yani olmadı desem... Bana en azından bir vergi dairesinde, mesela vergi dairesinde neler yapılır bunları öğrendik yani. Vergiyle uğraşmayı öğrendik. İşletme defteri tutmasını o zaman öğrendik mesela. Hani insanlarla belki o zaman, hani müvekkile nasıl konuşulması gerektiğini orada öğrendim. Yani ne bileyim dediğim gibi vergi dairesini orada öğrendik. Stajda başka ne öğrendik? Aklıma gelenler şu anda bunlar ama hani pratikte yani ara eleman yetiştirmekte staj evet önemli ama hani bir yıl olması yeterli değil bence. Daha uzun olması ve hani basit işler değil, hani fasulyeden oyuncu olur ya onun gibi işlerde kullanılmaması gerekli aslında stajyer elemanın. Yani gerçekten hani o işle ilgili mesleği okuyorsa gerçekten o işle ilgili bilgi sağlayıcı şekilde öğrencilere eğitim verilmeli, stajyerlerine de. Hani bu böyle olacak, bu böyle olacak... Gerçekten hani onun kendi elemanıymış gibi yetiştirmesi gerekiyor. Biz yeri geldi fotokopi de çektik, işte yeri geldiğinde temizlik de yaptık. Yani bunları da yaptık. Gerçekten o senin elemanın sen ona bu işle ilgili gerçekten öğretici bilgiler vermen gerekiyor.” (A1)

*“Staj sayesinde okulda aldığımız **eğitimin gerçek hayatta nasıl kullanıldığını öğrendim**. Muhasebe bürosunda staj yapmıştım. Ön muhasebeyi öğrendim staj yaptığım yerde. Ayriyeten okulda öğrendiğimiz hesap kodlarının nasıl kayda alındığını öğrenmiştim.” (M2)*

*“Üniversitede, orada yaptığımda çok güzel yani. Yani çok saygın bir insanın yanında, Mali Müşavirlik bürosunda stajımı yapıyordum ve bir stajyer gibi değil, her şeyi öğrenmemi sağladılar sağ olsun kendileri. Birçok şeyleri bana devrettiler. Tabii benim şartlarımda her şey online da değildi. Beyannameleri alıp vergi dairelerine koşturmamız, evrakları alıp sigortalara koşturmamız vardı. Hepsine girdim, çıktım girdim çıktım, **çok güzel öğrenmemi sağladılar**. Asıl yani beyanname göndermeyi, bütün şirketlerin gelir ve giderlerini hesaplamayı, muhtasar beyannameleri doldurulması, şirketin gelir giderlerini, kârlarını, zararlarını, kooperatif işlemlerini her türlü beyannameler ile her türlü sigortayla ilgili giriş çıkışları, doğum iznini, nasıl yapılması gerektiğini, bütün işlemleri staj döneminde öğrendim.” (D2)*

- **Faydalı Olmadı**

Stajın kendileri için fayda sağlamadığını düşünen bazı katılımcılar; kısa süreli, muhasebeyle ilgili bir birim olmadığı ya da zaten hali hazırda çalışılan bir yerde olduğu için stajdan bir verim alamamışlardır. Katılımcıların ifadeleri şöyledir:

*“Ben Balıkesir Belediyesinde yapmıştım. Emlak servisinde yapmıştım. Hani çok güzeldi. Bana da hep bir şeyler öğretmeye çalıştılar. Hani yeri geldi hani yaptıkları işte hani beni de başına geçirdiler hani. Yapmam gerekeni söylediler. Hani güzeldi ki. O zaman emlak servisinde yapmıştım. Hani emlak servisimiz yani bu sözleşmeler falan oluyor ya, ordaydım yani. Emlak servisinde, dosya doldurma evrak falan dolduruyorduk. Açıklayamıyorum şimdi. Bordrolar falan doldurmuştuk. Bir iki serviste bulundum ben aklımda kalan emlak servisi oldu. Şu anda ondan onu söyledim. Yok işte hani kısa süreli olduğu için hem de direkt mesela direkt birebir muhasebeyle alakalı hani tamam muhasebe servisine yine gidiyorduk. Oradaki yapmamız gereken evrakları, doldurmamız gereken şeyleri, yine dolduruyorduk muhasebenin yaptığı hani yürüttüğü düzenine yine bakıyorduk ama hani bir ay çok kısa bir süre olduğu için çok fazla verimli olmadı. Ben de işte en başında size bunu demek istedim. Hani staj yapmak çok güzel ama **kısa süreli olduğu için hani verimli olmadı**. Mesela stajda bir muhasebecinin yanında yapsaydım, belki de okul bittikten sonra yine orda devam ederdim. Hani stajımı orada yaptım. Hani mesleğe de orada başladım gibisinden öyle olabilirdi ama hani işte stajımızı tam olarak böyle hani bir yani kendi mesleğimizle alakalı tam olmadığı için, yani yakın bir yerde olduğu için yeterli gelmedi.” (H1)*

*“Staj yaptığım yer iyiydi. Ama muhasebelik bir durum değildi. Başhekim sekreterliğinde yaptım. Muhasebe ile ilgili bir şey olduğunu düşünmüyorum. Başhekim sekreterliği olarak evet çok fayda sağladı **ama muhasebe olarak hayır**. Getir götür işi yapıyordum. Adli sicil kayıtlarını toparlıyordum, onları tutuyordum. Ne bileyim. Çok geçti üstünden yani o defterlere bir şeyler yazıyorduk, kuduz şeylerini tutuyordum falan, bir şeyler.” (N1)*

“Zaten benim hâli hazırda çalıştığım bir yer olduğu için rahattı benim için. Yani, çünkü bize böyle bir imkân sağlamışlardı. Öğrenciler çalıştığı yerde staj yapabilecekti. Yani o imkânı kullandım. O şekilde benim için rahat oldu. Hem işe gittim hem stajımı yaptım. O anlamda iyiydi benim için. Valla pek bir fayda sağlamadı doğruyu söylemek

gerekirse zaten orada çalışıyordum yani. **Çok bir faydasını görmedim.** Yani stajda zaten muhasebe bendeydi. Ben muhasebe elemanı olarak çalışıyordum. Ön muhasebeydi zaten. Bizim yaptığımız şey zaten poliçeleri sisteme yüklemektir, alacak verecek işlerini yapıyorduk, banka işlerini yapıyorduk. Zaten onlarla ilgili bilgim vardı. Tabii ki yani biraz daha yönelmem, daha beni pratikleştirdi, daha hızlandırdı bu anlamda.” (E2)

2.24. Staj Yerindeki Çalışanların Davranışı

Öğrencilere, meslek alanında ilerleyebilmeleri için staj ile iyi bir deneyim kazanmanın yolu açılır. Staj yapan öğrencilerin firmalara önemli ölçüde katkısı bulunmaktadır. Öğrencilerin firmalara olan katkısının yanı sıra firmalardaki yöneticiler ile diğer çalışanların bilgilerini aktarmaları ve onlara davranışları öğrencilerin bu meslekte ilerlemeleri açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda muhasebe mezunlarına staj yaptıkları yerde yöneticilerin ve diğer çalışanların davranışları soruldu. İlgili ifadeler iki başlık altında toplanmıştır.

Şekil 20: Staj Yerindeki Çalışanların Davranışı

- İyi

Katılımcıların çoğu staj yerindeki yönetici ve çalışanları davranışının iyi olduğunu ifade etmişlerdir. İlgili görüşler şöyledir:

“İyi, tabi size şey gibi, okuldaki gibi davranmıyor da hani bir çalışanı gibi davranıyorlar. Tabi okulla şey arası biraz farklı oluyor, bazen sert davranabiliyorlar.

Yanlılıklar olduğuunda kızabiliyorlar. Fırça atabiliyorlar. Okulda bu gibi şeyler daha az oluyor.” (T1)

*“Zaten muhasebe birimi olarak biz ayırdık. Diğer hastane bölümünden ayrı bir yerdedik biz. Ondan sonra yöneticiler de üç tane ablam vardı, biri mali müşavirdi, biri mali müşavir stajyeriydi, biri de ön muhasebeye bakandı ve hepsi de bana **her şeyi de göstererek**, benim onlara yardım oluyordu. Gayet **iyilerdi** yani.” (C1)*

*“Davranışları **iyiydi** hani saygılılardı. Saygı çerçevesi içerisindeydi. Hani iyiydi yine onlarda bir şeyler öğretmeye çalıştılar. Hani oradaki işin nasıl ilerlediğini, nasıl işin döndüğünü, hani **her şeyini anlatmaya çalışıyorlardı**. Memur arkadaşlar da olsun, şefimiz olsun o şekildeydi.” (H1)*

*“**İyi** hiçbir problem yoktu, çünkü her işi yapabiliyordum, istediklerini de yapıyordum. Hiçbir problem yoktu.” (N1)*

*“Ben yaptığım yerde, ben iki tane bayanla çalışıyordum. Aram çok **iyiydi**, hala da görüşürüz. Benim ablalarım gibidir. Çok iyi anlaşıyorduk. Yani çok güzeldi. İlk etapta **iş bana öğrettiler** çok. Ben çok genç yaşta başladım. Oraya 18 yaşında başladım ilk etapta. Öncelikle onlar bana işi öğretti. İş öğrendikten sonra onlardan daha iyi oldum diyebilirim.” (E2)*

*“**Hiçbir sıkıntı yaşamadım**. Çok güzel bir firmaydı. Hani kurumsal değildi ama kurumsal firmaya yakın bir firmaydı. Gayet ilgililerdi. Diğer yerde hiçbir sıkıntı yaşamadım, gayet güzel bir şekilde de ayrıldık zaten.” (A1)*

*“**İyilerdi** hani, zaten hani **öğrenmeme yardımcı oldular**. Mümkün olduğunca hani ellerinden geldiğince açıklayıcı oldular. Yardımseverlerdi. Yani bundan dolayı memnumdum. Ne yapmam gerektiğini, işleyişi.” (M2)*

*“**Kesinlikle ilerlememi sağladı**. Ben o stajın bir mali müşavirlik ruhsatımı alabileceğimi hayal edemezken bunu sen yaparsın işte onu da yaparsın, bunu da yaparsın diye her zaman beni böyle çok güçlendirdiler. Çok heveslendirdiler. Hep çok böyle ilerlememi sağladı. Onlar sayesinde zaten ben bu kadar yolu kat ederek ruhsatıma sahip oldum.” (D2)*

- **Yüzüstü Bırakıldım**

Staj yerindeki yöneticinin davranışının olumsuz olduğunu ifade eden katılımcının görüşü şu şekildedir:

*“Ya bizim (ben) ilk çalıştığım ve son çalıştığım (şu an çocuğumdan dolayı ayrıldığım yerde de) görselde bir aile gibi gözüken ama hiçbir zaman o şekilde olmayan bir ilişki yumağının içindeydik. Yani iş ortamı olarak yani işte biz aileyiz, birbirimize destek olmalıyız. Yani ben hiçbir zaman hiç çalıştığım hiçbir yerde, hiç kimseyi yüzüstü bırakmadım ama nedense her çalıştığım yerde ben **yüz üstü bırakıldım**. Onu net olarak söyleyebilirim, insanların herkesin işinin olduğu ya iş bittiği yerde herkes seni yarı yolda bırakabiliyor. Yani çok emek veriliyor. Çok emek veriyorum ama ben o yüzden şu an istemiyorum zaten ofisi. Aslında ofisi çok seviyorum. Ne bileyim ya ben kendi işim gibi çalışabiliyorum. Sorumluluk alabiliyorum. Verdikleri sorumlulukları dört dörtlük yerine getiriyorum. Çünkü kendi hayatımdan ödün vererek çalışıyorum. Bitmiyor çünkü ofis ortamında iş hiçbir şekilde iş bitmiyor. Hep bir dönme, dönüyoruz yani. Evrak işliyorsun, evraklar bitiyor. BABS’ler başlıyor ve BABS’ler bitiyor. Aybaşı bordrolar yapılıyor, evrak işlemeye başlanıyor. Tekrar da bu şekilde döngü halinde her şey devam ediyor ve bir yerde iki gün bir yere hasta olmanız bir lükstür yani. Yani ofis ortamında hasta olmamanız gerekir. Yani benim şu anda çocuğum olduğu için ben ofis ortamı düşünmüyorum. Yani daha girdiğim ve çıktığım saatlerin yani iş olarak söylemiyorum ama giriş çıkış saatim, çocuğum olduğu için çok önemli bu saatten sonra benim için.”*
(E1)

2.25. Staj Yapmak İstenilen Kurum

Muhasebe mezunlarına stajınızı nasıl bir kurumda yapmak isterdiniz diye soruldu. Verilen cevaplar iki başlık altında toplanmıştır.

Şekil 21: Staj Yapmak İstenilen Kurum

- **Muhasebeyi Daha Fazla Öğrenebileceğim Bir Yerde**

Uygulamalı bir eğitim olan stajın yapıldığı yerden memnun olmayanların ve muhasebeyi daha iyi öğrenebilecekleri bir yerde yapmak isteyenlerin ilgili görüşleri şöyledir:

*“Yani ben stajımı hani muhasebe okuduğum için daha böyle muhasebeye daha yakın, yani tamam gittiğim kurumlarda yine iyiydi ama hani bir sürü öğrenci olduğu için ve paylaştırdıkları için öğrencileri, hani tam bir muhasebe ile alakalı tamamıyla, muhasebe eğitimiyle alakalı şeyler öğretiler ama hani ben stajımı bir muhasebeci yanında veyahut da hani böyle **daha muhasebeyi öğrenebileceğim bir yerde** yapmak isterdim.” (H1)*

*“Bölümümü sevmiyordum, evet, ama **bir muhasebecinin yanında yapmak isterdim. En azından öğrenmek isterdim.** Şu an hiçbir şey bilmiyorum. Muhasebe okudum. Tutsalar beni bir mali müşavirin yanına verseler bunun yanında çalış deseler. Mesela ne yapacağımı bilmiyorum.” (N1)*

*“Evet, bize muhasebenin daha aktif, daha böyle detaylı olmasını isterdim. Çünkü dediğim gibi bizim staj yaptığım yer, çalıştığım yer olduğu için daha böyle yüzeyseldi. **Daha böyle muhasebenin aktif olduğu daha böyle bana bir şeyler katabilecek yer olsaydı** daha iyi olurdu. Ama o zamanki şartlar bunu gerektirdi, böyle yaptım.” (E2)*

*“Daha büyük bir firmada, daha kurumsal bir firmada yapmak isterdim. Kurumsal firmaların yani çalışma şartları da farklı. Yani daha büyük iş yerleri daha fazla bilgi dolaşıyor. Daha fazla veri var. O verileri hani döndürebilmeyi **daha iyi öğrenebilirdim** mesela staj yaparken. Bunları sonradan kavradık ama **staj yaparken öğrenseydik** daha hazır bir şekilde piyasaya girebilirdik.” (A1)*

*“Yani özel bir kurumda yapmak isterdim ki, en azından hani o da onu ön ayak olsun. Hani artık stajını burada yaptı. **Hani bir şeyler biliyor.** Hani biz bunu işe alabiliriz falan da diyebilirlerdi aslında. Olabilirdi. Mesela PTT gibi, şey gibi yani hani kurumsal bir yerde yapsaydım yani belki bir nevi olabilirdi. Niye olmasın?” (M3)*

- **Staj Yaptığım Yerden Memnundum**

Staj yaptığı kurumdan memnun olan katılımcıların düşünceleri şudur:

“Ben lise sonda ticaret odasında yaptım, resmi kurumda ama gerçekten diyebilirim en mutlu olduğum yerlerden biriydi orasıydı. Gerçekten çok güzel bir yerdi. Çıkış saatlerinden şeyde, öğretim konusunda da oradaki bizim muhasebe şefimiz bize bir şeyler katmaya çabaladı yani. Siz lise sonda staj yapıyorsunuz işte mesela biz o şeyde üniversite sondaki stajımız biraz öyleydi. O şekilde başladı imzalar atılıp, doldurulup ayaküstü form o zaman bizim de galiba tez tarzı yazı yani günlük her yaptığımızı yazmamız gerekiyordu. Aslında orada yazılanların hepsini yapmamıştık, aslında **biz gerçekten çalışmıştık**. Aslında tamamen onları yazamazdık çünkü beyanname yaptık falan, yani sonuçta sana beyanname yaptırmazlar. Gerçekliği olmadığı için bazı şeyleri yazmadık ama gerçek anlamda ben orada her şeyi yaptım. Bordrodan tutun toplantılara bile biz buradan Altınoluk’a falan gittik. Toplantılara mali müşavirin yanında gittik. Yani o ara oda biraz rahatsızdı. Biz yani oradaki anlatmamız gereken şeyleri bize anlatmıştı. Biz orada kişilere anlatmıştık orada.” (E1)

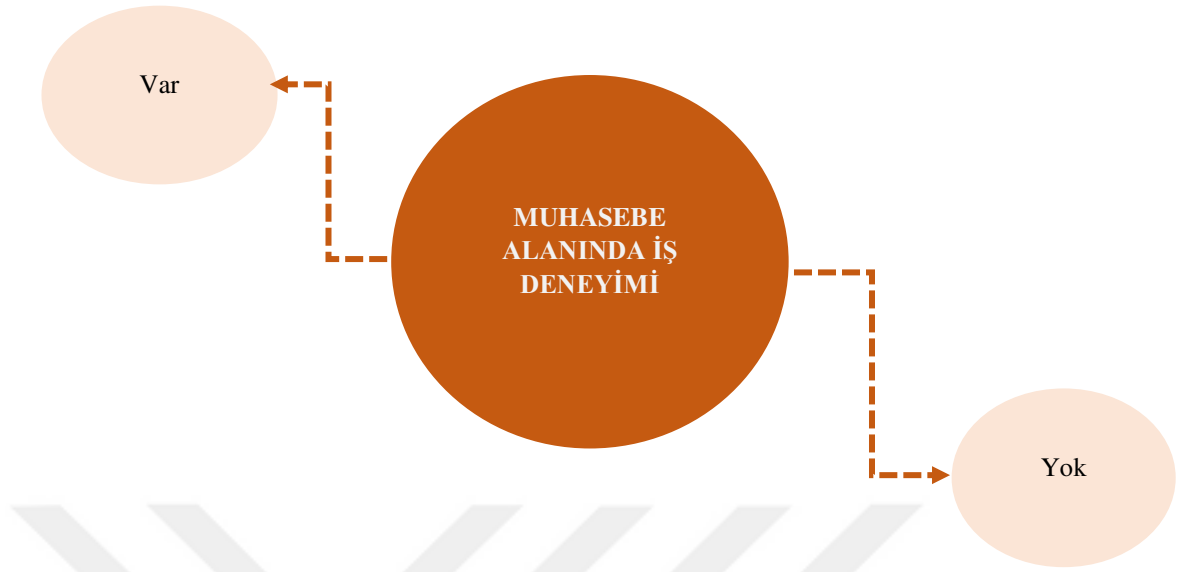
“Yok, yaptığım yer gayet **yeterliydi**. Çünkü sadece bir kalem yoktu ya mesela, farklı farklı kalemler olduğu için mali müşavir dediğim gibi mali müşavir yanında olsam dosyalar olurdu belki şey yaparsan, orada da belki mükelleflere gönderilirdim stajyer olduğum için ama burada bilgisayar başında oturtulup da yaptırıldım. Dosya düzenlemesini hepsini mesela yeniden düzenlemiştik, şey yapmıştık. Ama yani burada 12'lere kadar yine kalıyorduk. Stajım bittikten sonra da işte devam ettim ben orada okuldan sonra. Yarım dönem okulum uzadı. O dönemde de yine hep hastanede çalışmaya devam ettim, yani mezun olmadan da.” (C1)

“Açıkça söyleyeyim, ben staj yaptığım yerden **memnundum**. Aynı yerde staj yapmak isterdim. Farklı bir yere gerek yoktu. Oradakilerde çok yardımcı oldular. Zaten hani okurken seviyordum. Hani onlarda bu alanı sevmemi yardımcı oldu diyebilirim.” (M2)

“Yok, çok bilgi öğrendiğim için hiç de başka değil. Yani iyi **memnunum**.” (D2)

2.26. Muhasebe Alanında İş Deneyimi

Katılımcılara muhasebe alanında bir iş deneyimi olup olmadığını soruldu. Toplanan verileri iki başlık altında toplanmıştır.

Şekil 22: Muhasebe Alanında İş Deneyimi

- **Var**

Muhasebe alanında iş deneyimi olduğunu belirten mezunlardan staj yaptığı yerde devam edenler ile tanıdıklarının muhasebe bürosunda çalışanlarda olmuştur. Katılımcılar bu işyerlerinden çocuklarına bakmak, açık öğretim sınavlarına çalışabilmek ya da bir kamu kurumuna atamalarının yapılmasından dolayı çıkmışlardır. İlgili görüşler şöyledir:

*“Var. Yani 6 buçuk sene en son çalıştığım yerde, 6 buçuk sene. İlk mezun olduktan sonra 2 sene tezgahçılık yaptım. Daha sonra 6 buçuk sene. **Çocuğum dolayısıyla ayrıldım.**” (E1)*

*“Staj haricinde hastaneye çalışmaya devam ettim. Ondan sonra müdürler falan el değiştirdi işte böyle hastane bölünme gibi durumlar oldu. Ondan sonra **muhasebe elemanı fazla dendi. Ben çıkarıldım işten.** Ondan sonra da bir alışveriş merkezinde ön muhasebede çalıştım. Gene orada da bir program vardı ama şu an programı hatırlamıyorum. Ön muhasebe programıydı. Orada bir daha ön muhasebe yapmıştım. Orda bir sene, bir buçuk sene kadar çalıştım. **Açık öğretim okuyordum işte sınavlarım vardı ve izin verilmedi çalışmam için.** Hani şey, sınavlar için şey yapmama ama o yüzden de **bende oradan çıktım.** Yani bitirebilmem için.” (C1)*

“Staj gördüğüm yerde devam ettim. Bu şey zaten biz sigorta şirketiydik. Aksa ve Aviva vardı o zamanlar. Oranın araç sigortaları, işte hayat sigortası falan yapıyorduk.

*Onları yaptıktan sonra bile ön muhasebesi vardı. Hem poliçe kesiyordum hem de onları muhasebe sistemine işliyordum böyle. Hali hazırda şu an devam eden bir kurum zaten bir yer. Böyle sigorta şirketiymiş zaten ben **atandıktan sonra işi bıraktım**. 8 yıl devam ettim.” (E2)*

*“**Var** tabii ki, ondan sonra ama yaklaşık 15 sene bir deneyimim oldu. Muhasebe işte ara elemanı olarak başladım. Daha sonra işte kendimi geliştire geliştire en son çalıştığım iş yerinde 13 sene çalıştım zaten. Ara eleman başladım, en üst seviyede de bırakmak zorunda kaldım. Hani muhasebe sorumlusu olarak, finans uzmanı olarak da mali işler sorumlusu olarak da bırakmak, **ayrılmak durumunda kaldım hamileliğinden dolayı**. Güzel bir deneyimdi.” (A1)*

*“Ben sanırım ilk soruda falan vardı. Bir buçuk yıl kadar arkadaşımın babasının **muhasebe bürosunda çalışmıştım**. Çalışmamızda şöyleydi. İlk işe girdiğim günü hatırlıyorum. İşte kısa bir tanışma faslından sonra ertesi gün sekiz gibi işte mesaiye başladık. Şükrü amcaydı muhasebe bürosunun sahibi. Şükrü amca bana bir isim listesi verdi. Adresler falan tutuşturdu elime. İşte bunlar bizim mükelleflerimiz. Bunlarda adresleri. Bu mükellefleri gün içerisinde dolaşıp, her birinden yevmiye defterlerini alıp, muhasebe bürosuna getirmen gerekiyor diye söylemişti. İlk gün işe bu şekilde başlamıştım. Verilen adrese dayalı olarak bütün mükellefleri dolaşmıştım. Bayağı da bir zamanımı almıştı. Onları alıp işte muhasebe bürosuna getirmiştim. Defterlerin işte muhasebe bürosunda işlenmesi gerekiyordu. İşletme defteri vesaire.” (Ö1)*

*“Şöyle oldu, tabii açık öğretimde okudum ama yine de belirtmiştim **mahallede bir tanıdığımız muhasebeci** bir abi vardı diye. O sağ olsun, hani **biraz bak işi de öğren diye** yaz tatillerinde falan hani staj şeyi de farklı bir yerde yaptım Meslek Lisesi 'nde ama onun yanında açık öğretimde okurken de onun yanında şey yapmıştım. Yaz tatillerinde gidip ona yardımcı oluyordum. Açıkçası o şekilde bir deneyim oluyor.” (A3)*

“Şöyle söyleyeyim. Bu üniversite hayatımda çalıştım. Sonra şirkette çalıştım. 6 yıl boyunca hasta yatağı üretimi yapan bir firmada 2010 yılına kadar çalıştım. Sonra işte eşimin işi sebebi ile Diyarbakır'a gittiğimizde sınavlara girdim ve mali müşavirlik sınavını kazandım. Sınavını kazandıktan sonra benim 3 yıl aralıksız olarak çalışmış olmam gerekir. Staj yapmam gerekiyordu. Sonra ben Diyarbakır'da da çalışmaya başladım. Bu sefer maden ocağı, maden işletmelerinin bir firmasında çalıştım. Eşimin işyeri

*değişikliğinden dolayı Eskişehir'e geldik. Eskişehir'den inşaat firmasında çalıştım. 3 yıllık da bir ruhsatlık stajımı tamamladım. Tekrardan sınavlara girdim. Staj bitirme sınavını da verdim. 2014 yılında **çocuk sahibi olduğum için iş hayatından ayrıldım.**" (D2)*

- **Yok Çalışmadım**

Çoğunluk ise, muhasebe alanında bir işte hiç çalışmadığını belirtmiştir. Bu katılımcılar Katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

*"Yok. Yani başka sektörlerde çalıştım ama hani muhasebeci olarak **çalışmadım.**" (H1)*

*"Ekmek satışı yaptım. V ı p biletlerini seçtim. Başka da **olmadı.**" (N1)*

*"Muhasebe alanında hiçbir iş deneyimim **olmadı** şu ana kadar." (M1)*

*"Maalesef muhasebe alanında **çalışamadım.**" (M2)*

*"Muhasebecilik olarak herhangi bir işte **çalışmadım** ama kendim iş yerinde olsun muhasebeyi takip ettim." (A2)*

*"Mezun olduktan sonra çok çalışma fırsatım olmadı. Yani muhasebe ile ilgili hiçbir işte **çalışmadım.**" (A4)*

*"**Yok**, o da sayılır. Ya birkaç kere iş yerine gittim. Sürmedi, uzun şey olmadı, bir iki gün bilgisayarda geçirdim kendimize ait iş yerinde." (F1)*

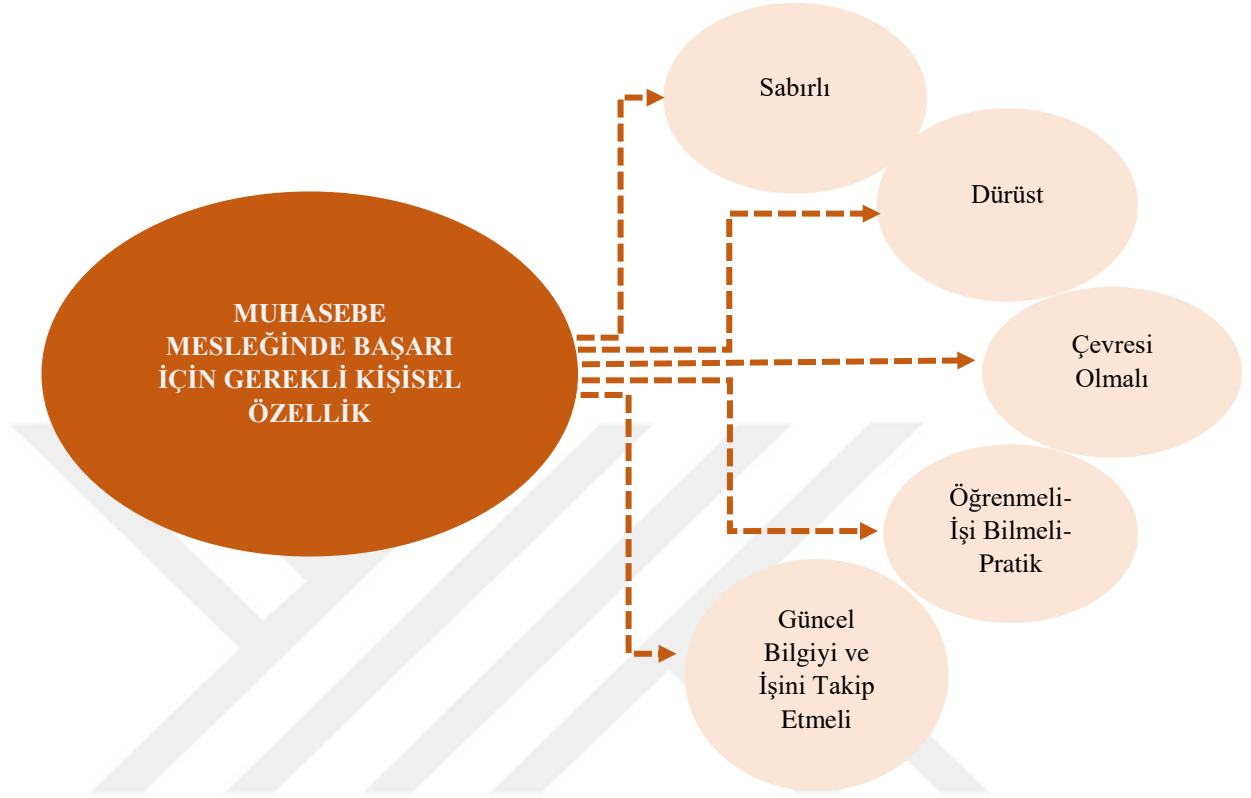
"Var, sadece lise sonda. Maalesef ki ne yazık ki hayatta hiç yapılmaması gereken hatadır. Bir evliliğe yol, bir evlilik adına o yolda ilerlerken evlendiğiniz birisinin çalışmanı istemiyorum sözünü aldanıp o dönemlerde. Ben de bunu kabul etmiştim. Lise sondaki sadece staj hayatım oldu çalışma olarak ondan bahsedebilirim. O da çok yeterli olmayacaktır sanırım." (D1)

*"Yok, maalesef hiç **olmadı.**" (M3)*

2.27. Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Gerekli Kişisel Özellikler

Katılımcılara muhasebe mesleğinde başarılı olmak için gerekli kişisel özellikler neler olabilir sorusunu yönelttik. Mezunlar daha çok sabırlı, güncel bilgileri ve işini iyi

takip eden, öğrenme odaklı, pratik zekaya sahip, çevresi geniş ve dürüst olan kişilerin başarılı olabileceğini ifade etmişlerdir. Verilen ifadeler beş başlık altında değerlendirildi.

Şekil 23: Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Gerekli Kişisel Özellikler

- **Sabırlı**

Muhasebe mesleği stresli bir meslektir. Böyle olduğunu ve muhasebe işinin sabır işi olması gerektiğini ifade eden katılımcıların dikkat çeken görüşleri şu şekildedir:

*“Ya bir kere **çok sabırlı olması gerekiyor**. Ondan sonra yani hesabı, matematiği çok sevmeniz gereken bir iş ve sabırlı olmanız gereken bir iş.” (S1)*

*“Biraz rahat olmak gerekiyor. Bence **muhasebe mesleğinde çalışabilmek için sabırlı olmak gerekiyor**. Çünkü kafanıza eğer fazla şeyle takarsanız muhasebede bir rakam çok şeyler değiştiriyor ya. Yani o iş çok riskli, yani mesela evi evde bırakıp işi sadece işte o da odaklanacaksınız. Yanınızda konuştuğunuz siz kimseden bağımsız bir şekilde hareket edebilmek lazım. Yoksa bir şey takıldığınız anda işte diyorum ya önünüzdeki klavyede yani bir tuşu, bir virgülü, bir şey yanlış yaptığınızda bütün ona bağlı*

hesaplarda deęiőeceęi için bir daha da bulmakta, geri dönmekte çok zor hani şey çıkarmak. O yüzden rahat bir insan olması gerekiyor.” (C1)

“Kesinlikle çok dikkatli olmalısınız. Hani kafanızın dağınık olmaması gerekir diye düşünüyorum. Hani evde veya dışarıda yaşadığınız problemi iőinize asla getirmemelisiniz. **Sabırlı ve hoőgrl olmanız gerekir.**” (A4)

“**Bir kere muhasebe bence sabır iőidir.** Kesinlikle sabırsız adamın iőı değil. Yani sabır iőidir. Iőını sevmek gerekiyor. Muhasebe çok zor bir iş. Iőını severek sabırla, yani bu şekilde benim için en önemli muhasebe gerçekten sabır iőidir ve biraz zek iőidir diye düşünüyorum.” (E2)

- **Güncel Bilgiyi ve Iőını Takip Etmeli**

Mezunların muhasebe mesleğinde başarılı olmak için bilgilerini sürekli yenilemeleri ve iőı takip etmeleri gerektiğini belirten ifadeleri şu şekildedir:

“Ya bakış açısı deyim ya. Açık olup ve **sürekli güncel takip etmemiz gerekiyor** yani. Çünkü bizim meslekte her şey günlük olarak deęiőtięi zaman bile oluyor yani. Günlük sürekli aktif olarak takip etmemiz gerekiyor bu meslekte gerçekten.” (E1)

“Kişisel zellikler, şey biraz kafasının insanın çalışması gerekiyor bu meslekte. Hesap kitap biraz bilmesi gerekiyor. Müşterilerle diyalogu, konuşma tarzı iyi olması gerekiyor. **Iőını takip etmesi gerekiyor.** Bu şekilde.” (T1)

“Bir kere yani, çok **yeni bilgiye sahip olmanız gerekiyor.** Değişen mevzuata sürekli ayak uydurmanız gerekiyor. Prezantabl olmanız gerekiyor büyük bir frmada çalıőabiliyor olmak için. İnsanlarla iliőkilerinizin iyi olması gerekiyor. Hani her şeyi kapabiliyor olmanız gerekiyor. Aklınızdan da gördüğünüz anda bir yanlış yakalayabiliyor olmanız gerekiyor. İnsan iliőkilerinizin çok iyi olması gerekiyor özellikle.” (A1)

“Şimdi muhasebe alanında başarılı olabilmek için öncelikle mevzuata hâkim olmak gerekiyor. Devamlı bu yeniliğe a bir meslek olduğu için, devamlı olarak kendimizi yenilememiz gerekiyor. **Devamlı yeni çıkan şeyleri takip etmemiz gerekiyor.** Programları, uygulamaları. Bunları devamlı takip etmemiz gerekiyor. Bir muhasebecinin taőıması gereken özellikler gerçekten bana ağır gelecekti. Çünkü dikkat gerektiren bir iş olması, bu sahip olunması gereken özelliklerden birisidir zaten. Devamlı olarak insanın

kendisini yenilemesi gerektiği içinde muhasebe zor bir meslektir. Bu da beni gerçekten yorardı yani.” (M1)

“Düzenli olmak gerekir diye düşünüyorum hayat olarak da iş açısından da. Ayriyeten de **yeniliklere açık olmak gerekir** diye düşünüyorum.” (M2)

“Bence dakik olmalı. Her şeyi sürelerinde, zamanını kaçırmamalı. Hatta zamanından önce yapabiliyorsa yapmalı. Çünkü gördüğüm kadarıyla hep muhasebeciler son gün evrak topluyor müşterilerinden yani son birkaç güne sığdırıyorlar işte evrak yolla şöyle yolla böyle yolla diye hep öyle koşturuyorlar. Yani anlamıyorum ben onu.” (N2)

- **Öğrenmeli-İşi Bilmeli-Pratik Olmalı**

Muhasebe mesleğinde başarılı olmak için işi iyi öğrenmenin önemli olduğunu vurgulayan katılımcılar ayrıca pratik zekanın gerekliliğini belirtmiştir. İlgili ifadeler şöyledir:

“Dikkatli olmak, hani tertipli ve düzenli olmak, hani **işin içeriğini iyi bilmek gerekir.**” (H1)

“Kişisel bir özellik bence yok, sadece öğrenmek gerek yok. **Öğrendiğin zaman herkes de yapabilir.** Ne bileyim ki iş için zaten hesap makinesi kullanıyorsun. Kişisel özelliği de olduğunu düşünmüyorum. Belki de benim ön yargım nedeniyle ben bu kadar başarısız oldum.” (N1)

“Hesaplar zaten, hesap makinesiyle ya da sistemden yapıldığı için, **pratik olunması gerekiyor.** Ya hani çok aşırı bir şey istemiyor. Güç kuvvet isteyen bir meslek değil tamamen zihinde bitiyor.” (S2)

“Bu neler olabilir, onu cevaplayabilirim. En başta **pratik bir zekaya sahip olmak gerekiyor.** En başta bu çok önemli bence çünkü muhasebe departmanı yorucudur. Sabır, stres olmamak ve bir virgülle bile biliyorsunuz bir rakam hatasıyla baştan aşağıya hepsi kayabiliyor hesapların. Çok dikkatli olmak bence en başta, işini sevmek, isteyerek yapmak, severek yapmak en başta birinci kural diye düşünüyorum. Kimsenin zorunluluğu ile değil muhasebe bölümünü seçmek olmamalı, kimsenin zoruyla. Yoksa bir yerde çakılıp kalınabilir yani, çünkü muhasebe çok büyük aynı zamanda bir sorumluluk işi. Çalışmama rağmen bayağı bir bilgim var yani.” (D1)

“Şimdi, birincisi kişi dikkatli olmalıdır. İkincisi matematik bilmeli yani matematikten kastımda tabi logaritma falan değil dört işlem bilmelidir. Üçüncüsü disiplinli olmak çok önemlidir bence. Disiplinli olmalıdır. Bir planı programı olmalı. Bugünün işi yarına bırakılmamalıdır. Birde düzenli olmalıdır. Ayrıca muhasebenin tüm **temel ilkelerine de hâkim olmalıdır muhasebeci** olan kişi. Bence bunlar. Tabi eklenebilecek hususlar olabilir.” (A2)

“Başarılı olmak için tabii ki yapmak lazım, **kendini eğitmek lazım, sürdürmek lazım**. Yani ben sürdürmediğim için olmadı. Yapılmayacak bir şey yoktu aslında muhasebe bölümünde. Ben çok az bir süre yaptım ama bir daha yapmadım. Muhasebe yapılamayacak bir şey değil. Muhasebe olarak yapılabilir. Ama matematik konusunda zorlandım, o da sınavda zorlandım. Hani muhasebede matematik yapılabilir. Ben onlar daha zor gelmedi ama sürdürmediğim için devamını olmadığı için iş hani şu an ama yapabilirim. Yani başlasam yapılabilirim.” (F1)

“**Bilgisayarı, Excel kesinlikle çok iyi bilmen gerekir**. Hâkim olmak gerekiyor bilgisayara. Çalışmadığım için bilmiyorum, sadece bilgisayarı çok kapsamlı olarak bilinmesi gerektiğini biliyorum, çünkü muhasebe direkt hep bilgisayarda işlem, Excel yaptıkları için sadece onun donanımını çok iyi bilmeleri lazım. Zaten iş hayatına direk Excel biliyor musunuz? Word’ünüz nasıl diye soru soruyorlardı yani hani. Ben de gösterirseniz bilirim falan oluyordum hep böyle. Olumsuz sonuçlandı.” (M3)

- **Çevresi Olmalı**

Muhasebeci açısından çevresinin iyi ve yeterli olmasının üzerinde duran ilgililerin görüşleri şu şekildedir:

“Muhasebe işi genellikle mükellefler üzerinden yürüyen bir iş ve **çokta mükellefe sahip olabilmeniz için çevreyi çok iyi bilebilmeniz gerekiyor**. İnsanlarla iyi diyaloglar geliştirmeniz gerekiyor. Yani kısacası bunlar diyebilirim. Çevreyi bilebilmek, diyalog geliştirebilmek, işini benimseyerek yapmak, çevreden de faydalanmak bir şekilde, eş dosttan da faydalanmak suretiyle böyle düşünülebilir.” (Ö1)

“Yani bu telefonda söylenir mi? Ya da açık bir şekilde söylenir mi bilemiyorum ama yani muhasebe mesleğinde maalesef ki her sektörde de olduğu gibi bilmişlik demeyeyim de bilinmek birilerinin seni bilmesi birilerinin seni tanıması birilerinin seni önermesi, yani birileri tarafından takdir edilmek, takdir görmek, birileri tarafından

tanınmışlık. **Çevre olması gerekiyor**, saygınlık aynen öyle. Yani ben Bandırma'da oturmaya başladığımda ilk görüşmemi yaptığım kişi Bandırma belediye başkanıydı. Ben şehrinize yeni geldim. Bu sebeplerden dolayı taşındık ama ben iş aradığımı söylediğimde maalesef ki kimsin? Yani mali müşavirim, ismim bu dediğimde ama kimin vesilesiyle geldin, yani kim? Ama ben mali müşavirim dediniz ama seni kim gönderdi? Maalesef ki bir arka istiyorlar. Yani adım ve ruhsatım maalesef ki hiçbir yerde geçmiyor şu anda. Çünkü Bandırma beni tanımıyor. Yani bu sebeple işte daha çalışamadım.” (D2)

- **Dürüst**

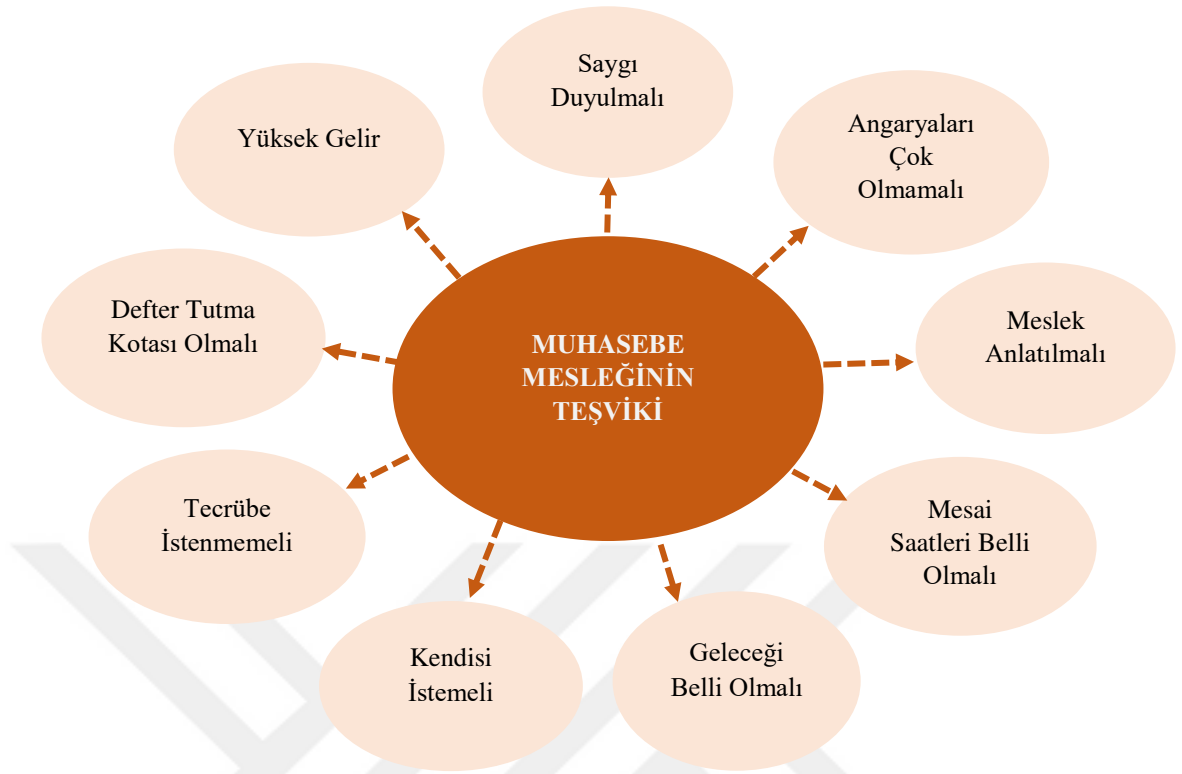
Muhasebe mesleğinin dürüstlikle icra edileceğini belirten katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Dürüst ve açık olmalı. Her yaptığımız işte dürüst olmamız gerekiyor gerçi. Genelde bir algı vardır ya muhasebeciler işte bir kaçırı işte şey olur. Bence dürüst olmak her zaman için artıyı getireceğine eminim. Kartları açık oynamak gerekiyor.” (E3)

“Bir kere dürüst olacaksınız ve kararlı olacaksınız. Çünkü daha önce de belirttiğim gibi manipülasyona çok açık bir meslek. Şimdi siz ne kadar iyi niyetli olursanız olun ama müşteriniz sizden farklı bir şeyler isterse onun karşısına kararlı durmanız lazım yani bir defa göz yumarsanız buna bunun arkası gelir. O yüzden hani baştan bir ilkeli davranırsanız bu devam etmez. Bence önemli olan dürüstlük ve kararlılık bu meslekte.” (A3)

2.28. Muhasebe Mesleğinin Teşviki

Muhasebe programından mezun olanların mesleğe bakış açılarını olumlu yönde etkilemek ve onları bu meslekte devam etmeleri için teşvik etmek mezunlar açısından iyi olacağı kadar işletmeler tarafından da iyi olacaktır. Çünkü isteyerek ve severek çalışılan bir yerden alınan verim oldukça yüksektir. Katılımcılara muhasebe mesleğinin teşvik edici olması için gerekli özellikler nelerdir diye soruldu. Elde edilen veriler dokuz başlık altında toplanmıştır.

Şekil 24 Muhasebe Mesleğinin Teşviki

- **Yüksek Gelir**

Katılımcılardan bazıları, muhasebe mesleğinin teşvik edilmesi için aldıkları ücretin yüksek olmasını, gerekirse devletinde desteklerinin olmasını ve meslekte maddi açıdan ödül sisteminin olabileceğini belirtmişlerdir. Ücretler arttıkça mesleğin daha cazip hale gelebileceğini de belirten katılımcıların ilgili düşünceleri şöyledir:

*“Nasıl olur? **Parasının bol olması** her zaman her mesleğe teşvik edici olur. Çalışma ortamının rahat olması da teşvik edici olur ve oradaki iş arkadaşlarıyla takım olabilmek daha teşvik edici olur.” (T1)*

*“Şimdi herhangi bir iş yapmaya çalıştığınızda ilk etapta sizin hesapladığınız ya da planladığınız şey bunun **maddi getirisidir**. Dolayısıyla da muhasebe mesleğinin cazip hale gelebilmesi için, yeterli sayıda mükellefinizin olması lazım, defteri kebir diye tabir ettiğimiz büyük defterlerden elinizde mevcut yeterli sayıda olması lazım, çünkü defteri kebirden alınan parayla işletme defteri mükelleflerinden alınan para arasında baya baya bir fark var. Artı devletinde teşvik edici bir boyutunun bulunması gerekiyor. Mesela, ilk defa bu işe gireceksiniz. Muhasebe bürosu açacaksınız. Elinizde yeterli maddi kaynak*

yok. Devletin bu noktada gerek bina yardımı gerek kira yardımı, ya da kredi vermek suretiyle de bu işe ilk defa gönüllü olacakları teşvik etmesi gerekiyor.” (Ö1)

“Şimdi şöyle genelde hani bunu meslek olan yapan arkadaşlarımla görüştüğümde düşük ücret aldıklarından şikayetçiler. Hani ben de okurken duyuyordum işte sigorta yapmayan muhasebeciler ya da işte çırak alır gibi yanına burada mesleği öğren çok cüzi asgari ücretin çok çok altında ücretlerle çalıştırıyorlardı. Hani bunlar da açıkçası benim farklı bir meslek seçmeye itti zaten. Daha sonrasında dediğim gibi bu en önemli bence şey aracı güdülen ama motive aracı insanın ücrettir. Bundan dolayı hani ne **ücretler ne kadar iyi olursa ve sosyal güvenlik şartları da ne kadar iyi sağlanırsa o kadar meslek daha cazip hale geliyor**. Bunlar teşvik edici olabilir bu mesleğe.” (A3)

“Teşvik edici şimdi kişiye bağımsız iş yapabilme imkânı verilmeli. Yani çok müdahale edici, baskıcı olunmamalıdır. Gerektiğinde mekândan bağımsız çalışabilmelidir kişi. Bunların dışında çok iyiye bu kişi ödüllendirilmelidir. Yani bu **maddi olabilir** veya bu bulunduğu mevki makamı yükseltme olabilir. Bir tatil olabilir gibi.” (A2)

- **Saygı Duyulmalı**

Muhasebe mesleğinin saygı duyulabilir olmasını isteyen katılımcının görüşü şu şekildedir:

“Yani **saygı duyulmasını isterdim** ama ülkemizde pek saygı duyulmuyor.” (S1)

- **Angaryaları Çok Olmamalı**

Çok yorucu ve karışık olduğu bilinen muhasebe mesleğinin iş yükünün biraz daha azaltılması ya da basite indirgenmesi teşvik edilebilir bir özellik olarak görülmektedir. Katılımcıların konuyla alakalı düşünceleri şöyledir:

“Ya **çok fazla angaryaları var**, çok çok fazla. Yani bizim zamanımızda öyleydi. Biz çok şey yapıyorduk, işte çok fazla sorumluluk, çok angaryalar nasıl diyeyim şimdi. Mesela 5.000 rakamı çok yüksek bir rakam değil BA BS mesela. Benim zamanımda o şekilde şu anda değişmiş olabilir rakamlar şu an için değil. Ben en son 3 sene önce bırakmadan önce 5 bindi mesela. 5.000 bize çok yani çok düşük bir rakam ve BA BS bildirme zorunluluğu vardı mesela bizim zamanımızda, çok gereksizdi. Bence 5.000 çok uçuk bir rakam değil. En sonlarda yanlış hatırlamıyorsa bir arkadaşımın duyduğum

konuştığımızda. 15 mi ne çıkartıldı diye duymuştum yanlış hatırlamıyorsam. Rakamların çok basit rakamları çok şey yapıyorlar mesela çok aslında yani 5.000 gibi bir rakam şey değil yani BA BS'de. BABS dediniz, büyük şirketlerde tek fatura gelmiyor ki dünyaca. Tek tek bunları girmek zorundayız yani. O yüzden angaryaları çok fazla oluyor yani.” (E1)

“Sürekli beyan ve bildirimin olmaması gerekiyor.” (A4)

*“Yani belki dediğim gibi. Mevzuatın bu kadar sık değişmemesi gerekiyor ama bu da şu andaki şartlar bakımı ile imkânsız gibi duruyor ama biraz belki buna özen gösterebilir. İşlemlerin daha kolay yapılabilmesi gerekiyor. **Yani bazı prosedürler var. Çok fazla insanları uğraştırıyor.** Bunların daha basitleştirilebilir hale gelmesi gerekiyor.” (A1)*

- **Meslek Anlatılmalı**

Muhasebe mesleğinin öncelikle okullarda anlatılması gerektiğini vurgulayan katılımcılardan bazıları, kendilerine meslek anlatılsaydı belki bu işe devam edebileceklerini belirtmiştir. İlgili düşünceler şöyledir:

“Anlatılması lazım bence muhasebeciliğin. Muhasebeciliğin ben pek anlatıldığını düşünmüyorum mesela liselerde de. Ben lisede çünkü bununla ilgili hiçbir şey yani duymadım, görmedim. Bir program hani bir şey olur ya mesela muhasebe dersin bilirsin önünü arkasını bilmiyor bilmeden mesela bu programı seçtim sadece işte hani buradan mezun olduğunda muhasebe tutulabileceğini düşünüyordum yani ama öyle olmadığını okula gittikten sonra ki okulda bile bu konuda çok fazla bilgi vermediler. Sonradan kendim araştırmaya girince, yani bunu öğrendim.” (C1)

*“Şimdi okuldayken hocalara çok iş düşüyor açıkçası. Hocalar ve mezun olduktan sonrada işverenlerin sana işi öğretmeleri gerekiyor. Bu mesleğin gerektirdiği tüm özellikleri öğretmeleri gerekiyor. Belki de bizi **işi gerçekten iyi aktaran kişiler olsaydılar** ve mezun olduktan sonra da bu işe gerçekten güzel bir şekilde işverenler bizi işe şey yapsaydı devam edilebilirdi.” (M1)*

- **Mesai Saatleri Belli Olmalı**

Mezunların görüşleri incelendiğinde, muhasebe mesleğinin teşvik eden faktörler arasında çalışma saatlerinin iyileştirmesi gelmektedir. Daha düzenli mesai saatlerinin olması gerektiğini ifade eden görüşler şöyledir:

*“Mesela, büro ortamını sevmek, büro ortamında çalışmak, hani bilgisayarı sevmek, bilgisayarı da hani programları, programları falan girmek hani o şekilde. Çalışmadığım için çok da bir şey diyemiyorum ama hani **saatleri tabi çok fazla uzun olsun istemezdim**. Hani sabah mesela yine aynı şekilde 8 akşam 5, 6 o civarlarda olmasını isterdim. Ya biliyorsunuz, o dökümleri falan alıyoruz. Sonunda envanter bilen çok bir şeyler çıkarılıyor. O zamanlar tabii biraz daha yoğun olabilir. Hesaplar kapandığı için yıl sonunda işyerlerinin, işletmelerin falan tabi biraz daha o zaman uzun sürüyor. Hani işler uzayabiliyor falan diye biliyorum yani.” (H1)*

*“Belki sevdiğimden dolayı şu halinle bile bence yeterince teşvik edici. Ama biraz daha **düzenli çalışma saatleri olursa daha iyi olabilir**.” (M2)*

*“Onların gerçekten de **mesai** kavramları yok gibi bir şey. Çünkü sıkıştıkları zaman beyannamelerin son günlerinde akşamları da çalışıyorlar. Sabaha kadar da çalıştıkları oluyor yani **daha belli olması gerekir** tabii ki de.” (N2)*

- **Geleceği Belli Olmalı**

Bir katılımcının uzun bir süreçten geçen muhasebe mesleğini icra edebilmesi için gelecekte ne olacağını bilememesi meslekle ilgili tereddütleri olduğunu göstermektedir. Aslında bunların netlik kazanması kendisini teşvik edeceği anlaşılan ifadesi şöyledir:

*“Yani devam etmem için zaten çok kesin **net bir gelecek vaat etmesi gerekiyor**. Benim bana devam etmek için önümde aşırı uzun bir yıllar var. Bir mavi müşavirlik yapmaya kalksam, okulumu tamamlayıp bir yerde 3 sene staj yapmam gerekiyor. Ondan sonra kendime bir ofis açıp müşteri toplamam gerekiyor. Yani bu da uzun süre, uzun bir zaman alır.” (S2)*

- **Kendisi İstemeli**

Bazı katılımcılar muhasebe mesleğinin teşvik edici özelliğinin öncelikle bu programı kendi isteğiyle seçmesi ve bu mesleği isteyerek icra etmesi olduğunu düşünmektedir. Başkasının zoruyla yapılmaması gerektiğini belirten katılımcılar sabır

gerektiren bir meslek olduğu için başkasının zoruyla seçilmemesiyle ilgili ifadeler şu şekildedir:

*“Yani ben sınava hazırlanırken bir ön lisans bölümü istiyordum, o da benim için en kolay yoldan atanma ya da en kolay yoldan iş bulma imkanını muhasebe bana sağlar diye düşündüm. O yüzden ilk tercihim de muhasebe yapmıştım, ilk tercihimde geldi zaten o şekilde okudum. Valla öncelikle yani tercih, **tercih edecek öğrenci, bölümü okumak isteyen öğrenci istemesi gerekiyor**, çünkü sabır gerektiren bir bölüm olduğu için.” (E2)*

*“Diyorum ya **en başta kimsenin zoruyla hareket etmemek**, gerçekten muhasebeyi seviyorsak, örneğin ticaret lisesine gitmiş birisi iseniz, verimli olabilirsiniz daha çok. Yani muhasebe adına bir şeyler yapmak isteyen kişinin en başta ticaret lisesi ile muhakkak ki gitmesi gerekiyor bu meslekte başarılı olabilmek için. Daha sonrasında da çok fazla dikkat ve sabra sahip olması gerekiyor. Bunlar zaten varsa karşıdaki kişiye de gerekli derecede teşvik edebilirsiniz, tavsiye edebilirsiniz mesleğini seviyorsanız.” (D1)*

*“Yani **sürdürmesi lazım bu mesleği** güzel yapabilecek şekilde. Çalışmaları lazım bilmiyorum, yani şu an ne diyebilirim?” (F1)*

- **Tecrübe İstenmemeli**

Stajda gösterilen bilgilerin yetersiz kaldığı, çalışmak istenilen bir yerde öncelikle işi göstermeleri gerektiği ve böylelikle tecrübe kazanabileceklerini belirten katılımcının ilgili düşünceleri şöyledir:

*“Yani çalışanların bence muhasebe çalışanlarının ilk önce ön ayak olması gerekiyor herkese. Yani direkt hani **ilk tecrübeli misiniz denmesi gerekmiyor**. İlk önce almalı mesela. Herkes birbirine özgü değildir. Hani gelinir bir hafta süreç verilir, öğretilir. Eğer öğretildiklerini sana veriliyorsa evet, hani bunda bir potansiyel var denmeli yani bence ama hani diğer türlü hayır biz tecrübeli insan arıyoruz. Yani bu insanlar ilk önce çalışmalı ki tecrübe kazansın yani. Hiçbir yerde çalışmayınca hiç kimse almayınca nasıl tecrübe olacak yani? Sadece okul dışında ve bence stajla alakalı değil. Yani stajda gösterilen belirli şeyler var zaten, onun dışında bir şeyler görmüyor ki kimse stajda da.” (M3)*

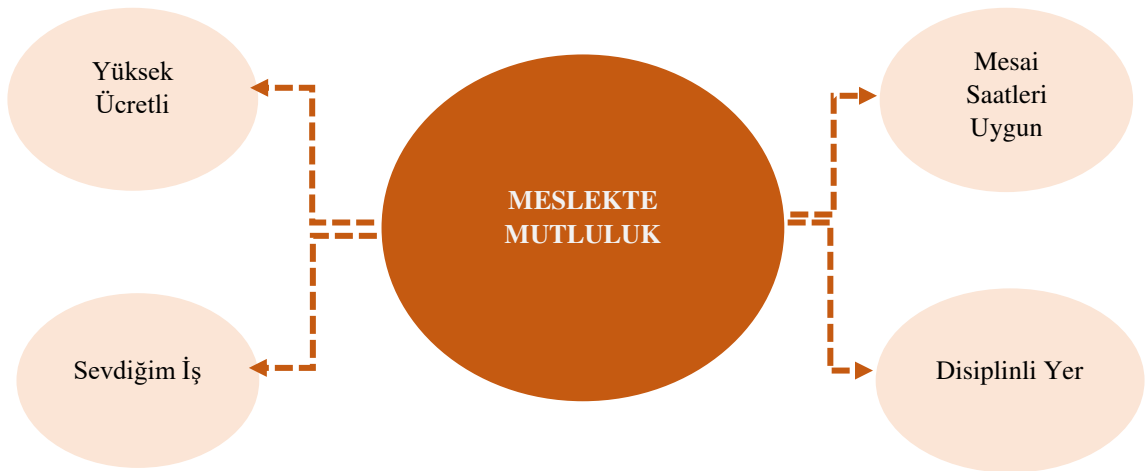
- **Defter Tutma Kotası Olmalı**

Bir katılımcı muhasebe mesleğinin teşvik edici olması için Mali Müşavirlere defter tutma kotası konmasını gerektiğini ve böylelikle yeni büro açanlar için defter tutma imkanı olabileceğini belirten fikirleri şöyledir:

*“Şöyle söyleyeyim, her mali müşavire belli bir kota konsun. Örnek veriyorum, her bir kişi, örnek veriyorum 50 kişi, 50 tane defter tutabilsin. 50 tane şirketin defterini tutabilsin. 51’inciye tutamasın ki, yani insanlar da büro açtığında onlara da mükellef gelebilsin. Maalesef ki bir kişi bir büro açıyor, maalesef ki arkasında çok insan olduğu için belki 500 tane bir defter tutuyor. 500 defter ne demek 500 tane işletme demek. Bu kasap, manavda olabiliyor, şirket sahipleri de olabiliyor. Maalesef ki kocaman kurumsal, kurumsal demeyim de. Tabii ki ya da kurumsal iki ortak iki mali müşavir sırt sırta verip inanılmaz devasa bir büro tutuyorlar. Üç beş tane ya da bir on tane eleman çalıştırıyorlar. Belki de şehrin yarısının işletmesini almış oluyorlar. Sen geldiğinde maalesef ki bekliyorsun ki mükellef toplansın. Teşvik edici olması için her mükellefin, yani **her muhasebecinin belli bir kotası olması gerektiğini düşünüyorum.**” (D2)*

2.29. Meslekte Mutluluk

Katılımcılara işinizde hangi şartlarda çalışmak sizi mutlu edebilir sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen verilere göre katılımcılar; yüksek ücretli, mesai saatleri uygun, sevdikleri ve disiplinli bir yerde çalışmaktan mutlu olabileceklerini belirtmişlerdir. Bu ifadeler dört başlık altında toplanmıştır.

Şekil 25: Meslekte Mutluluk

- **Yüksek Ücretli**

Yüksek ücretli bir işin kendilerini mutlu edeceğini belirten katılımcıların düşünceleri şöyledir:

*“Yüksek **maaşlı** tabii ki, gelir yönünden.” (S1)*

*“Yani en başta masa başı, bilgisayar olsun, rahat bir iş, tabi programları falan bilmek, hani bu tarz. Hani yine **maaşlar** asgari ücretli, mesela benim bildiğim şu anda muhasebeci yanında çalışanlar hani çok fazla ücret alamıyor yani öyle deyim mesela, hani benim de vardı böyle arkadaşlarım çalışanlar. Çok fazla para vermiyorlar falan diyorlardı hep, yine maaşları da belli olmuştu.” (H1)*

*“E tabii ki her ortamda çalışma arkadaşlarımızın iyi olması gerekiyor. Eğer birkaç kişiyle beraber çalışıyorsanız. Çalıştığınız ortamın nezh olmasi gerekiyor. Yapacağınız işin **maddi** boyutu olarak sizi tatminkâr etmesi gerekiyor ki, işinizi severek yapıyor olun.” (Ö1)*

*“Hangi şartlarda derken tabii ki o dolgun bir **ücret**, evet ve ben şu an çalışmadığım için bilemem ama birkaç görüşme yaptığımda maalesef ki işte istedikleri ücret firmalardan alamadıklarından, maaşlarını alamadıklarından dolayı yakınıyorlar. Tabii ki böyle bir şey olsun istemez kimse.” (D2)*

- **Mesai Saatleri Uygun**

Katılımcıların çoğunluğu mesai saatlerinin uygun olduğu bir işin kendilerini mutlu edebileceğini, evine, ailesine vakit ayırabileceği ve böylelikle stres ve yorgunluktan uzak olabileceklerini belirtmişlerdir. İlgili görüşler şu şekildedir:

*“Tabi beden en bir yorgunluğu olmadığı için tamamen zihinsel bir yorgunluk vaded en bir şey. Tatilleri kendi istediğine göre olabiliyor, kendi işiniz olduğu için. Hafta sonu olabilir, hafta içi olabilir. **Mesai saatleri** yine ona göre tamamen kendi istediğimize göre olan bir şey olduğu için. Mesai saatini kendiniz ayarlıyorsunuz, tatilinizi, kendinizi ayarlıyorsunuz. Sadece önemli olan çevreyi kurup, müşteriye tutup hani, işi ilerletebilmek.” (S2)*

*“Ya benim için şu an, yani sadece benim için **çıkış giriş saatleri**, yani onun haricinde işin yoğunluğu şeyliğı ben, benim için çokta problem değil. Aaa çok yoğun. Mesela ben çalıştığım yani en son çalıştığım yerde o şekilde geliyordu herkes gidiyordu.*

Ben 6 buçuk sene çalıştım, hiç bırakmayı da düşünmedim. İlerlemek istiyordum çünkü işi öğrenmek istiyordum. Ve bu sürede, yani çalıştığım kişi bayandı ve çocuk yapmıştı. Biz, ben gelene çok yardımcı oluyordum, iş konusunda öğretiyordum. Bana sadece patronu söyledi ben hiç bilmeyerek. Mesela en son üniversite stajımı yaptığım yerde orda öğrendiğim bilgilerle bir şey yolla izlemeye devam ettim. Ya daha önceki fişlere bak diyordu. Yani bana tek diyeceği şey o oluyordu. Yani bana iş öğretilmedi yani.” (E1)

*“Saatleri uyumlu. **Sabah 8, akşam 5 diye anlaştıysak mesela öyle olmalı.** Sabah 8 akşam 6, ha 40 yılda bir olabilir belki, ekstrem durumlar olabilir ama nasıl anlaştıysak öyle. Anlaşma koşulları neyse öyle olur. Dışına çıkılmamalı.” (N1)*

*“Böyle **mesai saati uygun**, maaşı dolgun, sonra düşüncelerime saygı gösteren kişilikte, kaliteli insanlarla çalışmak isterim yani. Böyle bir ortam beni mutlu eder.” (E2)*

*“Yani güzel bir iş yerinde güzel pozisyonla çalışmak tabii ki her insan gibi beni de mutlu eder. Meslekte bir kadın olarak da bir anne olarak söylüyorum, mesela bir kadının hangi işte olursa olsun cumartesi çalışmaması lazım. Pazar zaten de cumartesi günü kesinlikle çalışmaması gerektiğini düşünüyorum. Yani bunu hem bir kadın hem bir anne olarak söylüyorum. Şu anda ben çalışmak istesem kesinlikle cumartesi çalışılan bir firmada çalışmak istemem. **Çalışma saatleri çok önemli.** Sosyal imkanları çok önemli, işte maaş politikası çok önemli. Onun haricinde ulaşım imkanları, hani çalışacağınız insanlar, çalışacağınız sektör çok önemli. Her şey farklı bir şeye yönlendiriyor. Bizi farklı bir duyguya yönlendiriyor. Evet, çalışma saati çok uygun olabilir ama atıyorum çok uzakta çalışamam veya maaşı çok iyidir ama çok kötü bir sektörde çalışıyordur. Çalışamam. Yani bu türlü. Hani bu insanların kendi özellikleri ile ilgili, yani bana uygun olup olmamasıyla ilgili diye düşünüyorum.” (A1)*

*“**Çalışma saatlerinin en azından biraz daha kısalması** mutlu ederdi.” (M2)*

*“**Çalışma saatleri esneyebilmeli.** Mekandan bağımsız çalışma olabilmeli. Hayatını rahat bir şekilde idare edebilecek bir geliri olmalı.” (A2)*

*“**Mesai saatlerinin belli olması**, ondan sonra tatiller... Hafta sonu tatili var mı yok mu, iş giriş çıkış saatleri, izin konusunda problem olur mu olmaz mı? Yıllık izinde dahil olmak üzere, bu tür sorunlar.” (E3)*

“Yani bir defa çalışma ortamınız iyi olacak. Çalışma arkadaşlarınız çok önemli bunda. Bir de çok **uzun mesai saatleri** olduğu zaman insanı ister istemez, beynen de yoruyor. Stres artışına sebep oluyor. Bu da olumsuz yansıyor ve çalıştığınız yerdeki amirde baskıcı şey olmayacak. Nasıl diyeyim ona böyle ortak karar almaya vesaireye yatkın bir insan olacak. O zaman daha iyi işler ilerliyor.” (A3)

“Şu an yaptığım işler çok da zorda kalmadıkça **mesai saatlerine dikkat etmeye çalışıyorum**. Çünkü evime saatimde gitmek. Aileme zaman ayırabilmek gerçekten beni mutlu ediyor. Yani ertesi gün bu sefer daha çabuk bitiyor işim. Yine oradan bir kazancım oluyordu.” (A4)

“Mesela benim şu an çalıştığım yer, ben sürekli vardiya mesela sekiz beş. Çocuklarımda olduğu için mesela **bana vardiyalı iş daha makul geliyor**. Mesela ben şu an dörtte işe gireceğim, dokuzda çıkacağım. Böyle yani şu an evet, ben gayet hayatımdan memnunum. Senelerce böyle çalışıyorum. Mesela saat sekiz buçukta giriyorum ve dörtte çıkıyorum. Dörtte giriyorum dokuzda çıkıyorum. Haftada bir gün ful çalışıyorum bir gün tatil yapıyorum. Yani bu böyle saat bana gayet makul. O yüzden hani işimden de memnunum. Yani hani şimdi sekiz beş yaptığımda ne çocuklarıma vakit ayırabiliyorum. Ne okullarına gidebiliyorum, o yüzden.” (M3)

- **Sevilen iş**

Mutlu olunabilecek bir işte çalışmanın sevdikleri bir işte çalışmak olabileceğini belirten katılımcılardan biri, eğer sevdiği bir işte çalışırsa stresten uzak olabileceğini ifade etmiştir. Katılımcının böylelikle ailesine zaman ayırabileceğini ve işyerindeki verimin düşmeyeceğini belirtmiştir. Konuyla ilgili düşünceler şu şekildedir:

“Yani ben gerçekten **sevdiğim işte çalışmak isterim**. Çünkü zamanımızın çoğu zaten işte geçiyor. Ailemizden çok onların yanında oluyoruz. Mutsuz olabileceğim bir ortamda ben ne kadar çalışabilirim ki? Devamlı stres, bu da benim hem aileme zaman ayıramama sebep olur, hem de çalıştığım yerdeki insanlara verimli olamayacağımı düşünürüm, tabii ki o stres herkese yansır.” (M1)

“Dediğim gibi **sevmekten**, orada sevdiğim için başta on ikiye kadar ben çalışıyordum, o doktorlar geliyordu çünkü. On, on ikiye kadar biz çalışıyorduk. Sabah yine sekiz, sekiz buçukta biz yine işimizin başındaydık. Ailem bana çok karşı tepki şey yani gösterdi. Hani bu saate kadar çalışıyorsunuz? Sabah gidiyorsun da çalışılır mı bu

kadar bu işte, bıraksan. Ben her sabah kendim kalkıp yürüyerek gidiyordum yani işime, sevdiğim için, severek gittiğim için. Ama dediğim gibi ama bir ofis ortamında olsaydım yani. Belli başlı olması da biraz insanı sıkıyor da olabilir, aynı şeyleri yapmak, bu aynı şeyleri yapmamak için. İşte diyorum ki stajyerlere ya da mesela tek bir iş veriliyor, o da sıkıyor olabilir. Ben bir sürü şey yaptığım için belki de ben daha bana cazip geldi ya da bilgisayarda bütün hep verilere döküp de sonuca ulaşmak belki de bana şey gelmişti, cazip gelmişti.” (C1)

“Yani kendimi muhasebe yaptığımız bir yerde çalışırsam gerçekten de gelirim, mutlu olurum yani.” (F1)

- **Disiplinli Yer**

İş disiplininin olduğu bir yerde çalışmaktan mutlu olacağını belirten katılımcının görüşü şöyledir:

*“Tabii ki de **iş disiplininin olduğu ortamda**, baskı altında, çok fazla çünkü muhasebede yıldırma olayı çok fazla olabiliyor. Süreler kısıtlı, KDV’lerin ödeme zamanları gerçekten çalıştığınız ortamda iş disiplininin olması. Bu bilgileri nerden size söylüyorum, stajyerlik hayatımda gördüklerime istinaden söylüyorum bunları.” (D1)*

2.30. Yoğun Çalışma Saatlerinin Etkisi

Muhasebe mesleği iş yükü çok fazla olduğu için yoğun olarak çalışılan bir meslek alanıdır. Bu yoğun çalışma sonucunda muhasebecilere birtakım etkileri olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, katılımcılara muhasebe mesleğinin çalışma saatlerinin yoğun olmasının etkileri sorulmuştur. Elde edilen veriler aileye zaman ayıramamak ve yorgun olmak gibi cevaplar alındığı gibi yoğun ama kazançlı ve çok yoğun olmadığıyla ilgili olarak verilen cevaplar dört başlık altında toplanmıştır.

Şekil 26: Yoğun Çalışma Saatlerinin Etkisi

- **Aileye Zaman Ayıramama**

Bazı katılımcılar, yoğun çalışma saatlerinin sonucunda ailelerine zaman ayıramayacaklarını belirtmişlerdir. Kendilerine zaman ayıramayacakları gibi iş yerindeki verimi düşüreceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, iş memnuniyetinin düşeceği, işe karşı isteksiz olacağı, hata yapma olasılığının artacağı, stres ve bunun etkisiyle hasta olabileceğini dile getirmişlerdir. Fakat birkaç katılımcı bekar olsaydılar bir sıkıntı yaşamayacakları fikrindedirler. Buna göre mezunların görüşlerine ilişkin düşünceleri şöyledir:

*“Yoğun olması, hani evli bir insan için ev düzeni, **ailesi sıkıntı olurdu**. Yani geç olması problem yani geç çıkılması.” (H1)*

*“Çalışma saatlerinin yoğun olması **aileme zaman ayıramazdım** açıkçası, hani oradaki verimde çok fazla yani kişilere karşıda çok fazla verim alamazdım. Kendime de zaman ayıramazdım.” (M1)*

“Her yönden etkiler. Eşime, çocuklarıma, evime zaman ayıramam yani.” (N2)

*“Yoğun olması, bekar olsam hiçbir şekilde etkilemezdim. Çünkü elbette ki staj gördüğüm yerde en son çıkan ithalat ihracat bölümü vardı. Oradakiler belli saatte, beş buçuk dedi mi çıkıyorlardı ama muhasebe departmanlarındakilerin gece bile oradan çıktığına şahit olmuşumdur, duymuşluğum vardır. Bu benim **evli olsam evet birazcık sıkıntı yaratırdı**. Çünkü neden sorumluluklarınız var, bir bayan olarak, çocuğunuz var, eviniz var, işiniz var. Bu beni evet, biraz huzursuzluğa yol açabilirdi ama bekar olsam hiçbir şekilde, hiçbir şekilde beni yormazdı çünkü neden ben çok seviyordum işimi.” (D1)*

“Elbette ki yoğun olması herkes gibi benide olumsuz etkilerdi. Bu benim iş memnuniyetimi düşüreceği için dolayısıyla iş veriminide düşürürdü. İş verimi düşünce ne olur. Hata yapma olasılığında artardı. Çünkü isteksiz bir iş yapıyorum. Hata yapma ihtimalim artar. Ayrıca, ne olur **aile ilişkilerimde olumsuz etkilenir**. Çünkü zaman kalmıyor. Aile ilişkilerinin olumsuz etkilenmesi döner dolaşır işi olumsuz etkiler.” (A2)

“Şimdi şöyle zaten, muhasebe bir yandan matematik hesap kitap işi. Hani bunu uzun saatler özellikle sanırım mayıs ayları gibi oluyordu bu şeylerin işte vergi beyannameleri falan. Mesela mesleği yapan arkadaşlar özellikle o dönemde çok zorlandıklarını söylüyorlar. Yani şimdi iş yerindeki yaşanan yoğun stres, yoğunluk, ister istemez ev hayatına da yansiyabiliyor yanlış bir şey de olsa ama hepimiz insanız nihayetinde bir yere kadar o yüzden. Uzun çalışma saatleri en kötüsü, **ev hayatında olumsuzluk yaratıyor**. Streste vücuda uzun vadede zarar veren bir şey olduğu için ilerde bazı hastalıkların daha kolay tansiyon gibi insanın daha kolay çıkmasına sebep olabilir.” (A3)

- **Yorgunluk**

Katılımcıların çoğu, iş yoğunluğunun yorgunluğa sebebiyet vereceğini düşünmektedir. Bunun sonucunda sağlıksız, yıpranmış ve gergin olunacağı, kendine vakit ayıramayacakları gibi görüşler bildirmişlerdir. Özellikle bir kadın katılımcının görüşüne göre uzun çalışma saatlerinin anne olduğu için çok yorucu olduğunu belirtmiştir. İlgili ifadeler şöyledir:

“Bir şirketin muhasebesinde çalışsaydım evet, sabah 8 akşam 5. Aşırı bir yoğun şekilde çalışacaktım. Hani bu aşırı şekilde etkilerdi. **Yorardı, yıpratırdı** ama dediğim gibi kendim muhasebeci olarak bir büro açsaydım o yoğunluğu kendime göre paylaştırabilirdim gün içerisinde, hafta içerisinde.” (S2)

“Tabii ki yani mesela sabah 8 buçuk akşam 6 buçuk çalışıyordum. Artı cumartesi günü dörde kadar çalışıyordum. Mesela bir süre o şekilde çalıştım. Yani bir kadın ve bir anne bu **çalışma saatlerini çok uzun olması beni çok yordu**.” (A1)

“Şöyle hani, gün sonunda **çok yorgun oluyordum**. Bundan dolayı kendime ait çok fazla zaman kalmıyordu.” (M2)

“Tabii mesai saati çok önemli yani, özellikle böyle yoğun bir şekilde beyinle iş yapan bir insan olduğu için hani bu 8-9 saat belki çok fazla gelebilir. Türkiye şartlarında da gerçekten bir muhasebeci düşünürsek çok uzun çalışıyor. Bu uzun çalışma da insanın sağlıklı olmayabilir. O yüzden muhasebe ile ilişkili olan insanların, biraz daha mesaisi hakkında kısa olması gerekir. Çünkü hani bedenlen değil, **kafa olarak yorulduğu için insan** mesai saati biraz daha esnek olabilir.” (E2)

“**Beyin yorgunluğu olur.** Kafa sürekli evde de olsan illaki bir düşünce bir şey oluyor hani. Her işte aynı değil mi, illaki eve bir şeyler taşımamak istesek de bir şekilde yansıtıyoruz. Gerginliğin olsun, her şekilde yansıtıyoruz yani.” (E3)

“Sonuçta hangi iş kolunda olursa olsun, çalışma saatlerinin yoğunluğu ya da ağırlığı insanları fiziki olarak yıpratır. Dolayısıyla muhasebe işini yapıyor olsanız, bu iş kendi bireysel işinizde olsa, özel işinizde olsa belli bir mesai mefhumuna bağlı olarak çalışıyor olmanız sizi çokta kasmaz, çokta sıkmaz ama. Yani bu nedir, sekiz beştir, sekiz buçuk beş buçuktur. Ama **gecenin ileriki vakitlerine kadar çalışmak fiziki olarak yıpratır.** Hele bir de birçoğu bunun hakkını almıyor işin doğrusu. Maddi olarak karşılığını almıyor ama insanlar böyle bir çaresizlik içerisinde nasılsa bir iş buldum yapayım edeyim hesabına eğer bir başkasının yanında çalışıyorsanız tabii ki.” (Ö1)

“Yastığa başınıza koyduğunda geceleyin **bütün rakamlar böyle hala daha rakamlar uçuyordu.** Rüyamda bile böyle sayıları oradan oraya topluyorum. Oradan oraya topluyorum, şey yapıyorum. Yani çok fazla şey hesap dökülünce, gece de yatınca hep böyle daha hesaplar şey yapıyor. Eminim mali müşavirler de öyledir herhalde çünkü çok fazla yük var yani ve sen bundan 10 sene mi ney mesela hep mesulsün. Geriye dönük ya bütün dosyaları saklamak zorundasın, çok ağır bir meslek, sorumluluğu çok fazla. Arkanı dönüp çıkıp gidemiyorsun yani, işini bırakıp da gidemiyorsun.” (C1)

“Şimdi muhasebe işinde çalışmadığım için, fakat yani o konuda bilgim yok fakat muhasebeci ofisinde çalışan arkadaşlarım var. Hani onların işi yoğunluğunu, geç saatlere kadar çalıştığını görüyorum ve gerçekten üzüliyordum.” (A4)

- **Yoğun ama Kazançlı**

Yoğun çalışma saatlerine olumlu bir açıdan bakan katılımcılardan bazıları ne kadar mükellef o kadar yoğunluk, ne kadar yoğunluk o kadar kazancın elde edildiğiyle ilgili düşünceleri şöyledir:

*“Yani çok mükellefin varsa evet çok yoğun. İnşallah keşke herkesin çok mükellefi olsa da çok çok yoğun çalışılsın. **Ne kadar yoğunluk o kadar kazanç** çünkü.” (D2)*

*“Gece geç saatlere kadar çalışıyorlar ama **çalıştıklarının bir bedeli var**. Yani bedelsiz çalışmıyorlar. Evet, bir karı vardır diye düşünüyorum, çünkü niye geç saate kadar çalışsın ki? Neden saatini, kimse çıkarmak, şey yapmak istemez. Bir bedeli vardır diye düşünüyorum. Bedeli olunca da mecburen çalışıyor. Hani biraz gören az daha, az daha diyor. Bence öyle gibi.” (N1)*

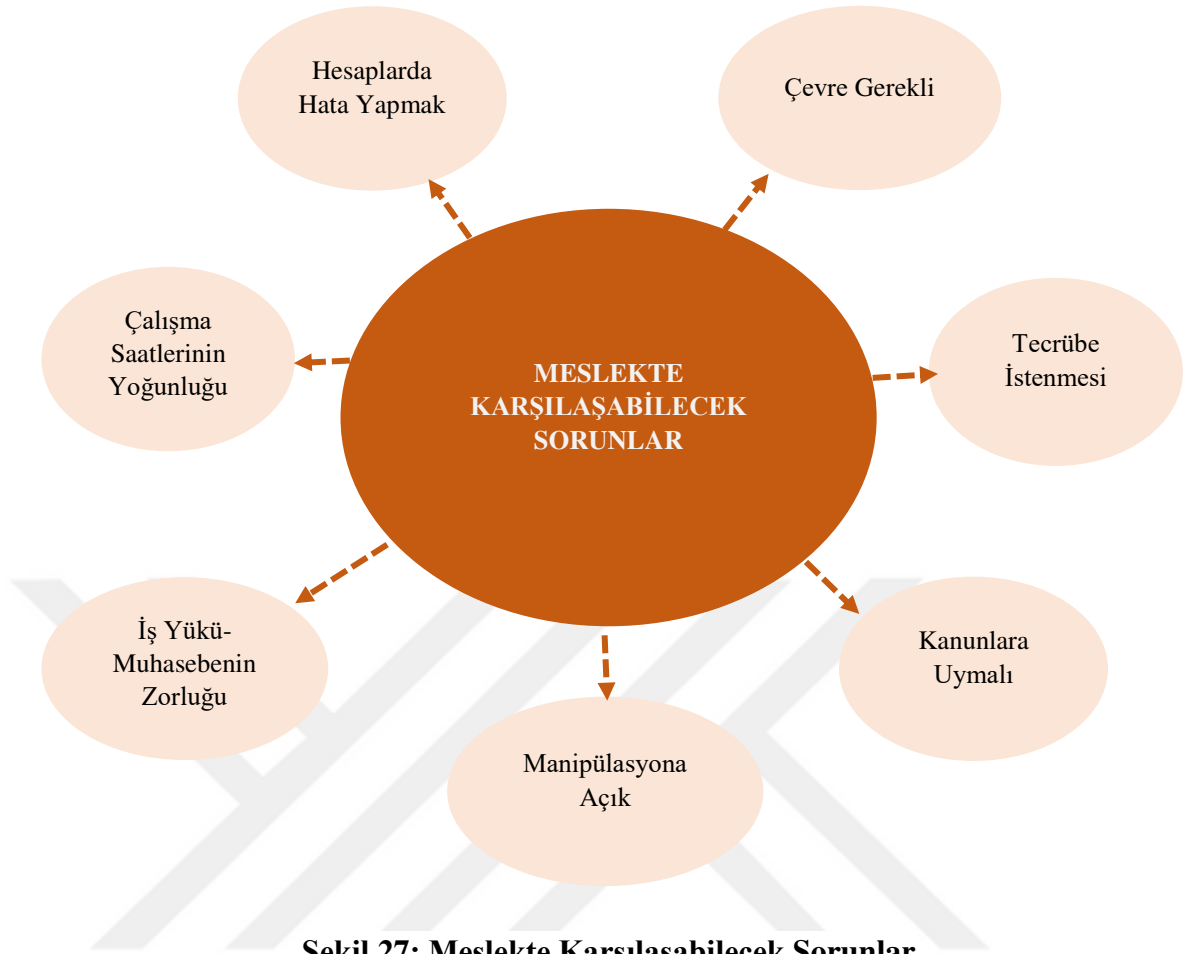
- **Çok Yoğun Değil**

Bir katılımcı ise, muhasebe işinin yoğun olmadığıyla ilgili ifadesi şöyledir:

*“Aslında bizim muhasebecimiz var. **Çok yoğun gelmedi bana**. Hani bilmiyorum da ben o şey yapmadığım için bana yapılabilir gibi geliyor. Yapabilirim gibi geliyor yani.” (F1)*

2.31. Meslekte Karşılaşılabilecek Sorunlar

Muhasebe zor bir meslektir. Bu bağlamda muhasebe mezunlarının bu alanda çalışmamalarının nedenleri arasında muhasebenin zorluğuyla ve yaşayabileceklerini düşünülen sorunlar olabileceği düşünülmüş olup, katılımcılara muhasebe mesleği ile ilgili yerine getirilmesi en zor konular ve karşılaşılabileceklerini düşündükleri sorunlar nelerdir diye sorulmuştur. Elde edilen ifadeler yedi başlıkta toplanmıştır.

Şekil 27: Meslekte Karşılaşabilecek Sorunlar

- **Hesaplarda Hata Yapmak**

Bazı katılımcılar muhasebe mesleğinde hata yapmanın sorun olabileceğini belirtmiştir. Bu hataların geri dönüşü olamaması problem olabileceği görüşünde olan ifadeler şöyledir:

“Hata yapmak çok zor olur. Geriye döndüremeyeceğiniz hatalar olur. Bilmiyorum, yani aklıma gelmiyor. Şu anda o işi devam ettirmedğim için.” (T1)

“Mesela bir hani hesabın veya bir şeyin yanlış yapılması. Hani bu büyük bir problem olabilir. Hani zamanında yapılması, bitirilmesi gereken bir işin zamanında bitmemesi. Takibinin yapılmaması gibi, problem olabilir.” (H1)

“Yani, karşılaşılabilecek en zor sorun çok büyük bir şirketin hani hesaplarında yanlış yapılabilirse bu çok aşırı bir zorluk yani. Kapatılamayacak bir şey hata.” (S2)

“Bir kere hani muhasebeyle uğraşan insanların biraz daha böyle hani kafa olarak daha böyle sağlam, dikkatinin dağılmaması gerekiyor. Hani muhasebede bir yanlış

yapmak çok sıkıntı olur. Biraz daha böyle uyanık olmak lazım diye düşünüyorum. Konsantrasyon çok önemli. Yani yapılan hatanın sonradan geri dönüşümü olmayabilir. O önemli bence yani. Bu şekilde.” (E2)

“Yanlış hesap yapabilirim. O beni hani tedirgin eder. En çok ondan korkarım. Yani yanlış bir hesap yapmaktan. Tabii sonuçlarından, onlardan korkarım evet. Yani vebal. Karşıdaki haksız bir duruma şey yaptığınız zaman tabii ki ondan korkarım yani.” (F1)

- **Çalışma Saatlerinin Yoğunluğu**

Çalışma saatlerinin sorun olduğunu düşünen katılımcıların ilgili ifadeleri şu şekildedir:

“Sorunlar çok, uzun süreli çalışmalar diyelim.” (S1)

“Bence hani muhasebeyle ilgili en büyük sorun açıkçası, hani kendi açımdan söyleyeyim, iş bulamamak muhasebeyle ilgili en büyük sorunumdu. Hani bunun dışında çalışma olarak bakarsakta, çalışma saatleri diyebilirim. Muhasebeyle ilgili en zor olan durumlar.” (M2)

“En zor konular bana göre kesinlikle çalışma saatleri. Yani o arkadaşlarını gördüğüm yani insan kendine vakit ayırabilmeli bu hayatta. Çalışan arkadaşlarımla o özel yaşantılarını görüyorum. Yani çok azdı. Kendilerine çok az vakit ayırabiliyorlardı. Geç saatte işten geliyorlardı. Hani yorgun oldukları için bazen yanımıza bile gelemezlerdi yani.” (A4)

- **İş Yüğü-Muhasebenin Zorluğu**

Muhasebe mesleğinde karşılaşılabilecek sorunlardan biride mesleğin iş yükünün fazla olması bu da zor bir meslek olmasına sebep olmaktadır. İş yükü çok fazla olmasına karşın meslekte bunu ücret olarak karşılığının alınmaması, üst yöneticilerin müdahaleleri ve beyin yorgunluğu gibi sorunları beraberinde getirmektedir. İlgili düşünceler şöyledir:

“Ya çok fazla iş yükü var yani o da insanları şey yapıyor mesela çok fazla iş yükü var. Dediğim gibi, yani ayın başında mesela, yani ayın sonunda BA BS'lerin bitmesi lazım. Ayın başında bordroların yapılması gerekiyor. Yani muhasebe mesleğinin de tatmin etmemesi, gelir yönünden de tabii ki en büyük etkenlerden biri bu. Karşılığını

hiçbir şekilde alamıyoruz. Yani ben ilk başladığımda 250 TL alıyordum, 100 TL yol parasıydı. 150 TL para için bir ay boyunca çalışıyordum ve az.” (E1)

“Ya bu yıl sonu KDV meseleleri herhâlde. Kapatma, kapatıyorsun ya, onları devir ediyorsun. O stopaj hesaplamalar filan onlara mesela ben çok böyle anlamamıştım ya böyle tam gösterilmedi ya da bana çok zor gelmişti yani çok karışık gelmişti bana çünkü ondan onu şey yapıyorsun. Bir sürü vergi varken vergi düşüyor mesela. Bir sürü KDV’den bir şeyler çıkartılıyor. İşte bu da hep böyle vergiyi düşürme meselelerinden dolayı. Onlar bana en **zor konular** gibi gelmişti.” (C1)

“Şimdi bunlar yine patron müdahaleleri olabilir. Ayrıca bu yıl sonunda yapılan bilançolar, gelir giderler, envanterler, kâr zarar durumları, vergilendirmeler bunlar **zorlayıcı unsurlar**.” (A2)

“Bence **KDV zamanları yoğun** oluyor. KDV’lerin ödendiği zaman gerçekten inanılmaz bir yoğunluk oluyor. O zamanları hatırlıyorum çünkü, muhasebe departmanındayken inanılmaz yoğunlukları oluyordu, çok fazla.” (D1)

“Tabii ki **yorucu** yani hani masa başında oturuyoruz. Evet tamam ama bizim beyin yorgunluğumuz hani öyle yatayım bir on dakika dinleneyim şeklinde geçmiyor. Gerçekten yoruluyoruz.” (A1)

- **Kanunlara Uymalı**

Muhasebe meslek mensuplarının uyması gereken etik kurallardan biride yasalara bağlı olarak bu meslekte çalışmasıdır. Bazı katılımcılar, kanunlara uyulursa herhangi bir sorun yaşanmayacağını belirtmiştir. İlgili görüşler şöyledir:

“Bu sorunlar bir tek muhasebeyle bağlantılı değil ama tabi biz şu anda bu konuşmayı muhasebe üzerinden yapmış olduğumuz için muhasebe özelinde değerlendirecek, sonuçta hangi işi yapıyorsanız belli bir **kanun, yasa, mevzuat çerçevesinde yaparsınız**. Eğer bu yasa, mevzuat çerçevesinde işleri yaparsanız ve işlerinizde doğru yaparsanız bu noktada herhangi bir sıkıntı yaşamazsınız.” (Ö1)

“Yani şu an her şey her şey yasalaştı, her şey sisteme dayanıklı. Hiçbir şeyin usulsüz yapılma ihtimali yok. Her şey kanuna dayanıklı, her şey düzenli bir şekilde ki olduğunda hiçbir sorun olmayacaktır zaten. Karşındaki mükellefte karşındaki firmada her şeyini **yasalar uygun yapıyorsa her şeyi tıkırında ilerler**.” (D2)

- **Manipölasyona Açık**

Muhasebe mesleğinde hileden uzak ve tarafsız olarak finansal kararların alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu görüşü destekleyen bir ifadeyle muhasebe mesleğinin manipölasyona açık bir meslek olduğunu belirten bir katılımcı, farklı beklentileri olan ve başka muhasebecilerle çalışmakla tehdit edebilen müşterilerin olabileceğini fakat bu beklentilerin karşısında durulması gerektiğini belirtmiştir. Mesleğin bazı amaçlar doğrultusunda kullanılabildiğinden dolayı insanların muhasebe mesleğine karşı bakış açısının olumsuz olduğunu ifade etmiştir. Bu sorunla ilgili görüş şu şekildedir:

*“Yani dediğim gibi müşterilerinizin işte sizden farklı beklentileri olabiliyor. Bunları hani engellerken şey yapabilirsiniz, bunları engellemek sizi yorabilir. Çünkü ısrarcı olabiliyorlar ya da işte başka bir muhasebeci ile çalışmak yönünde tehdit edebiliyorlar. O yüzden hani sıkı durmanız lazım o şeyde. Her türlü **manipölasyona** şeyde **açık bir meslek** aynı zamanda. Art niyetli kişiler farklı amaçlarla kullanabilir. Bir de böyle olunca hani muhasebeci olduğunu söyleyince işte hemen kötü niyetli kişilerden dolayı yani insanların bakış açısı zaman zaman olumsuz olabiliyor size.” (A3)*

- **Tecrübe İstenmesi**

Muhasebe mesleğinde karşılaşılabilecek sorunlardan biri de iş başvurusuna gidildiğinde işverenlerin işe tecrübeli eleman almak istemesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

*“Kendimizi yetiştiremedik. Sonra merkeze geldik. Bir çalışmak için çoğu yere başvuruyorsun tecrübe bu sefer ön plana çıkıyor. **Tecrübe** olmayınca insanlar talep etmiyorlar veya istemiyorlar. Bu süreç böylece yani yıllarca sürdü gitti.” (E3)*

*“Yani bence direkt muhasebe denince herkes ha falan diyor, yani herkes küçümsüyor yani bu mesleği. Aynen mesela ben iki sene okudum ama hani ne okudun, muhasebe. Tamam, çalışıyor musun? Hayır, muhasebe işini yapmıyorsun demi falan yapıyorlar. İşin gerçeği şimdi. Herkes ne okudun, muhasebe okudum ama işini yapmıyorsun deme falan oluyorlar. Evet yapmıyorum. Yani işte o zaman **tecrübeli misin** olayına giriyor ama bu tecrübede nasıl kazanılacak onu da bilmiyorum yani hadi ben yine iş buldum ama iş bulamayanlar ne yapacak? Öyle bir şey var.” (M3)*

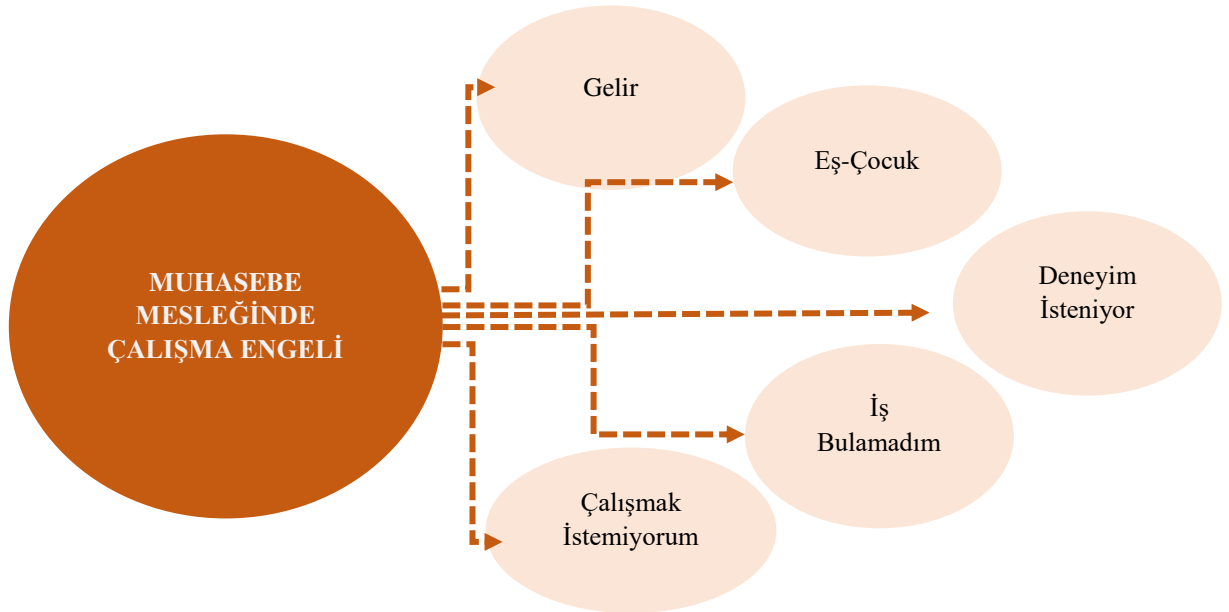
- **Çevre Gerekli**

Muhasebe mesleğinde bir büro açtığınızda belirli bir çevre ve camianız olması gerekir. Aksi takdirde müşteri yetersizliğinden dolayı büronun giderleri karşılanamaz. Kendi bürosunu açmak için belirli bir çevrenin olması gerektiğini belirten katılımcının ilgili görüşü şöyledir:

*“Şartlar ağır şimdi biliyorsunuz muhasebeci yanında çalışmak gerekiyor belli bir süre. Ondan sonrasında iş yerini açtığınız takdirde muhasebecinin şeylerini, müşterilerini alamıyorsunuz falan. O tarzda engelleyici durumlar var. Yani siz mesela 5-6 yıl, şu an süresini tam net hatırlayamayacağım ama muhasebeci yanımda çalıştıktan sonra ancak iş yeri açabildiğiniz için sıkıntı yani. Orada belli bir çevre ediniyorsunuz, öbür tarafa geliyorsunuz. **Çevreniz** yok olmuş yani yok olmak zorunda kalıyor. Yeniden çevre edinmek zorundasınız. Yeniden şey bulmak zorundasınız.” (N2)*

2.32. Muhasebe Mesleğinde Çalışma Engeli

Muhasebe programlarından mezun olan birçok kişinin bu alanda çalışmadığı bilinmektedir. Araştırmaya katılan muhasebe mezunlarından bazılarının belli bir süre muhasebe alanında iş deneyimi olmuşken bazılarının ise bu alanda hiç iş deneyimi olmamıştır. Katılımcılara muhasebe alanında çalışmalarına neyin engel olduğunu soruldu. Elde edilen veriler beş başlık altında toplanmıştır.

Şekil 28: Muhasebe Mesleğinde Çalışma Engeli

- **Gelir**

Katılımcılardan bazıları muhasebe alanında çalışma engeli olarak geliri göstermişlerdir. Bu katılımcılardan bazıları, iş bulabildiklerini fakat ücretler düşük olduğu için bu mesleği tercih etmediklerini diğer katılımcılar ise, kamuda çalışmanın garanti ve sabit bir geliri ile çalışma şartlarının iyi olduğundan dolayı muhasebeyi tercih etmediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların ilgili ifadeleri şöyledir:

*“Hayır, zorluğu nedeniyle değil, daha çok **maddi getirisiyle** ilgili. Evet, iş bulamama şöyle iş bulabiliyorsunuz ama düşük ücretli iş bulabiliyorsunuz size yeterli getiriyi sağlayabilecek işi bulamıyorsunuz. O yüzden yani.” (T1)*

*“Tabii gelir yönünden de pek saygı gören meslek değil bana göre. İş bulamama yok ama **istediğiniz ücrette iş bulamama** var.” (S1)*

*“Sanırım şuydu, bir sınav açılmıştı. O sınava girmem için abimin bir teşviki olmuştu, devlet memurluğu sınavı. Hani tez vakitte hayata atılabilirim ya da **maddi bir getirisi** olur diye düşünmüştüm. Muhasebenin çünkü şöyle bir şey, tamam muhasebe işini yaparsınız ama dediğim gibi belli bir maddi kaynak lazım, bir sermaye lazım, bir iş yeri lazım, bir ofis gibi bir şey lazım. Hadi bunların hepsini yapabildiniz. Yeterli sayıda mükellef bulabilecek misiniz? Bunlar hep problem. Dolayısıyla da biraz daha garanti olsun hesabına kamuda çalışmayı uygun görmüştüm. Devlet memuru olarak atamam yapılmıştı.” (Ö1)*

*“Çok **getirisi olmaması**, bir de hani sabit bir şey yok. Yani şimdi en azından devlet memuruyuz. Ayın on beşinde maaşımız yatıyor ama muhasebede biraz da ne kadar müşterinin şeyiniz olursa ona bağlı bir şey var. Bundan dolayı sabit bir gelirim olmasa beni daha çok açıkçası bana daha çok cazip geldi, bundan dolayı buna başvurdum.” (A3)*

*“Evet, şimdi dediğim baştan da anlattığımız bir muhasebe yani özel sektör olduğu için bir de muhasebe olduğu için mesai saatleri çok fazla, bir de insanlarla uğraşmak zaten çok zor. Ekstra muhasebenin de zorluğu olunca hani benim için muhasebe değil de böyle daha kolay, daha böyle rahat edebileceğim bir iş için, bir iş için ben KPSS’ye hazırlandım ve bundan sonraki hayatım bu şekilde geçirmek istedim. Tabii hem de **gelir yönden** şu an zaten Türkiye şartlarında maksimum asgari ücretle çalışan arkadaşlar var. Belki daha düşük de vardır muhtemelen. Çünkü ben çalıştığım zamanlarda asgari ücret seviyesinde alıyordum **ücret**, hani memuriyette biraz daha şartlarım iyi olmuştur.” (E2)*

- **Deneyim İsteniyor**

Meslekte deneyim istenmesi mezunların bu alanda iş bulmalarını kısıtlamaktadır. Deneyimsiz personel istemiyorlar diyen bazı katılımcılar, “Bu deneyimi elde etmek için bir yerlerde çalışmam lazım. Benim karşıma çıkan en büyük etkenlerden biride oydu. Başka bir mesleğe atılma imkanı olsa gerçekten düşünmüyorum değilim.” diye ifade ettiği gibi meslekten uzaklaştığı anlaşılmaktadır.

“Mesela stajda bir muhasebecinin yanında yapsaydım, belki de okul bittikten sonra yine orda devam ederdim. Hani stajımı orada yaptım. Hani mesleğe de orada başladım gibisinden öyle olabilirdi ama hani işte stajımızı tam olarak böyle hani bir yani kendi mesleğimizle alakalı tam olmadığı için, yani yakın bir yerde olduğu için yeterli gelmedi.” diyen bir katılımcı aslında stajın bu mesleğe ilk adım atmaktaki önemini ve meslekte deneyim kazandıracağını vurgulamıştır.

İş ararken karşısına tecrübeli eleman istenmesi çıkan başka bir katılımcı ise, “Niye sen meslek lisesinden mezun olan bir çocuğunu niye tam bu işi yapabilir vaziyette mezun edemiyorsun. Bizi temelden yetiştiren hiç kimse yok.” diye ifade ettiği gibi okullarda bu mesleği tam olarak yerine getirebilecek mezunlar yetiştirilmesi ile bu noktada okullara iş düştüğünü, ayrıca “Ülkemizde bir sürü fabrikalar var. Niye bunları yönlendirmiyorlar. Oralarda staj yapıyorsan, stajdan sonra kalma veya bir fırsat gerekiyor bence.” ifadesi ile birileri tarafında yönlendirilenin olmasını beklemektedir. Aynı ifadeyi destekleyen başka bir katılımcının “Sadece tecrübeli misin deniyor ama bir işte çalışmayınca tecrübe olmuyor yani. Kimse sana göstermiyor, ön ayak olmuyor yani.” görüşüyle yönlendirilme yapılmasının gerektiğini belirtmektedir. Konuyla ilgili detaylı ilgili ifadeler şu şekildedir:

*“Deneyimsiz personel istemiyorlar. Bu deneyimi biz nasıl elde edeceğiz? Yani ben gidip çok görüştüğüm yerde mesela 5-6 senelik deneyim istiyorlar. Ben dedim yani ben sonuçta yeni mezun oldum. Bu deneyimi elde etmek için bir yerlerde çalışmam lazım. Benim karşıma çıkan en büyük etkenlerden biride oydu. Yani **deneyim istiyorlar**. Başka bir mesleğe atılma imkanı olsa gerçekten düşünmüyorum değilim yani.” (E1)*

“Deneyimsiz olma. Hani deneyim olmaması, hani daha önce birkaç yerde çalışıp hani mesela şimdi ben çalışmak istesem bir muhasebeci yanında, bana diyeceği şey, deneyimim var mı, yani birçok işte bu böyle, gerçekten hani bu iş için geçerli değil ama hani mesela bir mağazada bir yerde de şimdi artık her yerde deneyim arıyorlar ama hani

muhasabe biraz daha farklı bir **deneyim gerektiriyor** çünkü uygulamalar var. Hani uygulamaları yani öğrenmek bir zaman alıyor. Hani insan birkaç ay sürebiliyor, uygulamaları olsun. Hesap kitap işleri, hani birazcık insan bocalayabilir ilk başta ama mesela bir mağazada öyle değil. Bir mağazaya girsen, hani müşteriye bakıyorsun, müşterileriyle ilgileniyorsun. Hani kasada durursan hesap kitap belli şey belli ama muhasabe öyle değil. Muhasebe, hani gerçekten hani biraz daha emek gerektiriyor. Hani iyice bir hani programlar var bir sürü mesela programları falan öğrenmemiz gerekiyor o yönden. Hani birazcık muhasabe o yönden ağır. Hiç böyle çevremde muhasebecilik yapan yani nasıl diyeyim iş bulamam diye düşündüm yani muhasebeci yanında falan diye. O sebepten, hani daha önceden markette falan çalıştım, hani markette başladım. Kasiyerlik olarak çalıştım. Sonra müşteri temsilciliği yaptım. Telefon performans gibi bir yerdi. Öyle hani kısa süreli. Ama muhasebeciliğe hiç yani deneyim olmadığı için pek fazla başvurmadım yani öyle diyeyim. Çoğu yerde deneyim arıyor diye. Daha önce bir muhasebecilik işine girmiş olsaydım yani şu anda belki de mesleğimde daha ilerleyebilirdim yani. Mesela stajda bir muhasebecinin yanında yapsaydım, belki de okul bittikten sonra yine orda devam ederdim. Hani stajımı orada yaptım. Hani mesleğe de orada başladım gibisinden öyle olabilirdi ama hani işte stajımızı tam olarak böyle hani bir yani kendi mesleğimizle alakalı tam olmadığı için, yani yakın bir yerde olduğu için yeterli gelmedi.” (H1)

“Bir çevre olduğunu düşünüyorum. Bulunduğum ortam, bulunduğum çevre belki bunu... Şimdi, küçük bir ilçedeydim. Belki daha erken o ilçeden çıkabilseydim belki daha çok fırsat geçebilirdi. Oradan çıktım başka yere gittik zaten. İl dışı tayin gördüğümüz için, o yüzden il dışı tayini gördük. Mecburen gittim. Buraya geldiğimde de çok uğraştım hani bir işe gireyim, başlayım ama bir türlü denk gelmedi. Keşke insanlara daha çok fırsat verilse, ne bileyim **tecrübe** demeyipte... İŞKUR'daki kişilerinde şurası şurası. Buradan işte. Ben şu meslekteyim ve ben bu mesleği yapmak istiyorum. Sen ne yapmak istiyorsun. Hemen çağrı merkezi diyorlar. Sen çağrı merkezinde çalışmak istiyor musun? Bu işi yapabilir misin? Belki konuşma kabiliyetim iyi değil. Anlatamıyorum, konuşamıyorum. Ben bu işi yapamıyorum. İşte ne bileyim sen ne mezunusun? Elektrikçiği getiripte muhasebeci yapabilir misin? Yapamazsın. Bence İŞKUR'unda kendini toparlayıp insanların daha yönlendirmeleri daha gerekiyor yani. Gittiğim sürece ben üç defada gittim. İnsanları yönlendirmeleri gerekiyor. Ne iş yaptın, hangi alanlarda çalıştın

gibi sorular soruyor. Sisteme giriyor o kadar. Ondan sonra mesaj geliyor. Şu saatte görüşmeye gidin diye. Neresi olduğunu bilmiyorsun. Ne olduğunu bilmiyorsun. Bir iki defa geldi çağrı merkeziyle ilgili. Muhasebeyle ilgili değildi. Ülkemizde işsizlik var, tamam kabul ediyorum. İşsiziz. Ama hiç kimsede birbirini yönlendirmiyor yani. Hiçbir kurum şöyle olur, böyle olur. Okullar bile öyle değil mi? Niye sen meslek lisesinden mezun olan bir çocuğunu niye tam bu işi yapabilir vaziyette mezun edemiyorsun. Amacı ne yani tamam sen bu meslekte insan yetiştirmek istiyorsun. Yani bir marangoz bir saksı yapamıyorsa, sen bunu marangoz diye yetiştirmenin mantığı yok ki. Boş beyinler, boş kafalar böyle ortada geziniyor. Ondan sonra işsizlik var. Niye? Çünkü yetişmiyor, bizi temelden yetiştiren hiç kimse yok. Öğrencileri. Şimdi gençler daha kötü. Hiçbir şey yok. Şimdi meslek lisesi mezunusun, tutun muhasebe mezunusun. Ülkemizde bir sürü fabrikalar var. Niye bunları yönlendirmiyorlar. Oralarda staj yapıyorsan, stajdan sonra kalma veya bir fırsat gerekiyor bence.” (E3)

*“Nasıl diyeyim çalışma düzeyi yok. Mesela Balıkesir'e geldiğinde muhasebeciyim dediğinde sana direkt yeterlilik düzeyini soruyor daha önce çalıştığın. Yani okuldan daha yeni mezun olmuşsun, yani herhangi bir yerde çalışmamışsın. Hani bir yere girmem çalışmam lazım ki, benim de bir düzeyim olsun, hani kimse gösterip etmeden direkt düzey aramalarıydı yani. Aslında hani Balıkesir çevresinde nasıl diyeyim, iş imkânı olsaydı bulabilirdim. Bu iş imkânı olmadığı için hani mesela ben birkaç yere başvurmuştum ama onun muhasebe hani değil de muhasebe olarak girmiştin ama sana hani temizlik, daha çok ayak işlerini yaptırıyorlardı. Hani muhasebeyle bir alakan yoktur hiçbir şekilde. Muhasebe hem parasal yönde az yani çünkü dönemine göre hep asgari ücretten daha az ödüyorlar ve genellikle muhasebe işleri dışında iş yaptırıyorlar. Yani hani denemek istedim ama deneyemeden çıktım zaten işten. Hani ne olurdu okuldan çıktığım zaman muhasebeye girseydim hani daha sonra Mali Müşavirliğide okuyabilirdim mesela ama onun düzeyinde bir işte çalışmadım. Çalıştırılamadım yani. Onun için devam ettirilebilirdi aslında. Hani parası da yüksek olan bir meblağ, niye olmasın? Ama onun düzeyinde bir iş yok. Yani iş şartları hani direkt temizlik hani şey sana kimse bir şey göstermiyor. Sadece **tecrübeli misin deniyor** ama bir işte çalışmayınca tecrübe olmuyor yani. Kimse sana göstermiyor, ön ayak olmuyor yani.” (M3)*

- **Çalışmak İstemiyorum**

Muhasebe alanında staj dahil hiçbir iş deneyimi olmayan katılımcılar, muhasebe alanında çalışmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bir katılımcı yakınlarından duydukları ile muhasebe elemanlarına getir götür işleri yaptırıldığı, işin öğretilmediği ve sigorta yaptırılmadığı için bu işi istemediğini belirtmiştir. “Artık soğudum.” diyen bazı katılımcılar ile bu meslekte çalışmanın onları tatmin etmeyeceği ve yetersiz geleceğini belirten katılımcıların ifadeleri şöyledir:

*“Ne engel oluyor. Şu an bir muhasebecinin ya da mali müşavirin yanında çalışsam, çoğu arkadaşşımdan gördüğüm kadarıyla iş öğretilmiyor, getir götür işleri yaptırılıyor. Hani maaşı ona göre, sigorta yapmayan birçok muhasebeci var elemanlarına. Ya **bu şekilde istemiyorum.**” (S2)*

*“Bir engelim yok. Sadece ön yargılıyım. Artık soğudum. Evet, böyle yani hiç hiçbir engel yok. Belki gitsem şu an bir kere görsem hepsini yapacağım ama. Evet, **muhasebeyle ilgili çalışmak da istemiyorum.** Adını duymak istemiyorum kadar yeri yani.” (N1)*

*“Bana göre muhasebede iş yükü çok fazla. Hani bir de çalışma saatleri de benim bu meslekten soğuttu ve **yani yapmak düşünmedim.** Aslında beynimin yorulması yerine fiziki yorulmayı tercih ettim diyelim.” (A4)*

*“Okumaya başladıktan zamanla bu meslek hakkında yaptığım araştırmalardan, insanlardan da duyduğum bilgilerden sonra **bu meslekte çalışmanın beni gerçekten tatmin etmeyeceğini düşündüm.** Bu süreçte de başka bir iş bulmam gerektiğini düşündüm. Bu da beni gerçekten muhasebeden uzaklaştırdı.” (M1)*

*“Kesinlikle kendi iradem engeldi. Benim girişimcilik ruhum buna engeldir. Kendi başıma iş yapma düşüncesindeyim. Ve bir **muhasebe biriminde çalışmak bana yetmeyecekti hiçbir zaman.**” (A2)*

- **İş Bulamadım**

Okuldan mezun olduktan sonra iş arayan katılımcı, muhasebe alanında iş bulamayınca başka bir alana yönlendiğini belirtmiştir. “Bulsaydım severdim, isterdim çalışabilmeyi bu alanda” diyen katılımcının ilgili görüşü şöyledir:

*“Bu alanda çalışmak istedim. Hani işte **aradım ama maalesef bulamadım.** Bundan dolayı çalışmadım. Bulsaydım severdim, isterdim çalışabilmeyi bu alanda.*

Aradım, bir müddet aradım ama maalesef olmayınca, hayatta farklı yöne yönlendirdi. Başka alana da yönlendikten sonra tekrar geri dönüşte zaten olmuyor maalesef ama ilk başlarda bittikten sonra okul, aradım evet.” (M2)

- **Eş-Çocuk-Evlilik**

Katılımcılardan bazıları muhasebe alanında bir işte çalışmaya engelin eş, çocuk ve evlilikleri olduğunu ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların kadın olduğu gözlemlenmiştir. Eşi çalışmasını istemeyen, eşinin iş tayini sebebiyle bu işte çevre edinemeyen, çocuğu olunca bakacak bir kimse bulmayan ve evliliklerinden dolayı muhasebeyle ilgili bir yerde çalışmayan katılımcıların düşünceleri şöyledir:

“Eşim istemediği için çalışmadım. Yani en büyük engel bence o kaldı yani yapmama, yapabilirdim kendim. İzin vermedi bir yerde çalışmama. Ne bileyim ki o zaman istemedi yani. Herhalde gerek yok, çalıştırıyor diyecekler diye mi düşündü eşini. Ben öyle düşünüyorum, bilmiyorum. O yüzden istemedi bir yerde çalışmamı.” (F1)

“Tamamıyla evliliğim engel oldu. Başka hiçbir şey değil. Çok acı gerçek ama girişim 2007 falan yanılmıyorsam, mezun olmamda 2022. Ama diyorum ya araya evlilik girdi, çocuk girdi. Çocuğu büyütmek, hamilelik, şu, bu, tayinler, onlar bunlar derken benim için çok geride kaldı. Ben ne zaman ki pandemide uzaktan online sınav sistemi oldu onlarda hazırlanıp hemen üç dersim falan vardı galiba hemen onları hallettim tek dönemde.” (D1)

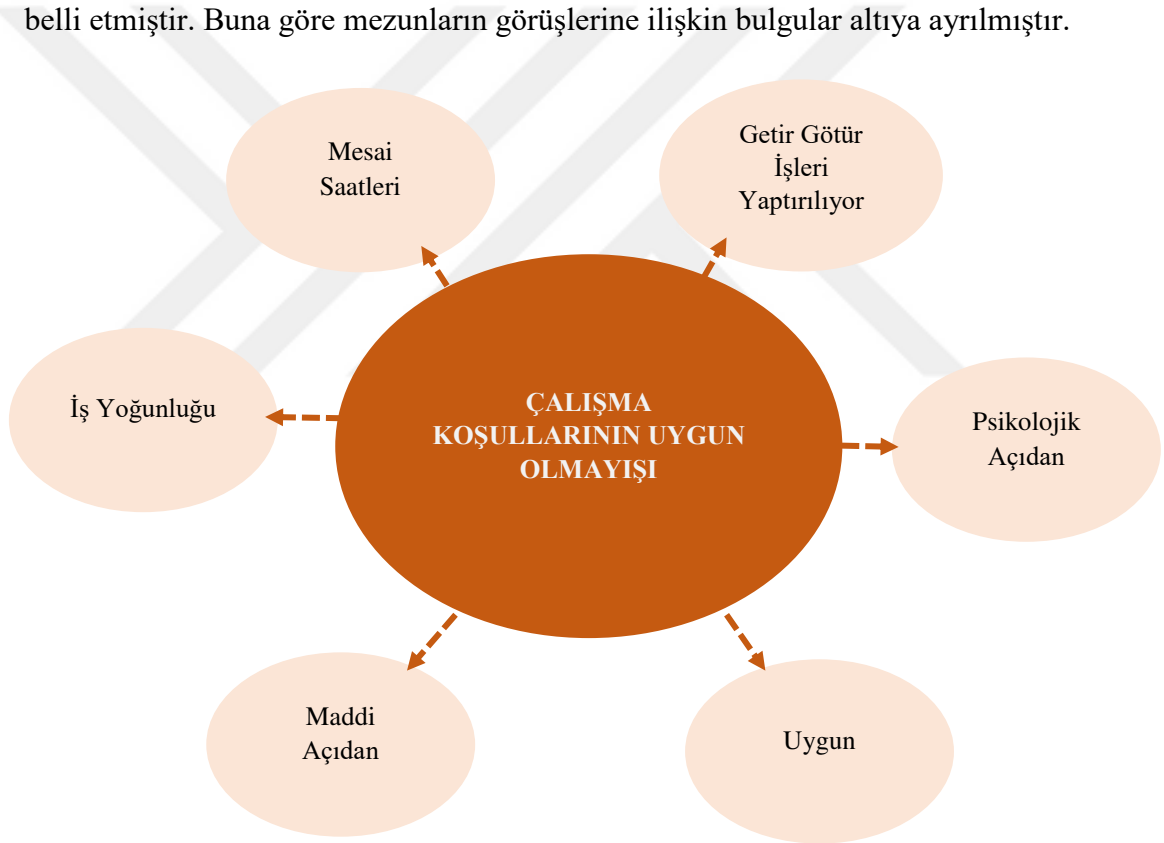
“Eşimin tayin görmüş olması. Sabit bir yerde, kalmış olmamamız. Yani ben bir yerde taşındığımda tam çevre edindiğimde haydi bizim tayinimiz çıkıyor.” (D2)

“Çocuğa bakacak kişi bulamadık o ara. Bakıcıya da güvenemedik. Büyüklerimiz de rahatsızdı. Oradan bırakmak zorunda kaldım. Biraz da yorulmuştum açıkçası. Hani biraz da dinlenmek istedim. İnsanlarla uğraşıyoruz. Sürekli ekranın başındayız, vücutta hareket yok. O biraz yormuştu beni açıkçası. Biraz ara verip dinlenmek istedim.” (A1)

*“Nişanlılık falan **evlilik** girince bu mali müşavirlik sınavları da çok zor olduğu için bayağı bir teferruatlı. Aslında başlamıştım ama işte dediğim gibi nişanlılık girince ondan sonra kaldı. Bir daha da zaten çok fazla çocuk, bir şey derken vakit olmadı.” (C1)*

2.33. Çalışma Koşullarının Uygun Olmıyışı

Çalışma koşullarının uygun olmıyışı bütün meslek alanlarında olduğu gibi muhasebe alanında çalışanları da olumsuz etkilemektedir. Katılımcılara muhasebe mesleğinin çalışma koşullarının onlara hangi açıdan uygun olmadığını sorduk. Elde edilen veriler ile uzun mesai saatleri, iş yoğunluğu, ücretlerin düşük olması, muhasebe elemanlarına getir götür işlerinin yaptırılması ve psikolojik açıdan çalışma koşullarının uygun olmaması katılımcıları mezun oldukları muhasebe alanının uygun olmadığını ve onları muhasebe mesleğinde çalışmaktan uzaklaştırdığı düşünülmektedir. Bir katılımcı ise çalışma koşulları “uygun. Çünkü niye bilgisayarınız yanınızda olduktan sonra bizim büromuz her yerde.” diyerek muhasebe mesleğini her koşulda severek yapabileceğini belli etmiştir. Buna göre mezunların görüşlerine ilişkin bulgular altıya ayrılmıştır.

Şekil 29: Çalışma Koşullarının Uygun Olmıyışı

- **Mesai Saatleri**

Muhasebe mesleğinin çalışma koşulları mesai saatleri açısından bana uygun değil diyen katılımcıların, bu işte akşam beşte çıkmanın olmadığı, özellikle ay sonlarında geç saatlere kadar çalışıldığı, gece evden bile çalışmaya devam edildiğini, uzun çalışma

saatlerinin sıkıcı geldiği, anne olması, aileye vakit ayırlamaması ve özellikle özel sektörde çalışmanın izin alma açısından zorlayıcı olduğunu belirten ifadeleri şu şekildedir:

“Mesai saatlerinin uzun olması muhasebeciler genelde vakit, hani bir iş yerinde saat beşte paydostur çıkarsın ama böyle bir şey burada yok. Özellikle ay sonlarında geç saatlere kadar çalışıyoruz. Onun için bunlar etkili oldu.” (T1)

*“Çok sıkıcı geliyor belli bir saatten sonra **uzun süre çalışmak**. Okuldan mezun olduktan sonra bir süre yaptım ama pek yani heyecanlı gelmedi. O yüzden çalışmadım.” (S1)*

*“Ama tabii ki bu yola çıktığımda önüme sürekli taş konuldu. Mali müşavirlik ofisinde çalışmaya başlamıştım. Ben stajımı 2 yıllık olarak da stajımı başlatabiliyordum. Ondan sonra sınavlara girme hakkım vardı çünkü. Ben çok bayağı oldu benim zamanımda ilk etapta o şekildeydi. Patronum bugün şey yaparsın, kafan karışır yarın başlatırız, öbür gün yaparsın, şöyle yaparsın diye diye benim okulum da kaldı mesela. O iş yeri yüzünden okulumda kaldı. Hafta sonu sınavlarında gidemedim, elemanı yoktu, işler yetişmiyordu. **Sabah 8 buçukta ofisi açıyorduk. Gece 11 buçuk.** Çünkü köyde oturuyordum o zaman. Köye gitme imkanım son 11 buçuk. Evraklarımı hazırlıyordum. Eve gidiyordum, evden devam ediyordum çalışmaya.” (E1)*

*“Bayan ve anne olmak bence, yani ev hanım yani çocuklarım olduğu için **çalışma saatleri yoğun**. Onlara çok fazla zaman ayrılmayacak ve evli bir yani bayan olduğum için bayanın bayan erkeklere göre şeyi daha fazla ya.” (C1)*

*“Evet, yani muhasebeden ziyade özel sektör çok zor. Özel sektör zor olduğu için işte yine **mesai problemi** olduğu için, izin sıkıntı, haftalıkta, mesela rahat izin alamıyorsun. Hele bazı şirketlerde sadece sen muhasebe bakıyorsan, o çok daha sıkıntı. Çünkü ben özel sektörde çalıştığım zamanlar muhasebe ile tek ben ilgilendiğim zaman benim öyle hani hastalık mış izinmiş... Hatta ben evlendim. 2 gün sonra işe başlamıştım. Onun zorluğu vardı. Hani sadece ben baktığım için. Esnek çalışma yoktu. Yani hafta sonu da sadece bir gün izinliydim. Cumartesi çalışıyorduk. Pazar günü tek izinliydim. Yani dediğim gibi tek ben baktığım için muhasebeye çok zorlanıyordum. Hastalıktır vesaire her zaman işin başında oluyordum. Yani özel sektörde maalesef böyle bir imkânımız yok. Psikolojik açıdan baskı olmuyordu ama ben fazla yorulduğumu hissediyordum. Çünkü*

şimdi sigorta olduğu için benim patronlarım dışarıda iş yapıyordu. Ben aynı zamanda hem polişe kesiyordum. Hem muhasebeyle ilgileniyordum. Bu beni biraz yıpratıyordu tabii ki iş anlamında” (E2)

*“Hani dinlenmeye fırsatımız olmuyor bu şekilde çalışmakla. Onun için dediğimiz mesela kesinlikle cumartesi çalışılan bir yerde çalışmayı düşünmem ben bu saatten sonra. **Çalışma saatlerinin uzun olması büyük sıkıntı.**” (A1)*

*“Muhasebeci olmak büyük bir sorumluluk gerektiriyor. Daha öncede belirttiğim gibi sürekli olarak bilgiye aç olmak gerekiyor. Bunun yanında esnek **çalışma saatleri** bu yüzden de kendi işimin sahibi olmayı, kendi işimin patronu olmayı çok istemiştim ama olmadı.” (M1)*

*“Şimdi **çalışma saatleri uzun ve düzensiz olması** diyebilirim. Çünkü uzun saatler çalışılabilir. Bir gün geç bir gün biraz daha erken bir gün daha geç çıkılabilir bu benim açımdan uygun olmazdı diyebilirim.” (M2)*

*“**Çalışma sürelerinin fazla olması**, kapalı bir alanda çalışmak sürekli. Ben açık alanda da olmak istiyorum. Sürekli kapalı alanda çalışmak ve baskılar. Patron baskıları.” (A2)*

*“Benim için düzen daha önemli. **Saati belli olacak.** Beşte çıkacaksam en fazla beşte çıkarım.” (E3)*

*“Süreleri uzun. Zamanı uzun. **Çalışma saatleri.** Aileme vakit ayıramazdım. İstedğim zaman gidip gelemezdim, öyle yani.” (N2)*

*“Ne bileyim, böyle masa işi, kolay bir iş yapabilirim mesela. **Sabah 8 akşam 8 hani öyle bir yerde çalışabilirim** yani.” (F1)*

- **İş Yoğunluğu**

Bazı katılımcılar tarafından muhasebe çalışma koşulları yoğunluğundan dolayı uygun bulunmamaktadır. Bir katılımcı daha önce çalışmış olduğu muhasebe mesleğinde vergi dairelerine çok gidip geldiği için yorucu bir iş olduğunu belirtmiştir. Başka bir katılımcı ise, bu yoğunluğun işine ve çalışan sayısına göre değişebileceğini düşünmektedir. İlgili ifadeler şöyledir:

“Aslında şimdi, şimdiki zamanla o zamanları düşünüyorum da o zamanlar daha farklıydı. Şimdi öyle bir şey olacağını düşünmüyorum. Sistem elbette ki değişmiştir. Çünkü neden, her şeyden önce internet üzerinden şimdi vergi beyannameleri için, onların ödenmesi için vergi tarihlerinde çok fazla gidip gelmeler yaşıyordu o süreçte. Bu biraz zorlayıcıydı. Ama şimdi öyle bir şey olduğunu düşünmüyorum. İnternetle sistem üzerinden hepsi çok hızlı ilerliyor. Tek sebep bu olabilirdi o zaman için. **Çok fazla vergi dairelerinde zaman geçirilmesi, bu yorucuydu** o zamanlar için söyleyecek olursak. Ama şimdi için sıkıntı olacağını düşünmüyorum o açıdan. Dışarda çok vakit geçiriyordu aynı zamanda muhasebe departmanında çalışanlar. Ama şu anki internet sistemleri, şirketlerin kullandıkları programlar sistem üzerinden her şey daha çok çabuk halledilebiliyor.” (D1)

“Yani işine ve yerine göre değişir. Ortamına göre de değişir bence bu. Yani ve çalışma kişisine göre de değişir **çalışma yoğunluğu**. Mesela atıyorum burada beş kişi çalışıyorsunuz hani ama sizin bölünmüş ama diğer taraftaki bir tek kişiye o muhasebe yüklenirse, bazı yerlerde iki kişi üç kişi çalışıyor. Bazı yerlerde tek kişinin muhasebesini tutuyor.” (M3)

- **Maddi Açıdan**

Muhasebe işinin maddi açıdan uygun olmadığını düşünen katılımcılardan bazıları, arkadaşlarının muhasebeci yanında çalıştıklarını ve düşük ücretler aldığını söylemişlerdir. Başka bir katılımcı ise, bir zamanlar muhasebeci yanında çalışırken aldığı maaşla ev geçindiremeyeceğini ifade etmiştir. Katılımcıların fikirleri şöyledir:

“Yani mesela sigorta, asgari ücret tam olmadığı için, **maaş düşüklüğünden uygun değil.**” (H1)

“Aslında muhasebede iş olanağı var fakat şartlar pekiyi değil açıkçası. Ya şöyle, lise döneminde benimle birlikte üniversiteye gitmeyip de direkt muhasebeci yanına işe başlayan arkadaşlarım vardı. O dönem asgari ücret mesela iki küsurdu, tam hatırlamıyorum ama onların aldığı bir altı yüz, sekiz yüz. Hani hep **asgari ücretten bile aşağıda ücret alıyorlardı.**” (S2)

“İşte dediğim gibi ben şeyi çok sevmiyorum hani hesabı kitabı çok sevmiyorum. Bir de dediğim gibi bulunduğumuz bölgede **çok düşük ücretler alıyorlardı muhasebeciler**

işte. Sigortası olmayan da çok arkadaşım vardı. Bundan dolayı başka mesleklere arama şeyine yönelttim kendimi. Bundan dolayı o mesleği yapamadık.” (A3)

*“Ben çalışırken çok net hatırlıyorum. Günlük 5 TL para alıyordum. Tabi hangi yıldır hatırlamıyorum şu anda. O günün şartlarında. Cumartesi pazarları çalışmıyorduk. Ayı yirmi ya da yirmi iki olarak hesapladığımızda aylık bazda yaklaşık 100 TL, 110 TL gibi bir para alıyordum. Almış olduğumuz para çok aman aman bir para değildi. **Bir evin geçimini sağlayabilmek için yeterli bir para kesinlikle değildi.**” (Ö1)*

- **Getir Götür İşleri**

Bir katılımcı muhasebe mesleğinde insanlarla çok fazla muhatap olup, devamlı evrak getir götür işi yaptıkları için kendisine uygun olmadığını söylemiştir. Bu görüş şöyledir:

*“Çok fazla insanla muhatap oluyolar ama burada oturup değil böyle çıkıyorlar işte kâğıt falan, evrak dolandırıyorlar. Hani bir yerlerde geziyorlar falan belki onun için uygun olmayabilirdi. Çok fazla geziyorlar. Hani evrak götürüyorlar, getiriyorlar, imzalatmak için, bir şey yapmak için. Sadece o uygun olmayabilirdi. Düz muhasebeci olarak yani. Düz muhasebecilere yaptırıyorlar. Onlar **getir götür işlerini yapıyor**, bilmem o zor gelirdi.” (N1)*

- **Psikolojik Açıdan**

Muhasebe mesleğinin çalışma koşullarını psikolojik açıdan kendisine uygun bulmayan katılımcının görüşü şöyledir:

*“Ben biraz sinirli biriyim. Sabırsız biriyim, çabuk sinirlenirim ama çabuk geçer yine. Hani bu bölümde çalışmanın bana **psikolojik açıdan** asla uygun olmadığını düşündüm.” (A4)*

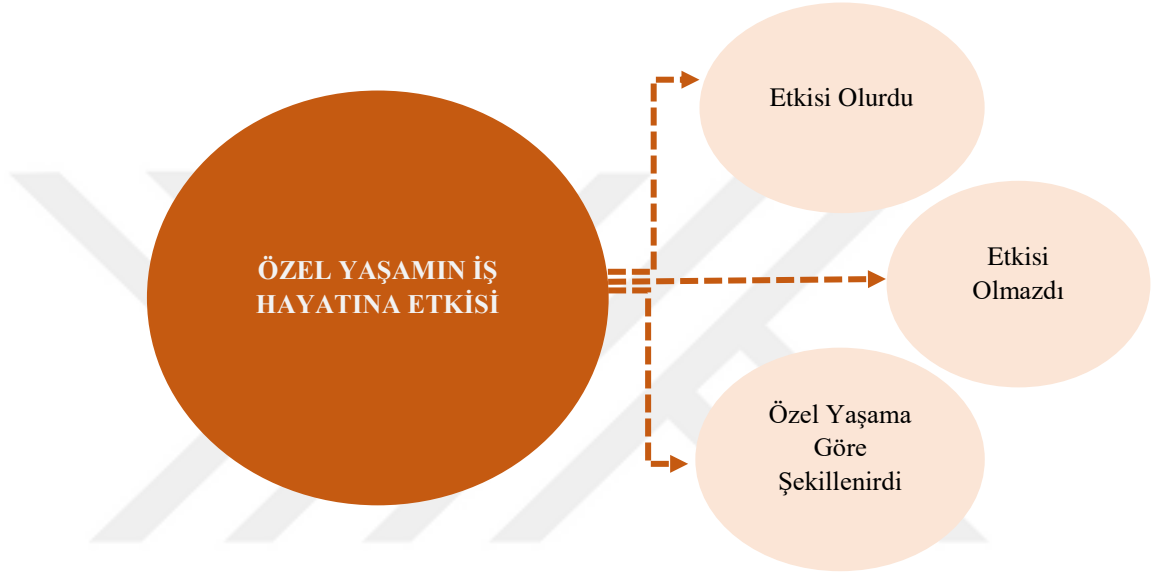
- **Uygun**

Bir katılımcı ise muhasebe işinin çalışma koşullarını uygun bulmakta ve eğer isterse her yerden bilgisayarıyla çalışabileceğini ifade etmiştir. Düşünceleri şöyledir:

*“**Uygun uygun.** Çünkü niye bilgisayarınız yanınızda olduktan sonra bizim büromuz her yerde. Yani bilgisayarını al, gece çalış gündüz çalış evinde çalış, iş yerinde çalış yani illa büroya zimmetli, büroya bağlı değiliz.” (D2)*

2.34. Özel Yaşamın İş Hayatına Etkisi

Muhasebe mesleği bazen uzun saatler ve yoğun olarak çalışılması gereken bir meslektir. Bu meslekteki karşılaşılabilecek sorunlar göz önüne alındığında özellikle evli katılımcılar ve çocuğu olan katılımcılar özel hayatlarının etkisiyle muhasebe işinde çalışmak istememektedir. Bu durumda tüm katılımcılara özel yaşamlarının muhasebe alanında bir işte çalışmalarına engeli olup olmadığı sorulmuştur. Elde edilen verileri göre ifadeler üç başlık altında toplanmıştır.

Şekil 30: Özel Yaşamın İş Hayatına Etkisi

- **Etkisi Olurdu**

Katılımcıların çoğu özel yaşamlarının muhasebe işinde çalışmalarını engelleme açısından bir etkisi olacağını düşünmektedirler. Çocuk, eş ve tatil planları gibi özel hayatı ilgilendiren etkenlerin muhasebe mesleğinin uzun süreli çalışmalar gerektirmesinden dolayı iş hayatını etkileyebileceğini belirten görüşler şöyledir:

“Tabii çünkü uzun süreli çalışmalar gerektiren bir iş. O yüzden özel hayatınıza pek zaman kalmıyor.” (S1)

“Sadece benim için çocuğum, yani onun haricinde hiç problem yaşayacağımı düşünmüyorum. Ben iş hayatıma devam etmeyi de planlıyordum ama ben patronum benden sonra iki çocuk yaptı. Ben bütün fedakarlığımı gösterdim o süreçte, kendi gelmedi. Ofisi tek başıma... Gelen iki gün sonra bırakıp gidiyordu ama benim çocuğum

doğduğunda rahatsız doğdu. Biraz zaman istedim, hatta içeride 90 gün gibi bir yıllık iznimde vardı ama kabul etmedi. O da çok çok zoruma gitti. Yani tazminatımı alıp çıkacağım dedim. Tazminatı mı alıp hep çıkabilirim dedim.” (E1)

“İlgi bekleniyor, yani sürekli eşimin. Kimin gelip gideceği belli değil ya erkeklerin çok fazla olduğu bir ortam olacağı için ve eşim esnaf, kendi işini yapıyor. Mesela, elektrikçi ama bugün bırakıyorum dese bırakabilir ama muhasebede böyle bir şey yok. Sen kafa tatiline çok öyle çıkamazsın. Her günün bir şeyi var. Yani kendine özel bir önceden bir boşluk ayarlamam lazım ki sen tatilini ona göre ayarlayabilesin ama öyle istediğin zamanlarda çocuklara tatil, bende bugün gitmeyeyim, bugün onu yapmayayım diye bir lüksün yok maalesef.” (C1)

*“Var, tabii ki **bayan olmanın, evli olmanın dezavantajı kesinlikle vardı.** Kesinlikle hem insanın insanların bakış açısı, çünkü biz erkeklerle çalışıyorduk. Bizim işimiz hep erkeklerle idi. O anlamda ben evet biraz zorluk yaşadım. Evet, mesela ben dediğim gibi ben işte çalışırken, muhasebe alanında çalışırken evliydim. Bizim saatlerimizle çıkma saati de geç olduğu için ben aynı anda hem eve gidip hem eşimle uğraşıp bir de o arada hamileydim. Çünkü ben hamileyken de çalıştım yani 8-9 saat ayakta kalıp eve gidip temizlik yemek yapmam beni çok zorluyordu. Hani bekâr olsam belki bu kadar zorlamaz da ama evliyken ve hamileyken çalışmak beni çok zorluyordu gerçekten.” (E2)*

*“**Özel hayatımda tabii ki kısıtlamalar olurdu.** Sonuçta yoğun çalışılan bir meslek. Aileme, çocuklarıma çok fazla zaman ayırabileceğimi düşünmüyordum. Bir sadece pazarım olurdu herhalde onun dışında başka hiçbir sosyal hayatım olmazdı.” (M1)*

*“**Kendime ait zamanın daha az olması benim açımdan zor olurdu.** Çünkü hani dediğim gibi hani bazen gecede dahil olmak üzere çalışılması gerekebiliyordu. Gece derken akşamı kastediyorum.” (M2)*

*“**Önceliğim hep çocuklar oldu.** Sonra ben geliyordum. Belki onunda etkisi vardı.” (E3)*

*“**Yani tabii ki de etkisi vardır.** Yani dediğim gibi zamanımız kısıtlı oluyor, bir muhasebecide çalışmak, dediğim gibi gördüğüm kadarıyla arkadaşlarım falan yani arkadaşım demeyeyim de muhasebeci tanıdıklarımın gecede gündüz de çalıştıklarını biliyorum yani o yüzden biraz sıkıntılı.” (N2)*

*“Ben hani kendi iş yerimizde yaparım diye düşündüm. **Eşim gerek görmedi. Gerek yok dedi yani. Senlik bir iş yok dedi.** (F1)*

*“Muhasebede çalışırken belli bir zaman kavramı yok. Gecenin bir vaktine kadar da çalışmak durumunda kalabiliyorsunuz. Cumartesi pazarları da çalışmak durumunda kalıyorsunuz. Dolayısıyla buda sizin sosyal yaşamda **gerçekleştirmek istediğiniz aktiviteleri gerçekleştirememenize neden olabiliyor.** Hani o yüzden de hakikatten bu işi yapanların mesai kavramları yer yer olamayabiliyor. Onun için bir kamuda çalışmayı muhasebede çalışmaya tercih etme sebeplerimden bir tanesi de bu olmuştu.” (Ö1)*

- **Etkisi Olmazdı**

Katılımcılardan bazıları özel hayatlarından dolayı meslek hayatlarının etkilenmeyeceğini düşünmektedir. Bir katılımcı ise, yorucu bir meslek olduğunu fakat özel hayatının etkilenmesine izin vermeyeceğini belirtmiştir. Katılımcıların görüşleri şöyledir:

*“**Yok, hayır.**” (S2)*

*“**Bir etkisi olamaz ama dediğiniz gibi hani geç saatlere kadar falan bir telefon trafiği falan vardır herhalde çalışma şeyi.**” (N1)*

*“Ya zaten hesap kayıt işleri yorucudur. Hani bunun da **özel hayatımı etkilemesine izin vermezdim** sanırım diye düşünüyorum.” (A4)*

*“**Ya aslında engel olmaz.** Hani öyle mesela hani güvenilir bir ortamda hani daha şey sigortası olsun, saatleri bana uygun olduğunda yani tabi deneyim istedikleri için ben bu yüzden sıkıntı duyuyorum. Hani o şekilde mesela deneyim istemeseler şu anda bir muhasebe işim olsaydı hani saatleri olsun hani giriş çıkış saatleri uygun olduğunda engel olmaz.” (H1)*

- **Özel Yaşama Göre Şekillenirdi**

Katılımcılar, özel hayatlarında bir olumsuzluk ya da sıkıntı olursa, iş hayatının etkilenebileceğini belirtmişlerdir. Aslında bunun özel yaşamıyla ilgili olduğunu ifade eden ilgili görüşler şu şekildedir:

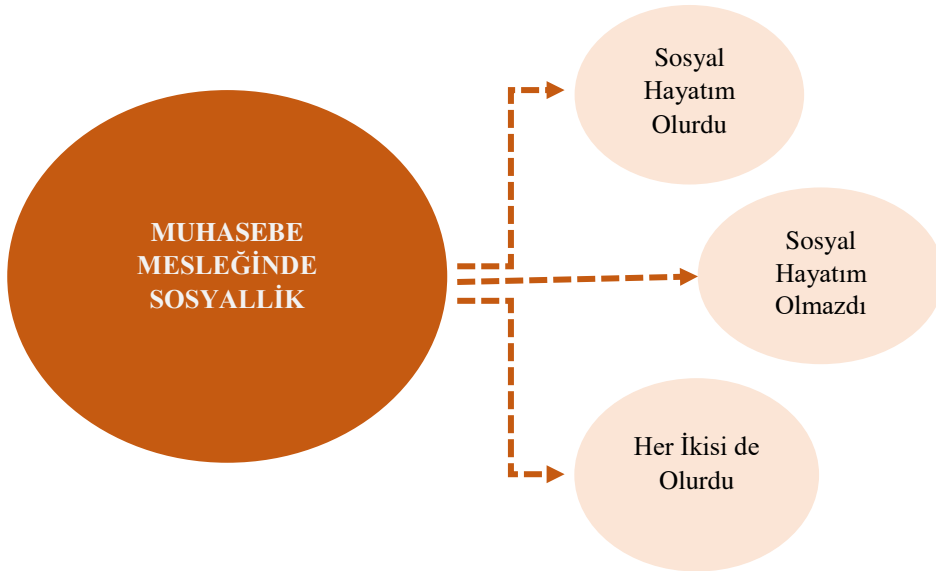
*“**Şimdi bu benim aslında özel yaşamımın nasıl olduğuyla ilgili bir şey.** Özel yaşamın eğer normal gidiyorsa, eğer normal akışıdaysa ben iş hayatımı olumsuz yönde*

etkilettirmem ona ama özel yaşamda sıkıntılar varsa işte hastalıktır, ruhsal sıkıntılardır, ailemin karşılaştığı sıkıntılardır... Bunlar elbette ki iş yaşamımı olumsuz etkileyecektir.” (A2)

“Yani özel yaşamın ben açıkçası çok şey olacağını zannetmiyorum çünkü bu meslek nihayetinde. Hayatı sürdürmek için de bir meslek sahibi olmanız lazım ailenizi geçindirmek için. Hani şu olabilir çok bir ailenizde zaman ayırmayı gerektiren bir durum vardır, bir hastalık vesaire. Hani yoğun zamanlarda bu sizi işten alıkoyacaksa, örneğin böyle bir engellemesi olabilir ama onun dışında da hani hayatımızı idame ettirmek için para kazanmamız lazım dolayısıyla iş bir şekilde yapılacaktır. Ya bir sağlık sorunu ya da bir bakıma muhtaç biri vardır ailenizde o şekilde özel hayatınız bence engelleyebilir muhasebe alanında çalışmayı.” (A3)

2.35. Muhasebe Mesleğinde Sosyallik

Muhasebe mezunları meslek hayatında bazı sorunlarla karşılaşabilmektedir. Katılımcılara “Muhasebe mesleğinde çalışıyor olsaydınız nasıl bir sosyal hayatınız olurdu?” diye sorulmuştur. İş yoğunluğunun çok fazla olduğu ve etkisinin gözlemlendiği bu meslekte katılımcıların verdiği cevaplar üç başlıkta toplanmıştır.

Şekil 31: Muhasebe Mesleğinde Sosyallik

- **Sosyal Hayatım Olurdu**

Ev hanımı bir katılımcı, “En başta iş arkadaşlarım olurdu.” ifadesiyle muhasebe mesleğinde diğer çalışanlarla bilgi alışverişi yapıp daha aktif olabileceğini, vardiyalı bir işte çalışan başka bir katılımcı ise, çalıştığı işine göre en azından akşamları ve hafta sonlarını değerlendirip daha sosyal olabileceğini belirtmiştir. Konuyla ilgili görüşler şöyledir:

*“Nasıl olurdu muhasebe mesleğinde. Geceleri eve gidemeyebilirdik. Uzun saatler orada çalışıyor olabilirdik. Bir defa vardiyalı bir iş değil. Tamam. Sabah işinin başınızda oluyorsunuz. Akşam genelde şey yapıyorsunuz, evinizde oluyorsunuz ama. Bir sorun olacağını da teşkil bir şey olmazdı herhalde. **Bir sorun olmazdı gibi** muhasebede.” (T1)*

*“**En başta iş arkadaşlarım olurdu.** Gün içinde hani iletişim kurduğum, hani görüştüğüm, hani bilgi alışverişi yaptığım veyahut da hani vakit geçirdiğim iş arkadaşlarım olurdu en başta. Hani bu da bir sosyallik bence hani şimdi ev hanımı olduğum için, hani biraz daha çocukta olduğu için, biraz daha eve daha adapteyiz çünkü ev hayatına, aile hayatına biraz daha adapteyiz. Hani o şekilde olduğunda hani biraz daha sosyal olmak açısından iş arkadaşlarım olurdu. Yani onlarla belki bir şeyler yapabilirdik, öyle diyeyim.” (H1)*

*“Yani şu ankine göre kıyaslama gerekirse belirli saatlerim olurdu. Sabah gidip akşam çıktığım. Muhasebe şeyi hani akşam çalışmayan bir meslek. Akşam genel olarak akşamları bana kalırdı. **Akşamları değerlendirebilirdim.** Gün içerisinde hani çok nadir vaktim olabilirdi. Hafta sonları belki bana kalabilirdi.” (S2)*

*“**Olurdum.**” (E3)*

*“Kesinlikle şu anki halimden çok daha farklı bir **sosyal hayatım olurdu** diye düşünüyorum. Yani şu an çalışmadığım için doğal olarak elimde de çok yani kendime ait bir maddi boyutu yok. Tabi çalışmış olursam, kendime daha uygun bir saatlerde çalışır daha kızım ile beraber eşimle beraber daha kaliteli vakit geçirip daha kaliteli yerlerde zaman geçirirdik. Maddi olarak yani.” (D2)*

- **Sosyal Hayatım Olmazdı**

Katılımcıların büyük çoğunluğu sosyal hayatlarının olamayacağını düşünmektedir. İş yoğunluğunun çok fazla olduğu bu meslek dalında muhasebe

mezunları eğer çalışsalar bu yoğunluktan etkileneceklerini, uzun çalışma saatlerinden dolayı sosyal hayatlarına vakit bulamayacaklarını belirtmişlerdir. Bu bakış açısıyla ilgili görüşler şu şekildedir:

“Valla bence pek sosyal hayatım olmazdı. Çok uzun süre çalıştırması gereken bir iş yani. O yüzden pek sosyal hayatı olumlu yansıyan bir yer olmazdı o zaman.” (S1)

*“Muhasebe alanında çalışıp yani... **Olmazdı.**” (E1)*

*“Asosyal. **Sosyal olamazdım**, öyle bir şey olamazdı.” (C1)*

“Gergin olurdum herhalde.” (N1)

“Şimdi ben düşünüyorum da hani memur değilim muhasebede çalışıyorum. Sabah yedi buçuk gibi uyanırdım, Sekizde giderdim zaten öğle arası bizde yoktu. Öğle arası bir yere çıkmıyorduk zaten orada büroda yemeğimizi yiyorduk. Muhtemelen saat 6 gibi de işten çıkardım. Eve gelirdim. Eve gelmem 7-8 bulurdu. Cumartesi günü muhtemelen çalışırdım ve sadece pazar günüm olurdu ve yorgunluğum... O muhasebenin vermiş olduğu yorgunlukta zaten benim akşamımı alır zaten baş ağrısı yapar. Sadece pazar günü eve mi yetişeyim, temizlik mi yapayım, çocukla mı uğraşayım. Gerçekten muhasebe bölümü zevkli, zevkli olduğu kadar da zor yani.” (E2)

*“Muhasebe mesleğinde çalışıyor olsaydım **sosyal hayatım çok fazla olmazdı.**” (M1)*

*“Az önceki soruları da hani bunu da cevaplarken şuna dayanarak cevap veriyorum. Staj yaptığım zamandaki gördüğüm çalışma ortamına dayanarak cevaplıyorum. Normalde çalışma düzeniyle ilgili diğer yerlerde de aynı şekildedir diye düşünüyorum. Bundan dolayı hani **sosyal hayatım iş ve ev arasında sınırlı olurdu bence.**” (M2)*

*“Pek sanmıyorum **sosyal olacağımı.**” (N2)*

*“**Olmazdı herhalde.** Yani hani sekiz beş çalışsaydım yani çocuklarıma vakit ayıramayabilirdim. Şu an ikisiyle de ilgilenmem gerektiği için şu an çalışma saatlerim çok daha uygun. Çünkü her işlerine ben koşturuyorum. Okulda dahil.” (M3)*

*“Valla şu anki kadar **sosyal olamazdım** herhalde, çünkü buna ayıracak vaktim az olurdu.” (A4)*

- **Her İkisi de Olurdu**

Bir katılımcı uzun mesai saatlerinden dolayı sosyal hayata zaman ayıramazken işten dolayı sürekli insanlarla görüşeceği için aktifte olabileceğini söylemiştir. Başka bir katılımcı ise, önceliği işten yana kullanarak kalan vakitlerinde sosyal olabileceğini belirtmiştir. Bu konuyla ilgili katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

*“Yani devam etseydim sosyal hayatım, yani şöyle iyi yönleri de var, kötü yönleri de var. Uzun çalışma saatlerinden dolayı sosyal hayata fazla vakit ayıramıyor olabilirdim ama ne var çalıştığım için sürekli insanlarla beraber olduğum için daha da aktifte olabilirdi. **İki etkisi de olabilir** bunun hem artısı hem eksisi.” (A1)*

*“Öncelikle ben mesai saatlerime dikkat ederim. **Mesai saatlerinden arta kalan zaman neyse ona göre sosyal hayatımı planlardım.** Yani öncelik işimdir. İşime verirdim kendimi.” (A2)*

“Sosyal hayatım nasıl olurdu? Ben açıkçası çok farklı olacağını zannetmiyordum. Sadece bu işte vergilendirme dönemlerinde belki yoğunluktan dolayı çok kendinize vakit ayıramayabilirdiniz. Ama onun dışında hani çok da şu anki hayatımdan farklı bir şey olacağını zannetmiyorum.” (A3)

2.36. Şu Anki İş Hayatında Sosyallik

Muhasebeyle ilgili bir işte çalışmayan muhasebe mezunlarına araştırmaya katılım sağladıkları zaman sürecinde sosyal hayata yer ayırabiliyorlar mı diye soruldu. Katılımcıların çoğunluğu evet sosyal hayata yer ayırabiliyorum, memnunum şeklinde cevap vermişlerdir. Elde edilen veriler şu şekildedir:

Şekil 32: Şu Anki İş Hayatında Sosyallik

- **Sosyal Olabiliyorum**

Katılımcılar, şu anki işlerinde sosyal hayata yer ayırabildiklerini belirtmişlerdir. Kendi işini yapanlar; planlı programlı çalıştıklarını, boş zamanlarının çok olduğunu ve kendilerini ona göre ayarlayabildiklerini belirtirken, kamuda çalışan katılımcıların muhasebe işine nazaran iş yoğunluğunun az olduğunu, belirli mesai saatleri ve yıllık izinleri olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca ev hanımı olan bazı katılımcılar ise, çocuklarıyla beraber ve eşlerinin desteğiyle sosyalleşebildiklerini şu ifadelerle belirtmişlerdir.

*“**Tabi ayırıyorum.** Kendi işimi yaptığım için de planlı programlı çalıştığım için de her zaman kendime zaman ayırabiliyorum.” (T1)*

*“Çalışma saatim belli, **herhangi bir sıkıntı yok.** Muhasebede çalışma saati belli olmayan bir iş diyelim. O yüzden bazı sıkıntılar oluyordu.” (S1)*

*“Şu an ev hanımıyım. Şu an gene, yani **çocuklarımla beraber sosyalleşebiliyoruz.** Sosyalleşebildiğimiz derecede ama büyüyecekler. Yani şurada iki senem kaldı, ondan sonra sosyalleşmeyi düşünüyorum.” (C1)*

*“Evet, şu anki işimde rahatım iş anlamında daha kolay, en azından sorumluluğum az, iş yoğunluğum az, **hayatım daha rahat.**” (E2)*

*“**Ayrırabiliyorum,** evet, yani şöyle ya bunda da eşimin rolü çok önemli. Eşim bu konuda bana destek veriyor. Ben hani her şekilde kendi olanaklarımı sağlayarak, onun bana destek olduğu ölçüde yapabiliyorum. Hobilerime de vakit ayırıyorum. Hani dışarı çıkıp hava almaya da vakit ayırabilirim. Arkadaşlarımla vakit geçirmeye de vakit ayırabiliyorum. Bu biraz evdeki eş durumuyla alakalı.” (A1)*

*“**Elbette ayrırabiliyorum.** Sonuç itibariyle cumartesi pazarımız tamamıyla tatil. Sekiz buçuk beş buçuk esasına göre çalışıyoruz. Sekiz buçuk öncesi bizimdir, beş buçuk sonrası yine bizim. Cumartesi Pazar yine bizim. Gene bildiğiniz gibi kamu çalışanlarının işte ne kadar süre çalışıyor olmalarına bağlı olarak bir yıllık izinleri vardır. Bu yıllık izinler esnasında da yine son derece rahat olabiliyoruz. Yani sosyal hayata zaman ayırabiliyoruz.” (Ö1)*

“Şu an sosyal hayatım daha fazla. Cumartesi öğleden sonra ve pazar günlerim boş. Bu zamanları aileme ve çocuklarıma ayırıyorum. Kendime de ayırıyorum açıkçası. Bu benim için daha iyi oldu. Daha huzurlu daha verimli oluyor.” (M1)

*“Şöyle söyleyeyim şimdi bir muhasebe bürosuyla şu an ki işimi kıyasladığımda bir artı olarak **şu anda hafta sonları da çalışıyorum ama en azından akşamları net olarak bana kalıyor.**” (M2)*

*“Şu anki işimde sosyal hayatıma **yeterli zamanı ayırabiliyorum.** Yani bulunmam gereken bir ortam varsa orada bulunabiliyorum. Yeterli zaman ayırabiliyorum. Sorun yok şu an için.” (A2)*

*“Haftanın altı günü çalışıyorum. Bir gün tatil. Cumartesi altı buçuğa kadar çalışıyorum yine. Pazar tatil. Daha yeni oldum ama **ben zaten sosyal birisiyimdir.** Özel hayatımda olsun, arkadaş çevremde olsun., çalıştığım iş yerleri olsun. Hep aktiftim hep konuşurdum. Ben çok çabuk iletişim kuran biriyim karşımdaki insanlarla. Çok zorlanmam yani.” (E3)*

*“Saatleri belli. Aynı düzenimiz belli, o saatler dışında **istediğim gibi hareket edebiliyorum** yani.” (N2)*

*“Tabii tabii yani **çeşitli faaliyetler yürütmeye çalışıyorum.**” (A3)*

*“Dediğim gibi dekorasyon işi yapıyorum. Hani iş gelişlerinde çalışıyorsunuz. Bazen bir iki gün bile çalışmadığınız da oluyor. **Boş zamanımda çok oluyor. Kendime de ona göre ayarlıyorum.** Bazen çok çalıştığımız dönemler elbet bizim de oluyor ama kendimizi ona göre ayarlıyoruz yani.” (A4)*

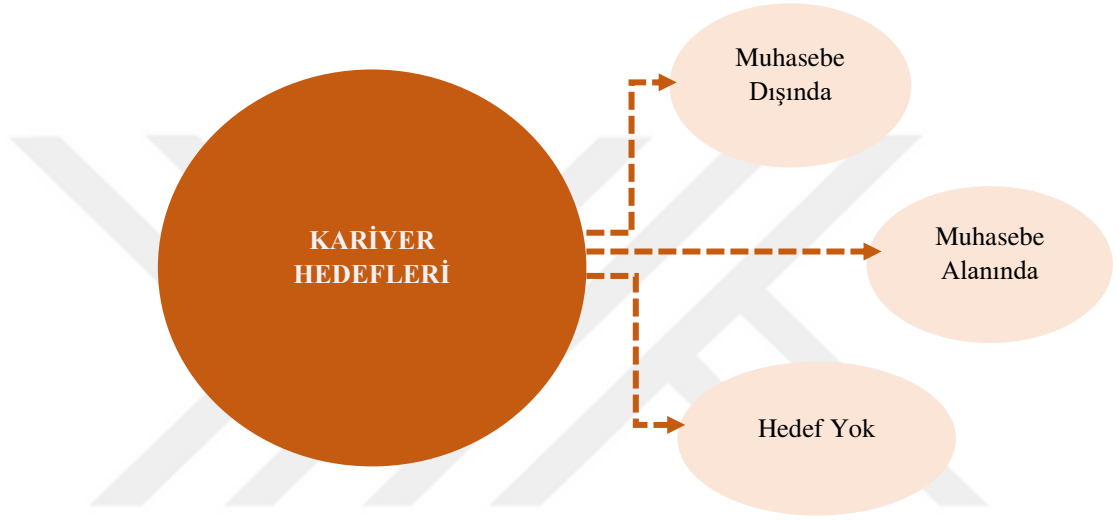
- **Sosyal Olamıyorum**

Bir katılımcı sosyal olamadığıyla ilgili ifadesi şu şekildedir:

*“Yani **genellikle sosyal hayata yer ayırmıyorum.** Çocuklara yer ayırdığımız için, onlarla birlikte hani gezme tozma o şekilde oluyor. Yani eşim sürekli vardiyası belli olduğu her işlerine benim koşturmam gerekiyor. O yüzden çalışma saatlerinden şu an için memnunum.” (M3)*

2.37. Kariyer Hedefleri

Katılımcılara “Kariyer Hedefleriniz nelerdir?” diye sorulmuştur. Uzun vadeli iş hedefleriniz nelerdir? Kendinizi 10-15 yıl sonra nerede görüyorsunuz?” diye sorulduğunda katılımcılardan gelen ifadelere göre muhasebe alanı ve muhasebe alanı dışında kariyer hedefleri olduğu anlaşılmıştır. Bazı katılımcılar ise hedefi olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların ilgili görüşleri üç başlık altında toplanmıştır.

Şekil 33: Kariyer Hedefleri

- **Muhasebe Alanında Hedefler**

Muhasebeyle ilgili bir alanda iş hedefleri olduğunu belirten katılımcılar, kendine ait bir ofis açmak, şartları iyi olan kurumsal bir firmada çalışmak ve eğitimini tamamlayıp kamuda çalışmak istediklerini belirtmişlerdir.

Kendi yerini açmak isteyen katılımcılardan mali müşavirlik ofisi açmak ya da muhasebe dükkanı açmak istediğini belirten ifadeleri şu şekildedir:

*“Dediğim gibi ön lisans olarak kalmıştı... Şu anda lisans olarak tamamlamaya çalışıyorum. Daha sonra da tekrardan yine bir staj dönemi olması gerekiyor. Onu tamamlayıp mali müşavirlik sınavına hazırlanmayı planlıyorum. **Kendi ofisimi açmayı planlıyorum, yani mali müşavir olarak.**” (E1)*

*“Ben aslında **muhasabe dükkkanı açmayı çok isterdim** ama dediğim gibi baştan beri de söylediğim gibi bu şey şartları kötü. Yani bir muhasebeci yanında çalışıp, ondan sonrasında da tekrardan kendinize yeni çevre edinip, tekrardan muhasabe iş yeri açmak çok zor yani. Ama isterdim, zevkli bir iş, yani zevkli bir şey.” (N2)*

*“Yani şu anki en büyük hedefim kendime ait kendi ruhsatımı kullanarak tek başıma bir **büroyu açmış olmak**. Çünkü gurbetteydim kız çocuğum vardı. Bu sebeple açamadım. Şimdi tekrar yeni bir yere geldik. Bandırmadayız artık bundan sonra kızım da büyüdü. Yeni bir yerde uzun süre olduğunu düşündüğümüz bir yerdeyiz, inşallah bundan sonra açacağım. Yani iş hayatına atılmayı istiyorum.” (D2)*

Aslında bir hedefinin olmadığını belirten bir katılımcı, çocuğunu büyüttükten sonra muhasebeyle ilgili kurumsal bir firmada çalışmak istediğini belirten ifadesi şöyledir:

*“Valla şu andaki hedefim yok açıkçası. Yani çocuğumun biraz daha büyütme isterim. En azından okula başlayana kadar. Ondan sonra çalışmayı düşünüyorum. Ama dediğim gibi mesela hani benim 15 yıllık da bir tecrübem var. Şu an çalıştığım iş yerinden daha kurumsal bir firmada, şartlarının **daha iyi olan bir firmada çalışmak isterim**. Çalışacak olsam şu anda.” (A1)*

Bazı katılımcılar ise, muhasebe eğitimini lisansa tamamladıktan sonra kamuda ya da muhasebeyle ilgili bir işte çalışmak istemektedir. Konuyla ilgili görüşler şu şekildedir:

*“Şu an için bir kariyer hedefim öncelikle 2 yıllık muhasebe mezunuyum. Bunu 4 yıllığa tamamlamak, hani kendim için geleceğimde daha iyisi olan için her zaman uğraşıyorum. Önüme gelen teklifleri değerlendiriyorum. **Tabi bir kamu sektöründe bir şey de hani olsam tabii ki daha iyi olur, geleceğim**.” (S2)*

*“Valla açık söylemek gerekirse **çalışmayı çok istiyorum kendi bölümümde**. Çok geç oldu diplomamı almam. Ama o bile bana bir umut ışığı oldu. En azından bir işyerine başvurduğumda. Çünkü üniversite terk diye bir şey yok, kabul edilmiyor. Ama elinizde bir diploma olduğu zaman insanların bakış açısı, gerçi bu zamanda torpilin yoksa birazcık o da zorda. Hani şu anki dönemde hem parti hem tanıdık hem torpil. Birazcık bunlar öne geçtiği bir dönemde yaşıyoruz maalesef ama o diplomayı elime almak bile bana birazcık umut ışığı oldu işin açıkçası. O yüzden o diplomanın inşallah bana*

yardımcı olup bir işe direk geçiş yapmayı, girmeyi çok istiyorum. Kızımda büyüdü çünkü on bir yaşında.” (D1)

- **Muhasebe Dışında Hedefler**

Katılımcıların çoğu muhasebe alanı dışında kariyer hedefleri olduğunu belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar; işinde yükselmek, maddi güç sağlamak, farklı bir alanda devam etmekte olan eğitimini tamamlayıp çalışmak istemektedirler.

Çalışmakta oldukları iş yerlerindeki görevlerinde yükselmek istediklerini belirten katılımcıların ifadeleri şöyledir:

*“Tabii çalıştığım yerde, yani daha uzun süreli çalışmak ve **yükselmek** gün geçtikçe. 10, 15 yıl sonra aynı yerdeysem tabi daha da yükselmiş olarak görüyorum.” (S1)*

*“Kariyer hedeflerim, aslında bulunduğum statüden hani biraz daha bizim şimdi devlet memurluğu olduğu için bizim en fazla **yükselmemiz** müdürlüktür. Hani bu anlamda imkân verilirse tabii ki ben de müdürlüğe kadar ulaşmak isterim.” (E2)*

*“Yani benim kariyer hedefim, çıkabileceğim en üst rütbeye, şeye çıkmak isterim açıkçası yani kendi şeyle hakkaniyetle kendi çabamla bu meslekte **üst rütbelere ulaşmak** isterim. Hani ne olur en azından bir baş komiser olmak isterim.” (A3)*

*“Var, yani şu an çalıştığım yerde daha da ileriye şu an hani **müdürüm daha da ilerisini şey yapıyorum**. Şartı aslında öyle değil, kanun yoktu. Bu sene geldi. Bu sene lisans olması zorundayım. Mesela bölge sorumlusu olması için lisans gerekiyor. Lisans gerektiği için okumam lazım.” (M3)*

Finansal özgürlüğünün olmasını isteyen ve bir birikim yapmak isteyen bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

*“Şimdi kariyer hedefim mevki makam olarak değil de benim hedeflerim daha çok finansal özgürlüğümü sağlamak yönündedir. Yani finansal özgürlükte açayım onu ben size işte yaşamda isteklerinizi yerine getirebilecek **maddi gücüm olsun istiyorum**. O da nasıl olacak işte, ben şu anda burada otururken bile öyle bir yatırım olacak ki bana gelir getirecek durduğum yerde bile. Öyle bir durum.” (A2)*

*“Kesinlikle var. Hani mesleğimde gerçekten adımları daha geniş bir kitleye yaymayı düşünürüm, istiyorum. Hayalim. Hem **maddi açıdan** hem kendimi isim yapmayı da isterdim. Daha büyük kitlelere de hizmet etmeyi gerçekten isterdim. Uzun vadede aileme ve çocuklarıma yeteri kadar birikim yapmak istiyorum. Olursa da sonunda rahat bir emeklilik yaşamayı istiyorum.” (A4)*

Farklı bir alanda eğitimine devam eden katılımcı, eğitimini tamamlayıp çalışmak istediğini belirten ifadesi şöyledir:

*“Kariyer hedefim şu an açıktan Tıbbi sekreterlik okuyorum. Sonra bu pazar sınava gireceğiz bakalım. Yani dediğim gibi **sağlığa yönelmeye başladım** artık, yani azda olsa. Belki hani hastanelere girip o barkod keserek, öyle hani alırlarsa eğer öyle bir şeyler yapmak isterim.” (N1)*

Yine farklı meslek alanlarında çalışıp işlerinde iyi olmak isteyen bazı katılımcıların görüşleri şöyledir:

*“Her insanın olduğu gibi mutlaka var. Çok iyi bir sosyolog olmak isterdim. **Alanında etkin, yetkin.** Kitleleri yönlendirme gücüne sahip. Böyle bir şahsiyet olmak isterdim, şahsen. İyi bir sosyolog olmak isterdim.” (Ö1)*

*“İleride bu işi gerçekten çok daha iyi yerlere getirmek, **kendimi çok daha iyi geliştirmek.** Gerçekten bununla alakalı kendi işimin patronu olmak istiyorum açıkçası. Bilgisayar alanında.” (M1)*

Bazı katılımcılar ise farklı alanlarda çalışmak istediklerini belirtmiştir. Muhasebeden farklı bu alanları güvenilir, özgür ve devamlılığı olan yerlerde çalışmak istedikleri için kariyer hedefleri olarak belirledikleri gözlemlenmiştir.

*“İş hedeflerim, kendi işimi de yaptığım için. Nasıl diyeyim, emekli olmayı bekliyor insan. Emekli olduktan sonra da severek yaptığım için bir hobim olduğu için bu iş, daha da devam etmek istiyorum yani. Zaten yarışmalar filan katıldığımız için bizim **devamlılığı var bu işin.** Bu şekilde.” (T1)*

“Büyük olan gidiyor ikinci sınıfa, küçük olan da 2 buçuk yaşında. Yani kreşe gittikten sonra işte ben de bu 2 sene zarfında sigorta stajımı yapayım diyorum o kreşe gidene kadar. O dediğim gibi onu ondan sonra okula gönderdikten sonra ama sigortacılıkta illa ki senin durmana gerek yok ya mesela yani ofiste. Birini koyarsan da

mesela sen oraya, ondan sonra atıyorum sabah ondan sonra gidebilirsin. Belli bir zaman dilimlerine işlerini halledebilirsin. Bir de zaten çoğunun da telefon üzerinden olduğu için **sen özgürlüğünü yaşarken işte de çalışıyor olabilirsin** yani. Yani şu an sigortacı, dediğim gibi sigorta evraklarını doldurduğun sürece senin zaten her yıl yenilemen oluyor ama bunu telefon üzerinden sigorta verenlerinle konuşarak bunu halledebiliyorsun. Onlarla yüz yüze illa ki gelmene gerek yok. Ya da sen onları ziyarete gittiğinde evrakları yanında götürüp direk imzalattır ve muhabbetine etmiş olursun hem çıkıyorsun ve senin hem imzalattığın şey orada kalıyor yani, bitiyor işin.” (C1)

“Yani ilerde çalışmayı düşünüyorum. Ya ben hep mesela eczacılık falan istedim. Hani eczanede bir eczacı yanında da çalışmayı falan istedim. Biraz daha **güvenilir ortam, temiz ortamı olduğu için. Hani güzel bir ortamı olduğu için hani öyle bir yerde çalışmayı düşünüyorum.**” (H1)

“Bir yerde çalışmak var tabi ki ama hani yaşında ilerledikten sonra yapabilir miyim” (F1)

- **Hedefim Yok**

Artık bir hedeflerinin olmadığını belirten bazı katılımcılarının ifadeleri şöyledir:

“Genel olarak ta, muhasebeyle ilgili olarak ta bir kariyer **hedefim yok.**” (M2)

“**Bitti.** Aslında okulu bitirdiğim sene üzerine okumayı istedim ama öyle kaldı. Çünkü çok yıpranmıştım. Çocuklar küçüktü. Hem ders çalışıyor hem sınava gidiyorum. Çok zor zamanlarda kaldığımda oldu yani gece ikilere üçlere kadar çalışıyordum mesela derse.” (E3)

2.38. Severek Çalışabilecek İş

Çoğu kişinin severek çalışabileceği bir iş bulması en büyük kaygısıdır. Severek isteyerek çalışılan işlerdeki verimde artar. İşini severek yapan insanlar, işte harcadığı zamanı bir kayıp olarak görmezler. Bu düşüncelerden yola çıkarak katılımcılara her gün severek çalışabilecekleri bir işi tanımlamaları istenmiştir. Muhasebe mezunlarına “Şu anda çalışmak istediğiniz yer hakkında fikirleriniz nelerdir?” diye sorulduğunda elde edilen veriler altı başlıkta toplanmıştır.

Şekil 34: Severek Çalışılabilecek Yer

- **Sevdiğim İşte Çalışıyorum**

Katılımcılardan bazıları işlerinde severek çalıştıklarını belirtmişlerdir. Yaptıkları işi hobilerini arasında olduğu, bir sıkıntı yaşamadıkları ya da başarılı bir iş ortaya çıkardıkları için sevdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların fikirleri şu şekildedir:

*“Hayvanları da sevdiğim için daha çok. **Hobim de olduğu için severek çalıştığım bir iş oluyor.**” (T1)*

*“Yani aslında yani çoğu kimse severek çalışmıyordur çalıştığı yerde ama yani memnunum **herhangi bir sıkıntım yok şu an çalıştığım yerde. Seviyorum** yani.” (S1)*

*“**Şu an yaptığım işi gerçekten severek yaptığımı düşünüyorum.** Yani küçük, çünkü kötü bir ev geliyor size. Siz çalışıyorsunuz ve oraya emek harcıyorsunuz ve evin gerçekten güzel olduğunu düşünüyorsunuz ve **başarılı bir iş çıkıyor ortaya.** Bu da beni mutlu ediyor.” (A4)*

- **Çalışma Saatleri Uygun**

Katılımcılardan bazıları, çalışma saatleri yoğun olan muhasebe mesleğinin aksine daha düzenli, kendilerine ve ailelerine zaman ayırabilecek bir işte çalışmanın kendilerini mutlu edebileceğini belirten ifadeleri şöyledir:

*“Ya şu an iş arıyorum, ev hanımıydım artık iş aramaya başladım. Şu an aradığım şey benim için yani **esnek çalışma saatlerini istemiyorum**. Mali müşavirlik ofisi bu tanıma hiçbir şekilde uymuyor o yüzden. Mali müşavirlik ofisi olarak iş tekliflerim var ama ben kendim düşünmüyorum. Şirket olarak ben istiyorum. Şu an şirket birkaç yer var görüşüp haber beklediğim. Yani o en azından şirket dediğim yani kurumların en azından giriş çıkış saatleri...” (E1)*

*“Şöyle söyleyeyim hani severek çalışabildiğim bir işe sahibim. Bunu da başlıca etkeni hayvanları seviyorum bundan dolayı. Birde hani **çalışma saatlerinin düzenli olması**. Az öncede söylediğim gibi akşamların en azından bana kalması benim için büyük bir etken.” (M2)*

*“Öyle bir iş var mı acaba. Düşünüyorum. Aslında ben kendimi mutlu edebileceğim ortamdaysam sorun yok. Bir işi yapıyorsam, seviyorsam, mutluyum işte zor gelmez. Hep çalışmak istedim. Genelde çalıştığım yerleri kendi iş yerim gibi sahiplenmeyi düşünürüm ve öyle yapmaya çalışırım. Ne zarar gelirse kendime zarar gelmiş gibi üzülürüm. Bir iş yerinde **saatimin belli olmasını isterim**. En azından kendime, çocuklarıma vakit ayırmak. Sonuçta iş güzel olabilir, çalışabilirsin ama bir ailem olduğu için önceliği her zaman aileme veririm.” (E3)*

*“Getirisi iyi olsun. Çok fazla fiziki efor sarf etmek gerektirmesin. Çok fazla stres gerektirmesin. Yani böyle bir işte var mı bilmiyorum. Hep getirisi iyi olsun hem rahat olsun. Bir de tabii kendime ait bir yer olursa en azından **saatlerdir** vesaire de kendime bağlı olacağı için, hani daha rahat olabilir diye düşünüyorum.” (A3)*

“Şu an kurumsal bir firmada çalışıyorum. Çalışma koşulları altı buçuk saat, beş saat ila on bir buçuk saat çalışıyorum ama haftanın bir günü. Çocuklarıma vakit ayırıyorum, eşime vakit ayırıyorum. En önemlisi çalışırken mutluyum ve şöyle bir şey, o da hani parasal yönden de iyi, öyle söyleyeyim. En mutlu edici yönü tabi ki de para, yani parası da iyi.” (M3)

- **Düzenli Bir Yerde**

Katılımcılardan bazılarının çalışma ortamının ve fiziki şartlarının daha düzenli olan bir işte çalışmak istemeleri onları daha mutlu edebileceği anlaşılmaktadır. Bu düşünceyle ilgili katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

*“Yani sigortacılık. Yani olabilir, neden olmasın? Sonuçta 10, 15 senede bir **düzen** kurulmuş olacak ve sana sigorta ettirenler de belli başlı kişiler olacak. Yani devamlı memnun olduğu sürece bir çevre olacak zaten. Onlara sadece yenileri eklenecek ve sen o normal sigortalarını her sene yenileyeceksin. Devrini devam ettireceksin. Olabilir, hem daha oturmuş bir sistem olur yani.” (C1)*

*“Yani şu an çalıştım yer iş anlamında rahat, kafam rahat, mesai saatlerim iyi, yoğunluğum fazla değil ama ben nasıl bir yerde çalışmak isterdim? Böyle daha aktif olabileceğim. Daha böyle işe yarabileceğimi düşündüğüm. Fiziki şartları daha **düzgün** olan bir yerde çalışmak isterdim.” (E2)*

- **Sigortalı**

Sigortalı çalışılan bir işte mutlu olabileceğini belirten bir katılımcı, bir şeyler yapabilmenin onu mutlu edeceğini belirten ifadeleri şöyledir:

*“Evet, hani mesela bir eczanede çalışsam, severek çalışırım yani öyle diyeyim. Yani çalışma hayatım olsun istiyorum en başta. Çünkü daha önce çalışmış bir insanım. Üç dört seneden beri çalışmıyorum. Çok güzel tabi evde durmak çok güzel ama hani bir bayanın **sigortası olması**, kendi hani yani çalışıyorum, bir şeyler yapıyorum. Hani kendi gücünü de farkında olması güzel bir şey. Hani biraz kendi de bir şeyler yapabilmesi güzel bir şey, çalışmak güzel.” (H1)*

- **Keyif Veren**

Bir işte mutluyusan o işte severek çalışırsın. Katılımcılar, motive olabilecekleri ve keyif aldıkları bir işte severek çalışabileceklerini belirtmiştir. İlgili görüşler şöyledir:

*“Severek çalışabileceğim bir işte, beni **motive etmesi** gerekiyor. Hani mesela sabahları giderken işe güler yüzle gitmek gerekiyor. Gerçekten hani **keyifli** bir iş olması gerekiyor. Sevdiğim bir iş için.” (S2)*

*“Yine aynı evet kesinlikle. Çünkü programını da okudum. Lisans bölümünü bitirdim. Okurken de zevkle, şevkle okudum. Yani **bana çok şeyler kattığına** da şahsen inanıyorum.” (Ö1)*

*“O yaptığım iş, karşıdaki kişinin gözlerinde bir ışıltı saçıyorsa, o an bir **mutluluk vermişse bana**, hayranlıkla bakıyorsa o yaptığım iş beni çok mutlu eder. Severe yaparım herkes gibi.” (A2)*

- **Muhasebe Alanında Çalışmak**

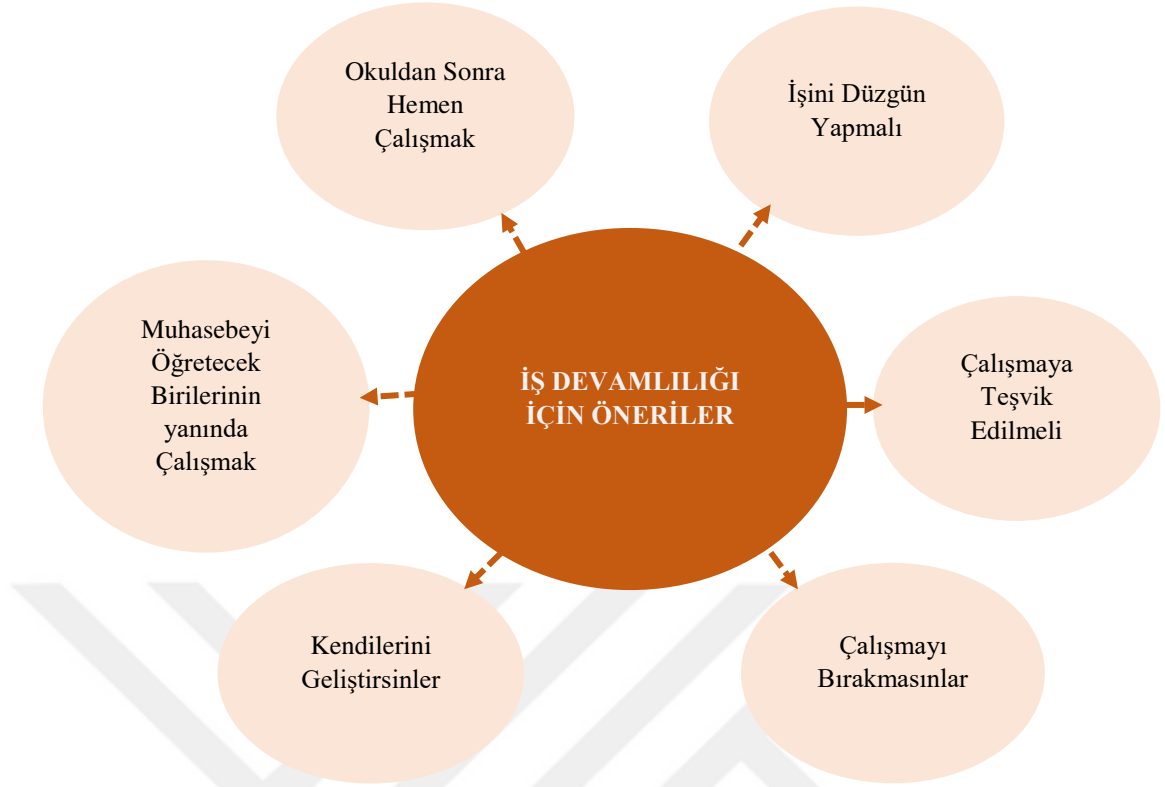
Severe yapılan bir meslekte çalışma koşullarına ayak uydurmakta kolay olabilir. Muhasebe mesleğinde çalışmakla mutlu olabileceklerini belirten katılımcıların ifadeleri şöyledir:

*“**Yine muhasebe isterdim.** Zevkli bir iş, yani zevkli bir şey. Hesabı kitap, yani hesap kitap açısından her konuda, yani her yerde kullandığımız bir şey, hesap kitap sonuç itibariyle.” (N2)*

*“Valla ben **muhasebe de çalışıyor olsaydım** sevinirim tabi beni mutlu eder. Yani zorlayıcı olacağını düşünmüyorum.” (F1)*

2.39. Mezunlara İş Devamlılığı İçin Öneriler

Muhasebe mezunları katılımcıların mesleğe devam etmemelerinde birçok neden olduğu bilinmektedir. Bu nedenlerin neler olduğunu araştırmak için yapılan ve katılımcılara meslekte çalışmamaktaki nedenlerini sorgulama fırsatı veren bu çalışmadan yola çıkarak son olarak, muhasebe mezunlarının bu mesleğe devam edebilmeleri için neler önermek istedikleri sorulmuştur. Elde edilen bulgular altı başlıkta toplanmıştır.

Şekil 35: İş Devamlılığı İçin Öneriler

- **Okuldan Sonra Hemen Çalışmak**

Katılımcılar tarafından muhasebe mezunlarına iş hayatına devam etmelerini sağlamak için verilen önerilerin başında okuldan mezun olduktan sonra hemen çalışmak gelmektedir. Muhasebe mesleği bilgilerin taze tutulması gereken bir meslek olurken mezun olduktan sonra okulda öğrenilen bilgilerin unutulmaması için çalışmak önemlidir. Bu boyutla ilgili katılımcıların düşünceleri şöyledir:

*“Yani dediğim gibi çok sabırlı olunması gereken bir iş. **İş hayatına ilk adımı attığında gerisi geliyor**” (S1)*

*“Yani çok azimli olmaları gerekiyor. Gerçekten bir şeyleri sabredip, azim etmeleri gerekiyor. Çünkü çok çabuk pes ediyor herkes. Yani ben kendim ara vermiştim istemediğim için evet, gerçekten öyle. Yani **okul bittiği gibi aktif olarak başlamaları gerekiyor** yani bir de okulla gerçek iş hayatına... Aslında gerçek hayat iş hayatında zevkli oluyor yani, ben zevk almaya başlamıştım. Yani ön yargıyla yaklaşmıştım ailem istediği için ama ben sonradan sevmeye başlamıştım yani. Evet, sürekli belli başlı şeylerimiz var. Bordrolar, işte girişler çıkışlar ama belli bir süreden sonra seviyorsunuz o tek düzenliği,*

ben seviyorum yani alışmıştım. İnsanların ön yargıyla yaklaşmasını istemem. Bence güzel bir meslek. Şu an e-arşivlere geçtik, biraz daha insan azaltımına geçtik. Evet, ama bilmiyorum bence güzel bir meslek önceden bize geleceği çok güzel bir meslek derdiler ama yani son güncel bilgisayar ortamında biraz azaltılmış olabilir insanla çalışma ama gene de güzel bir meslek.” (E1)

“Okuldan mezun olduktan sonra direkt hemen bir muhasebeci de çalışabilirler. Hani öyle bir okulda öyle bir yönlendirme yapsa, belki daha iyi olabilir. Hem unutmadan bilgileri unutmadan hem direkt daha iyi olabilir. Hem kendilerini daha iyi geliştirebilirler. Çünkü ne kadar fazla görev yaparsan daha iyi muhasebecisindir bence.” (N1)

“En başta mezunların ama öyle ama böyle demeden muhakkak ki küçücük bir büro da olsa muhasebe bürosu da olsa **iş ayrımı yapmadan buldukları işe hemen girmelerini öneririm.** Bilgiler evet taze kalıyor ama yıllar geçtikçe ne olursa olsun hem yaş gidiyor. İş bulma daha da zorlaşıyor. O yüzden hemen bir işe girmelerini tavsiye ederim. Evet, bilgiler tazeyken. Çünkü dediğim gibi muhasebe bir küçücük hatada yaptığımız küçücük bir virgül nokta bir fazla sıfır ya da bir eksik sıfırdan bütün hesaplar yerinden oynuyor. O yüzden bilgiler tazeyken hemen bir işe girilmesini tavsiye ederim mezunlara. En başta da bu bir bayan ise kendi ayakları üzerinde durması çok önemli.” (D1)

• Muhasebeyi Öğretecek Birilerinin Yanında Çalışmak

Katılımcılardan bazıları mesleği bilenler tarafından işin öğretilmesinin daha iyi olacağını ifade etmişlerdir. Muhasebe mesleğini önce sevmeleri gerektiğini belirten katılımcılar, bir mali müşavir yanında ya da muhasebe bürosunda işe başlamalarının daha iyi olacağını belirtmişlerdir. Bir katılımcı, stajını bir muhasebeci yanında yapıp bu işi ilerletebileceklerini, farklı bir katılımcı, “Birisinin yanında gerçekten çalışmadan, hani bir sorumluluk almadan bir işin içine gerçekten girmeden, bu işin fırınında pişmeden bu iş olmaz bence.” ifadesiyle işi başkasından öğrenerek bu meslekte ilerleyebileceklerini belirtmiştir. Bir başka katılımcı ise, iş başvurularında tecrübe istendiğinden dolayı, “Bana öğretilseydi şu an çok farklı olabilirdi. Yani öyle söyleyebilirim. Süreç, okuldan sonra iş hayatında başlıyor.” ifadesiyle sadece okulda öğrendikleriyle değil de birileri tarafından

bu işin uygulamalı olarak öğretilmesiyle tecrübe kazanacağını, bu meslekte ilerleyebileceği görüşünde olduğu anlaşılmaktadır. İlgili görüşler şu şekildedir:

“Neler önerim? Mesleğini sevmelerini öneririm, yoksa sevmezlerse yapamazlar. Muhasebe sevilmeden yapılabilecek bir şey değil çünkü sevmen lazım ki o kadar yoğunluğa gelebilesin. Yani bir de **iyi bir yer bulmaları lazım** kendine. Yani birine eğer mali müşavir yanında çalışacaklarsa iyi birinin olması lazım ki hem ona öğretecek hem de severek yapmasını sağlayacak, devam ettirilecek.” (C1)

“En başta hani muhasebe mezunlarının iş hayatına devam etmeleri için **mutlaka bir muhasebeci yanında staj olarak başlamalarına**, muhasebecinin yanında **işi öğrenmelerini**, hani oradan daha iyi ilerleyebileceklerini, hani mesela bir muhasebecinin staj yapsa hani oradan bunun eğitimini de alabilir aynı şekilde eğitiminiz de sürdürebilir. Hani kendi bürosunu da açabilir. Hani serbest muhasebeci, mali müşavir olarak olsun, hani çalıştığı iş yerindeki hani oradan deneyim sağlayarak ileride kendi bürosunu falan açabilir. Hani bu da çok güzel bir şey. Hani böyle bir tavsiyem olur onlara.” (H1)

“Şimdi benim gibi açıktan okumasınlar. Açıktan öğretimde yani hiçbir şeyi uygulamalı olarak öğrenemiyorsun. Bunları uygulamalı olarak öğrenmeleri gerekiyor. Sadece okumakla bu iş yapılmaz. Sadece kitaba bağlı olarak kimse bu işi kolay kolay şey olmaz. **Birisinin yanında gerçekten çalışmadan**, hani bir **sorumluluk almadan** bir işin içine gerçekten girmeden, bu işin fırınında pişmeden bu iş olmaz bence.” (M1)

“Yaşadığımdan dolayı şunu diyebilirim, **muhasebeyi öğrenebilecekleri bir iş bulabilecekleri** bir iş bulmaları gerekir. Diyelim ki buldular azimli olmaları gerekir. Kararlı olmaları gerekir diye düşünüyorum.” (M2)

“Öncelikle muhasebeyi sevmeliler. Ve hani **okul bittiğinde de muhasebeyi sevdirecek bilgili, eğitimli kişilerin yanında çalışmalılar** ki bu işe devam edebilsinler. Diyebileceğim bu kadar.” (A4)

“Bir kere tecrübeli misiniz denmemesi lazım. Yani mesela bana tecrübe misiniz denmeseydi ben belki muhasebe alanında çalışabilirdim veya **bana öğretilseydi** şu an çok farklı olabilirdi. Yani öyle söyleyebilirim. **Süreç, okuldan sonra iş hayatında başlıyor**. Yani okulda tabii ki de okuldaki hayatın hani onun öğrettiği şeylere de çok önemli ama yani bir de şöyle bir şey, hangi okuldan mezun olduğunda önemli bence. Hani kişiye göre, yani hangi okuldan mezunsun? Balıkesir Üniversitesi. Ne okudun? Muhasebe okudum.

İşte tecrüben var mı? Üniversiteyi yeni bitiren bir insanın tecrübesi olmaz. Bence bunun karşındaki insanlar tecrübe olayına bir çözmeli yani. Yani çok donanımlı, ben burada çalıştım, şurada çalıştım demeleri mi bekleniyor herhalde yani yeni üniversiteyi bitiren insan ne kadar, yeni mezun istemiyorlar da yeni mezunlar nasıl iş bulacak? Dediğim gibi yani okul dönemi boyunca sana denmesi lazım ki, sen bu kurumda çalışacaksın. Hani gerçekten çalışacaksın öğreneceksin ki hani o kurum bana bu bunları öğrendi desin ki. Hani stajdan sonra evet, bu bizde çalıştı. Hani şu şu yolu kat etti, biz de daha sonra çalışabilir denmeli bence.” (M3)

- **Kendilerini Geliştirsinler**

Bazı katılımcılar, bu meslekte çalışmalarının aslında kendileriyle alakalı olduğunu, kendini geliştirenlerin bu meslekte çalıştıklarını düşünmektedirler. Yeniliğe uyumlu ve gelişime açık bir meslek olan muhasebenin eğitimini tamamlayan katılımcıların vermiş olduğu fikirlerden bazıları şu şekildedir:

*“Şimdi öğrencinin aslında isteği ne doğrultuda. Muhasebe okuduktan sonra muhasebe alanında özel sektörde mi kendini geliştirmek ister, yoksa hani daha böyle işin kolayına kaçıp memur olmak mı ister o öğrencinin elinde olan bir şey. Ama bence yani özelde kişinin **kendini geliştirip** bu anlamda daha iyi yapabilecek şeyler olması bence daha güzel olur. Ben şimdi düşünüyorum da ben devlet memuru olmasaydım, belki muhasebe alanında daha böyle yükselebilirdim. Yani maddi anlamda daha iyi yerlere gelebilirdim diye düşünüyorum. Yani **önemli olan burada kişinin kendi alanında kendini daha fazla itmesi diye düşünüyorum.**” (E2)*

*“Muhasebe sonuç itibariyle her yerde kullanıldığı için, her alanda kullanıldığı için yani her işletmenin, her şirketin iyi kötü bir muhasebesi olduğu için yani önemli bir şey. Kolaylıkla iş bulabileceklerini düşünüyorum hani. **Kendilerini her konuda geliştirmelerini tavsiye ederim.** Her konuda yani sadece muhasebe değil, ileri görüşlü olmalarını, sabit fikirli olmamalarını. Yani, çünkü her gün bazı şeyler yani bilgisayar açısından kendilerini geliştirmelerini. Çünkü her gün değişiyor programlar şeyler. Öyle diyebilirim.” (N2)*

- **Çalışınlar**

Katılımcılar, kendilerinden yola çıkarak ve bu meslekte yer edinebilmek için mezunlara çok çalışmalarını, çabalamalarını, bırakmayıp, azimli olmalarını önermektedirler. Yoğun çalışılan bu meslekte çok çalıştıklarının ödülünü de alabileceklerini belirtmektedirler. Ayrıca, birkaç katılımcı özellikle kadın mezunların mesleğe devam etmelerini ifade etmişlerdir. “Ama bir şeye de başladılarsa, mesela bu bölümü okuyorlarsa bırakmasınlar. Devam ettirsinler.” diyen katılımcı bu düşünceyi kadın mezunlara önermiş olup ayakları üzerinde durmalarını belirten görüşleri şöyledir:

“Çok çalışacaklar. Yani çok gerçekten çalışacaklar. Bazen gelecek gecelerini gündüze katacaklar. Ay sonlarında geceleri gündüzlerine gülüyor çünkü... Çok çalışacaklar. Kendi hayatlarından bazen ödün verecekler. İşte o zaman hani gerçek başarıyı, kariyer hedeflerini yakalayabilirler, sabredecekler.” (A1)

*“Çok çabalamaları gerekiyor. Didinmeleri gerekiyor. Uğraşmaları gerekiyor. Her ne yerden olursa olsun bir toplu iğne başı kadar bile bir şey öğrendikleri zaman kendilerini kara geçtim saysınlar. Çünkü hayat böyle bir şey. Her hamlede veya her darbeye bir ders çıkartabilmen gerekiyor. Pes etmesinler. **Çalışınlar**. Herkes çalışsın. Hele hele kızlar, bayanlar. Bir bayanın hayatta en güzel şeyi çalışıp kendi parasını kazanması. İki tane kızım var. Allah izin verirse elimden geldiğince eğitimlerini tam verip bu hayata tam olarak hazırlamak. En ufakta olsa kendi bin lirada kazansa kendi paranızı kazanın diyorum. O yüzden bırakmasınlar herkes çabalasınlar. Çünkü bıraktığın an bittiğiniz andır o zaman. Gençlik bırakırsa. İstedığın kadar çabala istediğin kadar şey yap olmuyor. Ama kimse bırakmasın. Mesleği neyse herkes gönlündeki mesleği yapsın isterim. Ama bir şeye de başladılarsa, mesela bu bölümü okuyorlarsa bırakmasınlar. Devam ettirsinler. Elbette hayat bir yerden ne getireceği belli olmaz yani. Mesleğinde önü açılacak inşallah. Biz erkekler kadar öne atılamıyoruz. Hep bir korkumuz var. Belki yetişme aile yapımızdan kaynaklanıyor belki. Birazda çekingenliğimiz oluyor. Bir bayan olarak tek başıma bir iş görüşmesine gidebilir miydim bilmiyorum.” (E3)*

*“**Bırakmasınlar**, devam etsinler. Hani benim gibi kesmesinler, bırakmasınlar bir yerde hani, eş durumdan şeyden dolayı. Bırakmasınlar, yapsınlar yani, kendi ayaklarının üzerinde dursun bir bayan isterim tabii. Hani ben de yapsaydım, keşke çok diyorum yani.*

*Keşke diyorum hani hep **çalışsaydım** en baştan beri bırakmasaydım dinleyip de. Ekonomik özgürlüğün oluyor bir bayanın.” (F1)*

*“Yani ben kendimden şöyle söyleyeyim, eğer o yaşadıkları yerde hayatlarını idam ettireceklerse bu mesleği kesinlikle ve kesinlikle yapsınlar. Ama benim gibi eşleri bir memur olacaksa bir şehirden başka bir şehre gideceklerse mali müşavirlik sınavıyla değil, muhasebe alanından ya da işletme alanından mezun olduktan sonra onlara da benim kesinlikle sonsuz tavsiyem, onlar da bir vergi dairesi yani Maliye Bakanlığının açtığı sınavlara girerek kendilerini vergi bünyesinde memur olarak **devam ettirsinler.**” (D2)*

- **İşini Düzgün Yapmalı**

Muhasebe mesleğinin doğru bir şekilde yapılmasını söyleyen katılımcı, yanlış yapılan bir hesabın devleti zarara uğratacağını belirtmiştir. Katılımcı devletin zarara uğramamasının yine dönüp dolaşıp vatandaşa yansıtacağını belirten ifadesi şöyledir:

*“Sadece muhasebe mesleği üzerine değil de hangi işi yapıyorsanız çok büyük bir sorumluluk hissiyatıyla yapmanız gerekiyor. Muhasebe özelinde de değerlendirecek olursak, **işinizi doğru düzgün yapacaksınız.** İlegaliteye hiçbir şekilde meyil etmeyeceksiniz. Yine muhasebe üzerinde konuşacak olursak hesap girdi çıktılarını sağlam bir şekilde yapmanız gerekiyor ki devlet bu noktada mali bir kayba uğramamış olsun. Sonuç itibarıyla muhasebe kayıtları sağlam tutulduğu zaman devletin bir gelir kaybı olmaz. Sonuç itibarıyla devletin topladığı gelirlerde eşit bir şekilde vatandaşa yol, su, köprü, hastane vesaire geri döner.” (Ö1)*

- **Çalışmaya Teşvik Edilmeli**

Bazı katılımcılar ise, muhasebe mezunlarından çok devlete ya da işverenlere iş düştüğünü belirtmektedir. Muhasebe mezunlarının bu meslekte çalışabilmesi için devletin öncü olabileceğini, çalışanların ödüllendirilmesi gerektiğini, ücret ve sosyal imkanlarının iyileştirilmesinin bu meslekte çalışmalarına faydası olacağını, onları teşvik edebileceğini belirtmişlerdir. Katılımcıların konuyla ilgili fikirleri şöyledir:

*“Aslında muhasebede iş olanağı var fakat şartlar pekiyi değil açıkçası. Yani tabi ofis açıp da kendi işini kurup müşterisini toplamak biraz daha kolay olsa, eminim birçok muhasebe mezunu bu işi yapar ya da nasıl diyeyim **devletin hani kamuda alanı olsa***

birçok kişi bu konuda çalışabilir. Daha fazla bir seçenek olsa kamu alanında daha çok insan bunu tercih eder. Çünkü etrafa baktığımızda çoğu insan muhasebe mezunu. Biraz daha insanlara fırsat olsa daha iyi olur.” (S2)

*“Çalışanlar kendini daha rahat hissedebilmeli. Çok baskı olmamalı üzerlerinde. Biraz öncede bahsettik ödül sistemi mutlaka olmalı. Çünkü kişiler mutlaka **ödüllendirilmeli**. Eğer yaptığı bir şey varsa onun karşılığı mutlaka insana verilmeli. Verildiği zaman o kişi kendini işine daha iyi verecektir. İşine severek gidip gelecektir. Sosyal hayatı içinde o kişiye zaman ayırılmalı ve hayatını idame edilecek ücretlerde verilmeli. Ben böyle düşünüyorum.” (A2)*

*“Yani, en başta dediğim gibi bence **ücret en büyük motive aracıdır**. Bu bende de olan hani muhasebe mesleğinde düşük ücretle verdiği yeterli sosyal imkanların sağlanmadığı algısını bir kere yıkmak gerekiyor. Yani o çocuklar okulu bitirdiği zaman en azından ben bu meslekte iyi para kazanırım, şey yaparım diye düşünebilecekler. Yani şu anda var çevremizde de okuyan çocuklar hani okuyorlar ama çok da böyle hani meslekten de çok bir beklentileri yok. İlk başta mesleğin bu şeyini kırmak lazım yani. Burada da iyi para kazanılabileceğini, işte sosyal imkanların iyi olabileceğini bir kere onlara göstermek lazım.” (A3)*

SONUÇ

İnsanların yaşamında büyük bir alan kaplayan iş hayatları; var oluşlarına, bir takım değer ölçülerine, itibarlarına, yaşam tarzlarına, ruh hallerine, gelir beklentilerine ya da kimliklerine uymuyorsa bireylere hastalık ya da mutsuzluk getirebilir. Kişilerin kimliklerinin önemli bir belirleyicisi olan meslekleri, yaşam şekillerini etkilemektedir.

Tüm dünyada meslek seçiminin öneminin büyük olduğu gibi Türkiye’de de önemlidir. Genellikle meslek seçimi okul hayatında başlar ve şekillenir. Kısa yoldan meslek sahibi olmak ve iş alanı geniş olan bir mesleği tercih etmek isteyenler, meslek liselerine veya meslek yüksekokullarına yönelmektedirler. Mezun olduktan sonra bir an önce iş hayatına girmeyi istemektedirler. Mezuniyetleri sonrasında kolaylıkla iş bulabilecekleri alanlardan biri de muhasebedir.

Geçmişi çok eskilere dayanan muhasebe ile bir işletmenin finans verileri toplanır ve hazırlanır. İşletmenin geçmişindeki verileri ile geleceğinde yapmak için planladığı işler karşılaştırılıp, yorumlanır ve geliştirilmeye çalışılır. Böylelikle muhasebe sayesinde işletmenin büyümesi amaçlanır. Aslında muhasebe her işletmenin ihtiyaç duyduğu bir birimdir. Muhasebe mesleğinin birçok çalışma alanı bulunduğu için ister kamu ister özel sektörde olsun geniş bir çalışma alanı ve muhasebe mezunlarının kolay bir şekilde iş bulma imkanı olmaktadır.

Muhasebe meslek seçiminde etkili olan faktörlerin, mezunların bu alanda devam edebilmeleri için önemli olduğu düşünülmüştür. Mesleki seçimleri etkileyen nedenlerin başında yüksek kazanç beklentisi, mesleki bilgiye yatkınlık, birileri tarafından yönlendirilme, kendi işyerini açabilme gibi nedenler gelmektedir. Meslek seçimindeki nedenlerin mesleğe devam etmelerini ne ölçüde etkilediği de tartışılır bir konudur. Ayrıca mezunların eğitim hayatı, staj uygulamaları, mezuniyetleri, çevre durumları, ailevi nedenler gibi faktörler meslekte çalışamama durumlarını veya çalışma isteklerini etkileyebilir.

Bu çalışmada, muhasebe mezunlarının muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenler araştırılmıştır. İlk olarak katılımcılara tanımlayıcı sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunu kadınlar oluşturmuştur. Katılımcıların yaşları incelendiğinde çoğunluğu 30-39 yaş aralığındadır. Katılımcıların medeni durumlarında 18 kişi evli, 3 kişinin ise bekar olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların çoğunluğu 12 kişi ile

örgün eğitim, 9 kişi ile açık öğretim mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan eğitim hayatında 11 kişinin staj yapmadığı, 10 kişinin de staj yaptığı ortaya çıkmıştır. Muhasebe mezunu katılımcılardan 9 kişi ticaret lisesinde muhasebe eğitimi almışken, 12 kişi ise diğer liselerde eğitim aldığı anlaşılmaktadır.

Muhasebe mesleğinde çalışma sürecinin eğitimle başladığı bilinmektedir. Özellikle üniversite eğitimine başlamadan önce doğru ve bilinçli bir şekilde muhasebe mesleğiyle ilgili bilgi sahibi olmanın ileriki süreçte bu mesleğin yerine getirilmesinde önemli olduğu düşünülmüştür. Bu yüzden muhasebe mezunlarına üniversite öncesi muhasebeyle ilgili düşünceleri sorulmuştur. Öne çıkan ifadelerden birincisi üniversiteye gelmeden önce muhasebe hakkında fikir sahibi oldukları, diğeri ise bir fikirlerinin olmadığıdır. Fikri olan kişilerin çoğunun ticaret lisesi mezunu olduğu görülürken, bir fikri olmayanların ise, muhasebe programını üniversite yerleştirme puanlarının bu bölüme yettiği, isteyerek seçmedikleri ya da kısa yoldan bu mesleği yerine getirebilecekleri düşüncesi olduğu belirlenmiştir.

Muhasebe meslek eğitimine uyum sağlamada, mesleğe isteyerek ve bilinçli bir şekilde karar verilmesi ile tercihlerde nelerden etkilendiği önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Bu yüzden muhasebe mezunlarına, muhasebe programında okumaya nasıl karar verdikleri sorulmuş ve öne çıkan bazı etkenler belirlenmiştir. Kişi bu etkenlerle karar verirken ticaret lisesi mezuniyeti, çevrenin etkisi, ofiste çalışma düşüncesi, matematik ve hesap yapmaya ilgi duyma, tercihler ve muhasebe öğrenmenin kendi işlerine olumlu etkileri olacağı düşüncesi öne çıkmaktadır. Mezunların bu kararlarında, lisede aldıkları eğitimi devam ettirmek istemeleri, mesleğin rahatlığı, dönemin ilgi gören ve bir bayana uygun görülen bir meslek olarak görülmesi açısından etkileri olduğu anlaşılmıştır.

Katılımcılara, muhasebe programı tercihine etki eden faktörler sorulduğunda, öne çıkan cevaplar; kendi iş yerini açma düşüncesi, çevrenin etkisi, hesap işlerini sevmek, kendi işlerine yaraması, kolay ve kısa yoldan iş bulabilme olmuştur. Kişileri mesleğe yönlendirme; aile içinden kişilerin yönlendirmesi ya da esnaf olan yakın çevrenin “muhasebemizi sen tutarsın” diyerek teşviki olduğu görülürken, diğer bir taraftan lise eğitim sürecinde öğretmenlerin yönlendirmesiyle de olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca

kolay ve kısa yoldan iş bulmayı planlayanların nedeni, okul bittikten hemen sonra bir meslek sahibi olabilmektir.

Üniversite eğitimlerinde muhasebeyi kendi tercihleriyle seçen katılımcıların daha önceden muhasebe bilgileri olduğu için, bilinçli ve isteyerek seçim yaptıkları, başkalarının yönlendirmesiyle yapılan bir seçimde düz lise çıkışlı olmasının da etkisiyle eğitim sürecinde çok zorlanıldığı tespit edilmiştir.

Katılımcılara muhasebe programının beğenilen tarafları sorulduğunda katılımcıların büyük çoğunluğu, muhasebenin hesap yapma ve kayıt altına alma özelliğini beğendiklerini ifade etmiştir. Muhasebenin öne çıkan bu özelliğinden faydalanmak kişilere meslek hayatlarında ya da günlük alışverişlerinde katkılar sunmaktadır. Bazı katılımcılar ise kendi işinin olmasına olanak sağladığı için muhasebeyi beğendiklerini ifade etmişlerdir. Kendi iş yerini açarak, kendi işinin patronu olmak, rahat ve esnek çalışma yapabilmek için daha uygun olduğu görülmektedir.

Muhasebe programını ve mesleğini iyi olarak gören bazı katılımcılar, dersleri çabuk öğrendiklerini belirtmiştir ve bundan dolayı muhasebe öğrenilmesinin çok zor olmadığı anlaşılmaktadır. Muhasebe eğitimi boyunca öğrenilen bilgilerin daha sonraki iş hayatları boyunca karşılaşılabilecek olması da katılımcılar tarafından beğenilmiştir. Mezuniyet sonrası eğitim hayatları boyunca muhasebe programları, beyanname, kayıt altına alma vb. öğrenilen tüm bilgilerin bundan sonraki iş hayatına katkı sunacağı anlaşılmıştır. Ayrıca muhasebe mesleği devlete karşı sorumluluk gerektiren ve vergilerin adaletli bir şekilde toplanabilmesi açısından önemli görülmektedir. Bu durumda muhasebeye değerli bir meslek olarak bakıldığını söylenebilir.

Muhasebe mezunlarına “Muhasebenin beğenilmeyen yönleri nedir?” diye sorulduğunda eğitim ve iş hayatı olarak ele alınmıştır. Eğitim açısından muhasebenin kitap üzerinde anlatılmaması gerektiği en öne çıkan ifade olmuştur. Eğitim sürecinde muhasebenin uygulama gerektiren özelliği; mesleki bilgilerin aktarılmasında sadece kitaba bağlı kalamayacağı, sadece kitap üzerinden derslerin işlenmesiyle mezunların iş hayatına atıldıklarında verimli şekilde işlerinde çalışamayacaklarını, okulda öğrenilen bilgilerin pratiğe dökülmedikten sonra iş yaşamlarında bir faydasının olmayacağı anlaşılmaktadır. Muhasebe eğitimi boyunca derslerle orantılı olarak muhasebenin uygulamalı anlatılmasının gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

İş hayatı açısından muhasebenin en beğenilmeyen tarafı ise yoğun çalışma saatleri ve iş yükünün fazlalığıdır. Muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları yoğun iş temposu, sık değişen mevzuat ve kanunların takibi, meslek mensuplarının işleri yetiştirme çabası sonucunda uzun saatler işyerinde zaman geçirmelerine neden olmakta ve özellikle de evli çalışanlar için yaşamlarında istenilmeyen bir duruma dönüşmektedir.

Muhasebe mezunları muhasebe eğitiminin daha faydalı olması için daha çok staj ve uygulamanın olduğu bir eğitim sürecinden geçmek istediklerini belirtmektedir. Meslekte deneyim sağlamak, alanda daha etkili ve yetkin bir çalışan olmak ve mesleği iyi bir şekilde öğrenebilmek için derslerin daha pratik işleniyor olması, staj süresinin daha uzun olması ve stajda işin nasıl yapıldığını öğrenmek gerekmektedir. Staj yapılacak kurumun öğrenci tarafından değil de okul tarafından belirlenip muhasebe alanıyla ilgili bir birimde yapılmak üzere öğrencinin yönlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca belli bir süre muhasebe alanda çalışan bir katılımcı tarafından okulda verilen eğitimle iş hayatındaki işleyiş arasında fark olduğunu belirtilmektedir.

Açık öğretim fakültelerinin muhasebe programlarında staj ve uygulamanın olmaması öğrencileri dersi öğrenmeleri açısından, mezunları ise iş bulma açısından olumsuz etkiledikleri görülmektedir. Açık öğretim muhasebe programı mezunları, “Açık öğretimde staj yok. Kitaptan öğrenmeyle meslek hayatında faydalı olamıyoruz ve hiçbir şekilde kendimizi geliştiremeyiz.” diyerek stajın önemi üzerinde durmuşlardır.

Çalışma hayatına yönelik daha fazla eğitim verilmesiyle muhasebe eğitiminin daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Meslek hayatında kullanılan muhasebe programlarının öğretilmesi, müfredatta muhasebeyle ilgili bölüm derslerine daha fazla yer verilmesi, gerekirse ek derslerin yapılması, derslerde gerçeğe yakın muhasebeyle ilgili işlemlere daha çok yer verilmesi bu meslekte gerekli donanımı kazanarak mezun olduktan sonra çalışma yaşamına başlanması için faydalı olacaktır.

Katılımcılara muhasebe eğitimi aldıkları okullardaki fiziki ortam ve teknik donanım hakkında düşünceleri sorulmuştur. Katılımcılar tarafından daha çok mesleğin ihtiyacından kaynaklı bilgisayar ve internet üzerinde durulduğu gözlemlenmiştir. Bilgisayar odalarının uygun ve bilgisayar sayılarının yeterli olduğunu belirten bazı mezunların bir sıkıntı yaşamadıkları anlaşılrken; diğer mezunların kişi başına düşen bilgisayarların ve internetin yetersiz olduğu bir eğitim sürecinden geçtikleri

anlaşılmaktadır. Kısıtlı imkanlarla bu sürecin geçirilmesi alınan eğitimin verimsiz olmasına neden olmaktadır.

Ara eleman yetiştirebilmek, öğrencilerde gerekli yetkinliği sağlayabilmek ve dolayısıyla meslekte gerekli olan nitelikli eleman sayısını arttırabilmek için okullardaki alt yapının yeterli olması gerekmektedir. Fiziki ortam ve teknik donanımın yeterliliği algısı okuldan okula veya öğrenciden öğrenciye değişebilmektedir. Bu durumda bazı okullarda alt yapı yeterli iken bazı okullarda ise yetersiz olduğu ifade edilmiştir.

Katılımcılara mezun oldukları okuldaki akademik faaliyetlerin nasıl olduğu sorulmuştur. Mezunların çoğunun okullarında öğrenim gördükleri öğretim dönemlerinde etkinliklerin yetersiz olduğu ve faaliyetlere önem verilmediği anlaşılmaktadır. Diğer katılımcıların ise okullarında bazen panel, kongre, şenlik gibi etkinliklerin yapıldığı fakat bu etkinliklere çok da katılım sağlanmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla ya da hocalarıyla olan ilişkilerini, uyum sağlamalarını, öğrenme yeteneklerini, programlar hakkında bilgiler edinmelerini, rehber öğretmenlerin ve diğer meslekle ilgili donanımlı kişilerin meslek hayatına yönelik eğitsel çalışmalarla yol gösterilmelerini ve akademik başarı planlarını olumlu yönde etkileme açısından okullarda yapılan akademik faaliyetlerin önemli olduğu söylenebilmektedir.

Eğitimde yaşanan sorunlar, mesleğe olan ilginin azalmasında önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Öne çıkan sorunlardan bazıları; kalabalık sınıf ortamı, kitaptan ders çalışma, uygulama olmayışı, derslerin zorluğu vb. Kişinin kalabalık sınıfta derse katılması dersin içeriğini ve işlevini anlayamamasına, sayısal derslerin özellikle matematiğin ağır gelmesiyle dersleri anlamakta zorluk çekmesine yol açacağı düşünülmektedir. Zaten zor olan derslere kitaptan çalışmanın yetersiz geldiği ve derslerin uygulamalı olarak anlatılmamasıyla mesleğin anlaşılmadığı ifade edilmektedir. Bunun gibi sorunların, eğitim sürecinde kişinin mesleğe hazırlanmasında olumsuz etkilenmesine neden olduğu belirlenmiştir.

Katılımcılara muhasebe eğitiminin iş hayatına katkısı olup olmadığı sorulduğunda, katılımcılardan çoğu aldıkları eğitimin iş hayatlarına katkısı olmadığını ifade etmiştir. Değerlendirme sonucu öne çıkan meslekte deneyim istenmesi, okulda öğrenilen muhasebe programlarının iş hayatında kullanılmaması ya da tecrübeli eleman

çalıştırılmak istenmesi gibi nedenler ile muhasebe mezunlarının iş hayatından uzaklaştığı görülmüştür.

Kendisine muhasebe eğitiminin katkısı oldu diyen bazı katılımcıların ise, kamu kurumu atamalarında, kontrolcü, denetleyici gibi kişilik özelliklerini kazanmalarında ve hesap planını öğrenmelerinde farklı sektörlerde çalışan ya da çalışmak isteyen katılımcılara katkı sağladığı gözlemlenmiştir.

Muhasebe mezunlarına “Tekrar okuma imkanına sahip olsaydınız muhasebe programından başka bir alanda okumak ister miydiniz?” diye sorulduğunda elde edilen ifadeler nedenleriyle birlikte değerlendirilmiş, öne çıkan veriler “hayal edilen” ve “iş imkanı fazla” olan meslekler olmuştur. Katılımcıların çoğu farklı bir meslek için hayali ya da özenci olduğunu belirtmişlerdir. Kişilerin çoğu muhasebeyi mecburen seçmiş olup, puanlarının muhasebeye yettiğini, sağlık sorunu olduğu için örgün eğitimde istediği bölüme gidemediklerini ya da farklı nedenlerden dolayı istedikleri diğer programlara kayıt yaptıramadıklarını ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar ise, iş imkanı fazla olan ve mezuniyet sonrası iş garantili meslekleri seçebileceklerini belirtmişlerdir. Kişi bu mesleklerle işinde yükselmeyi, sürekliliği ve geleceği iyi olan işlerde çalışabilmeyi istemektedir.

Çoğu katılımcı tarafından muhasebe eğitiminde staj uygulamasının olması gerektiği düşünülmektedir. Staj iş yaşamına ilk adımı atmada önemlidir. Açık Öğretim Fakültesi muhasebe programından mezun olanlar bu uygulamadan faydalanamamanın eksikliğini dile getirmişlerdir. Muhasebe sadece kitaptan çalışarak öğrenilmemeli diyen katılımcılar staj ile tecrübe edinip iş hayatına donanımlı bir şekilde başlamak istemektedir. Yine örgün eğitim muhasebe mezunu olan bazı katılımcılarında eğitim hayatlarında hiç staj yapmadığı ya da staj yaptıkları kurumun muhasebe biriminden başka bir birimde yaptıkları belirlenmiştir. Katılımcılardan bazılarının ise muhasebe mesleğinde hiç çalışmadıkları, meslekle ilgili hiçbir şey bilmedikleri için bu mesleğe sıcak bakmadıkları belirlenmiştir. Bu durum muhasebe mezunlarının mesleğe olan ilgisinin azalmasına ve bakış açısının değişmesine neden olmuştur.

Bazı katılımcılar stajın kendileri için faydalı olduğunu düşünmektedir. Stajda vergiyle ilgili bilgiler iyi öğrenilebilmekte, eğitim sürecinde edinilmiş bilgilerin meslek hayatında nasıl kullanıldığı öğrenilerek bu bilgiler pekiştirilmekte, muhasebeyi daha iyi

kavrayarak mesleğe bakış açıları olumlu olmakta ve böylelikle meslekte çalışma istekleri hala devam etmektedir.

Katılımcılardan çoğu staj yerindeki yönetici veya diğer çalışanların kendilerine iyi davrandıklarını ve bulundukları birimdeki işi iyi öğrenmelerini sağladıklarını ifade etmişlerdir. Mali Müşavirlik bürosunda staj yapan bir katılımcı, stajındaki teşvikler sayesinde kendisinin Mali Müşavirlik ruhsatı aldığını belirtmiştir. Stajın öneminin olduğu kadar staj yerindeki diğer çalışanların ve yöneticilerin stajyer öğrenciler üzerinde mesleğe ilgi duymalarında önemli rol oynadığı anlaşılmaktadır.

Muhasebe programı mezunu katılımcılara “Stajınızı nasıl bir kurumda yapmak isterdiniz?” diye sorulmuştur. Muhasebenin daha fazla öğrenilebileceği bir yerde staj yapmak öne çıkan ifade olmuştur. Muhasebenin aktif olduğu, fazla bilginin dolaştığı ve stajyer öğrenciye daha fazla bir şeyler katabilecek bir yerde çalışmak öğrencileri mesleğe adapte etmek konusunda önemli olacaktır. Muhasebe mesleğinin daha iyi öğrenilmesi okulda öğretilen bilgilerle eş zamanlı olarak bir muhasebecinin veya büyük bir firmanın muhasebe departmanında donanımlı kişiler tarafından uygulamayla öğretilmesinden geçmektedir.

Katılımcılara muhasebe mesleğinde iş deneyimleri olup olmadığı sorulmuştur. Stajını muhasebe ile ilgili bir yerde yapan katılımcıların çoğu aynı yerde kalıp bir süre işe devam etmişlerdir. Bayan katılımcılar genelde çocuklarına bakmak için işten ayrıldıklarını belirtmektedir. Muhasebe mesleğinde çalışmayanların çoğu ise, açık öğretim mezunu veya stajını muhasebeden alakasız bir birimde yaptığı tespit edilmiştir. Muhasebe mesleğini staj dahil hiç yapmadıkları anlaşılan katılımcıların mezuniyet sonrası ya hiçbir yerde çalışmadıkları ya da farklı alanlardaki işlere yöneldikleri anlaşılmaktadır.

Muhasebe mezunu katılımcıların meslek hayatlarına devam etmelerinde bazı kişisel özelliklerin meslekle örtüşmesi gerektiğinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda mezunlara, meslekte başarılı olabilmek için gerekli kişisel özellikler sorulmuştur. Önemli olduğu tespit edilen bazı özellikler şunlardır; işi iyi öğrenmek, güncel bilgiyi takip etmek, sabırlı, dürüst ve çevresi geniş olmak gibi. Kişi bu özelliklerle meslekte başarılı olurken; sabırlı ve dikkatli olarak meslekte hata riskini en aza indirebilmekte, güncel bilgiyi ve işini takip ederek kendini yenileyebilmektedir. Ayrıca

iş öğrenerek mesleği etkin olarak sürdürebilmekte ve çevre edinerek meslekte devamlılık sağlayabilmektedir. Bütün bunlar kişinin muhasebe mesleğinde başarılı olmasına katkı sağlayan özellikler olarak ortaya çıkmıştır.

Muhasebe mesleğinin teşvik edici olması için, sabırlı olunması gereken bu mesleği kişinin zorunluluktan değil kendisinin isteyerek seçmesiyle başlamaktadır. Kişiyi mesleğin tüm detayları aşamalı olarak gerek lise ve üniversitelerde gerekse staj ve mezuniyet sonrası işyerlerinde anlatılmalıdır. Bu sayede tecrübe edinen mezunların iş başvurularında deneyimli eleman istenmesi sorunu ortadan kalkacaktır.

Okuldan yeni mezun olan kişi iş başvurusuna gittiğinde deneyimli personel isteği karşısına engel olarak çıktığı için alanda iş bulması kısıtlanmaktadır. Sadece okulda öğrendikleriyle yeterli seviyeye ulaşamamaktadır. Gerek okul ortamında gerçek iş dünyasında çalışır gibi gerekse staj veya mesleğe ilk adımı attığında yönetici ve diğer çalışanlar tarafından işin öğretilmesi gerekmektedir. Muhasebe mesleğinde hiçbir şekilde çalışma imkanı bulmayanların meslekten soğudukları ve artık bu meslekte çalışmak istemedikleri anlaşılmaktadır.

Muhasebe mesleğinin angaryalarının fazla olması iş yoğunluğunun çok olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle düzensiz çalışma saatiyle çalışmak zorunda kalan muhasebe meslek mensupları ev yaşamlarına ve ailelerine zaman ayıramamaktadır. Bütün bunlar meslek mensubunun işe olan teşvikini azaltmaktadır.

Katılımcılara muhasebe mesleğinde nasıl mutlu olabilecekleri sorulmuştur. Yapılan değerlendirmede en çok mesai saatlerinin düzenlenmesiyle ilgili ifadeler yer verilmiştir. Yoğun çalışılan ve iş yükünün fazla olduğu meslekte mesaiye kalma, yıllık izin kullanamama ve hafta sonu çalışma gibi nedenlerle meslekte mutlu olunamayacak dolayısıyla yorgunluk ve strese yol açacaktır. Böylelikle işteki verimlilik düşecektir. Bazı katılımcılar muhasebe mesleğinde çalışma saatlerini uygun bulurken (kendi ofisini açmak isteyenler için geçerli) “çalışma saatleri çok önemli” diyen bir katılımcı “Hani bu insanların kendi özellikleri ile ilgili, yani bana uygun olup olmamasıyla ilgili diye düşünüyorum.” kişiden kişiye meslekte mutluluğun değişebileceğinin altını çizmek istemiştir.

Yoğun çalışılan saatlerin iş memnuniyetinin düşmesine, işe karşı isteksiz olunmasına, hata yapma olasılığının artmasına, yorgunluk ve stresin etkisiyle hasta

olunacağı düşünülmektedir. Mesleği ağır bir meslek olarak gördüklerini belirten katılımcılar, “Arkanı dönüp çıkıp gidemiyorsun yani, işini bırakıp da gidemiyorsun.” diyerek mesleğin sorumluluğunun önemini vurgulamak istemişlerdir.

Muhasebe alanında çalışmayan katılımcılara, meslekte yerine getirilmesi en zor konuları ve karşılaşılabileceklerini düşündükleri sorunlar sorulmuştur. Elde edilen ifadeler değerlendirilmiş olup en öne çıkan veriler iş yükünün fazla oluşuyla muhasebenin zor bir meslek haline gelmesi ve hesaplarda hata yapmak olmuştur. Mesleğin ağırlığına hak ettikleri ücreti alamama ve yönetici baskıları eklenerek beyin yorgunluğunun oluşmasına sebep olmaktadır. Hata yapma olasılığı fazla olan meslekte geri dönüşü olmayacak hatalar yapılabileceği ve büyük problemlere yol açabileceği düşüncesi kişileri tedirgin etmektedir.

Katılımcılara “Muhasebe mesleğinde çalışmanıza ne engel oldu?” diye sorulmuştur. Muhasebe mesleğinin gelirinin düşük olduğu ve bu yüzden çalışmadıkları anlaşılan kişiler başka meslek alanlarına yönelmektedir. Devlet kurumunda çalışmak isteyen bazı katılımcıların sabit bir gelirlerinin olmasını istedikleri anlaşılmıştır.

Mezunların meslekteki çalışma koşullarının uygun olmamasına etki eden asıl sorunlar ise mesai saatleri ve meslekteki hak ettiği geliri elde edememesidir. Muhasebe meslek mensubunun yaşadığı işin yoğunluğu, angaryaların fazlalığı ile oluşan mesai saatlerinin düzensizliği problemleri, özellikle evli olan kişilerin hayatlarını olumsuz etkilemektedir. Mesleğin çalışma saatlerinin belirsizliği sebebiyle meslek mensuplarına çalışma koşulları uymamaktadır.

Meslekte uzun saatler yorucu bir şekilde çalışılması, mesleğin sorunları dikkate alındığında özellikle evli kadın katılımcılar özel hayatlarından dolayı meslekte çalışmayı düşünmemektedirler. Bu durumda katılımcılara özel yaşamlarının muhasebe mesleğinde çalışmalarına engel olup olmadığı sorulmuştur. Elde edilen ifadeler değerlendirildiğinde özel yaşamın işi etkilemesinden çok işin özel yaşama etki edeceğini belirtmektedirler. İşverenler tarafından personel sayısının az tutulması, iş yoğunluğu, işten çıkış saatlerinin geç olması, cumartesi günleri çalışılması katılımcıları düşündürmektedir. Özel hayatı etkileyecek bu durumda meslekte çalışan çoğu mensubu sosyallikten uzaklaştıracaktır. Belli bir kesim sadece iş hayatında iş arkadaşlarıyla sosyal olabilecekken zamanla belki de ev ile iş arasında sıkışıp kalacaklardır.

Katılımcıların araştırmaya katıldıkları süreçte o anki iş konumlarından dolayı sosyal hayata yer ayırabildikleri gözlemlenmiştir. Kendi işini kuran kişiler işlerini belirli bir plan çerçevesinde ayarlayabilirken kendilerine boş zaman bırakabilmektedir. Böylece hem işini yürütebilmekte hem de hayat planlarını ertelememektedir. Kamu kurumlarında muhasebeden farklı birimlerde çalışmakta olanlar; muhasebe mesleğindeki gibi bir iş yoğunluğu yaşamadıkları, mesai saatlerinin belli olduğunu, hafta sonu çalışmadıklarını belirtmektedirler. Bu katılımcılar meslekten kalan zamanlarında sosyal faaliyetlerin sürekliliğinde bir sorun yaşamamaktadırlar. Yaşamı kaçırmayan kişiler kendilerine ve ailelerine zaman ayırmakta, yaşam planlarını ertelememektedir. Bu bağlamda kişilerin muhasebe mesleğinden uzaklaşmalarının nedenlerinden birinin sosyalleşememek olduğu söylenebilir.

Katılımcılara kariyer hedefleri sorulduğunda çoğunluk muhasebe dışında başka bir meslekte çalışmak istediğini belirtmektedir. Halihazırda var olan işinde yükselmeyi ya da maddi güç sağlamayı, kendini geliştirebileceği, güvenilir, devamlılığı olan mesleklere yönelmeyi düşünmektedirler. Muhasebe alanında çalışmayı hedefleyen kişilerin birçoğu muhasebe ya da mali müşavirlik ofisi açmak istemektedirler. Kadın katılımcı olduğu gözlemlenen bu kişilerin işlerini ofisten yürütmek istemelerindeki en etkili neden çocuklarına bakarken aynı zamanda iş-yaşam dengesini kurabilmektir.

İşini severek çalışmak kişinin en büyük isteklerindendir. Severek ve isteyerek çalışılan işin verimi artar ve işte geçirilen süre kayıp olarak görülmez. Bu yüzden muhasebe mezunlarına severek çalışılabilecek iş sorulmuş ve öne çıkan bazı ifadeler tespit edilmiştir. Kişi çalışma saatleri uygun, sigortalı, düzenli, keyifli, hobileri arasında olan ve başarılı bir şekilde ortaya çıkarabileceği işi tercih etmektedir. Bu özelliklerde istenilen işi sevmek, zamanlarını yönetebilmelerine ve başarılı olmalarını sağlayacaktır.

Muhasebe mezunlarının mesleğe devam etmeleri için yapmaları gerekenler şu şekildedir:

- Okulda öğrenilen muhasebe bilgilerini taze tutmak için fazla ara vermeden mezuniyet sonrası meslekte çalışılması gerekmektedir. Meslekte aktif olarak çalışmak meslekten kopmamayı, öğrenilen bilgileri diri tutmayı ve iyi bir muhasebeci olmayı sağlamaktadır.

- Mutlaka muhasebeyi isteyerek ve sorumluluk yükleyerek öğretecek birilerinin yanında çalışmaları gerekmektedir. Meslekte sorumluluk almak işi iyi öğrenmeye ve muhasebeyi anlamaya aracı olacaktır. Böylelikle mesleğe olan ilgi ve isteklilik artacaktır. Özellikle stajlarını mesleki bilgilerini arttırmaya yönelik bir yerde yapmaları mesleğe muhasebe bilgisini pekiştirerek başlamalarını sağlaması açısından önemlidir. Mesleğe adım attıklarında hazır bir şekilde başlayacakları için önlerine çıkan tecrübeli eleman isteği sorununu yaşamayacaklardır.
- Yeniliğe uyumlu ve gelişime açık olan muhasebe mesleğinde çalışmak için kişinin kendini geliştirmesi gerekmektedir. Sürekli yeni bilgiler edinerek kendini muhasebe mesleğinde çalışmaya ve ilerlemeye itmelidir. İş alanı geniş olan meslekte kendini geliştiren mesleğe devam edebilmektedir.
- Mezunların gerekirse kendi hayatından ödün vererek, sabırla ve pes etmeden çok çalışması gerekmektedir. Böylelikle meslekte yer edinebilecek ve kariyer hedeflerini yakalayabileceklerdir.
- Muhasebe mesleğinde çalışırken işini düzgün bir şekilde, hata yapmadan icra etmek gerekmektedir. Meslekte güvenilir kişilik özelliğinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Mezunların muhasebe mesleğinde çalışmasını teşvik etmek için bazı öneriler şu şekildedir:

- Üniversite tercih aşamasında muhasebeyi seçmek isteyen bireylere okuldaki eğitim, meslek dersleri, mesleğe nasıl hazırlanacağı, mezuniyet sonrası iş olanakları, mesleğin detayları hakkındaki bilgiler lisedeki rehber öğretmenleri ve meslekte sorumlu çalışanlar tarafından iyi bir şekilde anlatılmalıdır.
- Üniversitelerin muhasebe programı eğitimlerinde mesleğe yönelik dersler iş ortamındaymış gibi uygulamalı bir şekilde gösterilerek iş dünyasına hazır bireyler yetiştirilmesi hedeflenmelidir.
- Staja düzenleme getirilerek staj süreleri uzatılmalı, okul-iş yeri iş birliğiyle öğrenciler okul tarafından sadece muhasebeyle ilgili birimlere yerleştirilmelidir.
- Meslekte çalışanlar için ücretlere düzenleme getirilip, ücretler iyileştirilmelidir.
- Çalışanlara gelir, zaman, sosyal olanaklar sunmak gibi ödül sistemi getirilmelidir.

- Muhasebe bürosu açabilmek için mezunlara kolaylıklar sunulmalıdır. 2008 yılında ön lisans mezunlarına serbest muhasebeci olma hakları kaldırılmıştır. Özellikle bu konuda düzenlemeler yapılabilir.
- Devlet bu alanda kamu sektöründe daha fazla çalışma alanı açarak mezunlara iş bulamama konusunda destek olabilir.
- İş yerlerine daha fazla personel alınarak iki ya da daha fazla personelin yapabileceği işi bir kişi yapmamalıdır. Böylece kişiye yüklenen iş paylaştırılarak iş yükü azaltılabilir.
- Mesai saatlerine düzenleme getirilmesi gerekmektedir. Özellikle kadın çalışanlara yönelik izinlerde ve mesai saatlerinde esnek çalışma düzenlenerek uygulanabilir.
- Mesleğin saygınlığının arttırılmasına önem verilmeli ve gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Bundan sonraki yapılacak çalışmalar için öneriler şöyle geliştirilebilir:

- Türkiye’de sanayisi gelişmiş farklı büyük şehirlerde muhasebe mezunlarının muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenler üzerine bir çalışma yapılabilir. Bu mezunlar lisans mezunu olabilir.
- Stajını muhasebe biriminde yapan ile yapmayan mezunların mesleki durumları karşılaştırılarak detaylı bir çalışma yapılabilir ve böylece stajın mesleğe devam etmelerinde faydasının olup olmadığı belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- Ağyar, E., Angay Kutluy, F., & Cengiz, E. (2012). Meslek yüksekokulları muhasebe bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik değişkenler ışığında mesleki etiğe bakış açılarının incelenmesi (Akdeniz Üniversitesi Örneği). *Journal of Yasar University*, 7(25).
- Akbaş, H., Bozkurt, S., Demirhan, A., & Yazıcı, K. (2019). Y kuşağı perspektifinden muhasebe mesleği: iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Journal of Management and Economics Research*, 17(1), 428-440.
- Akın, O., & Onat, O. (2015). Muhasebe Eğitim alan öğrencilerin bölüm seçimini gözlemleyen unsurlar: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde bir araştırma. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(13), 243-254.
- Akman Dömbekçi, H., & Erişen, M. A. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(özel sayı 2), 141-160.
- Albez, A., & Bilici, N. (2012). Meslek yüksekokulları muhasebe öğrencilerinin mesleğe bakışları: Atatürk Üniversitesi'nde bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 383.
- Alkan, G. (2015). İşletmelerin ön lisans muhasebe eğitiminden beklentileri: İzmir'de bir araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 17(1), 137-158.
- Apak, İ. (2020). Ön lisans öğrencilerinin muhasebe derslerine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*(40), 227-236.
- Atmaca, M., & Çoşgun, N. (2014). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne bağlı meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin motivasyonlarının ve beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 167-183.
- Aygün, D., & Gerekan, B. (2012). Muhasebe dersini ilk defa alan öğrencilerin derse yönelik algılarının tespiti: karşılaştırmalı bir alan araştırması. *Journal of Management and Economics Research*, 10(18), 48-63.
- Bozkurt, İ., Öksüz, S., & Karakuş, R. (2013). Muhasebe eğitiminin niteliği ve bu eğitimin muhasebecilik mesleği ile ilgili algılara etkisi: Çankırı Meslek Yüksekokulu örneği. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 60-76.
- Bulca, H., & Erem, I. (2014). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin muhasebe ve finans eğitimine yönelik düşünceleri: Uşak Üniversitesi'nde bir araştırma. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(3), 67., 7(3), 67.
- Ceylan, P., & Terzi, S. (2016). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin meslek etiği algılamalarının incelenmesi: Çankırı Karatekin Üniversitesi örneği. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 312-327.

- Coşkun, S., Kır, A., & Coşkun, S. (2017). İş dünyasının muhasebe eğitiminden beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(13), 330-341.
- Coşkun, S., Kır, A., & Özbay, F. (2017). Meslek yüksekokulu muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe eğitime bakış açılarının ve mesleki eğitimden beklentilerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(13), 314-329.
- Çarıkçı, O. (2017). Muhasebe eğitimi almakta olan öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik tutumlarının sektörde çalışma niyetine etkisi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(76), 221-238.
- Çelenk, H., & Çamtosun, İ. (2009). Ticaret meslek liselerinde verilen muhasebe eğitiminin kalitesi ve bu eğitimin meslek yüksek okullarındaki muhasebe eğitime etkilerine yönelik bir uygulama. *Öneri Dergisi*, 8(32), 159-173.
- Çelenk, H., Atmaca, M., & Horasan, E. (2010). Marmara Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe alanına bakış açılarının değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. *Öneri Dergisi*, 9(33), 159-171.
- Çelik, H., Baykal, N. B., & Kılıç Memur, H. N. (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1).
- Çil Koçyiğit, S., Uzuner, M., Salgın, E., & Yüksek, M. (2017). Öğrencilerin muhasebe meslek etiği algısı: Gazi Üniversitesi'nde bir uygulama. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 158-177.
- Çürük, T., & Doğan, Z. (2002). Muhasebe ders ve içeriklerinin verilme düzeyleri konusunda işletmelerin üniversitelerden taleplerinin tespitine ilişkin bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 107-126.
- Dağdeviren, İ. E., Mirza, Ş., & Dağdeviren, F. (2016). Muhasebe programının öğrenci perspektifinden değerlendirilmesine yönelik Uşak Üniversitesinde bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(12), 491-505.
- Demir, B., & Subaşı, Ş. (2008). Muhasebe programlarına sınavsız geçiş hakkı olan öğrencilerin profili ve muhasebe mesleğine bakışları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(37), 88-98.
- Demir, B., Öztürk, M., & Atalay, A. (2018). Muhasebe ve denetim bölümü öğrencilerinin profili ve muhasebe mesleğine bakışları: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu örneği. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 287-295.
- Demir, İ., & Temelli, F. (2019). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin motivasyon ve beklentilerinin değerlendirilmesi: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi örneği. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(9), 33-50.

- Demir, M., & Çam, M. (2006). Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Öğreniminde Başarılarını Olumsuz Etkileyen Faktörlere İlişkin Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(32), 1-11.
- Dinç, E. (2008). Meslek seçiminde etkili faktörlerin incelenmesi: meslek yüksek okulu muhasebe programı öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(16), 90-103.
- Dinç, E., & Karakaya, A. (2008). Muhasebe mesleği seçimini etkileyen faktörlere yönelik lisans öğrencilerinin algılarındaki farklılıklar. *World of Accounting Science*, 10(4).
- Ekşi, İ. H., Özçalıcı, M., & Büyükkonuklu, B. (2011). Meslek algılanmasında etkili olan faktörler: muhasebecilik örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(52), 67-80.
- Eleren, A., & Kayahan, C. (2007). Muhasebe eğitiminin öğrenci bakış açısıyla değerlendirilmesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi meslek yüksek okullarında bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*(23), 47-64.
- Erduru, İ., Deran, A., & Çelik, S. (2017). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının incelenmesi: Ömer Halisdemir Üniversitesi örneği. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 34-48.
- Ertuğrul, A. N. (2016). İşletmelerin, ön lisans muhasebe bölümü mezunlarından beklentileri ve Ankara organize sanayi bölgesinde bir araştırma. *Journal of Management and Economics Research*, 14(2), 133-147.
- Ezin, Y., Bilen, A., Aslan, R., & Altundağ, S. (2017). Üniversitelerde muhasebe öğretim elemanlarının, muhasebe eğitimi hakkındaki görüşleri üzerine bir araştırma: Güneydoğu Anadolu Bölgesi örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(76), 25-40.
- Gençoğlu, Ü. G., & İşseveroğlu, G. (2010). Türkiye’de meslek yüksekokullarındaki eğitimin muhasebe mesleğine katkısı üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(47), 28-40.
- Gençtürk, M., Demir, Y., & Çarıkçı, O. (2008). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin muhasebe-finance eğitimine bakış açıları ve farkındalıkları üzerine bir uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(1), 209-228.
- Gökgöz, A., & Zeytin, M. (2012). Muhasebe mesleğinin seçilmesini etkileyen faktörlerin incelenmesi: Yalova ve Bilecik illeri örneği. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*(8).
- Gülmez, C., Kılılı, M., & Öz, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin muhasebe meslek etiğine bakış açılarının incelenmesi: OKÜ öğrencileri örneği 1. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 2(3), 98.

- Hatunoğlu, Z., & Kılılı, M. (2014). Hastane işletmelerinin istihdam ettikleri muhasebe elemanlarında aradıkları nitelikler ve muhasebe eğitiminden beklentileri: Kahramanmaraş, Gaziantep ve Osmaniye illerinde bir alan çalışması. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 228-241.
- Kandemir, T., Kardeş, Z., & Baykut, E. (2016). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin muhasebe eğitimine bakış açıları: afyon Kocatepe üniversitesi meslek yüksekokulları örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 133-151.
- Karahan, S., Uca, S., & Güdük, T. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme türleri ve görüşme tekniklerinin uygulanma süreci/Interviews and Interviewing Techniques in Qualitative Research. *Nitel Sosyal Bilimler*, 4(1), 78-100.
- Karakoç, M. (2017). Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleği ile ilgili görüşleri: Ege Bölgesi örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(1), 292-318.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: Nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-86.
- Karcıoğlu, R., Bilgili, B., & Yazarkan, H. (2010). Muhasebe yüksek öğrenimi gören öğrencilerin kişilik özellikleri ve mesleğe yönelik düşünceleri üzerine bir alan araştırması. *Muhasebe ve Denetime Bakış*(31), 1-19.
- Kınay, B., Cığır, A., & Koç, N. (2017). Muhasebe ön lisans programı öğrencilerinin iş hedeflerini belirlemeye yönelik nitel bir araştırma: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 454-469.
- Kırlıoğlu, H., & Gökgöz, A. (2011). Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin stajyerlikte karşılaştıkları problemler ve çözüm önerileri: İstanbul örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 7(13), 131-146.
- Kızıl, C., & Gencer, K. (2016). Muhasebe dersi alan öğrencilerin başarısına etki eden faktörlerin tespiti: Yalova Üniversitesi'nde bir uygulama. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 67-110.
- Kurnaz, N., & Gümüş, Y. (2010). Muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleği ile ilgili etik dışı davranışlara ilişkin algı analizi: Dumlupınar Üniversitesi uygulamalı bilimler yüksekokulu örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(46), 157-174.
- Otlı, F., Durmuş, A. F., & Solak, B. (2012). Meslek yüksekokulları muhasebe ve vergi bölümlerindeki muhasebe eğitimi ve bölümün geleceği hakkında bir araştırma: Malatya Meslek Yüksekokulu uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (55), 35-50(55), 35-50.

- Ömürbek, V., & Usul, H. (2008). Muhasebe mesleğinin seçilmesinde etkin olan etkenlerin faktör analiziyle incelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(37), 164-173.
- Öz, B., Kılıç, İ., & Arslan, S. (2021). Muhasebe ve vergi alanında öğrenim gören ön lisans öğrencilerinin staj öncesi ve sonrası düşüncelerinin karşılaştırılması: İskenderun Teknik Üniversitesi örneği. *Lapseki Meslek Yüksekokulu Uygulamalı Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 20-34.
- Özcan, İ., Ünal, G. F., & Helhel, Y. (2009). Muhasebe programı öğrencilerinin cinsiyet ve öğretim durumunun muhasebe mesleğine yönelik tutumları ile ilişkisinin değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(41), 170-182.
- Özdemir, S. (2010). Ön lisans muhasebe öğrencilerinin kariyer planlamasını etkileyen unsurlar: ege bölgesinde bir araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 2, 103-121.
- Öztürk, M. S., & Erdoğan, M. (2017). Batı Akdeniz bölgesinde yer alan üniversitelerdeki muhasebe eğitime yönelik bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 162-174.
- Paksoy, H., Akbulut, R., & Aydın, V. (2005). Meslek yüksek okullarında muhasebe eğitiminin yeterliliğinin Harran Üniversitesi özelinde incelenmesi ve geleceğe ilişkin bir değerlendirme. *Muhasebe ve Denetime Bakış*(15), 73-106.
- Poroy Arsoy, A., Bora, T., & Selimoğlu, S. (2014). Muhasebe eğitimindeki bilgi, beceri ve eğitim tekniklerinin gerekliliklerine ilişkin beklentiler: Türkiye'deki akademisyenlere ve meslek mensuplarına yönelik bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 121-136.
- Sönmez, Y., & Altınışik, F. (2021). Muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının ve mesleğe yönelme eğilimlerinin incelenmesi: Kastamonu Üniversitesi örneği. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(3), 683-706.
- Şenol, H., & Tüfekçi, Ö. (2007). Muhasebe programında eğitim gören öğrencilerin profili ve beklentileri: SDÜ örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(5), 151-163.
- Tekşen, Ö., Tekin, M., & Gençtürk, M. (2010). Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne bağlı meslek yüksekokulları öğrencileri üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(46), 100-112.
- Temelli, F. (2019). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleği seçiminde etkili olan faktörler: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İİBF örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 141-160.
- Tepeli, Y., & Kayıhan, B. (2015). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının değerlendirilmesi: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği. *Journal of Management and Economics Research*, 13(3), 138-156.

- Terim, B., & Öztürk, A. (2009). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin muhasebe eğitimine bakış açılarının değerlendirilmesi: Gördes Meslek Yüksekokulunda bir uygulama. *Sosyal Bilimler*, 7(2), 153-168.
- Tosunoğlu, B., & Cengiz, S. (2020). Türkiye’de muhasebe eğitimi: lisans müfredatının incelenmesi ve gelişmeler kapsamında değerlendirilmesi. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 6(2), 194-214.
- Tugay, O., & Ömürbek, V. (2014). Meslek yüksekokullarında verilen muhasebe derslerinin uygulamada kullanılma düzeyi ve yeterliliği üzerine bir araştırma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 53-74.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Uzay, Ş. (2005). Muhasebe meslek stajyerlerinin sorunları ve beklentileri: bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(25), 70-78.
- Ünal, O., & Doğanay, M. (2008). Lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin düzenleyici-denetleyici kamu kuruluşları açısından değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Denetime Bakış*(26), 127-152.
- Yardımcıoğlu, M., & Büyüksalvarcı, A. (2007). Muhasebe eğitiminde meslek yüksekokullarının yeterliliği ve tercih edilme sebepleri: Selçuk Üniversitesi’nde bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(36), 173-178.
- Yayla, E., & Cengiz, E. (2005). Muhasebe mesleğinin tercih edilmesinde etkili olan faktörlerin belirlenmesine yönelik bir alan çalışması: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği. *Muhasebe ve Denetime Bakış*(16), 147-168.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12 b.). Seçkin.
- Yıldız, G. (2017). Muhasebe meslek mensuplarının meslek yüksekokulu muhasebe programlarından beklentileri: Kayseri ilinde bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(73), 169-184.
- Yumuşaker, M. C., & Kılılı, M. (2021). Muhasebe eğitimi alan ön lisans öğrencilerinin muhasebe derslerine yönelik tutumlarının ve iş bulma kaygılarının incelenmesi: muhasebe ve vergi uygulamaları programı öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Fiscaoeconomia*, 5(2), 722-755.
- Yürekli, E. (2017). Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin muhasebe eğitime ve mesleğe bakış açılarının araştırılması. *World of Accounting Science*, 19(1).

EKLER

Ek 1. Görüşme Formu

Değerli Katılımcı; bu çalışma Muhasebe programından mezun olanların muhasebe mesleğine devam etmelerini engelleyen nedenlerini araştırmaya yönelik bir çalışmadır. Elde edilen veriler tamamen bilimsel çerçevede değerlendirilerek, asla katılımcıların isimleri veya düşünceleri açıklanmayacaktır.

Görüşme süresince ses kayıt cihazı kullanımı gerekmektedir. Ses kayıt cihazı tarafımda dinlendikten sonra bu şekilde veriler analiz edilecek olup, bilimsel çalışmamıza katkı sağladığınız için teşekkür ederim.

Görüşmenin ortalama 30 dakika sürebileceği düşünülmekte olup, ses kayıt cihazına kaydedilmesini onaylıyor musunuz?

Esra DEMİR
MAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Muhasebe ve Finansman ABD

Birinci Bölüm: Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyet:
2. Yaşınız?
3. Medeni durumunuz?
4. Öğrenim Düzeyiniz?
5. Okulda staj yaptıysanız staj yeriniz?
6. Mesleğiniz?

İkinci Bölüm: Görüşme Soruları

1. Üniversiteye gelmeden önce muhasebeyle ilgili düşünceleriniz nelerdir?
2. Muhasebe programında okumaya nasıl karar verdiniz?
3. Muhasebe eğitimi tercih etmeniz ne gibi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
4. Muhasebe programını seçmede etkili olan kişiler kimlerdir?
5. Okuduğunuz programın en beğendiğiniz tarafları nelerdir?
6. Okuduğunuz programın en beğenmediğiniz tarafları nelerdir?
7. Muhasebe eğitiminin daha faydalı olabilmesi için nasıl olmasını istersiniz?
8. Eğitim alınan okuldaki fiziki ortam ve teknik donanım hakkında bilgi verir misiniz?
9. Okuldaki akademik faaliyetler hakkında ne düşünüyorsunuz?
10. Muhasebe eğitimi sırasında yaşadığınız sorunlar nelerdir?

11. Muhasebe programında aldığınız eğitimin iş hayatına nasıl bir katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?
12. Tekrar okuma imkanına sahip olsaydınız muhasebeden farklı hangi alanda eğitim almak isterdiniz? Neden?
13. Staj hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
14. Staj yaptığınız yerde diğer çalışanların ya da yöneticilerin size davranışı nasıldı?
15. Stajınızı nasıl bir kurumda yapmak isterdiniz?
16. Muhasebe alanında bir iş deneyiminiz varsa anlatır mısınız?
17. Muhasebe mesleğinde başarılı olmak için gerekli kişisel özellikler neler olabilir?
18. Muhasebe mesleğinin teşvik edici olması için gerekli özellikler nelerdir?
19. İşinizde hangi şartlarda çalışmak sizi mutlu edebilir?
20. Muhasebe mesleğinin çalışma saatlerinin yoğun olması sizi nasıl etkilerdi?
21. Muhasebe mesleği ile ilgili yerine getirilmesi en zor konular ve karşılaşılabileceğinizi düşündüğünüz sorunlar nelerdir?
22. Muhasebe alanındaki bir işte çalışmanıza ne engel olduğunu düşünüyorsunuz?
23. Muhasebe mesleğinin çalışma koşulları size ne açıdan uygun değildir?
24. Özel yaşamınızın muhasebe alanında çalışmanızı engelleme açısından nasıl bir etkisi olabilir?
25. Muhasebe mesleğinde çalışıyor olsaydınız nasıl bir sosyal hayatınız olurdu?
26. Şu anki işinizde sosyal hayata nasıl yer ayırabiliyorsunuz?
27. Kariyer hedefleriniz nelerdir?
28. Her gün severek çalışabileceğiniz bir işi tanımlayınız? Şu anda çalışmak istediğiniz yer hakkında fikirleriniz nelerdir?
29. Mezunlarının muhasebe alanında iş hayatına devam etmelerini sağlamak için neler önerirsiniz?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı : Esra DEMİR

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi : Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme

Yüksek Lisans Öğrenimi : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi / Muhasebe ve
Finansman

Yabancı Dil ve Düzeyi :

İngilizce / Orta Seviye

İş Deneyimi :

Anadolu Üniversitesi / İdari Personel

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar :

Bildiri:

- 1- Apalı, A. ve Demir, E. (2022). Muhasebe dersi alan öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının akademik başarılarına etkisi, *Uluslararası Taşkent Modern Bilimler Kongresi*.

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi: 06.07.2022 Çarşamba

Toplantı No:2022/07

Karar No: GO 2022/817

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe ve Finansman Yüksek lisans öğrencisi Esra DEMİR' in Doç. Dr. Ali APALI danışmanlığında yürüteceği *"Muhasebe Programından Mezun Olanların Muhasebe Mesleğine Devam Etmelerini Engelleyen Nedenler Üzerine Bir Araştırma"* başlıklı proje önerisi araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, çalışmanın fikri, hukuki ve telif hakları bakımından sorumluluğu araştırma ekibine ait olması koşulu ile etik açıdan uygun bulunmuştur.